104DE JAARGANG

No. 33859

Nieuwe Amsterdamsche Courant

ALGEMEEN HANDELSBLAD

Avondblad - Posteditie

De Abonnementsprijs bedraagt p. kwart. bij vooruitbetaling ƒ 5.50 Buiten Amsterdam ƒ 0.20 p. maand extra voor bezorging

Uitgave van het „Algemeen Handelsblad" N.V.

LUX ET LIBERTAS

Dit nummer bestaat uit vijf bladen

Directeur: A. HELDRING.

Zaterdag 23 Mei 1931

Hoofdredacteur: D. J. von BALLUSECK.

N.Z. Voorburgwal 234-240, Amsterdam (C.)

OPBOUWEND STREVEN

In zijn nieuwste werk: „Opbouwend Socialisme" voert Hendrik de Man nogmaals het pleit voor de waarde der socialistische gezindheid boven die der socialistische instellingen.

De groote naam, dien Hendrik de Man als auteur van het werk „Psychologie van het socialisme" zich heeft veroverd, de goede naam van de vertalers van het bovengenoemde werk (dr. K. F. Proost en dr. J. C. Proost—Thoden van Velzen) maar bovenal de pakkende titel „Opbouwend" socialisme zullen heel wat lezers trekken. Vooral iemand, die (met echt-liberale gezindheid) in het staatkundige leven, van elke ernstige poging om opbouwend staatkundig werk te leveren met vreugde kennis neemt, zal dit nieuwe werk van Hendrik de Man aandurven. Legt hij het werk teleurgesteld neer?

Zeker niet in dien zin, alsof uit dit werk minder enthousiasme en minder liefde voor het socialistische ideaal van het opbouwende socialisme zouden spreken dan uit schrijvers „Psychologie van het socialisme" (1926). Maar dat zeer bekend geworden werk was een éénheid met veel verwerkt feitenmateriaal zonder overlading der feiten. De critiek op het Marxisme, zonder het socialisme te vernietigen, was uitstekend gecomponeerd. De geestesgesteldheid van den industrie-arbeider was — naar onze opvatting — uitnemend aangevoeld; beter dan ooit door Marx was gedaan.

„Psychologie van het socialisme" was geen mak werk; het durfde heel wat te stellen tegenover het officieele Marxisme en tegenover de „officieele" leer. Heel wat schrijvers kwamen, sedert 1926, in verzet. Zoo kwam voor Hendrik de Man de tijd een positieve aanvulling van zijn vroegere boek te leveren. In het nieuwe werk doet hij nu daartoe „een eerste poging". De nadruk zou dan nu moeten vallen — het is ook des schrijvers wensch — op de uiteenzetting zijner beschouwingen „over het socialisme". Ons schijnt het toe dat in dit opzicht Hendrik de Man bij de eerste poging daartoe (in een boek van 180 pagina's) niet is geslaagd.

„Beschouwingen over het socialisme"! Zullen wij er nog met belangstelling van kennis nemen? Natuurlijk wèl, zoolang een eerlijk socialist, en dat is Hendrik de Man, schrijft. Maar men make het den lezer niet al te bezwaarlijk. „Het veelzijdige karakter dezer uiteenzetting" — zegt de schrijver in zijn voorwoord — „blijkt uit de vier hoofdstukken van dit geschrift, die zich achtereenvolgens met de filosofische, de cultureele, de oeconomische en de politieke zijde van „het" socialisme bezighouden". Waarlijk geen kleinigheid deze stof, behandeld in de thans aanééngeklonken vier afzonderlijke voordrachten, waaruit dit boek is ontstaan. De samenvattende titel is zoo goed, zoo veel belovend gekozen. De inhoud valt ontzettend tegen. En waarlijk niet uit antipathie tegen den schrijver of uit antipathie tegen het wezenlijk „opbouwend" socialisme. Opbouwend staatkundig werk heeft steeds onze volle belangstelling.

Maar misschien hebben wij te veel in eens verwacht. De schrijver is pas bezig aan den onderbouw. De gewone lezer wil dan gaarne weten het verschil tusschen „beschouwingen over het socialisme" en beschrijving van „het" socialisme, waarover de beschouwingen zich uitstrekken. Ons dunkt dat wij den schrijver het minste onrecht aandoen, wanneer wij zijn boek aldus opvatten dat hij beschouwingen levert over „het" socialisme, zooals hij dat zelf heeft beschreven in zijn: Psychologie van het socialisme". Wat wij dan echter veelal missen dat is de critiek, waarop dit boek het wederwoord spreekt. En daardoor is dit tweede boek, bedoeld, als „een eerste poging" om iets nieuws te leveren, niet veel meer dan een herhaling van geest en bedoeling van het vroegere boek: de gezindheid van het socialisme is de hoofdzaak! De socialisten — daarop wil de schrijver nogmaals aandringen — moeten niet blijven staan bij het verwezenlijken van enkele socialistische eischen, bij het veroveren van enkele maatschappelijke instellingen, waarop het etiket „socialistisch-democratisch" kan worden geplakt, maar de socialistische geest moet wakker blijven.

Zou de schrijver het aan een dagblad kunnen vergeven, wanneer dit wacht op den bovenbouw, op de voorstellen van staatkundigen aard, op de nieuw voor te dragen maatschappelijke instellingen? Welk resultaat heeft nu d i t socialisme, zooals het ons wordt voorgedragen door Hendrik de Man?

* * *

Staatkunde en maatschappij-leer, zij hebben aan „het" socialisme toch wel leergeld betaald. Ware het nu maar dat de schrijver de gewone onderscheidingen in acht nam! Corporatief (gilden) socialisme en syndicalisme, collectivistisch-centraliseerend socialisme, en het oude communisme zooals dit in de wereld-geschiedenis van Plato af, in het eerste christendom tot Frederik van Eeden, telkens weer opduikt, het is toch maar niet alles samen te vatten onder „het" socialisme Niet ten onrechte noemde Werner Sombart zijn groote werk van 1924: „Der proletarische Sozialismus" met als ondertitel „Marxismus". Welk een bespreking was in dien titel alleen reeds gelegen! Sombart draagt alleen dat deel van het socialisme voor, dat in verbinding staat met de arbeidersbeweging en met de belangen van het proletariaat.

Hendrik de Man wil voorloopig heel iets anders omdat hij „eenige essentieele gemeenschappelijke kenmerken in alle socialismen" vinden wil (pag. 15). Hij wil spreken over het socialisme zooals het leeft in de wereld van de gedachte, los van onderscheidingen, los van verwerkelijking. Maar dan mag de liberale gedachte vragen naar de practijk van dàt socialisme, waarvan Hendrik de Man op pag. 9 schrijft: „Socialistische gezindheid vooronderstelt daarom een persoonlijke, een doelbewuste gewetensuitspraak"; (pag. 11): „het recht op de persoonlijke zelfbeschikking" (behoorende tot de rechten, welker beveiliging het doel der socialistische eischen is); (pag. 103): „alle afzonderlijke formuleeringen van het democratische denken laten zich tot den éénen wortel...... terugbrengen — ten slotte dus op de idee van de waarde der persoonlijkheid".

De liberale gedachte kan de discussie over de practijk van het staatkundige leven aanvaarden met ieder die een „opbouwend socialisme" op de heipalen dezer socialistische gedachten wil grondvesten.

Hendrik de Man staat niet op het standpunt van het centraliseerend collectivisme, in den greep waarvan nu Rusland lijdt. Hij wil de losmaking van de socialistische gedachtenwereld van „aan de religie vijandige ideologieën". Zoo is zijn zwijgen, thans, over het moderne Rusland begrijpelijk. Maar wie over het socialisme beschouwingen levert, kan Rusland en den geest van het centraliseerend collectivisme aldaar toch niet doodzwijgen. Wanneer Hendrik de Man (pag. 16) schrijft: „Het grootste deel van die eischen (van het „Communistisch Manifest" van 1848) is achterhaald of zinloos geworden", dan vergeet hij toch geheel hoe „een" socialisme, in Rusland nu „communistisch" socialisme genoemd, de ruwe practijk brengt van wat Marx in datzelfde communistische manifest formuleerde: „Das Proletariat wird seine politische Herrschaft dazu benutzen, der Bourgeoisie nach und nach alles Kapital zu entreissen; alle Produktionsinstrumente in den Händen des Staates, das heisst des als herrschende Klasse organisierten Proletariats zu zentraliseeren und die Masse der Produktionskräfte möglichst rasch zu vermehren". *)

Deze gedachte van den jongen Marx van 1848 is toch eigenlijk in 1931 in deze wereld — helaas — nog niet „achterhaald" of „zinloos". Zij is barre werkelijkheid. Vurig moet de liberale gedachte zich daartegen verzetten door deze werkelijkheid niet dood te zwijgen.

*) „Het proletariaat moet zijn politieke heerschappij gebruiken om de bourgeoisie gaandeweg al het kapitaal af te nemen; en om alle productiemiddelen in de handen van den staat, dat wil zeggen van het als heerschende klasse georganiseerde proletariaat, te centraliseeren, en de massa der productiekrachten zoo snel mogelijk te doen vermeerderen."

BINNENLAND.

UITVOERING DER TARWEWET.

Een regeeringscommuniqué bevestigt thans, dat de uitvoering begint op 1 Juli met een maalpercentage van twintig.

Ons bericht van gisteravond wordt officieel bevestigd door het volgende regeerings-communiqué, verspreid via het — officieuze — Correspondentiebureau voor Ned. Dagbladen te 's-Gravenhage:

„Van betrouwbare zijde wordt vernomen, dat de maatregelen tot uitvoering van de Tarwewet-1931 met ingang van 1 Juli in werking zullen treden en dat voorloopig het percentage meel of bloem van inlandsche tarwe afkomstig, dat zich in het meel bloem moét bevinden, bepaald is op 20 %. Naar wij verder vernemen, ligt het in de bedoeling, op het tijdstip, waarop de maatregelen tot uitvoering van de Tarwewet-1931 in werking zullen treden, over te gaan tot een scherpe contrôle van de bij de bakkers aanwezige voorraden bloem en kropmeel. Mocht blijken, dat zich bij bakkers te groote voorraden in verhouding tot hun omzet bevinden, dan kan daarvan het gevolg zijn, dat voor die voorraden geen vergunning tot het voorhanden hebben wordt gegeven, waardoor de betrokken bakkers in groote moeilijkheden kunnen komen."

EEN PINKSTER-CONGRES.

Van Jonge Liberalen.

Hedenavond begint te Scheveningen het internationale congres van „jonge liberalen", d.w.z. de jaarlijksche bijeenkomst van de „Intern. Unie van Jong-Liberale, -Radicale en -Democratische Vereenigingen". Deze organisatie bestaat nu twee jaar, en is een van de teekenen van herlevend liberaal besef; dat het opkomende liberale geslacht contact met geestverwanten in het buitenland heeft gezocht, is een uiting van hernieuwde belangstelling voor de liberale gedachte. Het toont, dat men in die kringen zich niet tot een passieve houding, tot het niet-verwerpen van een eenmaal aangenomen, vaak van huis meegebrachte overtuiging, bepaalt, maar zich rekenschap van den i n h o u d daarvan geven wil: om dezen te verdiepen en waar het noodig is aan te vullen of te herzien. Dit initiatief, van Nederland uitgegaan overigens, valt samen met andere teekenen van herleving, waarop wij kort geleden de aandacht gevestigd hebben: daardoor krijgt het te meer beteekenis.

Uit zes à zeven West-Europeesche landen (Duitschland dan tot West-Europa gerekend) zullen afgevaardigden aan het congres deelnemen. Men zal dezen keer een bespreking houden over V r ij h a n d e l, verhouding van w e r k g e v e r en w e r k n e m e r („medezeggenschap"), P a n - E u r o p a en R e g e e r i n g en P a r l e m e n t. Dit zijn een paar brandende vragen van onzen tijd: bewustwording in deze dingen is voor ieder, die geestelijk wil leven, noodig, en i n t e r n a t i o n a a l overleg kan licht niet alleen een verdieping, maar ook een v e r r u i m i n g van het bewustzijn brengen.

Deze geestverwante-groepen uit onderscheiden landen hebben ongetwijfeld niet die gemakkelijke, op vaste dogmata berustende overeenstemming in denken, die bij andere denkrichtingen met groote „internationalen" wel wordt gevonden. Daarin zit niet een achterstand: de humanistisch-individualistisch gezinde mensch acht verschil van inzicht ook onder gelijkgezinden nuttig en noodig, hij acht het een voorrecht, bij zeker verschil in denken tot een hoogere eenheid van streven te komen, hoewel dat voorrecht gewoonlijk niet tot zijn gemak wezen zal. Wij spreken den wensch uit, dat zulk een eens-gezindheid op het congres van Scheveningen bereikt zal worden, ten gunste niet van een partij maar van het maatschappelijke leven als geheel.

En dan hopen wij, dat er achter dit Pinkster-Congres van jonge menschen ook eenige z e n d i n g s-drang werken zal, want onze tijd heeft de boodschap van geestelijke en maatschappelijke vrijheid, óók die, bitter noodig; zonder deze kan zij op den duur niet blijven bestaan.

Het weer op Pinksteren.

Droog, iets warmer.

Het K. N. M. S. te De Bilt verwacht:

Zwakke tot matige, zuidelijke tot zuid-oostelijke wind, meest licht tot half bewolkt, droog weer, behoudens kans opweer. Iets warmer.

DE HUISARBEIDERS.

En de sociale verzekeringswetten.

Namens de samenwerkende bonden in de kleedingindustrie schrijft men ons:

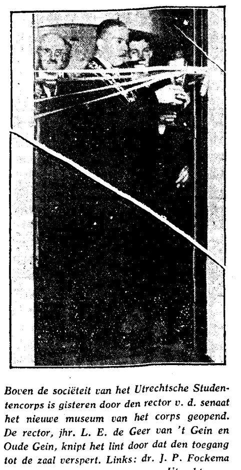
Reeds verscheidene jaren voeren de vakbonden in de kleedingindustrie een actie tegen het standpunt van het bestuur der Rijksverzekeringsbank en de Raden van Arbeid, die huisarbeiders, werkende met hulpen, niet als arbeiders in loondienst, doch als werkgevers beschouwen. Vooral het feit, dat het bestuur der Rijksverzekeringsbank aannam, dat een huisarbeider, die zich door een of twee hulpen liet bijstaan, een verzekeringsplichtig bedrijf uitoefent, had voor vele thuiswerkers ernstige gevolgen

De huisarbeider moest als gevolg daarvan ongevallenpremie voor zijn hulp of hulpen betalen, waardoor hij zelf niet als arbeider door den kleedermaker-patroon verzekerd behoefde te worden tegen de gevolgen van ongevallen, invaliditeit en ziekte.

Tegenover de hoofdbesturen der vakbonden verklaarde het bestuur der Rijksverzekeringsbank, dat het de bezwaren der vakbonden tegen deze toepassing der verzekeringswetten in de huisindustrie onderschreef, doch dat het zich te houden had aan de uitspraken van den Centralen Raad van Beroep.

Thans heeft de Centrale Raad van Beroep te Utrecht twee uitspraken van den Raad van Beroep te Rotterdam bekrachtigd, waarin o.a. een huisarbeider, die zich door twee hulpen laat bijstaan, wordt beschouwd als in loondienst te zijn.

Het ligt nu in het voornemen van het bestuur der Rijksverzekeringsbank om huisarbeiders, die onder dezelfde omstandigheden werken als de huisarbeider, waarover de Centrale Raad een uitspraak deed, niet meer als zelfstandige ondernemers en werkgevers te beschouwen. Daardoor worden deze thuiswerkers „arbeiders in loondienst" in den zin der sociale verzekeringswetten. Dus moeten voor deze arbeiders de kleedermaker-patroons premie betalen.

Boven de sociëteit van het Utrechtsche Studentencorps is gisteren door den rector v. d. senaat het nieuwe museum van het corps geopend. De rector, jhr. L. E. de Geer van 't Gein en Oude Gein, knipt het lint door dat den toegang tot de zaal verspert. Links: dr. J. P. Fockema Andreae, burgemeester van Utrecht.

LANGS DE NOORDZEE-BADPLAATSEN.

Vernieuwingen en verbeteringen te Scheveningen. — In Katwijk alles bij het oude. — Hoopvolle vooruitzichten. — De samenvoeging van Beverwijk en Wijk-aan-Zee.

ALS DE ZON MAAR WIL SCHIJNEN.

Onze Leidsche correspondent schrijft:

Katwijk is een badplaats met een wel heel eigen sfeer. Men weert er niet de dagjesmenschen zooals in Noordwijk; men doet er niet gewichtig en iemand in een smoking zou voor een kellner worden aangezien. Er zijn geen groote hotels; maar heel weinig pensions, die het alleen van de paar zomermaanden moeten hebben. Katwijk is iegenlijk gebleven het visschersdorpje, waar men het badseizoen op den koop toeneemt en dan van alles improviseert om zoo veel mogelijk gasten te bergen. Misschien juist daaraan dankt Katwijk die heel eigen sfeer. Iedere badgast kent er de heele rest van het badgastendom, omdat alles samen komt op het strand, waar men veel gemakkelijker kennis maakt dan in groote hotels, ieder met een eigen cachet, een eigen parkeerplaats aan den boulevard en een eigen strandhoek.

Geeft de voorbereiding voor het seizoen in Noordwijk heel wat bedrijvigheid naar buiten, in Katwijk merkt men van het ontwakende badleven vrijwel niets. Wij kennen er niet die heele reeksen dichtgespijkerde villa's in de wintermaanden, de gesloten hotels enz. Wij zijn in Katwijk op bezoek geweest op den dag voor de officieele opening van het badseizoen, maar wij hebben van de badplaats Katwijk niet veel meer gemerkt, dan dat de beide hooge vlaggenmasten, die vlak voor de Voorstraat staan op het schamele stukje duin, dat den boulevard van het strand scheidt, een verfje kregen. Er werd wat getimmerd aan strandtentjes en aan de vaste badinrichting aan den Zuidkant. Gemeentewerklieden waren in de weer met afrasteringen en met borden „verboden" — het is merkwaardig hoeveel er in Katwijk tusschen prikkeldraad wordt gezet en hoeveel er verboden is — en verder sliep de badplaats Katwijk nog, toonden de heel dunne strandbevolking en de vaste stoffeering van den boulevard uitsluitend belangstelling voor de visscherij vlak aan de kust. Op den dag voor de officieele opening van het badseizoen was er zelfs nog geen strandstoel, geen badkoets te bekennen.

* * *

En toch, als het weer maar even wil meeloopen op de Pinksterdagen, ontwaakt de badplaats Katwijk plotseling. Er zijn nu reeds enkele vroege gasten. De jeugd heeft bezit genomen van een hoekje aan het strand, bouwt er forten, laat vliegers op en doet trappelend van kou aan pootje baden. En een paar zonnige Pinksterdagen zullen Katwijk geheel doen herleven. Dan zwermt Leiden en het achterland uit naar het strand, dan is Katwijk ineens van visschersdorp badplaats geworden.

Welke verwachtingen men in Katwijk heeft van het komende seizoen? Men bespreekt in Katwijk niet maanden van te voren en voor zoo ver dit wel wordt gedaan, is er geen reden om ontevreden te zijn. Er is althans niet veel minder besproken dan verleden jaar om dezen tijd en dan, de badgasten, die naar Katwijk plegen te komen, hebben het minste van de malaise te lijden. Men verwacht wel niet een bijzonder gunstig seizoen, maar uitgesproken slecht zal het ook wel niet worden, tenzij het weer ons dezen zomer in de steek zou laten. Katwijk moet het immers in de zomermaanden voor een groot deel hebben van de dagjesmenschen.

* * *

Hebben wij van voorbereiding voor het seizoen weinig gemerkt, wij kunnen ook weinig vertellen van plannen. Het zal allemaal wel zoo'n beetje bij het oude blijven. Hier en daar een bescheiden strijk en een geïmproviseerd dansje. Met leedwezen kan men nu naar de ruïnes van het Groot Badhotel en van het Paviljoen staren. Daarmee is toch ook wel een groot en goed stuk Katwijksch badleven verdwenen. Laten wij hopen, dat het nieuwe, dat er zal verrijzen ons het oude zal kunnen doen vergeten. Wij zijn er niet zoo heel zeker van na al het geharrewar in den gemeenteraad. En verder kan men aan het einde van den Zuid-Boulevard — Van Melskade heet het trouwens tegenwoordig — de evolutie van visschersdorp tot badplaats zien. Daar is een wijk verrezen van keurige pensions. Wat jammer, dat er geen vrijheid, geen ruimte is, dat men geen paar passen kan doen zonder te worden teruggehouden door gemeentelijk of particulier prikkeldraad en in dit opzicht stemt het tot tevredenheid, dat de Zuidduinen niet zullen vallen onder den nieuwen keur van Rijnland en toegankelijk zullen blijven, zij het dan alleen voor houders van een duinkaart.

Ten slotte nog iets over het gemeentelijk kampeerterrein in de Zuidduinen. Daar is een tiental vaste gebouwtjes opgetrokken, die aan kampeerders verhuurd zullen worden en er is een cantine waar allerlei levensmiddelen verkrijgbaar zijn. Dat kampeerterrein is bereids druk besproken, waarschijnlijk niet door volbloed kampeerders, want het genoegen in dit omheinde duinterrein onder politietoezicht lijkt ons maar matig. Wij kunnen dit terrein niet, maar er is dezen zomer nog wel eens gelegenheid om op deze instelling, een der weinige gemeentelijke badplaatsbemoeiingen, terug te komen.

* * *

Zoo gaat Katwijk het seizoen tegemoet zonder veel voorbeeriding, zonder veel plannen; zonder optimisme, maar ook zonder pessimisme. Als de zon maar wil schijnen, zal het in Katwijk wel gaan en ook nu zal het badgastendom zeker geen spijt hebben van de Katwijksche maanden. De sfeer zal men er onveranderd vinden. Strandgeneugten, een kopje thee bij Pronk en een dansje in de Zwaan of in Du Rhin, waar Leidsche jongedochteren ook in de komende maanden wel hun toevlucht zullen zoeken.

WIJK AAN ZEE.

Is samenvoeging gewenscht? — een rapport van prof. Van der Grinten en mr. G. Donner.

Onze Haarlemsche correspondent schrijft:

Enkele jaren geleden hebben wij de aandacht gevestigd op een streven, dat zoowel te Beverwijk als te Wijk aan Zee tot uiting kwam om een samenvoeging van deze gemeenten te verkrijgen. De belangen van deze gemeenten gaan in veel opzichten samen, er is een groote uitbreiding van woningen te Wijk aan Duin gekomen, op de grens van Beverwijk. Daarnaast staan de kosten, die Beverwijk moet maken voor onderwijs en op ander gebied ten gerieve van de aangrenzende gemeente, die in deze kosten niet of in zeer geringe mate bijdraagt.

Op 1 September 1920 heeft het gemeentebestuur van Beverwijk tot Ged. Staten het verzoek gericht een samenvoeging met Wijk aan Zee en Duin te willen bevorderen. Daarop is op 31 Januari 1923 van Ged. Staten het antwoord ontvangen, dat besloten was voorloopig de gevraagde vereeniging niet te bevorderen.

In de daarop volgende jaren is, naar het inzicht van het gemeentebestuur van Beverwijk, in het belang van deze gemeente, maar ook voor de ontwikkeling van de badplaats — die niet voldoende krachtig zou worden geleid — een samenvoeging dringender geworden. Daarom is ongeveer een jaar geleden aan prof. mr. dr. J. van der Grinten, te Nijmegen, en mr. G. Donner, te 's-Gravenhage, verzocht advies over deze aangelegenheid uit te brengen.

In het rapport, dat de adviseurs de vorige week aan B. en W. van Beverwijk hebben uitgebracht, wijzen zij er in de eerste plaats op, dat B. en W. van Wijk aan Zee en Duin niet bereid waren inlichtingen ten behoeve van hun onderzoek te verstrekken; en zij stellen op den voorgrond, dat gemis aan medewerking tot het behartigen van belangen bij welke de naburige zustergemeente mede betrokken is, thans (na de herziening der Gemeentewet) als argument voor samenvoeging zijn beteekenis goeddeels verloren heeft, nu het mogelijk is geworden door dwang tot samenwerking te geraken. Dank zij de binnenkort te verwachten wijziging van de Woningwet zal eerlang ook door intercommunale samenwerking, desnoods met dwang, de ontwikkeling van een in verschillende gemeenten verdeeld territoir in een met rechtskracht voorzien streekplan kunnen worden vastgelegd.

De geschiedenis der betrokken gemeenten nagaande, concludeeren de adviseurs, dat aanwijzingen in de richting van samenwerking niet te miskennen zijn. De feitelijke toestand is, dat de bebouwing zich over de grenzen van Beverwijk naar de zijde van Wijk aan Duin heeft uitgebreid. Op zichzelf is dit geen voldoende motief voor samenvoeging; maar de Regeering heeft het, bij de grenswijziging van Haarlem in 1927 als argument aanvaard.

Wat het uitbreidingsplan betreft, wordt in het rapport geconstateerd, dat het bestuur van Wijk aan Zee en Duin weinig geneigdheid schijnt te bezitten om het voor die gemeente ontworpen uitbreidingsplan vast te stellen; en handhaving van het bestaande, verouderde plan schijnt ook te wenschen te laten. Als het ontwerp-wijziging der Woningwet is aangenomen, kan in dat belang echter worden voorzien.

De adviseurs gaan verdere moeilijkheden tusschen de gemeenten na en merken op, dat de motieven voor een mogelijke samenvoeging niet moeten worden gezocht in de gerezen nabuurschaps-moeilijkheden en conflicten dan wel in de belangen, welke aan de ontwikkeling van de streek zijn verbonden. Hierbij dient ook te worden gedacht aan de perspectieven, die een badplaats voor de bewoners der geheele streek oplevert. Een krachtig bestuursbeleid is ongetwijfeld noodig. Indien de gemeente Wijk aan Zee en Duin niet voldoende levenskracht en initiatief zou blijken te bezitten om haar aandeel in de verhooging van het welvaartspeil der streek te dragen, dan achten de adviseurs samenvoeging met het stedelijke centrum Beverwijk de aangewezen oplossing.

De adviseurs zeggen, dat indien het gelukt, aan te toonen, dat zich bij de bevolking van Wijk aan Zee en Duin een streven vertoont naar een eenheid, die beter in staat is de aanwezige welvaartsbronnen tot verhoogden bloei te brengen, er eerst dan h. i. kans bestaat, dat pogingen om samenvoeging der beide gemeenten te verkrijgen met succes zullen worden bekroond.

Het is nu dus aan het gemeentebestuur van Beverwijk om aan te toonen, dat hetgeen in het advies onderstellenderwijs wordt aangegeven, inderdaad werkelijkheid is.

VREEMDE WERKKRACHTEN IN ONS LAND.

Zal onze regeering maatregelen moeten treffen.

Onze Haagsche correspondent schrijft:

Het Scheveningsche geval met twee buitenlandsche orkesten heeft bij velen den indruk gewekt alsof het hier een uitzondering gold, dat vreemdelingen, die in ons land willen gaan werken, toegang wordt geweigerd. Tot op zekere hoogte is hiervan echter geen sprake. Zooals wij tijdens een onderhoud, dat mij met den directeur van den Rijksdienst der arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering den heer Ant. Folmer hadden, vernamen, komt het b.v. meermalen voor, dat Hongaren, Roemeenen en Tsjechen geen visum wordt verleend. **Een dergelijke weigering is echter almogelijk met landen waarvoor wederkeerig een visum vereischt is.**

Dat verklaart dus meteen hoe het mogelijk is, dat in ons land zooveel vreemdelingen, met name Duitschers en Belgen te werk gesteld kunnen worden. Ons land kent immers ook geen wettelijke maatregelen welke een bepaald contingent uit ieder vreemd land voorschrijven. Dat andere landen als Frankrijk en Engeland wel een wettelijk beschermde arbeidsmarkt kennen, maakt het daarentegen voor Nederlanders moeilijk of zelfs onmogelijk in die landen werk te vinden.

België heeft nu sinds eenige maanden ook wettelijke maatregelen getroffen, waarschijnlijk gedwongen door de tijdsomstandigheden. Dat wil intusschen weer niet zeggen dat de daar te lande aanwezige Nederlanders, die er reeds een vasten werkkring hebben, moeilijkheden in den weg worden gelegd. En ook in Duitschland zijn honderden Nederlanders werkzaam. Daartegenover staan weer de zeer vele Duitschers die in ons land hun brood verdienen. De Duitschers vormen zelfs het overgroote percentage van de vreemdelingen die hier werken.

En inderdaad, in Sas van Gent en Eindhoven werken zeer vele Belgen, voornl. afkomstig uit de grensstreken, zooals er ook vele Belgen uit het ZZuiden van hun land werk hebben in het Noorden van Frankrijk.

De jongste Belgische maatregelen zijn, naar de regeering van dat land heeft medegedeeld, niet zoozeer tegen Nederland bedoeld, maar wel tegen Tsjechen en Tsjecho-Slowakije en Italië.

Overigens wordt erkend, dat het tegenwoordig over het algemeen heel moeilijk is om werk in het buitenland, ook in België, te vinden.

De wettelijke bescherming van de arbeidsmarkt van alle landen in Europa — Nederland uitgezonderd — doet de vraag rijzen, of ook onze regeering geen maatregelen zal moeten gaan treffen.

Rapport der inter-departementale commissie spoedig te verwachten.

De inter-departementale commissie, welke indertijd in het leven werd geroepen, bewijst reeds door haar bestaan, dat de regeering dit vraagstuk van voldoende belang acht om een onderzoek naar de wenschelijkheid ervan te doen instellen.

Het rapport van deze commissie kan binnen niet al te langen tijd worden tegemoet gezien. Eèn advies in eenige richting moet nog niet zijn opgesteld, zijn we wel ingelicht, doch als dit eenmaal zal zijn gegeven en het mocht eens de richting aangeven van wettelijke bescherming der arbeidsmarkt, dan nog is het de vraag of onze regeering er toe zal overgaan.

Ons land heeft in dit opzicht een traditie op te houden, en heeft ook altijd een zeer vrijheidslievende taktiek gevolgd. Ware dit nu nog alles, er zouden wellicht toch niet zoo vele vreemdelingen zich tot ons land aangetrokken voelen; maar van Nederland gaat in den vreemde bovendien de roep uit, een vrij hooge levensstandaard te hebben. Tot op zekere hoogte ondervonden Nederlanders daarvan de nadeelige gevolgen.

De overeenkomst, het vorige jaar te Berlijn tusschen Duitschland en Nederland tot stand gekomen, voorziet tot op zekere hoogte in een gelijkstelling van Duitsche en Nederlandsche arbeiders. Deze overeenkomst wordt ook wel nageleefd in Duitschland, maar door het verleenen van het zg. „Befreiungsschein" hebben de plaatselijke autoriteiten een woordje mee te spreken. En die hebben uiteraard ook met groote moeilijkheden met betrekking tot de werkloosheid te kampen. Dat die plaatselijke autoriteiten dus een min of meer gereserveerde houding aannemen, het is te begrijpen.

Belangrijkste Nieuws.

Betoogingen en vechtpartijen bij de aankomst van Briand te Parijs. — Frankrijk. (blz. 5)

De behandeling van het Torendrama voor de Amsterdamsche Rechtbank geschorst, omdat de Rechtbank een onderzoek naar de geestvermogens van verdachte heeft bevolen. — Rechtzaken. (blz. 10)

Jaarverslag Algemeene Exploratie Mij. Div. 6 %. — Beurs en Nijv. (blz. 14)

Tegenstrijdige meeningen leiders U. S. Steel Corp. en Bethl. Steel Corp. — Beurs en Nijv. (blz. 14)

OP ANDERE BLADZIJDEN:

ARTIKELEN. ENZ.:

Zaterdagavond-Bijvoegsel:

PINKSTERDAGEN

Het HANDELSBLAD zal na Zondagochtend 24 Mei a.s. eerst op Dinsdagavond 26 Mei d. a. v. wederom verschijnen.

In de TREFFERPAGINA op bladzijde 3 van ons blad hebben wij nogmaals opgenomen onze Treffers Pijl-Puzzle.

BRUGWEGEN VOOR AUTO'S.

Ir. Mussert vraagt „vrije baan voor de toekomst"; een net van viaducten voor auto-snelverkeer.

Ω Het is wel een bijzonder boeiend en belangwekkend vlugschrift [1]) dat de bekende ingenieur A. A. Mussert (bekend, niet alleen als ingenieur, o.a. door zijn Amsterdam—Rijnplan, maar ook als secretaris van het comité, dat het verzet leidde tegen het verdrag-Van Karnebeek) heeft doen uitgeven bij de firma Oosthoek te Utrecht. De volle titel is: „Vrij Baan voor de Toekomst, bijdrage tot de kennis van het wegenvraagstuk." Vijf teekeningen verluchten de bedoelingen van den schrijver.

Het verkeer over onze wegen is, door het kolossaal toenemen van het motorverkeer, steeds meer tot een probleem geworden. Niet alleen, en niet vooral, doordien het aantal voertuigen zoo geweldig vermeerdert, maar doordien de differentiatie der snelheden zoo belangrijk is geworden. Vroeger, vóór er fietsen waren, had men maar twee snelheidselementen op de wegen: dat van den voetganger en dat van het bespannen voertuig, wier snelheidsverhouding niet grooter was dan hoogstens die van 1 tot 3. Daarna kwam het rijwiel en compliceerde het beeld der snelheidsverhoudingen tot een van 1:3:5. En toen kwamen de auto en de motorfiets en maakten er van: 1:3:5:10. Minstens 10! En dan nog met vele tusschensnelheden.

En steeds grooter wordt de snelheid der auto's en steeds neemt hun aantal toe. In 1920, zoo leest men in het vlugschrift van den heer Mussert, waren er in ons land 18.500 auto's waarvan 14.800 voor personen- en 3700 voor goederenvervoer. Nog geen tien jaar later, op 1 Augustus 1930, was het bovengenoemde totaal meer dan vervijfvoudigd, nl. tot ongeveer 100.000 gestegen, waarvan ruim 60.000 gewone auto's, meer dan 3000 autobussen en meer dan 35.000 vrachtauto's.

Men heeft ook op verscheidene wegdeelen het gemiddelde verkeer per dag gesteld. Dat beliep (de telling betreft slechts 85 wegen!) in 1916 (per weg en per dag) 23 motor- en 83 bespannen voertuigen, in 1926 onderscheidenlijk 275 en 75. Vergelijkt men de uitkomsten der tellingen van 1926 met die van 1923 dan vindt men dat de auto's zijn toegenomen met 158 %, [2]) de motorrijwielen met 3 % en de rijwielen met 2 %. Daarentegen is de categorie hand-, krui- en kinderwagens verminderd met 2 % en die der bespannen voertuigen met 6 %.

* * *

De auto is de gebiedende figuur in het verkeer geworden. En dat is zeer snel gegaan. In de eerste jaren van ons verblijf aan de Witte Brug in Den Haag, omstreeks 1902 of 1903, wezen wij elkaar nog op een auto, die voorbijkwam. Een jaar of vijftien later hoorden wij een kleinen jongen, die een ouderwetsch rijtuig zag, tot zijn moeder zeggen: „Kijk moeder, een auto met een paard ervoor!" Zóó was die al aan het zien van louter auto's voor personenvervoer gewend.

Nu heeft men begrepen, dat onze meestal nauwe en veelal kronkelende wegen die geweldige toeneming van het snelverkeer en van de differentiatie der snelheden niet meer konden verwerken. En men is nu eindelijk krachtdadig aan 't verbreeden der wegen gegaan en aan 't verzwaren van het wegdek dat immers voor het gewicht der vrachtauto's te zwak was. Maar is dat wel de juiste methode?

Al jaren geleden, toen het autoverkeer zich nog maar pas ontwikkelde, heeft Charles Boissevain in een „Van Dag tot Dag" in ons blad eerst aangespoord tot datgene wat de heer Mussert thans bepleit: Vrije baan voor de toekomst, d.w.z. afzonderlijke autobanen door het heele land. Het verschil tusschen zijn denkbeeld en dat van den Utrechtschen ingenieur zit alleen hierin dat Charles Boissevain zich blijkelijk autobanen op den beganen grond dacht en voor alle auto's, terwijl de heer Mussert verhoogde banen wil, brugwegen (viaductwegen) en uitsluitend bestemd voor het verkeer op langen afstand. Het minder snelle verkeer over korte afstanden zal vanzelf van zulke banen weinig gebruik maken, omdat het niet overal er af en er op kan. Op zulke autobanen zou dan met onbeperkte snelheid mogen worden gereden waartegenover men dan de zeer groote snelheden des te strenger zal kunnen weren van de gewonen wegen. Elke autobaan zou in twee helften zijn gescheiden overeenkomend met de twee richtingen van het verkeer en op elke helft zou het, altijd immers iets tragere, vrachtverkeer (lange-afstands-verkeer!) aan den buitenkant, het snellere personenverkeer aan den binnenkant rijden.

* * *

Wanneer men niet tot zulk een net van motorverkeer op langen afstand komt, dan zal men, zoo waarschuwt de schrijver, onvermijdelijk vastloopen. Zooals men dat met ons spoorwegverkeer al lang zou hebben gedaan indien men indertijd ware begonnen met het, bij wijze van tram, langs de gewone wegen in plaats van langs eigen banen te leiden. En het verzuim zal millioenen kosten.

> „De aanlegkosten van de ontworpen en ten deele in uitvoering zijnde groote Rijkswegen in het Westen van ons land, zooals de verbindingen Amsterdam—Den Haag en Den Haag—Rotterdam, zijn gelegen tusschen ƒ 350.000 en ƒ 1.000.000 per km." (Den Haag—Rotterdam kost pl.m. ƒ 1.000.000 p. km).
>
> „De kosten van een viaduct zijn in ronde cijfers te ramen op ƒ 400.000 à ƒ 450.000 per km. Dit viaduct is berekend op vrachtauto's met een totaal gewicht van 30.000 kg. Daarenboven is het renteverlies tijdens de uitvoering bij een viaduct aanzienlijk minder daar het in beteekenend korter tijd kan worden opgeleverd dan een aarden baan met verhardingen. Het viaduct Dordrecht—Amsterdam kan (behoudens de rivierovergangen) zonder bezwaar in twee jaar worden opgeleverd."

Welk net van auto-brugwegen de heer Mussert zich denkt, kan men zien uit het hierbij gevoegde kaartje dat aan het vlugschrift is ontleend. Er staat nog veel meer in de 73 bladzijden van dit geschrift (o.a. wordt uitvoerig „de ziekte" der lintbebouwing van onze wegen behandeld) maar wij laten het hierbij. Wij hebben, maar wij gelooven, genoeg gezegd om ieders belangstelling te wekken voor dit even serieuse als suggestieve betoog. Het moge de aandacht vinden die het verdient.

1) Wij ontvingen deze publicatie met het verzoek hiervan niet vóór hedenavond melding te willen maken.

2) De toeneming over alle wegen is echter stellig veel grooter.

RÓTTERDAM.

GEMEENTERAAD.

De arbeidsvoorwaarden van het Trampersoneel. — In een volgende vergadering voortzetting.

(Van onzen correspondent.)

Wethouder De Zeeuw heeft in de gisteravond voortgezette vergadering van den gemeenteraad bij een ander punt dan „de arbeidsvoorwaarden van het trampersoneel" laten blijken dat hij het optreden van den directeur, wiens dienst onder 's wethouders eigen departement ressorteert, ongepast vindt. De heer Ter Laan bromde daarbij instemmend. Dat sloeg op de nota's van dien directeur. Indien die houding werkelijk ongepast zou zijn, dan zou zij voor den raad toch nog openbaren wat alle directeuren in vertrouwelijke gesprekken zeggen. Wij meenen echter dat de directeur van een rekenplichtig bedrijf niet alleen gerechtigd is maar ook den plicht heeft er op te wijzen als door het toedoen van een raadscommissie die geen financieele verantwoordelijkheid draagt de personeelsuitgaven voortdurend worden opgedreven, omdat zoowel de commissie als het gemeentebestuur zich altijd aan de zijde van het personeel stelt. In feite is het derhalve zoo, dat de gesalarieerde vakbondbestuurders die raadslid zijn en door hun fractie in de commissie worden gezet, via de commissie den wethouder regeeren. Wethouder De Zeeuw die wel eens meer van te voren reageert op iets dat hem naar hij verwacht zal worden tegengeworpen, heeft er bij de behandeling van het opcentenvoorstel de aandacht op gevestigd dat onder de zeven leden tellende commissie voor personeelsaangelegenheden, slechts drie van zijn partijgenooten zijn. Hij had het op de rechterzijde gemunt, die hem met klachten over bepalingen voor het personeel lastig viel, toen hij uitriep dat er altijd minstens één (in de practijk vaak meer, naar hij vertelde) lid van een andere politieke groepeering moest zijn, dat de roode voorstellen steunde. Hij vertelde volstrekt geen geheim toen hij verzekerde dat de „anderen" de „rooden" daar nog wel eens trachten te overtroeven. Van debaters standpunt beschouwd was dat een sterk argument tegen de rechtsche jammeraars.

Een wethouder echter moet een onafhankelijke positie durven innemen tegenover vakvereenigingen die om leden te werven elkaar beconcurreeren onder de leus „wij zijn toch voordeeliger", welke voordeelen dan bekostigd moeten worden door de burgerij aan wie zware belastingen worden opgelegd.

Nu het college zoo juist toezeggingen heeft gedaan om verschillende aangelegenheden die op de loonen betrekking hebben te bezien, was het geboden de arbeidsvoorwaarden van het trampersoneel buiten beschouwing te houden, zelfs al zou men niet de motie van den heer Hijman (lib.) willen aanvaarden die deze zaak wenschte uit te stellen tot de beheersvorm van het trambedrijf zou zijn geregeld.

De Rotterdamsche raad is van een ware werkwoede bezeten. Toen Vrijdagavond om zes uur de opcenten „binnen" waren, stond de heer Reeser op om voor te stellen de rest van de agenda te verdagen. Er ging een waar gehuil van protest op en om acht uur zat de raad al weer in „de tram".

Na het financieel gejammer van den middag op den avond de weelde een groep kiezers met gunsten te kunnen begiftigen.

De heer Hijman (lib.) heeft zijn motie toegelicht, die beoogt de definitieve regeling van de arbeidsvoorwaarden uit te stellen totdat over den bedrijfsvorm van de tram beslist zal zijn.

Uit de debatten bleek al aanstonds wat wij dezer dagen schreven: dat als de tram-N.V. haar werkzaamheden nog eens kan aanvangen, de raad haar reeds met zooveel bezwarende voorwaarden heeft belast, dat zij zich niet vrij meer kan roeren.

Zoo vertelde de heer Baars (r. k.), die voorzitter der commissie is, die den bedrijfsvorm voorbereidt, dat zoodra de heer Ter Laan wethouder geworden is, hij deze commissie de aangelegenheid van de regeling der arbeidsvoorwaarden heeft onttrokken. Nu kwam deze spr. wel vertellen dat het een interessante proef is, die in Rotterdam voor het eerst genomen zal worden, een gemeentebedrijf als N.V. te exploiteeren, maar indien van buiten af de voornaamste aangelegenheden reeds van te voren worden geregeld buiten de N.V. om, dreigt het gevaar dat zij haar doel mist.

De raad hield een soort vóór-debat over de motie Hijman, die werd verworpen met alleen de stemmen der liberalen voor.

Toen eerst gingen de sluizen der welsprekendheid goed open. Een lange rede van den heer v. d. Weerdt, den man van het moderne trampersoneel.

Ook anderen hadden nog veel op 't hart, maar zij kregen er dezen avond geen gelegenheid meer toe. Het was dan ook een duistere en oude quaestie die de spr. aanvoerde, namelijk of de continu-bijslag voor het rijdend trampersoneel al of niet in het tegenwoordige loon verrekend is.

De heer v. d. Weerdt zegt van niet, anderen van wel en zij halen daar de notulen van de voormalige R. E. T. M. bij om het te bewijzen.

De heer v. d. Weerdt diende met den heer Lührs, den vertegenwoordiger van het modern georganiseerde gemeentepersoneel, het voorstel in om deze groep van personeel wel een continu-bijslag toe te kennen, waarmee ƒ 260.000 extra gemoeid zullen zijn.

De raad is midden in de debatten blijven steken, die in de volgende vergadering zullen worden voortgezet.

De heer v. Burink had laat op den avond geen zin meer een aanvang te maken met de verdediging van zijn twee dozijn amendementen op het voorstel.

AMSTERDAM.

NIEUWE REGELING HAVENGELD.

Waarom een herziening? — Wat er is veranderd. — Hoe de nieuwe tarieven zijn.

EEN EERSTE STAP.

Op 1 Juni zal de nieuwe regeling voor het havengeld in werking treden. Van dien datum af is tevens de Rijksontvanger der accijnzen met de inning van deze gelden belast.

Wat behelst de nieuwe regeling? Het voornaamste is, dat zij een — zij het voorloopig nog kleine — verlaging brengt, welke het bezoek aan onze haven kan bevorderen.

De gemeente schept inrichtingen voor handel en verkeer en het is billijk, dat de belanghebbenden voor het gebruik van die inrichtingen betalen. De Gemeentewet staat haar dan ook toe retributies te heffen. Nu kan men vragen: „wat kosten de inrichtingen?" en de retributies zoodanig stellen, dat de kosten worden gedekt. Ten aanzien van de haveninrichtingen gaat dat echter niet. Hier doen zich andere factoren gelden; immers de havengelden mogen nooit zoo hoog zijn, dat de schepen erom wegblijven. Men moet rekening houden met concurrentie van andere havens, met de geografische ligging. Onze haven heeft een groot achterland, dat trekt de scheepvaart aan; de outillage is uitmuntend en wordt nog beter (men zie onze artikelen in de avondbladen van 20 en 22 Mei). Ook zij lokt. Maar de scheepvaart vraagt ook „wat kost dat?" En als de kosten te hoog zijn dan trekken de concurrenten de schepen, althans een deel daarvan. U weet: „the fault of the Dutch......"

Nu. Amsterdam geeft juist veel, maar het moet niet te veel vragen, want er zijn concurrenten: Bremen, Hamburg, Antwerpen, een paar Fransche havens en ook wel Rotterdam en met hen moet men rekening houden bij de vaststelling van het havengeld.

Hoe het was.

Havengeld is dus de retributie welke wordt betaald om van de haveninrichtingen gebruik te mogen maken.

Niet ieder schip betaalt evenveel; de berekening geschiedt naar een zekeren maatstaf. Vroeger nam men daar wel voor den diepgang of de lengte, maar tegenwoordig — al sinds geruimen tijd — gebruikt men voor dat doel de bruto tonnenmaat en dat doet men over de geheele wereld, al heeft niet elk land hetzelfde stelsel voor de meting. Maar de verschillen zijn toch klein en er bestaan herleidingsschalen. Het is dus niet moeilijk van elk schip de bruto-tonnenmaat te meten naar ons metingsstelsel.

Nu echter is de retributie-heffing op de basis van den bruto-inhoud van het standpunt der reeders gezien, heel gebrekkig. Zij bedraagt hier — volgens de oude regeling — ƒ 540 per 10.000 ton, onverschillig of het schip veel of weinig gebruik van de haveninrichtingen maakt. Een vaartuig, dat hier maar een klein deel van de lading lost en weinig laadt, betaalt evenveel als een schip, dat alles lost en een geheel nieuwe lading inneemt. Deze regeling geldt in de geheele wereld, behalve in Bremen, Kopenhagen, Marseille en Genua. In deze vier havens is het havengeld niet alleen afhankelijk van den bruto-inhoud der schepen, maar ook van de hoeveelheid geloste en geladen goederen, het is dus afhankelijk van het belang, dat de schepen bij de haven hebben.

Wijziging noodig.

De commissie van advies inzake de bevordering van de scheepvaart op Amsterdam, heeft nu in haar rapport in overweging gegeven de regeling van het havengeld te wijzigen, naar het voorbeeld van Bremen en de andere genoemde havens.

Waarom? Omdat hier schepen, die kleine belangen bij de Amsterdamsche haven hadden — misschien niet veel meer wilden doen dan „kennismaken", poolshoogte nemen — voorbij voeren, omdat het havengeld te hoog was. Het beetje lading, dat zij misschien voor Amsterdam hadden, losten zij elders en zonden het per trein of binnenschip door.

Die „voorbijvarende schepen" wilde men aanlokken, omdat uit een eerste kennismaking vaak nauwere relaties voortvloeien, misschien wel nieuwe verbindingen groeien, wat een Amsterdamsch en een nationaal belang is.

B. en W. gingen op het advies in en dienden een voordracht in om de regelingen van het havengeld te wijzigen. De Raad keurde haar goed.

In de eerste plaats werden de vrijstellingen ruimer. Vrij van havengeld waren o.a. al de schepen, die hier uitsluitend komen om te bunkeren. Volgens de nieuwe regeling zullen voor schepen, die behalve bunkeren, ook goederen laden of lossen, de bunkerkolen of stookolie niet worden meegerekend bij de vaststelling van het havengeld op de basis van „belang bij de haven-outillage".

Ook vaartuigen, die hier uitsluitend komen voor het vervullen van douaneformaliteiten — dat zijn kleine scheepjes, van welke er steeds meer komen, die de kanalen en rivieren opvaren en ergens in het land laden of lossen — zullen vrij zijn van havengeld.

Dit dus in de eerste plaats. Daarnaast — om een veelvuldig bezoek aan de haven te bevorderen en bovendien om de reederijen, die hier gevestigd zijn en wier schepen telkens af en aan varen, eenigen voorsprong te geven op schepen, die maar zelden komen — een reductie bij herhaald bezoek. Bij het derde tot en met vijfde bezoek per kalenderjaar is de reductie 10 pCt.; bij zesde tot en met tiende bezoek 15 pCt., bij meer bezoeken per jaar 20 pCt.

Het hoofdbeginsel.

En nu de hoofdzaak: de berekening in verhouding tot de hoeveelheid geloste of geladen goederen. Hoe die berekening te maken? De gemeente kon het moeilijk doen, zij miste er de organen voor. De douane kon het wel, omdat dergelijke berekeningen op haar weg liggen, ofschoon zij zich meer met de waarde, dan met de hoeveelheid der goederen bezig houdt. Evenwel, toen de gemeente de medewerking van „Invoerrechten" verzocht, was die diensttak tot medewerking bereid. Er waren eenige moeilijkheden van practischen aard te overwinnen, maar zij zijn opgelost, zoodat, als nu op 1 Juni de nieuwe regeling in werking treedt, de douane-ambtenaren de contrôlemiddelen leveren op de hoeveelheid geloste en geladen goederen.

Absoluut noodig behoefde hier niet uit voort te vloeien, dat de Rijksambtenaren ook de gelden zou innen, maar logisch is het, dat de dienst, die de hoegrootheid der gelden controleert, die ook int, omdat anders bij geschillen de zaak over te veel schijven loopt. Alles in één hand is eenvoudiger en — goedkooper. De Rijksontvanger int dus en draagt de gelden aan de gemeente af. Het Rijk ontvangt een matige vergoeding voor het werk.

Hoe is nu het nieuwe tarief?

Het oude tarief was ƒ 0.054 per bruto m3 voor passagiers- en de meeste vrachtschepen. Kolen-, hout- en graanschepen (wij geven slechts de groote lijnen) betalen ƒ 0.045; ijzererts- en pekschepen ƒ 0.036.

En nu de verlagingen. De genoemde cijfers van ƒ 0.054; ƒ 0.045 en ƒ 0.036 per bruto m3 blijven als maxima. Passagiersschepen zullen steeds het volle pond betalen.

Voor vrachtschepen der eerste categorie betaalt men ƒ 0.017; voor de tweede groep ƒ 0.014; voor de derde ƒ 0.012 per bruto m3; maar daarna: voor de eerste groep 35 cent per gewichtston (1000 kg) gelost of geladen; voor de tweede groep (houtschepen enz.) 29 cent, voor de derde (pakschepen) 23 cent.

Een bescheiden begin.

Gaat men nu keurige rekensommetjes maken, dan blijkt, dat wanneer het aantal gewichtstonnen, gelost en geladen, bedraagt ongeveer 10.5 pct. van het aantal kubieke meters inhoud van het schip het maximumbedrag aan havengeld is bereikt. Dan betaalt men dus weer meer resp. ƒ 0.054: ƒ 0.045 en ƒ 0.036 per bruto m3.

Dit beteekent dus dat als een schip van 10.000 m3 bruto meer dan ongeveer 1050 gewichtstonnen lost, de tariefsverlaging niet meer werkt.

Wat nu tot stand is gekomen is dus niet meer dan een bescheiden stap, ofschoon de havendienst toch meent, dat circa 40 pct. van alle binnenkomende schepen van de verlaging zullen profiteeren.

Of dit juist zal zijn, moet de practijk leeren. In elk geval is het beginsel van de berekening op basis van de hoeveelheid geladen en geloste goederen aanvaard.

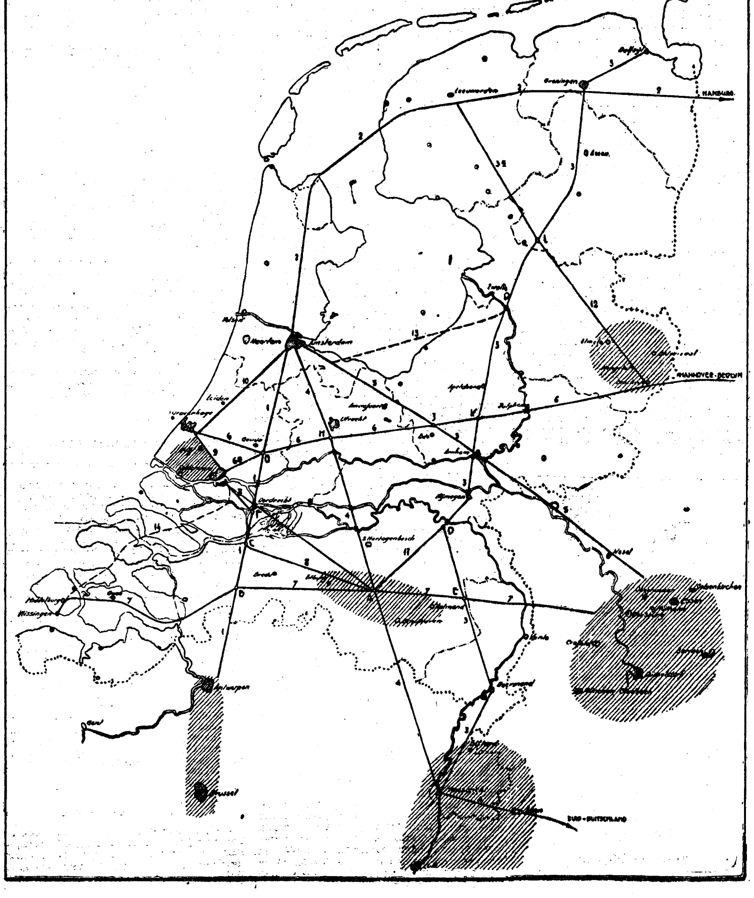
En daarmee heeft het gemeentebestuur opnieuw bewezen het belang van de haven te begrijpen.

De verlaging zal de gemeente ongeveer ƒ 100.000 kosten door vermindering van ontvangsten. Als er meer schepen worden aangelokt, haalt men dat tekort weer in...

En dan wil men ook verder gaan en de tarieven zoo herzien, dat de invloed van de hoeveelheid geladen en geloste goederen grooter wordt.

De eerste stap is altijd de moeilijkste. En hij is gezet...

SCHEMA VOOR EEN SNELVERKEERSWEGENNET IN NEDERLAND.

ZONDAGSCONCERTEN.

Eerste Pinksterdag.

Vondelpark (8—9½ u.). Concert door het Waterlandsch Fanfarecorps, Buiksloot—Nieuwendam (dir. de heer B. D. Peters). Programma: Steadfast and True-marsch, C. Terke; Divertissement des Errinyes, J. Massenet; Meiliedje, dubbelmannenkwartet „Arti", Isr. J. Olman; Saltarelle, id., C. Saint-Saëns; Fantaisie uit de opera „Le baron Tzigane", Joh. Strauss; Fantaisie uit de opera „La Juive", F. Halévy; Fragmenten uit „l'Arlésienne", G. Bizet; Sérénade d'Hiver, dubbelmannenkwartet „Arti", C. Saint-Saëns; Haëc-Diès, id., Alhp. Vranken; Scènes Rustiques (Suite descriptive), J. E. Strauwen; Finale.

STADSN. — Aansl. Zondagsconc. 1e Pinksterdag. Artis (3.). The Dutch Gentlemen Band (directeur Fred. van Zanten). Programma: Alte Kamerade (marsch), C. Teike; Comique (ouverture), Keler Bela; Maienfest (wals), R. Eilenberg; In a Monastery Garden, A. Ketelbey; Sie hören jetzt (potpourri), N. Dostal; Don Juan, W. Mozart; Lotosblumen (wals), E. Ohlsen; The Pearl-fishers, G. Bizet; My little Geisha (foxtrot), J. Huntly; A Strauss Garland, A. Sinter.

Oosterpark, (7.30—9.30 u.) Concert door het Brandweer Muziekcorps (dir. de heer Frans van Diepenbeek) met medewerking van mevrouw Jeanette Francisca (sopraan).

Tweede Pinksterdag.

Oosterpark (7½—9½ u.) Concert door het Waterlandsch Fanfarecorps (dir. de heer B. D. Peters) met medewerking van den heer P. Korver (bariton).

RADIO-NIEUWS.

PROGRAMMA VAN ZONDAG 24 MEI.

Hilversum: V.A.R.A. 9.— A. J. C.-uitvoering; V.P.R.O. 10.30 kerkdienst; A.V.R.O. 12.01 radiovolkuniversiteit, 12.30 concert, 2.30 concert H. O. V. en declamatie; V.A.R.A. 5.01 kinderuurtje, 6.— concert; A.V.R.O. 8.15 studio-opvoering, 9.55 declamatie, 10.10 omroep-orkest, 11—12.— gramofoonplaten.

Huizen: N.C.R.V. 8.30 morgenwijding; K.R.O. 9.30 morgenconcert, 10.30 hoogmis, 12.01 lunchmuziek, 2.— lit. halfuurtje, 2.30 concert; N.C.R.V. 5.50 kerkdienst; K.R.O. 8.15 concert, 10.40—11 epiloog.

Daventry: 3.20 kerkcantate, 4.35 concert, 5.50 cello-recital, 9.25 concert.

Langenberg: 7.20, 1.20, 4.50 en 8.20 concert, 11.20—12.20 dansmuziek.

Parijs (radio): 8.05 gramofoonplaten, 12.50 orgelconcert, 1.20, 1.50, 2.20, 4.20, 8.20, 9.05 en 9.50 gramofoonplaten.

PROGRAMMA VAN MAANDAG 25 MEI.

Hilversum: A.V.R.O. 8.01 gramofoonplaten, 8.30 morgenwijding, 9.30 als 8.01; V.P.R.O. 10.30 kerkdienst; A.V.R.O. 12.01 concert, 2.— jongenskoor, 2.30 concert, 4.— kamermuziek, 5.— kinderuurtje, 6.— concert, 7.30 lit. halfuurtje, 8.15 populair concert, 10.— zang, 10.30—12 cabaret-programma.

Huizen: K.R.O. 8.30 morgenwijding; N.C.R.V. 9.50 kerkdienst, 12.30 orgelconcert, 2.— concert, 3.30 solistenconcert, 5.— concert, 6.30 concert, 8.— concert, 10.45—11.30 gramofoonplaten.

Daventry: 12.20 en 1.35 concert, 2.20 gramofoonplaten, 4.20 populair concert, 10.— concert, 11.20—12.20 dansmuziek.

Langenberg: 6.50 morgenconcert, 11.30 gramofoonplaten, 4.50 concert, 8.20 militair concert, daarna avondmuziek, 11.20—12.20 dansmuziek.

Parijs (radio): 8.05, 12.50, 1.25, 6.20 en 7.50 gramofoonplaten, 9.05 concert.

PROGRAMMA VAN DINSDAG 26 MEI.

Hilversum: A.V.R.O. 8.01 gramofoonplaten, 10.30 concert, 12.01 omroep-orkest, 4.— pianomuziek, 4.30 als 8.01, 5.— kinderkoor, 5.30 als 8.01, 6.15 orgelconcert, 7.30 radio-volksuniversiteit, 8.01 tooneelspel, 9.45 concert, 11—12 gramofoonplaten.

Huizen: K.R.O. 8.— morgenconcert, 10.— gramofoonplaten, 12.15 lunchmuziek, 2.— vrouwenuurtje, 3.— als 10.—, 4.— als 10.—, 5.— concert, 11—12 gramofoonplaten.

Daventry: 12.20 orgelmuziek, 1.20 concert, 2.25 gramofoonplaten, 4.20 cello en piano, 4.50 concert, 8.05 concert, 10.— revue, 10.55—12.20 dansmuziek.

MISDAAD, STRAF EN MAATSCHAPPIJ.

Lezing van A. Fenner Brockway.

Het Engelsche lid van het Lagerhuis A. Fenner Brockway, heeft gisteravond op het „Intern. Congres tegen de bestaande opvattingen omtrent misdaad en straf — dat in „Maison Boer" bijeenkwam — gesproken over „Misdaad, Straf en Maatschappij".

Spr. begon met te zeggen, dat de aard der misdadigheid ten nauwste samenhangt met het sociale leven van een land. Als een bekwaam socioloog de beschikking had over de crimineele statistieken van een land, waarvan hij den aard niet kende, zou hij een zeer nauwkeurige beschrijving kunnen geven van den aard der bevolking.

De strafwetgeving van elk land weerspiegelt volkomen zijn sociale en politieke structuur. Spr. lichtte dit toe aan Engeland. De gevangenisbevolking in Engeland bestaat grootendeels uit menschen uit de arbeidersklasse; 60 % van hen zijn ongeschoolde of halfgeschoolde arbeiders; 80 % verrichten handenarbeid. Dat armoede en werkloosheid de misdadigheid doen toenemen, zal algemeen bekend zijn, niet echter, dat de meeste zware misdrijven ook gepleegd worden door hen, die armoede lijden.

Het ministerie van buitenlandsche zaken heeft eenige jaren geleden een onderzoek ingesteld tot welke klasse de plegers van moorden behooren, bedreven in de jaren 1886—1905. En de conclusie waartoe het rapport kwam, was dat deze misdrijven grootendeels waren bedreven door menschen, die tot de arme klasse behoorden en in zeehavens, industriesteden, mijndistricten, enz. woonden.

Uit het feit, dat de misdadiger in zekeren zin een product is van de wetgeving van zijn land, volgt, dat die maatschappij geen superieure houding tegenover den misdadiger heeft aan te nemen. De misdadiger is veeleer een slachtoffer der strafwetten dan een vijand der maatschappij. De maatschappij is als geheel aansprakelijk voor iedere misdaad.

De drie beginselen, welke aan het Engelsche strafrecht ten grondslag liggen zijn: vergelding, afschrikking, verbetering.

Iemand met straf vergelden het kwaad, dat hij heeft gedaan, is niet mogelijk, omdat niemand b.v. de wereld precies kan afmeten, in welke mate een maatregel van vergelding een anderen persoonlijk treft. Daarbij niet te vergeten het feit, dat die maatregel niet alleen hem, den dader, treft, maar ook andere personen, als familieleden.

De afschrikking is bedoeld om te werken in twee richtingen n.l. ten opzichte van den gevangene wien een bepaalde straf treft, en ten tweede ten opzichte van iedereen die mogelijk de wet zou willen overtreden. Nu blijkt uit de cijfers aangaande recidive, dat die afschrikking heel gering is. Volgens spr. zal het zelden voorkomen, dat een mensch uit angst voor straf een diefstal of moord zal nalaten. Maar daargelaten nog of straf afschrikt of niet, hoe te oordeelen over een maatschappij, die zich handhaaft door een negatieve ethiek, een maatschappij, wier leden enkel het kwaad doen laten uit vrees voor straf.

Wat betreft de verbetering door straf, meent spr., dat als wij de misdadigers werkelijk willen verbeteren, dan moeten straf en afschrikking geheel uit onze strafwetgeving verdwijnen. Wij moeten dan misdaad niet meer uit gevoelsoverwegingen als een zonde behandelen, maar op wetenschappelijke wijze als een ziekte.

Eén motief is dan slechts toelaatbaar, n.l. de plicht om de maatschappij te beschermen. Bij elke berechting moeten slechts twee dingen overwogen worden: wat is het belang van het individu, wat van de maatschappij. Getracht moet worden den misdadiger door persoonlijke behandeling te genezen, de sociale oorzaken van de misdaad door het nemen van preventieve maatregelen te voorkomen, en zoo noodig moeten wij den misdadiger isoleeren, totdat hij niet meer gevaarlijk is voor de maatschappij. Alle gedachten van moreele veroordeeling, alle instincten van vergelding, elk vertrouwen op de afschrikwekkende werking van vrees moeten ter zijde worden gesteld.

Hierna werd gelegenheid gegeven tot debat, waarvan enkelen gebruik maakten.

MUSEA (24 Mei).

Rijksmuseum, Stadhouderskade, 1—5 uur.
Stedelijk Museum, Paulus Potterstr., 1—5 uur.
Amst. Hist. Mus., Waag, Nieuwmarkt, 12½—5 uur.
Mus. Kol. Instituut, Mauritskade, 12—5.
Museum Fodor, Keizersgr. 609, 12½—4 uur.
Mus. Willet Holthuysen, Heerengr. 605, 1½—4 uur.
Scheepvaartmuseum, De Lairessestraat, 1—4 uur.
Mus. Amstelkring, O. Z. Voorburgwal 40, 11—5 u.
Rembrandthuis, Jodenbreestraat 4, 1—5 uur.
Wijnkoopersgildehuis, Koestraat 10, 2—4 uur.
Veiligheidsmuseum, Hobbemastr. 22, 1—4 uur.
Museum v. d. Arbeid, Rozengr. 224 A. 1—4 uur.

MUSEA (25 Mei).

(Tweede Pinksterdag.)

Rijksmuseum, Stadhouderskade, 1—5 uur.
Stedelijk Museum, Paulus Potterstr., 12½—5 uur.
Amst. Hist. Mus., Waag, Nieuwmarkt, 12½—5 uur.
Mus. Kol. Instituut, Mauritskade, 12—5.
Museum Fodor, Keizersgr. 609, 12½—4 uur.
Mus. Willet Holthuysen, Heerengr. 605, 1½—4 uur.
Scheepvaartmuseum, De Lairessestraat, 1—4 uur.
Mus. Amstelkring, O. Z. Voorburgwal 40, 11—5 u.
Rembrandthuis, Jodenbreestraat 4, 1—5 uur.
Wijnkoopersgildehuis, Koestraat 10, 2—4 uur.

Het opgeven van een „Treffer" geschiedt door een Trefferbiljet, hetwelk verkrijgbaar is bij boekhandelaren, advertentie-bureaux, kiosken, onze agenten of aan onze bureaux à ƒ 2.—. Is onverhoopt geen Trefferbiljet verkrijgbaar, dan kan men ook het geld opsturen.

TREFFERS PER TELEFOON. Tusschen 9—17½ uur kunnen Treffers per telefoon worden opgegeven, No. 30404. De vóór 11 uur (Zaterdag 10½ uur) opgegeven Treffers worden nog denzelfden avond geplaatst. Over het bedrag wordt den volgenden dag beschikt. Eventueele fouten door telefonische opgave niet voor verantwoordelijkheid van het „Handelsblad".

Prijzen:	Enkelvoudige Treffer	ƒ 2.—	(1 biljet)
	Dubbele Treffer	ƒ 4.—	(2 biljetten)
	Drievoudige Treffer	ƒ 6.—	(3 biljetten)
	Bedrijfs-Treffers	ƒ 2.75	

ABONNÉS van het „Algemeen Handelsblad" hebben het recht vóór 1 JULI a.s. een Treffer te plaatsen met ƒ 1.— reductie.

Enkelvoudige Treffer ƒ 1.—. Dubbele Treffer ƒ 3.—. Drievoudige Treffer ƒ 5.—.

Onder de rubriek „Betrekkingen gevraagd" Enkelvoudige Treffer ad ƒ 1.— bij vooruitbetaling.

TE KOOP GEVRAAGD

Indische pakken en militaire kleeding te koop gevr. Fa. M. BLOM, Ruijschstr. 68, Tel. 58710, A'dam. Door 't heele land vrijblijv. te ontb.

Makelaarskantoor P. EVEROUT vraagt te koop:
VAN BAERLESTRAAT, Winkelhuis,
HEEREN- of KEIZERSGRACHT, breed Heerenhuis.
CEINTUURBAAN, Winkelhuis.
PRETORIUSSTRAAT, 2 of 3 perceelen.
Tel. 34444 (na 6 uur 20011).

TE KOOP GEVRAAGD: Alle mogelijke partijen Goederen
(onverschillig van welken aard.) Liefst groote kwantums. Br. T 6004, Handelsblad.

Gevraagd Kinder-auto
voor jongen van 5 jaar. Brieven o. T 6956, Handelsblad.

S. DE LEEUW geeft veel geld voor net gedragen Dames- en Heerenkleeding. LINDENGRACHT 48, Tel. 48308.

Ter overname gevraagd gebruikte, doch in prima staat zijnde moderne, motogedreven
CENTRIFUGE
diameter ca. 1200 mM. Br. met opgave van fabrikaat, ouderdom en prijs onder T 6961, Handelsblad.

Een in goeden staat verkeerend **Kinder-vouwwagentje.** Br. T 6930 Handelsbl. of Telef. 30732.

HUIZEN
TE KOOP GEVRAAGD voor geldbelegging. Br. T 6922, Handelsblad.

GEVRAAGD 45 Meter LOOPER
van 70 c.M. Wit laqué ledikant, pitch-pine waschtafel en nachttafel en bad. Alles in goeden staat. Brieven Durgerdam, B. 40.

TE KOOP AANGEBODEN

Bennekom op de Veluwe
Bijz. mooi Landgoed te koop met 6½ H.A. terrein en schitterend hoog opgaande boomen enz.
Tevens te koop een keurig onderhouden Buitenplaats met 3 H.A. Terrein.
Foto's worden op aanvr. kosteloos toegezonden: Inl. b. d. Makelaar G. v. d. BRINK, Bennekom, telef. 530. Op aanvr. gratis Woninggids.

TE KOOP
met ƒ 3000.— eengezins HEERENHUIZEN in het beste gedeelte van plan Zuid. Inlichtingen bij v. d. LEE EN BRUIJNJE, Ampèrestr. 11 en groene keet Voltaplein v.m Watergraafsmeer.

ZEER INTERESSANT VOOR SCHIPPERSGEZIN:
Winkel van Koloniale Voedingswaren, Mercerieën enz. over te nemen, gel. aan haven nabij Luik (huis, installatie en koopwaren over te nemen). Men onderhandelt met 70.000 fr. Schr. A. GLINEUR, 16 Av. Observatoire, Luik.

TE KOOP
goed onderhouden klein Heerenhuis
te OVERVEEN,
Oranje Nassaulaan 55, bevattende 6 kamers, keuken, bijkeuken en schuur, voor- en achtertuin. Koopprijs ƒ 8250.

VIJF HUIZEN,
geheel in orde, eigen grond. Huren ƒ 7787 per jaar. Koopsom ƒ 66.500. K. Schotanus, Nassauk. 68, Tel. 82603.

LANDHUISBOUW WILLEM VAN HEIJST, Driehuis-Westerveld.
Prijzen van af ƒ 6250.—.

TE KOOP FLINK HEERENHUIS
te Santpoort, 3 minuten van het Station, bevattende o.a. 8 kamers.
Prijs ƒ 14.000.-.
Te bevr.: WILLEM VAN HEIJST, Landhuisbouw, Driehuis-Westerveld.

TE KOOP TE HILVERSUM, direct van eigenaar,
HALVE VILLA,
op goeden stand gel., tusschen beide stations. Bevat 8kamers, keuken en bijkeuken. Voor ƒ 8500.— Br M. 63, MACKENZIE's Advertentie Bureau, Hilversum.

Te koop: goed onderh. H.RIJW. Simplex Cycloïde met Boschlamp ƒ 37.50 en FOTOTOESTEL ƒ 12.50. AMSTELDIJK 127 III.

Te koop moderne KINDERWAGEN, fabrik. De Ridder, in prima staat. Br. onder T 6926, Handelsblad.

Makelaarskantoor P. EVEROUT
BIEDT TE KOOP AAN:
Nieuwendijk, Winkelhuis.
Weteringschans 247, Heerenhuis.
Weteringsch. b/h. Fred.pl. Winkelh.
Sarphatistr. b/h Weesp.pl., Heerenh.
Kinkerstraat b/d J. P. Heyestraat, 2 Winkelhuizen.
Pr. Hendrikkade 167, gr. Koopmansh.
Middenweg 144, Villa m. gr. tuin.
N. Z. Voorburgwal 318,
Tel. 34444, na 6 uur 20011.

GELDBELEGGING.
2 PERCEELEN
N. HEERENGRACHT.
Totaal huuropbrengst ƒ 1664.— per jaar. Koopprijs ƒ 17.500.—. Makelaarskantoor P. EVEROUT, N. Z. Voorburgwal 318, Telefoon 34444.

GELDBELEGGING.
Eigenaar biedt wegens vertrek TE KOOP aan:
2 SOLIDE PERCEELEN TILANUSSTRAAT.
Huuropbrengst ƒ 5652.—, koopprijs ƒ 56.000.—. Brieven T 6890, H.blad.

TE KOOP: MASTIFF, REU
met stamboom, geboren 19/5 30, naam Bob van Zonnebad, groot lief dier, waaksch. Biedingen BUSCHMANN, Epe.

SCHITTERENDE AANBIEDING.
Buick 8 cyl. Master Six 5 pers. Sedan Brougham, type 1931, wielbasis 3.35 M., het duurste type Buick, 4600 K.M. geloopen. Deze prachtwagen is voor specialen prijs over te nemen. Volle gar. en service. M. Brunt, beëed. makel. in automobielen, tel. 659, Groest 3a, Hilversum.

HILVERSUM. VILLA
met gr. aangel. tuin, a. hoofdweg, te koop voor ƒ 28.000. Bevat ben.: 3 kam., keuk., bijk., kelder. Boven: 4 kam., zold. m. 4 kam. Gas, electra en waterl. Sleutel en inl. bij
OLTHOFF's
LANDG.- EN WONINGBUREAU, 67 Langestraat. Tel. 1763.

!!! Zeldzaam Aanbod !!!
4 eik. stoelen, 2 clubwaaiers, tafel dwarse spiegel, 2 schild.stukken en theemeub., vloerkl., pr. dress., alles ƒ 150. Mod. slaapk.am. ƒ 150, spiegelkast ƒ 50. Sarphatistraat 128 naast Muiderpoort. Ook Pinksterdagen.

MOOI HILVERSUM.
Weg. vertr. comf. VILLA, 1e stand, 8 kam., badk. m. bad etc. Park.vl., tuin, garage, etc. Slechts ƒ 16.000.—. Voor belegging keurig blok (8) safe verh. midd.won., slechts ƒ 49.000.—.
Inl. Woningbur. „Rembrandt", Koekk.str. 33.

SOLIDE GELDBELEGGING.
Onder architectuur gebouwde nieuwe moderne VILLA te huur te Bloemendaal met compleet Sanitair. Huuraanbod voor 5 jaar à ƒ 2000.— per jaar. Uiterste prijs ƒ 26.000.—. Brieven No. 760, WENSING's Adv.-Bur., Haarlem.

CADILLAC SEDAN 7 PERS.
met sep. direct van part. in staat van nieuw, volle garanatie, zeer lagen prijs. Te bevr. bij W. A. v. d. HEYDEN, Ruysdaelkade 177—179. Telef. 27626 en 22115.

TE KOOP OF TE HUUR

TE AERDENHOUT
aan een der mooiste lanen, vijf min. van halte tram Amsterdam te huur of te koop zoo goed als nieuwe Villa. Centr. verw., vaste wascht. met warm en koud water, ingeb. bad enz. met grooten fraaien tuin. Aanv. spoedig. Koopprijs ƒ 23.500. Huurprijs ƒ 1650. Br. T 6797, Hbld.

OVERVEEN-BLOEMENDAAL.
Landhuizen - Villa's (ook gemeub.) Woning Bur. „Kweekduin", Julianalaan 90, Overveen. Tel. 10903.

TE KOOP OF TE HUUR
Villa's — Landhuizen Heerenhuizen
(ook gemeubeld te huur)
te Aerdenhout, Bentveld, Bloemendaal, Overveen, Heemstede, Haarlem Zandvoort.
Mooie perceelen BOUWTERREIN te koop. Inlichtingen b. d. Makelaar J. D. WILDEBOER, Zandvoorterweg 12 — BENTVELD Telefoon 26085.

HILVERSUM.
TE KOOP OF TE HUUR op 1en stand gel. ruime moderne HALVE VILLA met centr. verw., tuin en garage, kooppr. ƒ 19000.—, huurprijs ƒ 1500 per jaar.
Woningbureau „Hilversum", Koninginneweg 2a.

WONINGBOUW GEBR. WAJER.
Eengezins Heerenhuizen
1en stand (Villapark) Zuid:
Stadionweg 36, Händelstr. 21, Euterpestr. 23, Bachstr. 17—19; 7—9 k., 2 badk., keuk., groote kelder o/h. geh. huis. Centr. verw. en w. watervoorz. met zomer- en winterketel. Prijs ƒ 22.000—ƒ 24.000. Canon 258—403. Huur te regelen. Bevr. Euterpestr. 23 en kantoor Koninginneweg 8. Telefoon 26340.

ZEIST. Riante Villa met tuin
te koop of te huur. Lommerrijk gelegen bij Rijksstraatweg en tramhalte. Koopprijs uiterst 18.000 gld. Desgewenscht ook grootere tuin beschikbaar. Br. No. 30, Advertentiebureau Van Lonkhuyzen, Zeist.

TE KOOP event. TE HUUR
Enk. VRIJE EENGEZINSHUIZEN, event. met Garage, prachtig landelijk gelegen. Rijksstraatweg—Duivendrechtsche Brug. Bevragen bij de Directie, Telefoon 54148, ook Zondags.

TE HUUR GEVRAAGD

STUDENTE zoekt prettig gezin,
bij voorkeur waar meer studentes wonen, genegen haar als huisgenoote op te nemen. Br. met opgave van referenties en condities onder T 6901, Handelsblad.

Gezocht voor 2 jongens van 11 jaar een vriendelijk TEHUIS aan Zee voor 3 à 4 weken.
Brieven onder T 6905, Handelsblad.

KLEIN LANDHUISJE
gevraagd N.H., bosch en zee, ing. 1 Juli. Br. m. pr. T 6924, Handelsbl.

TE HUUR GEVR. 1 Sept. of eerder
FLAT,
bev. suite, 4 slaapkamers, badk., keuken, dienstb.kam. Centrale verwarming. Omtrek Euterpestraat.
Brieven m. prijsopgave aan Makelaar SOUGET, Sarphatistraat 41.

DOOR RIJKSAMBT. BEN.HUIS, liefst Zuid. 6 Kamers. Huur ƒ 700.— Spoedig aanv. Brieven onder T 6854, Handelsblad.

TE HUUR AANGEBODEN

PRINSEN-PENSION,
Prinsengr. 877 - Centrum - Tel. 34186
direct bij Dam en Westermarkt. Vele tramverbindingen.
Direct disponibel:
Frissche ZIT- en SLAAPKAMERS m. vaste waschtafels, koud en warm stroom. water, badk., chic gemeub. kamers, gezell. conversatiek., voor korter of langer verblijf.
Fijne keuken. — Nette bediening. Zeer billijke prijzen.

Gem. Zit-Slaapk. aangeboden
voor Dame, b.b.h.h., met pens. en huisel. verk. in plan Zuid.
Brieven T 6955, Handelsblad.

BOTTERJACHT MET KAJUIT TE HUUR
per dag of per week, met schipper. Rein. Vinkeleskade 61, Amsterdam.

FLATS Minervalaan 69/83
5 kamers, keuken, badk., 2 zolderk., rubber trapbekleeding.
Centrale Verwarming — Warmwater — Lift
Bez. dagelijks, ook Zondags. Juli a.s. te aanvaarden.
J. M. Hagenaar, Dan. Willinkplein 38, Tel. 27468.

Van de 300 te huur zijnde Flats zijn er binnen 4 maanden reeds ruim 140 stuks verhuurd.
Dit is het bewijs, dat onze hoogst Moderne Flats aan de 60 Meter breede Noorder Amstellaan en Zuider Amstellaan en het ruime Merwedeplein, geheel overeenkomstig onze verwachtingen, in den smaak der huurders vallen. Alle 300 woningen zijn voorzien van centrale verwarming en warmwatervoorziening. Huurprijzen voor Noorder en Zuider Amstellaan van af ƒ 760.— per jaar. Voor het Merwedeplein van af ƒ 660.— per jaar. Voor verwarming en warmwatervoorziening wordt p. jaar ƒ 240.- in rekening gebracht.
De flats zijn voor direct, doch ook per 1 Juni, 1 Juli, 1 Augustus of 1 September te huren.
Wij noodigen U uit tot een bezoek aan onze woningen, aan de Noorder Amstellaan No. 37 a. Wij zijn overtuigd, dat U na bezichtiging huurder van ons wordt.
N.V. „Hilwis I", Directie K. Hille en Jur. Reijn, NOORDER AMSTELLAAN 37 A — TELEFOON 23937.

TE HUUR DEN HAAG
JAN VAN NASSAUSTRAAT 90
nabij het mooie Rosarium, Haagsche bosch, bij tramlijnen naar Scheveningen en Centrum Chic gem. Appartementen, centr. verw., vaste waschtafels met k. en w. stroomend water, bad, telefoon, parket. Pra. pension. Tel. Haag 113726.

Gem. tuinh. in prachtomg., heide, bosch, zee. Uitst. verb. m. tram. 15 m. v. Bussum. ƒ 45 p.m. Aug. ƒ 55, Sept. ƒ 35. Br. T 6792, Handelsblad.

WETERINGSCHANS 209, MOOI VRIJ BOVENHUIS, ƒ 950.— per jaar.
Tel. 34444—33330 (na 6 uur 20011).

GERIEFELIJKE **BOVENHUIZEN**
te huur, 5 kamers, keuken, kelder met fietsstalling, groote veranda. Huren ƒ 43.— tot ƒ 50.— per mnd. Worden keurig opgeleverd. Bevr. Woningbur. Adm. de Ruyterweg 211 I. Telefoon 81974.

RIANTE ETAGES
(bel-ét. en 2e ét.) desgew. gestoff., alle mod. comfort, centr. verw., etc., vrij uitzicht, v. en achter, centraal gelegen b. h. R. Mus. à ƒ 800.—, GROLLE EN SCHENK, Tel. 90654.

MODERNE FLATS TE HUUR,
gelegen op 't Zuiden, BEETHOVENSTRAAT HOEK STADIONKADE, HOLBEINSTRAAT.
Al onze flats zijn, buiten alle moderne gemakken als: Centr. Verw., ingebouwd bad, vaste waschtafels, warm en koud stroomend water, voorzien van:
FRIGIDAIRE KOELKASTEN.
In de kelders der hoekperceelen bergruimte voor fietsen en kinderwagens. De huurprijzen per jaar zijn als volgt:
Parterre en beletage: ƒ 1200.— plus ƒ 300.— voor Centr. Verw. enz.
1e Flat en 2e Flat: ƒ 1050.— „ ƒ 300.— „ „ „ enz.
De flats bevatten: PARTERRE: 5 kam., badk., keuken, hall, kelder en tuinhuis; BELET.: 1e en 2e flat; 5 kam., badk., keuken, hall, veranda, plus 2 kamers op zolder. Bovendien bevat de 2e flat op zolder een bergplaats en W.C.
Dagel. te bezichtigen. Aanv. 1 Juni of later. Te bevr. aldaar, en bij AMBAGTSHEER, Stadionweg 50. Tel. 26278, na 5 uur 21472.

Bernard Zweerskade 20—23,
SCHUBERTSTR. 82—88, aan ZUIDER AMSTELKANAAL en VILLAPARK, BEETHOVENSTR. 109—115 en STADIONWEG 90 en 96
FLATS TE HUUR
met centr. verw. enz. Te bevr. directiekeet vóór Bern. Zweerskade 22, Tel. 22748 en KRAMER en REIJNDERS, Tel. 22886 en 51707. Prospectus op aanvraag.

AAN DE PLASSEN TE HUUR:
Solied Huis, gemeub. ruim gerief, electr. licht, waterl., gr. tuin, haven en garage. Landhuis Boerenerf veel ruimte, gr. tuin, electr. licht, waterl., autobus met Utrecht. Inl. bij P. Lamme, timmerman, Breukelenveen.

Te huur in vrije Flatw. bij Dame-alleen, gemeub. kamers m. of z. gebruik van keuk. Centr. aan een der Hoofdgr. Brieven T 6029, H.blad.

HEERENHUIS Prins Hendrikkade 175
met groote en goedverlichte atelierruimte. Huurprijs ƒ 125.- per mnd. Tel. 34444—33330.

Woningbouw Gebr. Wajer, A'dam.
MINERVAPLEIN,
meest luxueuse Flats m. personenlift, centrale verw. enz. ƒ 90—ƒ 150 p. m. pl. ƒ 35—ƒ 40 p. m. hoofd. omsl.
STADIONPLEIN,
kl. moderne Flats ƒ 43—ƒ 57 p. m. en Winkelwoningen ƒ 90—ƒ 100 beide pl. ƒ 12.50 p. m. v. centr. verw. en warmw.voorz. Bevr. Minervalaan 23, Tel. 20970. Stadionpl. Telef. 25710, Kant. Koninginneweg 8, Telefoon 26340.

HAARLEM.
PAKHUIS met ingebouwd KANTOOR te huur. Zeer geschikt voor grossierderij. In het centrum der stad. Oppervlakte pakhuis 60 M2, tuin 72 M2.
Te bevragen Lange Heerenstr. 8, Telef. 14035.

BLARICUM. Gem. te huur, prachtig gel. mod. LANDHUIS, Kamer, keuken, 3 slaapk. Br. lett. P., Agentsch. Handelsblad Blaricum.

DIRECT TE HUUR
vrij bovenh., bevatt. 8 kamers, badk. keuk. enz. Mooi uitzicht.

Weteringschans 51.
Te bevr. bij GROLLE, Maasstraat 52. Telefoon 90654.

MODERNE FLAT
Enterpestraat 104 huis, bev. 6 kamers, schitt. badk., keuken. Huurprijs ƒ 115 p. m. plus ƒ 20 p.m. v. centr. verw. en warm water

HOEKWINKEL met woning
O. IJselstraat 30. ƒ 85.— per mnd.
Bevr. Gebr. WAJER, Koninginneweg 8, Tel. 26340. Reggestr. 16. Tel. 21223 en Minervalaan 23.

Gezellig en modern gemeubileerde
Suite in Plan-Zuid
aangeboden met alle moderne comfort, badkamer en prima pension voor gedist. Heer of Dame, b.b.h.h. (alleen inwonen).
Brieven T 6708, Handelsblad.

GEM. ZIT-SL.KAMER m. w. en str. water, bad en tel. m. of z. pens., voor besch. Jongmensch. Pr. billijk. Zuid. Brieven B 6862, Handelsblad.

WAGENINGEN. Gem. deel HEERENH. m. of z. pens., event. gebr. keuk. Bij Wag. Berg en bosschen. Aan tramhalte Veerstraat 4, Wag.

Te Bloemendaal pensio aangeb als bet. logée m. huis. verk. in kl. besch. Pr. gez. v. tijd. of doorl., dicht bij tram, bosch. Br. T 6793, Handelsbl.

BUSSUM. Besten stand te huur maand Juli
KEURIG GEM. VILLA,
ƒ 300.- Brieven T 6855, Handelsblad.

TE HUUR omtrek Concertgebouw
1e FLAT
7 k., keuk., badk., centr. verw., warm water, lift, parketvl. ƒ 1500.— p. jaar,
2e FLAT,
7 k., keuk., badk., warm water, parketvl. Inl.: T. KRUIZE, Jacob Marisstraat 4. Tel. 81216.

Pension Vlaar, Vaassen. Biedt voor Juni en begin Juli Zit- en Slaapkamers aan, ƒ 3.50 en ƒ 4.— p.d.p.p. Dicht bij bossch. en Stat. Aanbev.

Makelaarskantoor P. EVEROUT
BIEDT TE HUUR AAN:
NIEUWENDIJK 159, Winkelhuis.
J. W. BROUWERSSTRAAT 15, Benedenhuis met tuin.
OLYMPIAPL. 17, Benedenh. m. tuin.
KONINGINNEWEG 133, Benedenhuis met tuin.
HUIDEKOPERSTR. 17, Kantoorgeb. b/d. Weteringschans.
N. Z. Voorburgwal 318,
Tel. 34444, na 6 uur 20011.

OP HET MOOISTE WOONPLEKJE TE HAARLEM
met ruim uitzicht op plantsoenen en vijver zijn nog enkele
Moderne Vrije Woningen
te huur. Ook met vrijen achteringang en garage. Iedereen spreekt over dit mooie hoekje zoo dicht bij Centrum Haarlem en Station. Huren van af ƒ 60.— per maand. S. Veldkamp, Duinoordstraat 3, Haarlem, Telefoon 22646.

Van Eeghenstraat 102
te huur enkele mooie LOKALEN voor specialistpraktijk met of zonder woning of voor rustig kantoor. Makelaarskantoor P. EVEROUT, Tel. 34444 (na 6 uur 20011).

TE HUUR
Hoofddorpplein 29, Winkelhuis te huur,
ƒ 45.— per maand. Br. T 6859, Hbld.

VRIJSTAANDE VILLA
aan de APOLLOLAAN 100 zeer billijk te huur,
bevattende 10 Kamers, 2 Badkamers, Garage, Keuken, Centrale Verwarming, grooten Tuin en grooten Kelder.
Te bevragen bij de Makelaars J. BROUWER & Zn te Amsterdam-Z., Paulus Potterstr. 18, Tel. 28201.

Chic gem. ZIT- EN SL.K. aang. badk., v. 1 of 2 heeren, b.b.h.h., in kl. gez., all.-inw. in Z.
Brieven T 6786, Handelsblad.

Weteringschans 209, Dubbelbreed Winkelhuis
Makelaarskantoor P. EVEROUT, Tel. 34444—33330 (na 6 uur 20011).

Jan Willem Brouwersstraat 15. Benedenh. m. tuin op 't Z. Centr. verw. Huurpr. ƒ 1500 p. j. Mak.-kantoor P. EVEROUT, Tel. 34444—33330.

TE HUUR HAARLEM
MOOIE MIDDENSTANDSWONINGEN,
voor- en achtertuin, 6 kamers, zolder ƒ 55.— per maand en een
PRACHT WONING
met vrijen achteringang, 8 kamers, v. en a. tuin ƒ 60.— per maand. Beiden gelegen aan Hoofdstraat b. d. Kleverlaan. Bevr.: Veldkamp, Duinoordstraat 3, Haarlem, Telefoon 22646.

Zandvoort. Koninginneweg 21, door omstandigh. aangeb. voor Juni of Aug., 1 Zitkamer, 2 à 3 Slaapkamers, str. water, keuken, tuin.

WONINGBOUW GEBRS. KLOMP.
Te huur Moderne FLATS aan de STADIONKADE b/h. Stadionplein, bevatt. 5 kamers, keuken, badk., bergpl. enz. Huurpr. van af ƒ 52.— per maand, plus ƒ 13.— voor centr. verwarming en warmwater. Te aanvaarden 1 Augustus of later.
STADIONWEG 99—121 ruime comfortabele FLATS. Huurprijzen van af ƒ 80.— per maand, plus ƒ 20.— voor centrale verw. en warm water. Dagelijks te bevragen op het werk. Telef. 24980, 29181, 82462.

VACANTIE - BUSSUM.
In Brediuskwartier GEM. VILLA te huur, bev. 3 k., 5 sl.k., badk., telef., radio, vaste wascht., Juli/Aug. 6 wk. of korter.
Brieven T 6907, Handelsblad.

VRIJ BOVENHUIS begin Overtoom,
bev. 4 kamers, keuken, zolder en zolderkamer. ƒ 700.— per jaar. Te aanvaarden 1 Augustus.
Brieven No. 138, WARBURG's Boekhandel, Overtoom 66.

BOUWONDERNEMING J. H. FELIX
Heerengracht 406 Telefoon 37288
TE HUUR JULI A.S.
Flats Minervalaan 70 t/m. 84
centrale verwarming, lift, rubber trapbekleeding. 5 Kamers, keuken, badk., 2 bovenkamers.
Huren f 1440.-, f 1380.-, f 1320.- en f 1260.- p. j.
Teekeningen gratis op aanvrage.

WERKPLAATS MET KANT. EN MAGAZIJN Centr. Dir. aanv. Huurprijs ƒ 60.— per maand.
Brieven T 6909, Handelsblad.

RUIM DROOG PAKHUIS
Centr. aan vaarw. Oppervl. ± 400 M2. Huurpr. ƒ 1200.— per jaar. Direct te aanvaarden. Br. T 6908, Handelsbl.

LANDHUISBOUW WILLEM VAN HEYST DRIEHUIS WESTERVELD
van ƒ 6250 tot ƒ 10.000
met ongev. 300 à 350 M2. grond. Hypotheek beschikbaar. Schitterend gelegen bij spoor, bosch, zee en duinen. Ook Landhuizen te huur van af ƒ 570.— per jaar. Alle inlichtingen en afbeeldingen gratis. Telefoon 177-368. Geen Forensenbelasting meer.

„PIJL"-PUZZLE

Wij hadden het gedicht „De Leeuw" uit de „Natuurlijke Historie voor de Jeugd", voorkomende in de Gedichten van den Schoolmeester, omgewerkt tot een „Treffer"-gedicht. Dit nu stond geheel gereed op onze zetterij, doch in den nacht van Zondag op Maandag, wanneer bij ons niet wordt gewerkt, zijn de akelige, alom bekende drukfoutenduiveltjes losgekomen en hebben de tafel met het Treffer-gedicht erop, mede tot hun operatieterrein gekozen. Natuurlijk liggen de Trefferpijlen voor het grijpen en met dit wapen gingen ze er geducht op los. Een der pijlen vooral richtte veel schade aan in ons Treffer-gedicht en voornamelijk de laatste regels werden danig in de war geschoten. Men zal bij lezing van het hier afgedrukte verminkte gedicht bemerken, dat in sommige regels ook de laatste woorden en ook hier en daar op andere plaatsen een woord is beschadigd. De weggeschoten letters vindt men echter op een andere, natuurlijk verkeerde plaats, terug.

DE TREFFER.

Een Treffer is eigenlijk iemand,
Die bang is voor niemand.
Zijn oogen en zijn nend
Zijn beter dan die van een reus;
En zijn mond
Is naar waarheid gezous;
Met zijn vuist
Is een Treffer treffend juiie;
Met zun knie
Dijwt hij een Dreadnought door de Schst;
En met zijn tanden
Verricht hij een krachttoer, bestemd voor zijn handen.
Kortom, hij is altijd de monst krachtige geest
Voor kleine anneeces geweeen.
Nog onlangs heeft hij in Londst
Voor asmand een werkkring gevonden;
En die wie abonné
Kreeg door één gulden nu voordeel voor twee!
Treffer zijn gemalin
Draagt den naam: Tre r nif s, defj
En de jongelui — dat zij n onbeschreven velle
Noemt men: WilheelT negamlletjes.
Enkele Treffers en Treffers-dri évoud,
Mitsgaders de Dubbel en, breng en U g
Men ziet ze overal doc'. nth zelden met
Komt ooit een Treffonb,optroech ɟ
Dan is 't beste om ea mpreg elrecht oip
Want hij die dan getroffi aijr Ue,uete rafnre
Merkt dra, dat treffennsu! fen" is.—

Wij vonden het wel aardig om onze lezeressen en lezers, vooral ook de jongeren, te verzoeken het gedicht in den juisten vorm terug te zetten en aan ons op te zenden. Wij hebben voor de goede oplossers een groot aantal mooie prijzen beschikbaar, bestaande uit fraaie luxe lederwaren als Handschoenendoos, bijzonder fraai inktstel, sigarenkokers, bridgeblocs in leeren omslag met twee spel kaarten, portefeuilles, boekomslagen en verder een paar verzilverde cigarettendoozen, verzilverde potlooden, alsmede eenige andere luxe voorwerpen en ten slotte een tiental luxe doozen postpapier van verschillende grootte.

Daar er steeds eenige inzenders zijn, die bijzonder veel werk maken van de uitvoering hunner inzending, hebben wij voor de fraaiste inzendingen eveneens eenige fraaie prijzen beschikbaar gesteld.

Inzendingen worden ingewacht tot uiterlijk Maandag 1 Juni a.s. en de uitslag wordt daarna zoo spoedig mogelijk bekend gemaakt. Indien er meer goede oplossingen zijn dan beschikbare prijzen, dan zal worden geloot op de volgorde waarop zij zijn binnengekomen.

Wij verzoeken dringend bij de inzendingen geen briefjes te schrijven of mededeelingen van anderen aard, want ze worden pas geopend als de termijn van inzending is verstreken, dus na 1 Juni a.s. De inzendingen te adresseeren aan onderstaand adres en op de enveloppe n.v.p. in den linkerbovenhoek vermelden: "Trefferwedstrijd".

ALGEMEEN HANDELSBLAD
Afd. Exploitatie — Amsterdam.

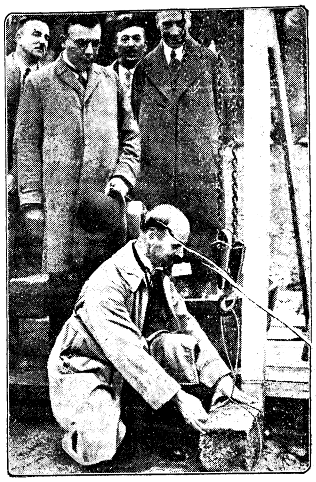
(Vervolg TREFFERS op bladz. 11.)

VOOR DE NIEUWE HOUTHAVEN TE AMSTERDAM zijn palen in den bodem geslagen waarop steigers gebouwd zullen worden om de vlotten te bereiken.

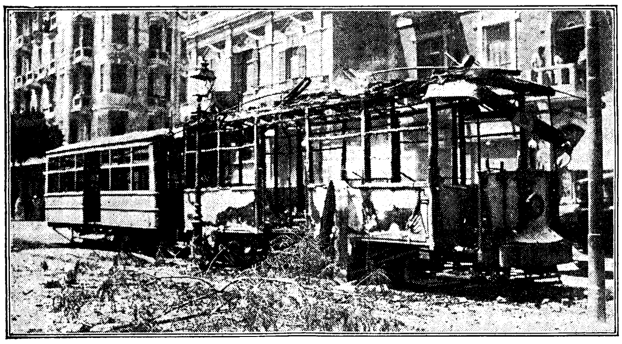
DE RUSSISCHE STAAT eischt niet slechts den man, doch ook de vrouw op voor de goederenproductie. De zuigelingen vinden in crèches een onderkomen. Hierboven een crèche op het collectief boerenbedrijf bij Moskou, terwijl de moeders naar den akker trekken.

DE EERSTE STEEN voor de nieuwe verkeersbrug over de Waal bij Zaltbommel is gisteren gelegd door den burgemeester van Waardenburg, W. C. baron van Randwijck.

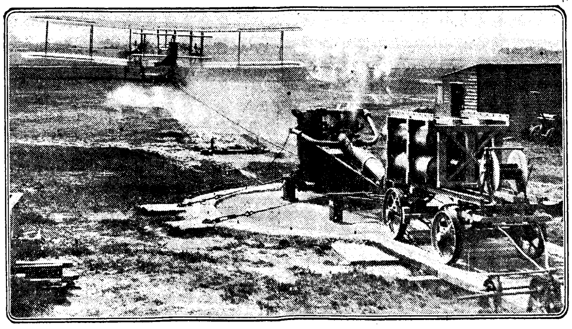
FALCONETTI als Jeanne d'Arc in de film, die ter gelegenheid van de Jeanne d'Arc-herdenking in „de Uitkijk" te Amsterdam wordt opgevoerd.

TIJDENS DE VERKIEZINGEN, die de vorige week in Egypte gehouden werden, hebben ernstige onlusten plaats gehad, waarbij ook verscheidene dooden gevallen zijn. Een tram te Kaïro, die tijdens de onlusten in brand gestoken en totaal vernield werd.

EEN VERSNAPERINGETJE VOOR EEN TACHTIGJARIGE. Het seizoen voor de reizende circussen is weer begonnen. Het circus Barum, dat gistermorgen te Blijdorp aankwam gaf er 's avonds reeds een opvoering. Stella, de 80-jarige olifant, die hard aan den opbouw heeft meegeholpen, krijgt een belooning voor zijn diensten, in den vorm van een wittebrood.

EEN GROOT VLIEGTUIG VAN DE ROYAL AIR FORCE werd in Hampshire door een nieuw uitgevonden katapult de lucht ingeschoten. Het voordeel van deze nieuwe vinding is, dat de machines van een veel kleiner vliegveld kunnen starten.

DE TRIOMF DER LEVENDEN. Gisterenavond is de eerste kleedrepetitie gehouden van „De triomf der levenden", een openluchtspel, dat op tweeden Pinksterdag onder regie van Paul Huf in het Stadion te Amsterdam zal worden opgevoerd. De gulzigen, een groep uit dit mysteriespel.

BELGIE.

TAAL EN BESTUUR.

Een nieuw wetsontwerp. — Een onding volgens Vlaamsch oordeel.

(Van onzen gewonen correspondent.)

Brussel, 18 Mei.

De regeering of, naar ik meen, de eerste minister Jaspar heeft dan ten slotte toch een wetsontwerp ingediend tot regeling van het gebruik der talen in bestuursaangelegenheden. Vijftien maanden heeft het geduurd, vóór het ontwerp, waarmee een commissie van hoofdambtenaren zich had gemoeid, uit het kabinet van den eersten minister naar het parlement mocht verhuizen. Naar het heet bestond over de voor te stellen regeling geen eensgezindheid onder de leden van den ministerraad. En inderdaad krijgt men den indruk dat de eerste minister, inziende dat geen accoord over een bepaalden tekst zou kunnen worden verkregen, dan maar heeft besloten een tekst zonder meer bij het parlement in te dienen — een been met wat deugdelijk vleesch errond, waaraan de liefhebbers zouden kunnen knagen. Het lijdt, wanneer men den ingedienden tekst leest in het licht van de wenschen en eischen zoo door de Waalsche als door de Vlaamsche menigte uitgedrukt, geen twijfel of de door Jaspar ontworpen wetstekst bevredigt niemand: noch hen die meenen dat België's administratieve lichamen, daar zij zoowel Walen als Vlamingen ten dienste moeten staan, tweetalig moeten zijn, noch (en in nog mindere mate) hen die, Waal of Vlaming, nog het standpunt staan dat zelfs in de centrale besturen teB russel, de ambtenaren slechts één taal behoeven te kennen en zonder de tweede taal te kennen in de departementen carrière moeten kunnen maken.

Een ongewone procedure heeft de heer Jaspar trouwens gevolgd. Voorloopig begrijpt men niet waarom. Jaspar heeft immers precies gehandeld, alsof het gansche vraagstuk nog moest worden geregeld, alsof de wet van 31 Juli 1921, waarbij het gebruik der talen in bestuursaangelegen in algemeenen zin reeds is geregeld, niet meer bestond of zelfs nooit had bestaan. De commissie van ambtenaren, die door Jaspar destijds werd ingesteld, had precies in opdracht na te gaan op welke punten die wet van 31 Juli 1921 gewijzigd behoorde te worden om in de administratie een gezonden toestand te scheppen. De commissie heeft dan ook voorgesteld, de oude wet, die slechts sporadisch werd toegepast en hier en daar, ondanks alle ministerieele voorschriften, zelfs werd gesaboteerd, op sommige plaatsen te verbeteren. Het zou dus hebben volstaan met een wetje, waarbij enkele wijzigingen aan de oude wet zouden worden voorzien. Maar anders procedeert dus de heer Jaspar. Hij heeft, in zijn nieuwen tekst, de bepalingen van de oude wet — ik bedoel de wet van 1921 — woordelijk overgenomen* alsof de wet van 1921, zooals ik zei, nooit van kracht was geweest en niet nog altijd van kracht was. Net alsof men om b.v. artt. 320, 410 en 520 van het wetboek van strafrecht te veranderen, weer eens 't gansche wetboek in het ontwerp overnam! Het resultaat zal zijn dat het geheele vraagstuk, waarmee men in 1921 meende in hoofdzaak gedaan te hebben gemaakt, weer te berde zal komen en dat oplossingen, welke men in 1921 met veel moeite er door heeft gekregen, opnieuw door voor- en tegenstanders, niet zonder uitvoerigheid, behandeld zullen worden. In plaats van een bespreking omtrent enkele aan de wet toe te brengen verbeteringen zal derhalve de quaestie weer in haar vollen omvang worden besproken. En dan wel in een zaak, zoo ingewikkeld, dat waarlijk weinig parlementsleden met kennis van zaken over het probleem meepraten kunnen. Terwijl de hartstochten, die in taalaangelegenheden zoo makkelijk opflakkeren, zeker weer bij de debatten een rol zullen spelen, die voor de rust in den lande niet bijzonder bevorderlijk zal zijn. Wat er ook van zij, waarom de eerste minister het gansche vraagstuk aldus weer ter sprake brengt, met al de gevolgen van dien, is moeilijk te begrijpen, tenware als een soort wanhoopsdaad: om, nu de regeering het niet tot een accoord kon brengen, aan het parlement maar de zorg over te laten, de quaestie op te lossen: aan dat parlement waarin partijen het zoo oneens zijn dat zij elke deugdelijke oplossing door de regeering zelf dwarsboomen.

Feitelijk had het dan — naar 't oordeel der commissie van ambtenaren — volstaan de oude wet van 1921 op enkele punten te wijzigen. Het principe van die wet was en is inderdaad uitstekend: in Vlaanderen Vlaamsch, in Wallonië Fransch. In de departementen worden de zaken die het Vlaamsche land aangaan in het Nederlandsch, de zaken die Wallonië aangaan in het Fransch behandeld. Wat de Brusselsche agglomeratie betreft kon elke gemeente beslissen, welke taal zij voor haar administratie verkoos, en al de administratieve diensten der departementen zouden naar die beslissing de eene of andere taal gebruiken in hun betrekkingen met de betrokken gemeenten. Het kwam er dan alleen maar op aan, dit principe met stalen wil door te drijven. Dit deed de wet van 1921 niet, omdat een overgangsperiode was voorzien, die maar geen einde nam en gedurende dewelke 't geknoei met de wet ongestraft kon worden en dan ook werd voortgezet. Een tweede gebrek was en is dat geen sanctie werd voorzien, toe te passen op hen, die inbreuk maakten op de wet. En een derde, dat de wet volgens elks belang door de departementen werd uitgelegd, met het doel vooral de verfransching der besturen en dus de door de Waalsche ambtenaren genoten voordeelen in stand te houden. Om in die gebreken te voorzien had de commissie van ambtenaren volgens een dezer dagen openbaar gemaakt rapport, voorgesteld een einde te maken aan de overgangsperiode en een comité van controle in het leven te roepen dat eventueel voor uitlegging van de wet en bestraffing van de inbreuken op de wet zou zorgen. Nuchter beschouwd, en alleen steunende op de overwegingen dat een wet...... een wet is en geen vodje papier, meen ik moest de oude wet van 1921 derwijze zijn gewijzigd, dat zij binnen enkelen tijd integraal **moet** worden toegepast en dat straffen worden voorzien om alle inbreuken te weren, zoodat de toestand in de openbaren besturen over zeer korten tijd normaal en gezond zou worden. Naar het oordeel van vele bevoegde ambtenaren zou men elk departement vrij hebben moeten laten om de noodige maatregelen te treffen om de wet integraal toe te passen — maar ook de strenge hand er aan moeten houden, dat de wet inderdaad integraal werd toegepast: in Vlaanderen Vlaamsch, in Wallonië Fransch; in de hoofdbesturen al de zaken die Vlaanderen betreffen, van hoog tot laag, in het Vlaamsch; die Wallonië betreffen in het Fransch. Inbreuken op dezen algemeenen regel zouden worden gestraft. 't Zou wel niet van een leien dakje loopen; maar na korten tijd, mits een strenge commissie van controle, zou de zaak zijn opgeknapt, van binnen naar buiten uit......

Want, meenen die tot oordeelen bevoegde ambtenaren, juist omdat zij de zaak in bijzonderheden en voor alle diensten tegelijk wil regelen, is zij moeilijk toe te passen.

Zooals het er thans uitziet zal de tekst van den heer Jaspar — zooals ik zei — niemand bevredigen. De nieuwe wet, uit aanmerking vooral van den scherper geworden Vlaamschen volkswil, zal zelfs in 't algemeen als een achteruitgang op den bestaanden toestand worden beschouwd. Wel wordt door Jaspar's ontwerp voorzien dat de regeling, die voor de departementen en de in de Brusselsche agglomeratie gevestigde staatsdiensten zal worden voorzien, eveneens voor de gemeentelijke diensten in de Brusselsche agglomeratie zal gelden. Dit is zeker een vooruitgang. De gemeenten der Brusselsche agglomeratie ontsnapten tot nog toe aan de wet en terwijl in de centrale besturen de briefwisseling met de Vlaamsche administraties in het Nederlandsch had te geschieden, gingen Brussel en de verdere tot de agglomeratie behoorende gemeenten onverdroten voort in hun betrekkingen met het Vlaamsche land het Fransch te gebruiken en dus zelfs in het Fransch te antwoorden op Vlaamsche brieven. Voortaan zouden de gemeentebesturen der agglomeratie in het bedoelde geval van het Nederlandsch gebruik moeten maken.

Als een verbetering van de wet van 1921 kan nog gelden dat de wet thans ook toepasselijk wordt gemaakt op de openbare inrichtingen, waarvan de werkkring zich over het geheele land uitstrekt. Onder openbare inrichtingen dienen te worden verstaan de Nationale Bank, de Nationale maatschappij voor buurtspoorwegen, kortom al de instellingen die onder staatscontrole staan: doch over de beteekenis van die bepaling zal wis en zeker, als zij ongewijzigd wordt aangenomen, later een bittere strijd ontstaan.

De Vlamingen zullen, en terecht, wenschen dat de lijst der betrokken inrichtingen volledig zij; de tegenstanders uit overtuiging en uit sleur zullen er hardnekkig willen voor zorgen dat de bewuste bepaling een doode letter blijft! In die instellingen dan — Nationale Bank, enz. — zouden de zaken, die het Vlaamsche land aanbelangen, in het Nederlandsch worden behandeld. Dat dit reeds morgen zal geschieden; geen quaestie van. Alleen de invloed van de vooruitstuwende Vlaamsche volkskracht zal die heeren leiders van openbaren inrichtingen, als worden bedoeld, Vlaamsche mores leeren! Geen wet zal dit vermogen.

De nieuwe tekst voorziet ook, in strijd met den tekst van 1921 die thans van kracht is, dat de candidaten tot functies in de centrale departementsdiensten, niet zullen moeten doen blijken, dat zij ook van de tweede landstaal een elementaire kennis hebben. In feite is die bepaling uitsluitend ten gunste van de Walen. De Vlaamsche candidaten kennen immers altijd genoeg Fransch, om Fransche stukken te verstaan; de Walen kennen over 't algemeen geen gebenedijd woord Vlaamsch. Wordt een elementaire kennis van de tweede landstaal vereischt, dan worden vast en zeker de Vlamingen bevoordeeld. Maar dit was en is nog het eenige middel om de wet, in haar huidigen tekst, over afzienbaren tijd toe te kunnen passen. Want alle departementen steken vol van Waalsche ambtenaren; in overwegend aantal zijn al de hoogere ambten in Waalsch bezit. Alleen indien een overwegend aantal Fransch sprekende Vlaamsche candidaten in de departementen kunnen binnensluipen zal, over twintig dertig jaar, de wet, in de huidige conjuncturen, integraal kunnen worden toegepast. Dat de Walen er belang bij hebben, zich te verzetten tegen een bepaling, waarbij de elementaire kennis van het Nederlandsch wordt vereischt, ligt voor de hand. Jaspers's tekst schenkt dien heeren voldoening.

Een andere bepaling, trouwens ook uit de slechts sporadisch toegepaste wet van 1921 overgenomen, luidt dat „de persoonlijke stand der ambtenaren, beambten en bedienden in dienst voor 1 Januari 1920, door de nieuwe wet niet kan gewijzigd worden wat het behoud in hun ambt en hun bevordering betreft." Op het eerste zicht lijkt die bepaling volkomen redelijk, maar juist in die bepaling ligt het middel om de wet... nooit toe te passen. Er ligt inderdaad tusschen die bepaling en een andere volgens welke de wet op 1 Januari 1932 integraal zal worden toegepast, onoverwinnelijke tegenstrijdigheid. Hoe wil men immers door een in meerderheid Vlaamsch onkundige administratie een wet doen toepassen waarbij wordt geëischt dat de zaken die het Vlaamsche aanbelangen in het Nederlandsch zullen worden behandeld. Indien men die heeren, die Vlaamsche zaken moeten behandelen ofschoon zij geen Vlaamsch kennen, niet mag vervangen door ambtenaren die wel Nederlandsch kennen — hoe kan de wet op 1 Januari 1932 toegepast? De wet geeft aldus het doel aan, maar voorziet tegelijk dat de middelen, waardoor het doel kan worden bereikt, niet aangewend mogen worden. Alleen in taalquaesties wordt dergelijke — tegenstrijdigheid gehuldigd als een rechtvaardigheidsprincipe. Dat het Vlaamsche volk er in zijn recht onder lijdt, is daarbij van geen tel.

Het grootste euvel in den tekst, dien de heer Jaspar bij het parlement heeft ingediend, ligt in het feit, dat geen commissie van controle die voor de toepassing der wet en de bestraffing der inbreuken op de wet zou zorgen, wordt voorzien. Dit opent voor de Vlamingen wagenwijd het vooruitzicht dat met den nieuwen zoowel als met den ouden tekst allerwegen zal worden geknoeid en de wet slechts hier en daar zal worden toegepast. Dat de Vlaamsche bevolking derhalve niet in het volle bezit van haar recht zal worden gesteld met het noodlottige gevolg, dat de strijd voort zal duren.

Dat de Vlaamsche ambtenaren met de oplossing, die Jaspar het parlement voorlegt geen vrede hebben, was dan ook te verwachten. Zij noemen het ingediende ontwerp „een onding". Zij zijn van meening dat de „nieuwe" bepalingen evenmin als de oude, toegepast kunnen worden, omdat de meerderheid der ministers en der ambtenaren de Nederlandsche taal niet kennen. Zij wijzen erop, dat onsdanks de wet van 1921, er nog altijd 8 op de 10 hoogere ambten der hoofdbesturen door Walen worden bezet; dat zelfs nog talrijke Walen het hooger bestuur in het Vlaamsche land vertegenwoordigen (vooral in het departement van financiën) — en zijn op grond van die en andere beschouwingen van oordeel, dat alleen door splitsing van de administratie in een Vlaamsche (met uitsluiting van de Walen) en in een Fransche het gewenschte doel kan worden bereikt. Bovendien eischt de bond van Vlaamsche ambtenaren dat een „interministerieele taalcommissie", er voor zal zorgen, dat de Wet wordt toegepast. Op het zelfde standpunt staat trouwens het Waalsche personeel. Ook dat personeel wenscht dat het met de kennis van een taal — het Fransch — zou volstaan, opdat de Waalsche ambtenaren tot de hoogste sport der administratieve ladder zouden kunnen opklimmen: wat de splitsing der hoofdbesturen in een Fransche en een Vlaamsche afdeeling insluit. Jaspar's wetsontwerp, al leidt het in den grond tot die splitsing, onthoudt echter aan de departementshoofden elk middel om het gewenschte doel in der minne te bereiken. Of er wat van komen zal — behalve herrie, gemopper en diepere ontevredenheid — kan dan ook worden betwijfeld — met een op de lange baan schuiven van het door de Vlamingen met steeds grootere bitterheid verwachte definitieve rechtsherstel.

(Nadruk verboden.)

*) Zoo slaafsch werd de tekst van 1921 gecopiëerd dat de nieuwe tekst in art. 10 bepaalt dat de wet van 22 Mei 1878 op het gebruik van de Vlaamsche taal in bestuurstaal wordt ingetrokken, ofschoon die wet reeds sedert 1921 niet meer van kracht is, daar zij uitdrukkelijk door de wet van 31 Juli 1921 is ingetrokken geworden.

Algemeen Overzicht.

De heer Curtius, de Duitsche minister van buitenlandsche zaken, heeft in Duitschland geen goede pers. Dat de rechtsche bladen hem op felle wijze aanvallen, kon men slechts verwachten, maar ook de „Duitsche Allg. Ztg.", die de richting van de Duitsche Volkspartij voorstaat, dus van de partij waartoe dr. Curtius behoort, heeft niet een kunnen afwachten, dat de onderhandelingen te Genève zouden zijn geëindigd, en doet uiterst felle aanvallen op den minister van buitenlandsche zaken, die naar het blad meent, niet beter kan doen dan plaats maken voor een ander, omdat hij de zaken voor Duitschland zoo hopeloos heeft verknoeid.

Ja zelfs meent de „D. A. Z.", dat het noodig zal zijn te gaan overwegen of het maar niet beter is, dat Duitschland den Volkenbond den rug toekeert, waar het toch geen eer kan behalen.

Het gaat bij deze aanvallen natuurlijk niet alleen om het buitenlandsche beleid der Duitsche regeering, maar ook om bedoelingen der binnenlandsche politiek.

Het zoo gelaakte beleid van Curtius geeft schoone gelegenheid tot toenadering tot de rechtsche oppositie en voor het streven naar een van het regeeringsbeleid in het algemeen.

Maar ook de linksche pers, hoe gereserveerd zij zich ook moge toonen, teneinde de positie der Duitsche regeering tegenover het buitenland niet moeilijker te maken dan ze alreeds is, doet toch wel uitkomen, dat zij met het door de Duitsche regeering gevoerde beleid ten aanzien der buitenlandsche staatkunde geenszins instemt. Hier ziet men in, dat de Duitsche regeering in haar begeerte om, wegens overwegingen het oog op de politieke verhoudingen in het binnenland, aan het nationalistisch ongeduld tegemoet te komen, wel al te zeer de gevolgen heeft onderschat, die de Paaschverrassing van het Duitsch-Oostenrijksche tolverbond voor de internationale situatie moet hebben.

Men verwijt de regeering de consequenties van haar optreden in dezen, niet te hebben voorzien en niet te hebben overwogen, dat het gestelde doel alleen dan waarde zou hebben, als de nadeelen er van de voordeelen niet zoouden overtreffen.

Kort maar krachtig, zegt het Breitenscheid in de „Vorwärts": Zoolang het gevaar bestond, dat het niet zoo onhandig plotseling te berde gebrachte douane-plan economische en politieke tegenmaatregelen kon uitlokken, welke de aanknooping van revisie-onderhandelingen voo rhet plan-Young zou kunnen schaden, dat de toch reeds geringe neiging der anderen tot bewapeningsbeperking noch zou worden verminderd, zoolang was het bedenkelijk, de activiteit op dit punt te concentreeren.

Wie de schade heeft, heeft ook de schande, zegt het spreekwoord. Dat ondervindt thans de heer Curtius in zeer hooge mate.

En na zijn terugkeer uit Genève zal de Duitsche regeering wel zeer zorgvuldig te hebben overwegen, of zij met haar buitenlandsch beleid wel op den juisten weg is.

(Ongecorrigeerd.)

VEREENIGDE STATEN.

GEEN BUITENGEWONE CONGRESZITTING.

President Hoover weigert.

WASHINGTON, 22 Mei. (Reuter). President Hoover deelt mede, dat hij niet voornemens is een buitengewone zitting van het Congres bijeen te roepen.

De progressieven en anderen waren ontevreden over de wijze, waarop de regeering het werkloosheidsprobleem behandelt en hadden een buitengewone zitting gevraagd om de quaestie te behandelen.

BANDIETEN TE WASHINGTON.

Acht aanslagen in een week.

Sedert kort treden ook te Washington bandieten met grooter driestheid op dan men in deze stad gewend is. In één week tijds zijn daar ter stede acht aanslagen gepleegd, waarvan vier met doodelijken afloop. De laatste twee dateeren van Woensdag. Toen werd een zekere Herbert Spencer, die artikelen had geschreven voor een dagblad te Los Angeles, waarin hij de methoden der apachen in deze stad beschreef, in zijn bureau door een onbekend gebleven persoon doodgeschoten, terwijl zijn vriend, een zekere Charles Crawford, die bij hem was, zwaargewond werd, zoodat hij spoedig overleed

Regeeringsambtenaren zijn, zoo verklaart de correspondent van de „Daily Tel.", verbijsterd over de plotselinge uitbarsting van misdadigheid in de schaduw van het Congres en het Witte Huis.

Litwinow met echtgenoote
(Gezien door Kélen.)

DUITSCHLAND.

INTERN. BOUWVAKTENTOONSTELLING.

Het dure bouwen in Duitschland. — Met of zonder badkamer? — Woningnood en woningellende. — Huren, die den huurder ruïneeren. — De vlucht uit de luxe-woning.

VOLKSWONINGBOUW!

(Van onzen W-correspondent.)

Berlijn, 17 Mei.

Eenige weken geleden spraken wij hier een bekend Amsterdamsch architect, die naar Berlijn was gekomen om eens poolshoogte nemen, op welke wijze men hier het probleem van den volkswoningbouw, dat tegenwoordig in alle landen in het brandpunt der belangstelling staat, tracht op te lossen. Na drie dagen lang onder geleide van een paar „Oberbauräte" alle mogelijke tuindorpen en „Arbeitersiedlungen" aan de peripherie van de stad te hebben bezichtigd, vatte hij, toen ik hem naar zijn indrukken vroeg, zijn meening samen in den lapidairen zin: „Ze zijn er hier óók nog niet!"

Aan deze woorden van den Amsterdamschen bouwkundige hebben wij bij het ronddwalen over het uitgestrekte tentoonstellingsterrein en door de geweldige expositiezalen voortdurend moeten denken. Men heeft hier overal aardige huisjes neergezet, niet alleen bestemd voor arbeiders, maar ook voor middenstanders — huisjes, die er keurig uitzien en die menigen tentoonstellingsbezoeker het hart zullen doen opengaan. Informeert hij echter naar den prijs, dan slaat de schrik hem om datzelfde hart. Want al deze huisjes zijn duur. Veel te duur voor het verarmde Duitsche volk, veel te duur ook in vergelijking met wat dergelijke huisjes in het buitenland kosten.

Waarom het bouwen in Duitschland zooveel duurder is dan elders, bijvoorbeeld dan in Nederland, is ons een raadsel. Men beroept zich hier steeds op de dure hypotheken en deze vormen zonder twijfel een belangrijke factor in de bouwkosten. Voor den oorlog betaalde men hier te lande voor eerste hypotheken gemiddeld 4½ %, thans echter tenminste 10 % rente. Het is duidelijk, dat dit dure geld tot uiting moet komen in hooge huren. In huizen, die alleen met particulier kapitaal zijn gebouwd, betaalt men dan ook voor een woning van vier kamers met bad al gauw ƒ 2400 tot ƒ 3000, voor grootere woningen navenant meer. Maar voor den bouw van middenstands- en volkswoningen verstrekt het rijk goedkoope hypotheken (als wij ons niet vergissen tegen een rentevoet van 2 %) en de bouwkosten van deze woningen zouden dus zeker niet hooger mogen zijn dan die in Nederland.

De Amsterdamsche architect, wiens lapidaire uitspraak over den Berlijnschen volkswoningbouw wij zooeven citeerden, was van meening, dat men hier, ondanks alle soberheid van uitvoering, toch altijd nog te luxueus bouwt. „In een arbeiderswoning", betoogde hij, „die zoo klein is, dat de kinderen geen eigen slaapkamer hebben, maar bij vader en moeder moeten slapen of waarin halfvolwassen kinderen van beiderlei kunne één slaapkamer moeten deelen, is een badkamer luxe. Overbodige luxe! Dat heeft men hier nog niet ingezien. Zelfs in de kleinste woning moet terwille van de hygiëne een badkamer zijn! Alles goed en wel — maar er zijn hoogere belangen dan de hygiëne. Wie baden wil heeft daartoe voor luttel gelds gelegenheid te over in de gemeentelijke badinrichtingen. Ook zonder badkamer kan men zindelijk op zijn lichaam zijn. Maar als er niet voldoende slaapkamers zijn, loopt de moreele hygiëne van de jeugd gevaar en dat is heel wat erger dan een paar vuile voeten! Daarom moest er eerst voor voldoende slaapgelegenheid gezorgd worden en pas daarna kan en mag er aan een badkamer gedacht worden"......

* * *

Het dure bouwen is een probleem, dat deze geheele tentoonstelling overschaduwd. Men heeft in de afdeelingen „Financiering van den woningbouw", „De pijlers van den woningbouw", „Inkomen en huur", „Sociale politiek in het woningwezen" en „De plattegrond" in overzichtelijken vorm een ontzaglijk materiaal over deze en daarmede samenhangende quaesties bijeengebracht — een materiaal, dat niet alleen voor den bouwvakman van belang is, maar in niet mindere mate den socialen en den bevolkingspoliticus zal interesseeren. Wie deze afdeelingen slechts met een iets meer dan vluchtige aandacht bekijkt, blikt door de hier tentoongestelde graphische voorstellingen heen in een afgrond van woningnood en woningellende.

Wanneer men ziet dat meer dan 24 millioen werknemers minder dan 2000 Mark per jaar verdienen en dus ten hoogste 40 Mark per maand huur kunnen betalen — waarbij is aangenomen, dat de normale huur 1/5 van het inkomen bedraagt — dan begrijpt men, dat de afgrijselijke huurkazernes in de arbeiderswijken van Berlijn en van de andere groote steden nog altijd huurders vinden. Want in deze huurkazernes woont men goedkoop. Men moet echter niet vragen, **hoe** de menschen er wonen! De huurkazerne bestaat niet uit één groot, massief gebouw, maar uit een complex van dergelijke gebouwen, vaak vijf of zes achter elkander, onderling slechts gescheiden door smalle binnenplaatsen — zoo smal, dat de zon er niet kan binnenschijnen — en in elk dezer gebouwen wonen honderden gezinnen in bedompte woningen, die gewoonlijk slechts uit een of twee kamers en een keukentje bestaan. Een closet zoekt men er in den regel tevergeefs. Dat bevindt zich op ieder étage op den gemeenschappelijken gang — ten gebruike van alle huurders. Licht en lucht hebben in deze „woningen" nauwelijks toegang en het eenige uitzicht zijn de ramen van den overbuurman aan de andere zijde van de slechts enkele meters breede binnenplaats......

Men kan zich van deze woningellende geen voorstelling vormen als men niet met eigen oogen gezien heeft, hoe de menschen er huizen. Maar — zij wonen tenminste goedkoop!

Een heel ander soort ellende wordt door honderdduizenden arbeiders en kleine employés in de na den oorlog gebouwde huizen geleden. De woningen in deze nieuwe huizen zijn aanmerkelijk duurder dan die in de huurkazernes, maar daarvoor zijn zij dan ook volgens de modernste principes gebouwd. Lucht en zon hebben er vrijen toegang en aan alle eischen van hygiëne is er voldaan. Helaas echter gaan de huren dezer woningen veelal boven de financieele draagkracht der huurders en dit geldt in het bijzonder voor die woningen, die niet met goedkoope hypotheken van het rijk, maar geheel met particulier kapitaal zijn gebouwd. Blijkens de statistiek woont een zevende gedeelte van het Duitsche volk in nieuwe, na den oorlog gebouwde huizen. Dat beteekent, dat een zevende deel van alle Duitsche huurders woninghuren betaalt, die dertig à veertig procent van hun inkomen bedragen. Vaak is het percentage zelfs nóg grooter. Een dergelijke wanverhouding tusschen huur en inkomen moge voor zéér welgestelde huurders draagbaar zijn — voor de groote massa is zij funest. Honderdduizenden gaan aan hun luchtige, zonnige woning pecuniair te gronde. Als de huur betaald is, blijft er niet genoeg over om het gezin behoorlijk te voeden en te kleeden. Men raakt in de schuld bij de leveranciers, moet, om het hoofd boven water te kunnen houden, een kamer verhuren, ofschoon de woning daartoe feitelijk te klein is, en het gevolg is, dat ook hier het gezin in één of twee kamertjes samengeperst moet leven. In tal van deze vroolijke, hygiënische woningen zijn zorg en kommer stâge gast......

Waarom de menschen, die het niet kunnen betalen, er dan toch intrekken?

Zij hebben geen keus. De woningnood dwingt hun een woning te huren, die voor hun beurs te duur is. Want er heerscht hier nog steeds woningnood — al staan er alleen in Berlijn ruim 20.000 woningen leeg!

Dit klinkt paradoxaal, maar is het geenszins. Er is gebrek aan kleine, goedkoope woningen — het tekort wordt alleen in Berlijn op circa 150.000 stuks geraamd! — doch er is overvloed aan groote, dure woningen. Aan den Kurfürstendamm is niet één huis, waarin niet tenminste één woning leegstaat. Het geheele Westen hangt vol verhuurbordjes. Maar het zijn allemaal acht- en negen-kamerwoningen, die te huur hangen — woningen, die ƒ 4000 tot ƒ 5000 huur doen! Het aantal welgestelden, dat zich de weelde van zulk een woning kan veroorloven, is na den oorlog sterk geslonken en de tegenwoordige economische crisis heeft „de vlucht uit de groote woningen" schrikwekkende afmetingen doen aannemen. Niets illustreert zoo frappant de verarming van het Duitsche volk als deze duizenden verhuurbordjes juist in de voornaamste wijken van de stad.

Op al deze toestanden en problemen vestigt de bouwvak-tentoonstelling de aandacht. En zij wijst tevens de wegen, die naar verbetering dezer toestanden, naar oplossing dezer problemen leiden. Maar deze wegen liggen vol voetangels en klemmen van financieelen en economischen aard, en het zal een heksentoer zijn, deze belemmeringen uit den weg te ruimen.

Het Duitsche bouwbedrijf, dat op deze tentoonstelling zoo imposant zijn prestatievermogen manifesteert, wacht buiten de muren der tentoonstelling een gigantische taak. De taak namelijk, om voor de millioenen, die in de huurkazernes mensch-onwaardig en die in de nieuwe woningen te duur wonen, alsmede voor de millioenen, die in de eerstkomende jaren het ouderlijk huis zullen verlaten en zelf een gezin willen vormen, goede en goedkoope woningen te bouwen.

Volkswoningbouw is het parool!

(Nadruk verboden.)

SABOTAGE-GERUCHTEN.

Over het te vroeg afloopen van de „Deutschland".

Men zal zich herinneren, dat het pantserschip A, thans door den rijkspresident „Deutschland" gedoopt, bij de plechtige te water lating eenigszins te vroeg van stapel liep, zoodat president Hindenburg de gewone doopplechtigheid met een flesch champagne niet kon verrichten.

Al spoedig daarop begonnen geruchten te loopen, dat de verklaring van deze geheimzinnige voorbarigheid van het schip eenvoudig zou zijn, dat men hier met een soort sabotage te doen zou hebben.

De arbeiders van de werf zouden een politieke demonstratie hebben gehouden. De communisten maken natuurlijk van de gelegenheid gebruik om het zaakje nog wat te exploiteeren. Zoo schrijft de „Volksz.", het orgaan van de communisten te Hamburg, dat een dag na het van stapel loopen 120 arbeiders ontslagen werden (waarbij de „Voss. Z." aanteekent, dat na elk tewaterlaten van een schip een zeker aantal arbeiders overbodig wordt). Het communistisch orgaan betoogt dan verder, dat de arbeiders Dinsdag nog deel moesten nemen „aan het afloopen van het schip en twee uren arbeidsloon moesten derven, opdat het feest van de hoera-patriotten niet verstoord zou worden, maar den volgenden dag stonden zij op straat".

De „Voss. Z." constateert, dat de bedrijfsraad zelf de directie van de werf toestemming heeft gegeven tot dit ontslag.

BOTSINGEN TE STUTTGART.

Als gevolg van nat.-soc. propaganda.

Uit de latere mededeelingen in de bladen blijkt, dat het bij de jongste, ook door ons vermelde, botsing te Stuttgart tusschen Hitlerianen en communisten, bijzonder heftig is toegegaan.

De aanleiding was het feit, dat de Hitlerianen op werkelijk onverantwoordelijke wijze een propagandatocht op touw hadden gezet door een overwegend door communisten bewoonde wijk. Toen zij tot een sterkte van ongeveer 200 man door de straten marcheerde, kwam het al spoedig tot botsingen, welke weldra leidden tot woeste vechtpartijen. Het gheeele stadsgedeelte geraakte in beroering, met allerlei wapens werd gevochten, terwijl de politie er met den gummistok opsloeg om de strijders te scheiden, waarbij zij echter niet kon beletten, dat het slagveld zich zelfs tot het centrum van de stad uitbreidde. Bijna den geheelen nacht duurde het strijdgewoel, waarbij heel wat vechtersbazen werden gewond.

MOSKOU'S DRAADLOOZE PROPAGANDA.

Met tegenpropaganda beantwoord.

Sinds eenigen tijd geven Duitsche draadlooze stations inlichtingen over Sovjet Rusland als beantwoording van Russische propaganda in het Duitsch van Russische stations.

Dezer dagen werd een draadloos betoog gehouden van den nieuwen huizenbouw in Rusland door dr. Weichmann, die onlangs eenigen tijd in Sovjet-Rusland vertoefde en een boek heeft geschreven over hetgeen hij daar opmerkte.

Doel van de Duitsche autoriteiten is op deze wijze mededeelingen te laten doen over toestanden in Rusland door bevoegde ooggetuigen, teneinde arbeiders, die er over denken naar Rusland te emigreeren, voor te lichten en hen andere gegevens te verstrekken door de optimistisch getinte Russische voorstelling van zaken.

Naar het heet, heeft de radiospeech van dr. Weichmann de groote woede van Moskou opgewekt. Den Duitsche communistischen leider Pieck, die thans Rusland bezoekt, zou zijn opgedragen in de Duitsche taal te spreken over de economische en politieke toestanden in Duitschland. Zijn toespraak zal worden verspreid door alle draadlooze Sovjetstations.

KORTE BERICHTEN.

— Een Reuterbericht meldt uit Lucknow het overlijden van Mohammat Ali Mohamed Khan, maharadja van Mahmoedabad, president van de -Indische Mahomedaansche liga.

WEERBERICHT.

Zaterdag 23 Mei

De lage druk ligt nog ten Westen van Ierland, over 't vaste land is de barometer gestegen. Hooge druk ligt bij IJsland, Finland, de Azoren en over Zuidoost-Europa. Over het algemeen is het rustig weer. Hoogste standen 769.7 te Jan Mayen, 772.2 te Haparanda, 769.8 te Horta en 765.8 te Weenen, laagste 744.8 op 52 gr. N. en 16 gr. W. De temperatuur is vrijwel overal gestegen, in Frankrijk vooral veel. Zij is onder normaal over bijna geheel Zweden, over Schotland, Denemarken en plaatselijk bij Hamburg en Brest, verder is zij gelijk aan of boven de normale. De gemiddelde afwijking over Europa bedraagt + 0.5 gr. C. Ten Noorden van ons viel vrij veel regen: Hamburg meldt 17, Haustholm 15, Karlstadt 11, Dresden 10, Aberdeen, Shields en Groningen 7, Valentia 5 mm. De barometer bij ons stijgt op den voormiddag langzaam.

Verwachting van het K.N.M.I. te de Bilt van heden tot morgen 18 à 19 uur: Zwakke tot matige Z. tot Z.O.-wind, meest licht tot half bewolkt, droog weer, behoudens kans op onweer, iets warmer.

Hoogste temp. 21 gr. C. = 70 gr. F. te Bayonne en Toulon.

Laagste temp. —2 gr. C. = 28 gr. F. te Jan Maijen.

Waarnemingen van hedenmorgen 7 uur.

Plaatsen.	Barometr.: Stand in mM. 700 +	Barometr.: Verandering sinds gisteren	Wind: Richting	Wind: Kracht	Toestand van de lucht	Temp.: gr. Fahr	Temp.: Bov. (+) norm. Ond. (−)	regen in m.M.
Gron.	26.6	+ 4.7	z.z.w.	1	l. bew.	54	+ 0	7
Helder	61.6	+ 3.8	„	3	bewolkt	54	+ 1	1
Amsterd.	62.1	+ 4.4	zuid	2	„	58	+ 4	2
De Bilt	62 4	+ 4.3	z.z.o.	1	„	57	+ 3	2
Vlissing.	61.5	+ 3.9	„	3	„	55	+ 1	
Maastr.	62 8	+ 4.3	z.o.	2	l. bew.	57	+ 0	

Luchtdrukgradiënt of verschil in luchtdruk over Nederland, gemeten over 111 K.M. in de richting van het grootste verschil: 1.0 in W.N.W. richting.
Grootste gradiënt in het Westen: 1.3 in W.N.W. richting

FRANKRIJK.

BRIANDS THUISKOMST.

Relletjes voor het station. — Betoogingen.

PARIJS, 22 Mei. (N. T. A.) De minister van buitenlandsche zaken Briand is hedenavond om half elf uit Genève te Parijs aangekomen.

Reeds lang voor de aankomst van den trein waren op het perron talrijke politieke persoonlijkheden verschenen, terwijl zich in de stationshal en vóór het perron een door een sterke politiemacht tegengehouden menigte had verzameld, welke op verscheidene duizenden menschen kon worden geschat. Onder haar bevonden zich afdeelingen oud-frontstrijders en delegaties van linksstaande politieke organisaties.

Toen de trein binnenliep brak de menigte door de afzetting en stroomde over het perron. Slechts met groote moeite kon Briand, die met „Leve Briand", „Leve de vrede", „Weg met den oorlog" werd begroet, zich een weg naar zijn auto banen, welke hem binnen enkele minuten naar de Quai d'Orsay bracht.

Na het vertrek van de auto kwam het tot eenige incidenten. Leden van de „Action Française" bombardeerden uit een café de menigte met glazen en stoelen. Tusschen hen en groepen uit de menigte, werd het een formeele vechtpartij, waarbij verscheidene deelnemers niet ongevaarlijk werden gewond.

Na de betoogingen, die gisteravond bij het Gare du Lyon voor Briand hebben plaats gehad, trok een menigte van meer dan 10.000 personen naar het ministerie van Buitenlandsche Zaken, waar opnieuw sympathiebetoogingen plaats hadden. Briand moest tweemaal op het balcon verschijnen en beide keeren werd hij met grooten bijval begroet.

STAKING IN HET NOORDEN.

Botsingen te Roubaix.

ROUBAIX, 22 Mei. (B. T. A.) Tijdens een door de C. G. T. georganiseerde betooging werd een vrachtauto met balen wol omvergeworpen. De bestuurder werd door slagen met een ijzeren staaf gewond, evenals een jongmensch, die een staker wilde beletten de auto in brand te steken.

Politie te paard en te voet moest een charge ondernemen, waarbij het tot een vechtpartij kwam.

POLEN.

STAKING KOLENBEKKEN VERLOOPT.

Communisten gearresteerd.

WARSCHAU, 23 Mei. (N. T. A.) De staking in het kolenbekken van Dombrowa is sedert eenige dagen aan het verloopen. Thans staken alleen nog maar de communistische mijnwerkers, die voortgaan agitatie onder de werkwilligen te verwekken.

De autoriteiten hebben 35 communistische agitators gearresteerd.

TURKIJE.

BIJGELOOF.

In afwachting van het vergaan van de wereld.

KONSTANTINOPEL, 25 Mei. (N.T.A.) Donderdag j.l. was hier het gerucht verspreid, dat de wereld zou vergaan.

Duizenden menschen hebben den nacht van Donderdag op Vrijdag in de openlucht doorgebracht, om aldus het einde der wereld te verwachten.

Bij den leider der sterrewacht alhier werd onophoudelijk per telefoon geïnformeerd of het waar was, dat door een verschijning aan het uitspansel het jongste gericht met donderende stem zou worden aangekondigd.

ONTWAPENING.

BESPREKINGEN TE ROME.

Overeenstemming tusschen Briand en Grandi.

LONDEN, 23 Mei. (V.D.) De Geneefsche correspondent van de „Daily Telegraph" meldt, dat de particuliere besprekingen te Genève tusschen Briand en Grandi, die ook werden bijgewoond door Massigli en Rosso, tot overeenstemming hebben geleid, zoodat op 15 Juni a.s. te Rome een bijeenkomst zal worden gehouden, waar nadere besprekingen tot regeling van het vlootvraagstuk zullen plaats vinden.

HET BRITSCHE RIJK.

ONTSPANNING IN DEN ENGELSCHEN STEENKOLENMIJNBOUW

Onderhandelingen tusschen ondernemers en arbeiders.

(Van onzen Londenschen financieele correspondent.)

Londen, 21 Mei.

Nadat er weken achtereen een voortdurend toenemende spanning had geheerscht, bestaat thans eindelijk het gerechtvaardigde vooruitzicht, dat het tusschen de mijneigenaars en de arbeiders in den Engelschen kolenmijnbouw tot een minnelijke schikking zal komen. In elk geval is het reeds als een zeer groote vooruitgang te beschouwen, dat het gelukt is werkgevers en werknemers tot het voortzetten van de gemeenschappelijke onderhandelingen te bewegen. De regeering komt de eer toe, de taak van bemiddelaarster met goed gevolg te hebben verricht. De conferentie, die gisteren tusschen de vertegenwoordigers van het verbond van mijnwerkers en de Mining Association, d.w.z. de vereeniging van mijneigenaars, heeft plaats gevonden, is daarom van zeer groote beteekenis geweest, omdat het feitelijk de eerste maal is geweest, dat de werkgeversvereeniging zich de bevoegdheid heeft toegekend om voor de ondernemers in den geheelen Engelschen kolenmijnbouw op te treden. Intusschen kan men nog niet zoo ver gaan om aan te nemen, dat de Mining Association bevoegd is om definitieve overeenkomsten met de mijnwerkers te treffen. Voorloopig toch mag zij slechts algemeene beginselen met de vakvereenigingen bespreken. Maar in zooverre is er toch een principieele verandering in de ondernemerspolitiek gekomen, dat de mijneigenaars zich tot dusver tot afzonderlijke arbeidsovereenkomsten in de verschillende districten hadden bepaald en het mijnwerkersverbond niet als tot onderhandelen bevoegde tegenpartij hebben beschouwd. Voor de eerste maal is een stellig gewichtige stap in de richting van een nationale arbeidsovereenkomst in den Engelschen kolenmijnbouw gedaan.

Intusschen mag deze omstandigheid nog geenszins het oog doen sluiten voor het feit, dat de stof voor een conflict, hetwelk nu door gemeenschappelijke onderhandelingen uit de wereld moet worden geholpen, zeer groot is en vermoedelijk nog tot een heele reeks van nieuwe spanningen en wrijvingen aanleiding zal geven. De verschillende quaesties, die te regelen zijn, zijn op zich zelf reeds zeer gecompliceerd. En overeenstemming over de oplossing ervan verlangt van beide partijen zeer groote offers. Zij wordt bovendien zeer spoedig vereischt, wil de kolenmijnbouw niet in een nieuw zeer kritiek conflict geraken. Zooals bekend, loopt met 8 Juli de wet-Baldwin van 1926 op den arbeidstijd ten einde, waarbij, zooals reeds meermalen uiteengezet, de arbeidstijd tot acht uur was verhoogd. Is het niet mogelijk om tot overeenstemming te komen, dan zou de kolenmijnbouw automatisch tot een zevenurigen werkdag terugkeeren, waarmee dan alle compromis-maatregelen van de laatste kolenwet met betrekking tot den 7½-urigen dag in het water zouden vallen. De Engelsche arbeidersregeering is er nu al sedert eenigen tijd mee bezig om het vraagstuk van den arbeidstijd op internationalen grondslag geregeld te krijgen. In het begin van de volgende maand heeft te Genève de bijeenkomst plaats van het Internationale Arbeidsbureau, waarin het vraagstuk van den arbeidstijd in den kolenmijnbouw aan de orde komt, en de Engelsche minister van mijnbouw Strinwell streeft er met alle krachten naar om een 7¾-urigen arbeidsdag door te zetten, hetgeen in de practijk voor de Engelsche kolennijverheid, die bij haar berekening van den arbeidstijd, de tijden van opstijging en afdaling meetelt, een 7½-urigen dag zou beteekenen.

Een dergelijke oplossing zou natuurlijk ook voor Engeland een heel goeden uitweg uit andere conflicten zijn, als daar ten minste niet nog de eischen van de mijneigenaren tot verlaging van de loonen in het geval van eén verdere verkorting van den arbeidstijd bijkomen en een vertraging in de ratificatie van een internationale overeenkomst.

Bijlegging van het loonconflict is door de eischen van de mijnwerkersorganisatie met betrekking tot een nieuwe minimum-loon-wet, moeilijker geworden. Gelijk bekend, zouden de nieuwe minimum-loonen gebaseerd zijn op de loonen van 1914 en de verhoogde kosten van levensonderhoud. De mijnwerkers zelf geven toe, dat een dergelijk loonpeil de productiekosten zal verhoogen, zoolang de mijn-eigenaren met de rationalisatie zoo langzaam voortgaan als tot nog toe het geval is. Ter motiveering van hun eischen wijzen de vakvereenigingen op het uiterst lage loonniveau in den kolenmijnbouw, dat het laagste van alle Engelsche takken van bedrijf is. Terwijl b.v. de loonen der spoorwegarbeiders tegenover 1913 met 100 à 130 pCt. zijn gestegen, zijn die van de mijnwerkers, al naar de districten, met slechts 24 à 60 pCt. verhoogd. Bovendien moet er rekening mee worden gehouden, dat de productie per man sedert 1921 met ongeveer 40 pCt. van 187 tot 262 ton is toegenomen en dat de productiekosten met ten naaste bij 18 shilling tot 12 shilling per ton zijn gedaald. Als tweede motief voeren de mijnwerkers niet ten onrechte aan, dat een loonsverbetering dwingen zal tot een werkelijk ingrijpende reorganisatie van den kolenmijnbouw.

Een niet geringe moeilijkheid voor een eventueele overeenstemming vloeit voort uit het besluit van de arbeidersregeering om het veto der Miners' Federation tegen een „spread-over" in plaats van den 7½-urendag te ondersteunen. Om de rechtsgeldigheid van het veto te bewijzen, zal tegen één mijneigenaar in elk gebied, waar men als in Schotland en Noord-Wales vastgehouden heeft aan den „spread-over", gerechtelijk worden opgetreden. In deze beide districten zijn de arbeidsovereenkomsten intusschen in volle overeenstemming met de districtsvakvereenigingen gesloten en het blijft nu de vraag of de regeering of de mijnwerkersorganisatie uit een uitspraak tegen de mijneigenaren practische consequenties zullen trekken. Hierdoor toch zou het einheidsfront der werknemers natuurlijk zeer gevoelig verzwakt worden.

DE „DOLE".

Verzet van het Engelsche Vakverbond tegen vermindering.

Zooals wij dezer dagen mededeelden heeft een Engelsche regeeringscommissie de regeering voorgesteld, de z.g. dole, de werkloozenuitkeering, te verminderen voor mannen met twee shillings per week, voor vrouwen met één shilling per week.

De commissie rechtvaardigt dit voorstel met verwijzing naar een aanzienlijke vermindering van de kosten van het levensonderhoud sedert de bestaande uitkeeringen werden vastgesteld.

Thans lezen wij in de Engelsche bladen, dat de algemeene raad van het Engelsche Vakverbond heeft besloten, dat de vakvereenigingen zich ten scherpste tegen de voorstellen tot verlaging van de uitkeeringen zullen verzetten. De raad gaf een subcommissie de opdracht, de noodige stappen te doen, hetzij in den vorm van de organisatie van openbare demonstraties, hetzij op andere wijze. Zoodra het volledige rapport wordt gepubliceerd zal de commissie een onderhoud aanvragen met den premier om hem mede te deelen dat indien hij het parlement mocht voorstellen de uitkeeringen ook weer met een penny te verlagen, de vertegenwoordigers der yakbeweging zich daartegen zullen te weer stellen.

RUSLAND.

LENIN EN ZIJN FAMILIE.

Onthullingen van Solomon.

De oud-volkscommissaris G. A. Solomon wiens eerste boek (Onder de Roode Leiders) een verdiend succes heeft gehad, heeft nu een tweede boek uitgegeven, waarin hij een beeld tracht te geven van den schepper van het bolsjewisme, Lenin, en van zijn familie. Ook dit boek is zeer interessant en bevat veel bijzonderheden, die onbekend zijn geweest. Daarbij dringt Solomon den lezer zijn opvattingen niet op, dwingt hij u niet, zijn standpunt in te nemen, kleurt de dingen niet op een subjectieve wijze. Hij beperkt zich alleen tot het mededeelen van de feiten, waarvan hij getuige is geweest of die hij van betrouwbare personen heeft vernomen.

Solomon beschrijft slechts ontmoetingen met Lenin zelf, maar zij geven een veel duidelijker beeld van den grooten leider en zijn karakter dan dikke folianten het zouden kunnen doen. In het begin van de XXe eeuw kwam Lenin naar Brussel en nam zijn intrek bij den uit Rusland verbannen Solomon. De 18-jarige Solomon dweepte toen met de uiterst radicale socialistische leerstellingen. Het was na het congres der Russische sociaal-democraten van 1903, toen er een splitsing was gekomen tusschen de mensjewiki en bolsjewiki. Lenin vroeg den jongeling, die zijn uiterst radicale socialistische leerstellingen verkondigde, of hij van plan was de wereld spoedig gelukkig te maken met de invoering van het socialisme. Solomon werd verlegen en Lenin wond zich steeds en meer op en riep, dat alleen een volkomen stompzinnige man in staat was te gelooven in de mogelijkheid van een spoedige verwezenlijking van het socialisme, dat indien het iemand zou lukken, met behulp van een bijzonder gelukkig avontuur, ergens het socialistische regime door te voeren, dit een groot ongeluk voor ons en voor de geheele wereld zou zijn. „De socialisten kunnen het maximalisme (een strooming onder de Russische socialisten van dien tijd, die opkwam voor een onmiddellijke doorvoering van het socialisme en zich tegen het z.g. minimumprogram der sociaal-democraten verzette) daarom niet anders dan de meest reactionnaire strooming in de wereld beschouwen," zei Lenin tegen den onthutsten maximalist Solomon.

Later wijzigde Lenin zijn meening en in 1917 verkondigde hij in Rusland zelf het maximalisme. Na de bolsjewistische revolutie kwam Solomon, op uitnoodiging van zijn vriend Krasin, naar Petersburg om zijn partijgenooten te helpen het socialisme door te voeren. In het gebouw van het Smoljnyj instituut, waar toen de zetel der sovjets gevestigd was, ontmoetten de twee mannen elkaar opnieuw. Solomon herinnerde Lenin, wat hij hem jaren geleden te Brussel had gezegd. Het hoofd van den sovjet-staat antwoordde hem daarop: „De vroegere Lenin dien u jaren geleden te Brussel hebt gekend bestaat nu niet meer...... en tegen contra-revolutionnairen, wie zij ook mogen zijn, heb ik kameraad Oeritsky (Oeritsky was de voorganger van Dzerzynski als oprichter en leider der Tsjeka)... Ik zou u niet aanraden met hem nader kennis te maken......"

Er gingen opnieuw vijf jaar voorbij. Lenin schafte het militaire communisme af, voerde de NEP in. Solomon bevond zich toen te Londen als vertegenwoordiger van de sovjetregeering. Eens verzocht Lenin Krasin aan Solomon te schrijven, dat hij zich verheugen kon, omdat hij, Lenin, „den eersten stap had gedaan op den weg, die tot herstel van de rechten der bourgeoisie en democratie zou moeten leiden." Solomon zelf beschouwt Lenin als een genialen man met een merkwaardig vermogen de dingen te voorzien, maar hij dringt die meening niet op.

Overigens geeft Solomon zelf toe, dat de familieleden van Lenin en zijn naaste vrienden hem reeds lang vóór de revolutie als een ontoerekenbaren man beschouwden.

Lenin was steeds cynicus, die in goede eigenschappen van de menschen niet geloofde. Deze eigenaardigheid van zijn karakter werd na de revolutie met den dag sterker. Hij minachtte al zijn adjudanten, over Trotsky en Stalin sprak hij met walging, Loenatsjarsky noemde hij steeds: „dat vuile type..." Ook over Gorky liet hij zich steeds slecht uit. „Hij is ook niet veel zaaks, een sluwe kerel, hij is hebgierig, denkt alleen aan geld." De gewezen vrouw van Gorky, de bekende tooneelspeelster Andrejewa, die later zulk een belangrijke rol onder de bolsjewiki heeft gespeeld, kon Lenin niet uitstaan, zij deed hem aan den „boschgeest" uit het bekende verhaal van Gorky denken. De verdere uitlatingen van den grooten leider over zijn adjudanten zijn eveneens niet malsch. „Trotsky is een lafaard, Litwinow is een schurk en een driedubbele schoelje, Worowsky is een man met een ziel van een lakei en bovendien is hij diefachtig", enz. In dezen geest liet Lenin zich over al zijn helpers uit, met wie hij naar de macht had gegrepen en aan wie hij de hoogste betrekkingen in den staat had bezorgd.

De revolutionnaire leiders konden Lenin op hun beurt ook niet uitstaan.

Interessant is ook, wat Solomon vertelt over de verhouding tusschen Lenin en zijn zusters en zwagers.

Over al die dingen vertelt Solomon in zijn lezenswaardig boekje „Lenin en zijn familie."

DE SOVJET-PERS.

Een snelle ontwikkeling.

Onze Russische medewerker schrijft:

De snelle ontwikkeling van de sovjet-pers is een van de merkwaardigste verschijnselen van het Russische leven van onzen tijd. Volgens de officieele gegevens hadden de Russische bladen in 1913 een totale oplaag van 2,7 millioen exemplaren. In 1927 hadden de sovjet-bladen een totale oplaag van 7,3 millioen, in 1931 hebben zij een oplaag van 27,5 millioen exemplaren. Er verschijnen nu in de Sovjet-Unie 3877 dag- en weekbladen. Bovendien zijn er nog pl.m. 200.000 z.g. „wandbladen". Vijfhonderd bladen verschijnen in de talen der nationale minderheden (67 talen). Evenals voor alles, bestaat er in Sovjet-Rusland ook een plan voor kranten. In de naaste toekomst zal in elk rayon (zooals de lezer wel zal weten, hebben de bolsjewiki de oude indeeling van Rusland in gouvernementen afgeschaft; na verschillende experimenten is het stelsel van „rayons" ingevoerd. zooiets als de departementen in Frankrijk) een eigen blad verschijnen; tegen het einde van de pjatiletka (vijfjaar-plan) zullen er in Sovjet-Rusland op deze wijze 3000 rayonbladen bestaan. Op het oogenblik bestaan er reeds 1100 rayon-bladen. Ook het aantal bladen, uitgegeven door de besturen van de fabrieken, neemt steeds toe: in 1928 waren er in Rusland 200 dergelijke fabrieksbladen, en nu reeds 1800.

De snelle uitbreiding van de Sovjet-pers eischt een even snelle uitbreiding van het leger der correspondenten. De Sovjet-bladen worden bediend door de z.g. rabkor's (arbeiders-correspondenten) en selkor's (boeren-correspondenten). Op het oogenblik wordt het leger dezer correspondenten geschat op 2.700.000 zielen; het is dus een indrukwekkend leger. Alle Sovjet-bladen zijn regeeringsuitgaven en worden door den staat onderhouden. In 1931 zal de Sovjet-staat daarvoor een bedrag uitgeven van 180 millioen roebel. De grootere opstellen worden natuurlijk alleen door de medewerkers van de belangrijkste bladen geschreven; de provinciale bladen nemen die opstellen eenvoudig over.

Deze geweldige krantenproductie staat onder leiding van de communistische partij, die op deze wijze de bevolking steeds in den door haar gewenschten geest kan bewerken en de noodige stemming scheppen. Practisch gesproken zijn de Sovjet-bladen niets anders dan propagandabladen van de communistische partij en van Stalin.

Zulk een geweldige onderneming als deze bladen-uitgave stelt aan de partij hooge eischen. Vóór alles moet de regeerende partij de noodige journalisten leveren. De partij beschikt echter niet over zulke geweldige kaders van journalisten, zoodat zij ook z.g. „partijloozen" te werk moet stellen, hetgeen natuurlijk bepaalde gevaren meebrengt. Deze omstandigheid verontrust de bolsjewistische leiders en zij laten de redacties van de bladen telkens weer „zuiveren", waarbij „verkapte contra-revolutionnairen" ontdekt worden. Zelfs de redacties van de twee belangrijkste bladen van het land, „Izwestia" (het orgaan van de sovjet-regeering) en „Prawda" (centraal orgaan van de bolsjewistische partij) blijken niet geheel vrij te zijn van verdachte elementen. Een ander verschijnsel, dat de leiders eveneens verontrust, is het feit, dat het percentage arbeiders onder de journalisten zeer klein is, nl. echte arbeiders 9,5 % en dat ondanks alle maatregelen van de sovjetregeering. De „Izwestia" stelt nu voor de „oedarniki" (stormtroepen) van rab- en selkor's naar de redacties der sovjet-bladen te sturen en hen daar in versneld tempo op te leiden voor journalist; het moeten echter alleen menschen zijn, die een partij-school hebben doorloopen en van wie zekerheid vast staat, dat zij betrouwbaar zijn en warme voorstanders van de z.g. generale lijn.

Volgens de „Izwestia" zal de sovjet-pers tegen het einde van de pjatiletka 30.000 journalisten moeten hebben, die in staat zijn een leidende positie in de redacties van de bladen in te nemen; het totale aantal journalisten, dus met inbegrip van de bovengenoemde raben selkor's en ondergeschikte medewerkers, zal natuurlijk veel grooter zijn.

Het is voor de hand liggend, dat een dergelijk leger journalisten, vooral in een achterlijk land als Rusland, in zulk een korten tijd niet te kweeken is. De overheid moet dus menschen nemen, die voor hun taak niet berekend zijn. Het cultureele en literaire peil van de Russische bladen daalt dan ook met den dag. Onder dergelijke omstandigheden is het niet moeilijk te begrijpen, hoe een Russisch provinciaal blad er uit ziet.

SPANJE.

ONLUSTEN TE CORIA DEL RIO.

Proteststaking.

SEVILLA, 23 Mei. (N. T. A.) Wegens brandstichting in een kerk werden te Coria del Rio 19 personen gearresteerd. Toen de arrestanten uit het dorp gevoerd werden, viel de bevolking het escorte aan, waarop de politie genoodzaakt was van haar wapens gebruik te maken. Verscheidene personen werden gewond. Hierna brak een proteststaking uit, waarop nog veertig man politie naar het Andalusische dorpje werden gezonden.

De kapitein-generaal van Sevilla verklaarde aan een delegatie van de bevolking, dat hij deze politiemacht niet zou terugtrekken voor de staking was beëindigd.

Na terugkeer van de delegatie werd toen de staking opgeheven.

VRIJHEID VAN GODSDIENST.

De regeering heeft een decreet goedgekeurd, meldt een Persbericht uit Madrid, betreffende de vrijheid van godsdienst. Alle godsdienstige en geloofsovertuigingen zijn toegelaten, tevens hun openbare en niet-openbare uitoefening.

Nu de ministerraad de volkomen geloofsvrijheid heeft afgekondigd, zal het voortaan ook verboden zijn sollicitanten voor staats- en gemeente-betrekkingen naar hun geloofsovertuiging te vragen.

Tuinbouwveilingen.

BEVERWIJK, 22 Mei. (R.-K. Coöp. Tuindersvereeniging „Kennermerland".) Spinazie ƒ 0.50—1.30, salade ƒ 0.95—1.90, andijvie ƒ 0.75—0.90, postelein ƒ 0.60—0.80 per kist; bloemkool I 22—30 c., id. II 12—15 c. per stuk; wortelen 18—30 c., selderij 3—6 c., raapstelen 3—4 c., radijs 2—4 c., rabarber I 3½—6 c., id. II 2 c., asperges d. w. 50—70 c., id. d. bl. 32—48 c., id. dun 15—28 c., uien 4—5 c. per bos.

DELFT, 22 Mei. (Delftsche Groentenveiling.) Bloemkool 1e s. ƒ 18—26, 2e s. ƒ 9—17, komkommers (Eng.) 1e s. ƒ 18.70—21.90, 2e s. ƒ 15.60—18.40 per 100 stuks; salade 1e s. ƒ 5.10—8.50, 2e s. ƒ 1.60—4.90 per 100 krop; spinazie ƒ 0.44—0.65, stoofsla ƒ 0.24—0.75 per kist; tomaten ƒ 24—38 per 100 pond.

LOOSDUINEN, 22 Mei. („Loosduinsche Groentenveiling".) Bloemkool 1e s. ƒ 12—26, 2e s. ƒ 6—14, kaskomkommers 1e s. ƒ 15.60—17.80, 2e s. ƒ 11.80—13.30, 3e s. ƒ 8.90—10.40, rijen komkommers 1e s. ƒ 16.80—19.10, 2e s. ƒ 10.90—14.30, perziken 1e s. ƒ 25—32 per 100 stuks; meloenen ƒ 1.80—3.70 per stuk; peulen ƒ 77, snijboonen ƒ 85—110 per 100 kg; tomaten A ƒ 28—37, id. B ƒ 27—34, id. C ƒ 28—36, id. CC ƒ 24—30, id. bonken ƒ 21—28 per 50 kg; postelein ƒ 0.32—0.71 per 6 kg; spinazie ƒ 0.11—0.39 per 4 kg; salade 1e s. ƒ 1—6.80, 2e s. ƒ 0.70 per 100 krop; peen 1e s. ƒ 11—25, e2 s. ƒ 7—9 rabarber ƒ 2.10—3.10, selderij ƒ 2.40—3.20, peterselie ƒ 2.10—3.30 per 100 bos; andijvie ƒ 1.40—4.50 per 100 struik, id. ƒ 0.25—0.57, stoofsla ƒ 0.10—0.60 per kist; aardbeien ƒ 0.61—0.78 per ½ kg.

LOOSDUINEN, 22 Mei. (Groentenveiling.) Blomekool 1e s. ƒ 12—23, e2 s. ƒ 4—12.80, kaskomkommers 1e s. ƒ 14.50—17.10, 2e s. ƒ 10.70—13.20, rijen komkommers 1e s. ƒ 16.80—20.80, 2e s. ƒ 11.80—16.60, gele komkommers 1e s. ƒ 15.40—18.40, 2e s. ƒ 12.50—15.50, perziken 1e s. ƒ 31, 2e s. ƒ 22, 3e s. ƒ 8 per 100 stuks; meloenen 1e s. ƒ 3.20—4.50 per stuk; snijboonen ƒ 110, boonenstek ƒ 54, komkommerstek ƒ 7—21, aardbeien ƒ 146 per 100 kg; tomaten A ƒ 31—37, id. B ƒ 27—32, id. C ƒ 32—35, id. CC ƒ 21—31, id. bonken ƒ 26—29 per 50 kg; postelein ƒ 0.41—0.61 per 6 kg; spinazie ƒ 0.11—0.40 per 4 kg; druiven 1e s. ƒ 3.20—3.40 per kg; salade 1e s. ƒ 2.90—6.70, 2e s. ƒ 0.70—2.80 per 100 krop; radijs ƒ 0.50—0.60, rabarber ƒ 1.40—3.50, selderij ƒ 1.40—1.90, peterselie ƒ 2.20—2.60 per 100 bos; andijvie ƒ 2.90—5.10 per 100 struik, id. ƒ 0.42—0.82 per 4 kg; stoofsla ƒ 0.15—0.17 per 6 kg.

NAALDWIJK, 22 Mei. (Veilingen Bond Westland.) Aalbessen rood ƒ 2.35—2.65, aardbeien ƒ 1.15—1.95, druiven ƒ 2.40—3.35, princesseboonen ƒ 1.10—1.50, snijboonen ƒ 1.15—1.50, tomaten I ƒ 0.65—0.74, id. II ƒ 0.56—0.66, postelein ƒ 0.05—0.07, spinazie ƒ 0.05—0.06, aardappelen ƒ 0.22—0.38, bloemkool I ƒ 16—28, id. II ƒ 6—15 per kg; komkommers ƒ 9—17, groene kool ƒ 1.10—5.10 per 100 stuks; meloenen ƒ 1.80—3.30, perziken I ƒ 0.20—0.30, id. II ƒ 0.12—0.17 per stuk; asperges wit ƒ 0.52—0.63, id. blauw ƒ 0.47—0.57 per bos; peen ƒ 9—21, peterselie ƒ 2.10—4, radijs ƒ 1.10—1.25 rabarber ƒ 1.50—3.50, selderij ƒ 2.50—2.60 per 100 bos.

POELDIJK, 22 Mei. (Vereeniging Groenten- en Fruitveiling.) Druiven blauwe ƒ 1.65—2.35, witte ƒ 1.30—1.90, aalbessen roode dubbele ƒ 1.35—1.80, aardbeien ƒ 0.50—1.10, exp. ƒ 0.40—0.80 per pond; perziken 1e s. 38—58 c., 2e s. 20—28 c., 3e s. 11—16 c., pruimen victoria 28—47 c. per stuk; aardappelen groote ƒ 21—40 per 100 kg; bloemkool 1e s. ƒ 16—33, exp. ƒ 15—25, 2e s. ƒ 5—12, exp. ƒ 6—12 per 100 stuks; salade -e exp. ƒ 2.50—4.20, 2e s. id. ƒ 0.50—1.25 per 100 krop; andijvie exp. ƒ 0.90—1.55 per 100 struik; princesseboonen dubbele ƒ 1.30—1.50 per kg; selderij exp. ƒ 1.35—2.25, peterselie id. ƒ 0.50, peen 1e s. id. ƒ 15—21, 2e s. id. ƒ 5—9, rabarbre id. ƒ 2.50—3.25 per 100 bos; tomaten A exp. ƒ 64—74, id. B id. ƒ 58—68, id. C id. ƒ 62—74, id. CC id. ƒ 54—62 per 100 kg; postelein exp. 5—8 c., spinazie exp. 4—8 c. per kg; asperges witte 43—52 c., id. blauwe 31—41 c. per bos.

VISSCHERIJ.

IJMUIDEN, 22 Mei. Heden kwam van Christianssand (Noorwegen) hier binnen de Noorsche motorkotter „Septer I", welke 1022 kisten versche makreel voor een plaatselijken importeur, aanvoerde.

IJMUIDEN, 22 Mei. In de Visschershaven alhier wordt reeds een aantal stoomloggers van de Vereenigde Exploitatie Mij. voor de a.s. haringvisscherij in gereedheid gebracht. Vermoedelijk zullen deze schepen in de week na Pinksteren reeds voor de eerste reis in dit seizoen naar zee kunnen vertrekken.

PUZZLE-RUBRIEK.

„EEN GOED ZAKENMAN REIST PER K. L. M."

Een puzzelaar denkt ook aan de K. L. M.

„EEN goed zakenman reist per K. L. M.", aldus luidt de reclame, welke de K. L. M. terecht maakt. Vlug, veilig en in de meeste gevallen afdoend. Waarom zouden wij dat bedrijf van deze, in het buitenland door zijn voortreffelijke outillage, geprezen Nederlandsche instelling, niet eens aan „een puzzle onderwerpen"? Goede wijn behoeft geen krans, zult gij mij tegenwerpen; best, maar daartegenover staat, dat ik daarom gerust de aandacht op de K. L. M. mag vestigen. En ik doe dat graag. Ten eerste door de enthousiaste beschrijvingen, welke onze verslaggevers zoo nu en dan van hun vliegreizen geven. Heeft niet iedere lezer eenige weken geleden genoten van het verslag van een tocht naar Kopenhagen? 't Was, of je zelf dien tocht meemaakte! En laat ik hier ook nog even mogen noemen de verhalen van de Indië-vlucht van den secretaris van de K. L. M., den heer Hans Martin. Doch ook eigen ondervinding spreekt hier mee. Toen de K. L. M. nog in haar kinderschoenen stond, heb ik eens een keer gevlogen, en toentertijd was het reeds een wáár genoegen. Laat staan dus, wat het thans wel niet moet wezen. Enfin, het is bekend genoeg, dat de maatschappij des Zondags (en ook op andere dagen op aanvrage) verschillende tochten organiseert. Misschien, dat gij, door deze puzzle op te lossen, er wel toe komt, om ook eens van uit de lucht de aarde te bekijken. We denken dus deze week, al puzzelende aan de K. L. M., (die voor goede puzzelaars heusch geen puzzle meer is!)

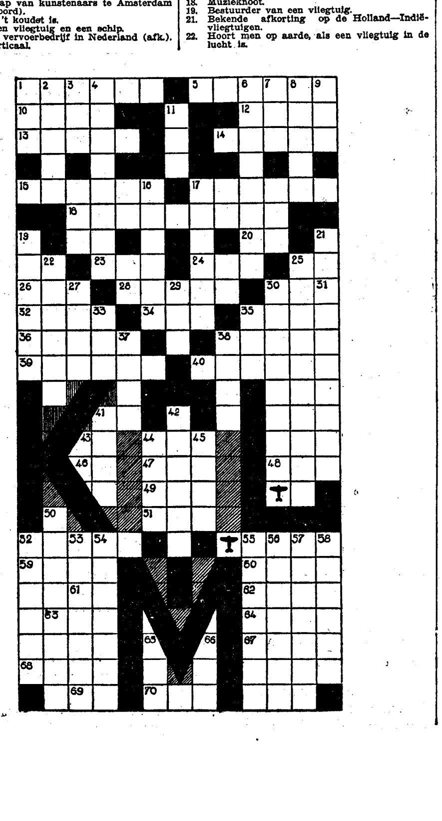
De omschrijvingen voor deze kruiswoordpuzzle zijn de volgende:

Horizontaal.

1. Moedig zijn.
5. Wat de motor doet, als hij aangezet wordt.
10. Zit onderaan een landvliegtuig.
12. Riviertje in België.
13. Wat de bestuurder behandelt.
14. Deel van de zee buiten een haven.
15. Stad in de provincie Gelderland.
17. Het geluid van een vliegtuig in de lucht, zooals men het beneden hoort.
18. Verblijf van den vlieger.
20. Aanhef van een rondschrijven (afk.).
23. Pers. voornw. meerv. (Fransch).
24. Gereedschap van een typograaf.
26. Bewoner van een Europeesch land.
28. Aanvang.
30. De 1e, 5e en 14e letter van het alphabet.
32. Wat men, vliegende, heerlijk inademt.
34. Vochtig.
36. .... tuiten door het motorgeronk.
38. Warmte.
39. Tijdelijke verblijfplaatsen.
40. Waarmee men meer kan dwepen op het land dan in de lucht.
41. Deel van den mast.
43. Moeder.
44. Deel van een schoen.
46. Verdwijn!
47. De 15e, 10e en 1e letter van het alphabet.
48. De 14e, 5e en 7e letter van het alphabet.
49. Hiervan een glaasje op den valreep!
51. Verlegen.
52. Wat men door hard schreeuwen wordt.
59. Onschuldige drank.
60. Moet de bestuurder op alles geven.
61. Handschrift (Latijn-afk.).
62. Friesch woord voor „tot" in familienamen.
63. Hoofddeksel.
64. Genootschap van kunstenaars te Amsterdam (eerste woord).
67. Waar het 't koudst is.
68. Zit aan een vliegtuig en een schip.
69. Een groot vervoerbedrijf in Nederland (afk.).
70. Als 66 verticaal.

Verticaal.

1. Een voetbalver. te Amsterdam, welke waarschijnlijk promoveert naar de 1e klasse.
2. Paardrijder, die zijn „hoofd" kwijt is.
3. Hond.
4. Wat de K. L. M.-vliegtuigen doen van en naar Indië.
6. Voornaamste deelen van een vliegtuig.
7. Drie gelijke klinkers.
8. Wat het vliegtuig doet vóór het losraken van den grond.
9. Volksdrank zonder de letter h.
11. Beginletters van een bekende maatschappij op vlieggebied in Nederland.
16. Warme hoofddeksels.
17. Neemt toe (luchtverkeer).
18. Muzieknoot.
19. Bestuurder van een vliegtuig.
21. Bekende afkorting op de Holland—Indië-vliegtuigen.
22. Hoort men op aarde, als een vliegtuig in de lucht is.
25. Piloot.
27. Losgerafelde naad.
29. Wat de motor noodig heeft.
30. Nederlandsch woord voor „demonteeren" van een vliegtuig.
31. Sneeuw, hagel, regen enz.
33. Waarmee men iets vangt.
35. Zit in een vrucht.
37. Rivier in Rusland.
38. Groote roofvisch.
41. Advies.
42. Verblijf der reizigers in een vliegtuig.
43. Staat vaak op een visitekaartje (afk.).
44. Zuidelijk deel van Texel.
45. Afgepaald stuk gronds; verzameling van 39 hor.
50. Bekend vliegveld, tot in de puntjes verzorgd.
52. De man, die de vuren behandelt.
53. Daarvan zijn er volgens overlevering 7.
54. Schaaldieren.
55. Kaap in Griekenland.
56. Wordt door den motor bewogen.
57. Wat de waarnemer of opnemer maakt (met 3 o's).
58. Bijna loodrechte.
65. Wat hoe langer hoe verder wegraakt, naarmate men hooger stijgt.
66. Bekende vlieghaven in Noord-Holland (zonder de).

Inzendingen op deze K. L. M.-puzzle moeten in ons bezit zijn uiterlijk a.s. Vrijdagavond om twaalf uur.

Schrijft in den linkerbovenhoek der enveloppe het woord „Zondagspuzzle" en gebruikt bij voorkeur g e e n gevoerde enveloppen!

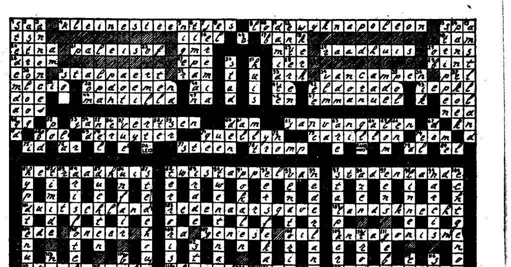
PUZZLE-DR.

DE PALEIS-RAADHUIS-PUZZLES.

Onze puzzelaars aan het woord.

IK heb op de beide Paleis-Raadhuis-puzzles zeer vele oplossingen ontvangen, in het bijzonder uit Amsterdam. Hierdoor is m.i. duidelijk aan het licht gekomen, dat de hoofdstedelijke bewoners wel degelijk belang stellen in de gemeentelijke Paleis-Raadhuis-puzzle, welke t. z. t. aan het oordeel der 45 vroede vaderen zal worden onderworpen. Als de belangstelling dan even groot is als deze week bij mij, dan weet men, dat men „gehoor" heeft.

Van de beide puzzles was de kruiswoord de moeilijkste. En menigeen heeft daar heel lang aan gewerkt. 'n Voldoening, als-ie àf is, nietwaar? De oplossing ziet ge op bijgaande figuur.

De 13659

Palen Paleis Puzzle

De volgende uitingen bleven ons over na schifting.

Voorstanders van het behoud als Paleis:

De geest van Andries Bicker spreekt:
„'t Fel gemeen blyve uytsydigh!"
1 8 6 5 9

wat minder vriendelijk is tegen De Miranda c.s.

Even persoonlijk klinkt:

'k Zag zelden zulke beunhazen.

'k Ben woning onzer Vorstinne.
'k Wil Oranje graag herbergen.
'k Wil Wibaut nooit ontvangen.

en lang niet malsch:

'n Eijk gebouw, t h a n s Staathuis,
('t oud paleis), w o r d t p r a a thuis.

Zakelijk klinken:

't Oud paleis blijve ongedeerd
't Kan immers nooit verbeterd.

Sommigen houden zich neutraal:

'k Zag liever geene uitspraak
O, wie schaft goede oplossing?

Want het is heel moeilijk:

'k Zeg: Salomo moest oordeelen.

Ongerustheid bevangt velen:

'k Zie onraad kunstbedreigen.
't Zal genoeg debat opleveren.

Ook nevenmotieven spreken:

'k Zie onheil boven Amsterdam
't Zal hevige strijd opleveren.
O, dat dikwijls „hoera" weerklink'!

Maar de voorstanders van een Raadhuis op den Dam geven geen kamp:

't Was binnen flink verknoeid.
't Oud marmer worde hersteld.
't Ons bekend fraai Stedehuis.
Zoo 'n schoon bezit verdedigd.

met den eenvoudigen raad:

O, dat weldra aldus geschiede:
't Bod daarop worde afgewezen!

en de jammerklacht:

'n Elk burger blijft aangedaan
U, oud Paleis, thans gadeslaan.
't Zoo heilig bezit verbeuren?
't Zou immers ieder betreuren.

of fier:

'k Mis groote volle eendracht.

De historicus constateert alleen:

'n Dik bedrag biedt Regeering.
't Bod maakte velen opstandig.
'n Fijn gebouw krijgt Amsterdam.
'n Fijn gebouw houdt Amsterdam.
't Was eenige jaren strijdpunt.

en ieder is het eens met:

J. van Campen wordt bewonderd.

En nu zegt men nog dat wij geen buigzame taal hebben......

Prijswinnaars.

De hoofdprijs — vijftien gulden — valt deze week ten deel aan: mej. mr. M. van der Mark, Westzeedijk 144, Rotterdam.

Een troostprijs wordt gezonden aan:

W. J. Roësink, Corn. Krusemanstraat 37 I, Amsterdam (Z.); J. E. van der Elburg, Nassaulaan 15, Alkmaar; F. C. Paris—v. d. Velde, Valkenburgerplein 18, Heemstede; G. Kapteijn, Pieter Lastmankade 73, Amsterdam; R. Kuijpers, Wilhelminaplantsoen 5, Bussum; mevr. Pennink, Nassau Zuilensteinstraat 1a, 's-Gravenhage; dr. D. H. Koetser, Stadhouderskade 124, Amsterdam; W. van Giessen, Biesbachstraat 44 III, Amsterdam (Z.); B. Sonnenberg, Singel 21, Deventer; J. F. Irik, Bloemgracht 140 I, Amsterdam (C.); C. de Bruyn, Kerkstraat 2, Helmond; H. J. Molkenboer, Steenstraat 29, Oldenzaal; mej. C. Felix, Frederiksplein 40, Amsterdam; H. J. Hendriksen, Singel 37, Bussum; mevr. Scherrer, Parkweg 6, Maastricht; P. de Jong, Poggenbeekstraat 10, Amsterdam (Z.); mej. A. Marcus, Bachstraat 24, Amsterdam (Z.); Zr. Westermann—Smithuijzen, Maarssen; mej. L. E. Kwitser, Grootestraat 90, Goor; dr. A. C. de Kock, Larixlaan 34, Den Haag; mevr. B. Rietema—Van 't Hof, Van Panhuysstr. 8, Groningen; W. de Waal, Adm. de Ruyterweg 124, Amsterdam (W.); mevr. Hengeveld—Stoel, Wilsonplein 13, Haarlem; mej. C. A. S. Linthorst, „Parkoord", Arnhem; mej. C. P. van ter Toolen, Papelaan 1a, Voorschoten.

PUZZLE-DR.

LAATSTE BERICHTEN.

(De berichten onder deze rubriek zijn gedeeltelijk ongecorrigeerd.)

BELGIË.

WIE ZAL PREMIER WORDE?

Afwachten is de boodschap.

BRUSSEL 23 Mei. (Eigen tel.) Den heelen dag heeft de koning gisteren de leiders der verschillende politieke partijen op het paleis ontboden, en met hen over den toestand van gedachten gewisseld, zoo wil het gebruik, maar klaarder is de toestand er niet door geworden.

Oud-premier Poullet, wiens kabinet destijds op zulke grievende wijze door een conservatief reactionnairen vleugel van zijn eigen coalitie werd gekelderd, wordt algemeen beschouwd als de eenige man, die genoeg prestige bezit om een regeering te vormen. Voor Poullet is dit zeker een zoete weerwraak doch er is weinig of geen kans, dat hij de opdracht zal aanvaarden. Om gezondheidsredenen heeft Poullet het voorzitterschap der Kamer van Volksvertegenwoordigers na het aftreden van den socialist Brunet geweigerd. Om dezelfde reden zal hij niet als kabinetsformateur kunnen optreden.

Van het senaatslid Paul Seghers wordt hier en daar gesproken, doch weinigen gelooven, dat Seghers ooit premier zal worden. Andere namen worden niet genoemd, waarschijnlijk, omdat er waarlijk geen andere namen genoemd kunnen worden, bij gebrek aan waarlijk gezaghebbende politici. Voor de liberalen en de katholieken is het intusschen de kuaestie, dat een Kamerontbinding wordt vermeden, wat nochtans alleen mogelijk zal zijn, — daar de socialisten weigeren thans aan de regeering deel te nemen, indien er weer een liberaal-katholiek coalitiekabinet komt, doch beide fracties der coalitie waren onder Jaspar, die, hoe impulsief hij ook ware staatsmanschap aan den dag heeft gelegd bij de militaire quaestie en vooral de Vlaamsche vraagstukken welke zoo hopeloos verdeeld waren, dat geen regeeren ten slotte meer mogelijke is geweest, en alleen door allerlei gespacher in den oogenblikkelijken toestand telkens voorzien is kunnen worden.

Of de eensgezindheid nu onder een anderen premier, die nog moet worden gevonden, tusschen Franschgezinde liberalen en Vlaamsche katholieken, die tot de coalitie moeten behooren, wel bereikt zal kunnen worden, is zeer de vraag, zooniet nagenoeg uitgesloten. De eenige mogelijke regeering zou er een op louter democratischen grondslag zijn, die de Vlaamsche vraagstukken naar wensch der Vlamingen zou oplossen, doch dan zouden de meerderheid der liberalen en enkele katholieken uit de coalitie meerderheid treden, zoodat zulk een regeering alleen zou kunnen leven met den stilzwijgenden steun der Vlaamschgezinde socialisten, waarop niet gehoopt kan worden. Een hernieuwde regeering Jaspar, die voor de Vlaamsche quaesties maar halve oplossingen aan de hand zou doen, zou onder de heerschende omstandigheden, nu de Vlaamsche problemen in alle scherpte zijn gesteld, evenmin als de afgetredene lang leven. Want Jaspar's regeering is begonnen te wankelen van den dag af, dat de eischen van het Vlaamsche rechtsherstel zich met bijzondere kracht hebben doen gelden. Sedert dien hebben die eischen nog aan scherpte gewonnen, zoodat men eigenlijk nog niet goed inziet, hoe de crisis zal opgelost kunnen worden, zoowel wat personen als het programma betreft.

Wel spreekt men van een zakenkabinet, dat over de begrootingen zou doen stemmen en nieuwe verkiezingen voorbereiden, doch veel geloof in zulk een oplossing bestaat er toch niet. Afwachten is derhalve de boodschap.

HET BRITSCHE RIJK.

HERVATTING VAN DE INDISCHE BESPREKINGEN.

Voorloopig nog onzekerheid.

Een Reuterbericht meldt uit Nainital dat naar uit geloofwaardige bron wordt medegedeeld, Gandhi de zittingen van de federale structuurcommissie, die voornemens is 29 Juni te Londen bijeen te komen, niet zal bijwonen, doch het is mogelijk dat hij op de Ronde Tafelconferentie in September zal aanwezig zijn.

Uit dit telegram moet dus worden afgeleid, dat het zelfs nog niet eens zeker is dat Gandhi de Ronde Tafelconferentie in September zal bijwonen. Het schijnt echter ook nog volstrekt niet vast te staan dat de federale structuurcommissie, die een GrGnodwet voor Indië moet ontwerpen, eind Juni bijeenkomt.

Volgens een telegram uit Simba aan de „Daily Herald" nl. komt de wensch tot bijeenroeping der structuurcommissie tegen dien tijd de Indische regeering ongelegen, omdat de leden der commissie nog op langena niet gereed zijn met de voorbereidende studie van de te behandelen vraagstukken, terwijl enkele Indische vertegenwoordigers eerst 20 Juni scheep kunnen gaan. Ofschoon het meerendeel der leden zich bereid heeft verklaard op 18 Juni af te reizen en de regeering voor hen reeds plaats heeft besproken, zoo is toch nog geen definitieve datum vastgesteld voor de bijeenkomst der commissie. Gandhi zal aan de beraadslagingen der commissie niet deelnemen omdat hij naar valt op te maken eerst de quaestie der godsdienstige minderheden wenscht te zien opgelost.

Gandhi heeft zijn standpunt in de jongste conferentie met lord Willingdon, den onderkoning, uiteengezet, doch naar buiten is hiervan tot nog toe weinig uitgelekt.

FRANKRIJK.

WAT ZAL BRIAND DOEN?

Heden onderhoud met Laval.

PARIJS, 23 Mei. (N.T.A.) Briand zal hedenmorgen nog een bespreking voeren met minister-president Laval. In politieke kringen neemt men aan, dat Laval nog een laatste poging zal doen om Briand te bewegen zijn verzoek om ontslag in te trekken.

Verscheidene Fransche vrouwenvereenigingen hebben aan Briand een schrijven gezonden, waarin zij hem verzoeken zijn werkzaamheden, zoowel te Parijs als te Genève in het belang van den vrede voort te zetten.

VREEMDE WERKKRACHTEN IN ONS LAND.

(Vervolg van blz. 1)

Zooals we reeds eerder meldden, hebben o.a. Tsjechen, Roemeenen en Hongaren, alvorens een visum op hun pas te verkrijgen, een vergunning noodig van den Rijksdienst der Arbeidsbemiddeling. Die vergunning wordt niet of bijna niet verleend, als blijkt, dat het de aanvragers te doen is om werk in ons land te zoeken, of als zij reeds werk in ons land hebben.

Buitenl. musici en de smaak van het publiek.

Maar de misuci dan, zal men vragen. Deze vraag is begrijpelijk, maar in dit speciale geval spelen toch andere factoren een rol dan bij handarbeiders of administratieve werkkrachten.

Voor ales moet er op gewezen worden dat het aantal buitenlandsche musici in ons land niet zoo groot is, al moet worden toegegeven dat dit aantal in verhouding tot de inheemsche musici niet heelemaal ten voordeele van de laatsten is. Maar hiervan moet men de autoriteiten toch geen verwijt maken en het is bovendien niet goed om dadelijk om wettelijke bescherming te vragen. Immers de directies der gelegenheden, waar buitenlandsche orkesten optreden, engageeren de vreemdelingen alleen uit zakelijke overwegingen. Het uitgaande publiek in ons land verlangt Hongaarsche en Roemeensche muziek te hooren. In hoeverre ederlandsche musici die muziek ook kunnen spelen, laten we in het midden. Het feit dat ederl . ondernemers buitenlandsche troepen laten komen, hetgeen vaak met zeer hooge kosten gepaard gaat, wijst echter in een zekere richting.

De qualiteit van Nederlandsche orkesten.

De heer Uden Masman heeft elders geschreven dat er weinig goede Nederlandsche orkesten zijn. Zoo is het, en dan mag men achteraf nog feitelijk niet klagen dat men desondanks niet te werk wordt gesteld. Amusementsinrichtingen zijn nu eenmaal geen instellingen van liefdadigheid. Dezelfde heer Uden Masman heeft ook gezegd dat er in ons land wel goede elementen schuilen voor goede orkesten. Waarom dan niet het initiatief genomen tot samenstelling van enkele groote of kleinere orkesten, die na voldoende studie gerechtigd mogen worden geacht op de amusementsarbeidsmarkt mee te dingen?

et gaat niet aan om onze autoriteiten dienaangaande een verwijt te maken of om bescherming te vragen. Er moet ook van de betrokkenen eenige medewerking zijn en wij meenen te weten, dat daaraan juist wel het een en ander ontbreekt.

Dat desondanks de werkgevers in het hôtel-restaurant- en vafé-bedrijf toch zooveel mogelijk Nederl. musici te werk stellen — de naam van de adviseurs in dezen staan er, meenen wij,, wel borg voor. Intusschen erkennen we gaarne — dit ten slotte — dat het een vrij teere aangelegenheid betreft, welke veel beleid vereischt.

DE POSTVLUCHTEN OP INDIË.

De F. O. vandaag te Bandoeng.

De P.H.—A.F.O. (bestuurder Geysendorffer, van Amsterdam 14 Mei) is vandaag om 4 uur te Tjililiten geland. Het vliegt vandaag nog door naar Bandoeng. (Aneta.)

WARNSBORN EN VIJVERBERG.

Voorwaarden der regeering tot steunverleening door het Geldersche Landschap geweigerd.

Naar het „Deventer Dagblad" verneemt, heeft het Geldersche Landschap geweigerd de voorwaarden te aanvaarden, waarop de minister van Binnenl. Zaken bereid is deze stichting financieel te helpen ten behoeve van de onteigening der landgoederen Warnsborn en Vijverberg.

Deze voorwaarden zouden, althans in hoofdzaak, dezelfde zijn, als onlangs aan de Eerste Kamer werden medegedeeld.

DE POLITIETROEPEN OP CURAÇAO.

130 man van de kort geleden daarheen vertrokken manschappen zouden teruggezonden worden.

Naar wij vernemen zouden van de kort geleden naar Curaçao vertrokken politietroepen, 180 man, waaronder inspecteurs en manschappen, naar ons land teruggezonden worden met een vergoeding van twee maanden gage, omdat de begrooting van het gewest belangrijk is ingekrompen. Onder de manschappen moeten er zijn, die zich met dezen gang van zaken niet kunnen vereenigen en zich beroepen op het contract, dat voor eenige jaren geteekend is.

In aansluiting hierop vernemen wij, dat reeds sinds Januari af en toe manschappen der politietroepen naar ons land worden teruggezonden met als vergoeding eenige maanden gage. Dit terugzenden houdt nog regelmatig aan. Het aantal bedroeg echter totnogtoe niet meer dan een man of tien.

Op het departement van Koloniën, waar men van verschillende loopende geruchten ook kennis had genomen, deelde men ons naar aanleiding van het bovenstaande mede, van niets te weten.

Het eenige, dat op het departement bekend is, is dat twee officieren terugkomen.

Intusschen is het niet onmogelijk, dat een aantal manschappen van de burgerpolitie worden teruggezonden. Dat is echter een zaak van internen aard, welke de gouverneur van Curaçao zelf kan regelen naar eigen inzicht, zonder voorkennis van Den Haag. Dat gouverneur Van Slobbe gaat bezuinigen, is te verklaren uit het feit, dat de Koloniale Raad daarop heeft aangedrongen, in verband met den achteruitgang van de inkomsten van Curaçoa.

Hiertegenover staat echter weer, dat men het etn departemente wel vreemd vindt, dat een aantal manschappen, na een verblijf van slechts enkele maanden, reeds weer worden teruggezonden. Te meer worden dat terugzenden en het feit, dat men er onkundig van wordt gehouden, vreemd geacht, omdat men indertijd Den Haag om bemiddeling heeft gevraagd bij de werving van burgerpolitiepersoneel voor Curacao.

Niet onmogelijk wordt het geacht, dat de teruggezondenen plotseling hier in Nederland voor de autoriteiten zullen staan!

PASVISA NAAR BULGARIJE.

Met ingang van 29 Mei a.s. worden de tarieven voor visa naar Bulgarije gewijzigd als volgt: Transit-visum *f* 2; Transit, heen en terug *f* 4; enkelvoudig verblijfsvisum *f* 5.60; voor meer reizen: gedurende 3 maanden *f* 18.60; gedurende 6 maanden *f* 37.20.

NED. MAATSCHAPPIJ VOOR NIJV. EN HANDEL.

Program van de jaarvergadering.

De agenda van de 154ste jaarvergadering der Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel (25—27 Juni te December) bevat o.m. een rede van prof. mr. dr. G. W. J. Bruins over: „De economische toestand van Europa, en speciaal van Nederland, mede in verband met Rusland"; een van dr. H. L. Grondys over: „Rusland"; een bespreking van de punten „Samenwerking tusschen ondernemingen", „uitbreiding van de industrie", „Ontwikkeling van industrie en handel", en „Regeling van het accountantswezen". Voorts een rede van prof. dr. N. J. Polak over: „De ontvangst van lange en korte prijsgolven bij de verbruikers (het effect van prijsbewegingen van grondstoffen)" en een inleiding van dr. ir. L. R. Wentholt over het Twente-Rijnkanaal met het oog op een te houden excursie.

JHR. MR. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

In de residentie teruggekeerd.

De minister van buitenlandsche zaken jhr. mr. Beelaerts van Blokland is gisteravond uit Genève te 's-Gravenhage teruggekeerd.

AMSTERDAM.

ONGEGRONDE BESCHULDIGING.

Geen bevoorrechting bij erfpachtsuitgifte.

Indertijd is in de kringen der georganiseerde bouwondernemers de beschuldiging aan het adres van het Gemeentelijk Grondbedrijf gelanceerd, als zouden, bij de uitgifte van gronden in erfpacht bevriende bouwondernemers worden bevoorrecht.

Toen die beschuldiging ook in den Raad werd uitgesproken, heeft wethouder Abrahams in het college van B. en W. voorgesteld een commissie in te stellen om te onderzoeken, in hoeverre van bevoorrechting bij gronduiagifte sprake was.

Daartoe is het gekomen.

Van die commissie maken deel uit: de heeren J. F. H. Spier, voorzitter, oud lid van den Raad; de raadsleden mr. C. P. M. Romme, F. L. Ossendorp en mr. J. Rutgers, alsmede de voorzitter van den Ned. Aannemersbond ir. W. M. T. Thijssen.

De commissie heeft haar rapport gereed, het zal binnenkort in het „Gemeenteblad" verschijnen.

Er blijkt uit het stuk, dat over de verschillende geruchten tal van personen uit de bouwwereld zijn gehoord, dat de commissie voorts niets heeft nagelaten om de beschuldigingen op haar juistheid te onderzoeken. Zij motiveert ten slotte uitvoerig hare conclusie die hierop neerkomt: dat aan de geuite beschuldigingen, als zou de afdeeling van het Gemeentelijk Grondbedrijf bij de uitgifte van erfpachtterreinen doen aan vriendjesbevoorrechting, elke basis ontbreekt.

M. S. „JOHAN V. OLDENBARNEVELT".

Het motorschip „Johan v. Oldenbarnevelt" wordt 26 dezer v.m. 10 uur van Batavia alhier verwacht.

AUTOBUS TEGEN EEN BOOM GEREDEN.

De chauffeur onwel geworden. — Een passeerende fietsrijder gedood, de chauffeur zwaar gewond.

Gisteravond is de autobus van de Twentsche Electrische Tramwegmij., welke om 10 uur van Hengelo naar Enschede vertrok, halverwege den weg tegen een boom gereden. De bestuurder werd plotseling onwel en liet het stuur los, waarop de autobus naar rechts reed. Een der passagiers trachtte nog de rem aan te zetten, doch dit mislukte, waarop de bus tegen een boom botste. De 64-jarige brandstoffenhandelaar Schipper uit Enschede, die daar reed, werd aangereden en op slag gedood. De chauffeur werd zwaar gewond naar het ziekenhuis vervoerd. De pasagiers werden door glasscherven gewond; een van hen werd in het ziekenhuis opgenomen.

DE AANRANDING TE AZEWIJN.

In verband met de poging tot beroeving op den heer Brants te Azewijn vernemen wij, dat de politie nog denzelfden nacht tot een arrestatie is overgegaan, maar dezen persoon weer moest vrij laten, daar een volledig alibi aanwezig was. In den tuin der R.-K. pastorie te Azewijn is een zak met ongebluchte kalk gevonden, waaruit wordt afgeleid, dat men eerst dit punt voor den overval had uitgekozen. De heer B. was toen echter nog in gezelschap van zijn zwager. De slagen zijn toegebracht met een stuk gaspijp, dat op het erf van den heer B. is teruggevonden.

VERDRONKEN.

Bij de stuw te Borgharen ging gisteravond omstreeks 10 uur de 27-jarige J. Halbertsma uit Nieuwolda met een bootje over de Maas met twee electrische looplampen. Vermoedelijk doordat de draden aan een aan den wal staanden kraan zijn blijven hangen, heeft Halbertsma een schok gekregen en is te water geraakt. Hij is onmiddellijk op het droge gebracht, maar de levensgeesten waren toen reeds geweken.

VRIENDELIJKE BEZOEKERS.

Hedennacht hebben vermoedelijk twee bezoekers ten nadeele van mej. Mey in de Platielstraat te Maastricht *f* 1100 ontvreemd. De recherche zoekt naar de daders.

GEARRESTEERDE UITGEBROKEN.

Een 21-jarige man, had Donderdag uit een weide te Appingedam een koe gestolen en deze voor zestig gulden verkocht. De jongeman was gearresteerd en had zijn misdaad bekend. In den afgeloopen nacht heeft hij kans gezien uit de cel van het politiebureau te Appingedam, waarin hij was opgesloten uit te breken. Hij is voortvluchtig.

BRAND IN EEN BOERDERIJ.

Te Thesingen (gem. Ten Boer) is hedennacht afgebrand de boerderij, bewoond door den heer A. Kuizinga, eigenaar de heer P. Mulder. Een deel van den inboedel en van de landbouwwerktuigen benevens 20.000 kg hooi ging mede verloren. Alles was verzekerd.

ONZE OOST.

INDISCHE TELEGRAMMEN.

EEN ZONDERLING GEVAL.

De dief in den nacht.

BATAVIA, 22 Mei. Een dief schroefde 's nachts, met het doel om melasse te stelen, het mangat-deksel los van een groote melassetank op de halte Semboeng. Hij werd echter zelf overstelpt door de dikke kleverige massa. Verschrikt vluchtte hij, waarbij hij in zijn schrik vergat het gat weer te sluiten. Hierdoor vloeide urenlang een stroom melasse van in totaal 680 tons uit de ketel waardoor een meertje van melasse werd gevormd. De hierdoor ontstane schade wordt begroot op *f* 10.000. (Aneta.)

DE TRIESTE REEKS.

MEDAN, 22 Mei. De politie te Kisaran bluschte wederom een brand, welke door kwaadwilligheid werd veroorzaakt. Bij het onderzoek trof de politie een groote plas benzine aan, terwijl gebleken is dat de kodehs van den buitenkant zijn aangestoken. De bewoner van het huis was niet oververzekerd. (Aneta.)

AMSTERDAM—TOKIO 4½ DAG.

Groote plannen van Poolsche scheepvaartmaatschappijen.

WARSCHAU, 23 Mei. (N. T. A.) Twee Poolsche scheepvaartmaatschappijen zijn voornemens een stoomschip- en luchtschipverkeer tusschen Europa en het Verre Oosten op te richten.

In verband hiermede zal binnenkort begonnen worden met het bouwen van luchtschepen, welke grooter zullen worden dan de „Graf Zeppelin".

Men hoopt door deze gemengde verbinding de reis van Amsterdam naar Tokio in 4½ dag te kunnen doen.

HR. MS. „HEEMSKERCK".

Hr. Ms. „Heemskerck" is gisteren te Willemsoord teruggekeerd.

HR. MS. „AREND".

Naar wij vernemen zal Hr. Ms. „Arend", welke thans in Curaçao vertoeft, in de tweede helft van dit jaar haar bestemming naar Ned.-Oost-Indië volgen. Er blijft dan voor Curaçao nog een torpedobootjager aanwezig.

GEOL. MIJNBOUW GENOOTSCHAP.

Heden (Zaterdag)) middag werd te Utrecht in het Geologisch Mineralogisch Instituut van de Rijksuniversiteit de 78ste bijzondere vergadering gehouden van de Geologische sectie van het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën.

De heer J. H. Westermann, geol. docts., hield in deze bijeenkomst een voordracht over:

De geologie van Aruba.

Aruba, het kleinste der Nederlandsche Benedenwindsche Antillen, gelegen tegenover Venezuela, is geologisch opgebouwd uit drie formaties, zoowel verschillende in ouderdom als in gesteenten. De oudste dezer formaties bestaat uit een diabaar-tuf-schist-serie, sterk geplooid. Hierin gedrongen is een diorietmagma, dat zich nu in gestolden vorm voordoet als één groote batholiet die het grootste deel van het eiland inneemt, en vanzelfsprekend sterk geërodeerd is: Als jongste afzetting kan genoemd worden de kalkbedekking, die gedeeltelijk ook weer verwijderd is en nu vooral optreedt als een kalkrand, om het eiland. De recente vormingen zijn koraalriffen en duinen. De geologische geschiedenis van het tegenwoordige Aruba omvat een spanne tijds van het jongere Mesozoicum af tot heden.

Ir. C. P. M. Frylinck sprak daarna over:

Een basaltartefact met etsfiguren afkomstig van Sanga-Sanga (Oost Borneo).

Bij geologische onderzoekingen aan den oever van de Sanga-Sanga rivier, in Oost Borneo werd — aldus spr. — op 1½ m diepte een basaltrolsteen gevonden.

Deze rolsteen vertoont de volgende eigenaardigheden: Er is een streeperige verweeringsoppervlakte waarin verder een groot aantal grillig gevormde, vrij diepe en meestal scherprandige groeven voorkomen.

Deze voren zijn onregelmatig en onsamenhangend. Zij doen sterk denken aan de groeven voorkomend zoowel op de bekende billitonnieten (dat zijn vermoedelijk meteorieten, i. c. glaskogels, uit de kosmische wereldruimte afkomstig en op het eiland Billiton aangetroffen) als op enkele andere gelijksoortige voorwerpen.

Spr. gaf beschouwingen over de ontstaanswijze dezer groeven, vermoed wordt dat zij zijn ontstaan, door aanetsing met zure oplossingen, hetzij door koolzuur uit de atmosfeer, hetzij door planten- (humus of wortell) zuren.

De etsgroeven zijn niet ontstaan op de plaats waar de genoemde rolsteen gevonden werd aangezien deze steen tevens een steenen werktuig is geweest en waarschijnlijk als maal- of wrijfsteen heeft dienstgedaan.

Op het kunstmatig gevormde wrijfvlak ontbreken n.l. de etsgroeven geheel.

Een aantal gelijksoortige rolstukken van jonge basalt werden vertoond, welke afkomstig zijn van een gebied aan de boven- en middenloop van de Mahakkam-rivier.

Ir. Frylinck besprak verder de selectieve corrosie in verband met de fluidaalstructuur in de glasmassa van genoemde basalten, waarbij hij aanhaalde de publicatie van professor Rutten over de basalten, beschreven door Witkamp van het Njawatan gebied.

Spr. kwam tot de conclusie dat de vondst van deze geëtste artifact een sterke aanwijzing is voor de theorie, vroeger door wijlen prof. R. W. van der Veen verdedigd, dat de groeven der billitonnieten door bodemetsing doch niet door afsmelting gedurende hun tocht door de atmosfeer zijn ontstaan.

Geologie van Bonaire.

De heer P. Pijpers sprak ten slotte over:

De „geologie van Bonaire".

De oudste gesteenten op Bonaire zijn voor het grootste deel van vulcanische herkomst; het zijn diabazen, porphyrieten, diabaastuffen en pophyriettuffen. Afwisselend met deze vulkanische gesteenten komen hoornsteenen en radiolieten voor, die bewijzen dat de geheele formatie in diepe zee is afgezet geworden. De formatie werd gevormd in het Krijttijdperk.

In het Boven Krijt en in het Onder-Tertiair werden op deze oudste formatie verschillende kalksteenformaties afgezet en een conglomeraat met groote rolsteenen. Bij dit conglomeraat doet zich het zeer merkwaardige geval voor dat de rolsteenen voornamelijk bestaan uit voor het eiland vreemde gesteenten. Waarschijnlijk zijn deze vreemde rolsteenen afkomstig uit Venezuela, en aangevoerd in een tijd toen de diepe zee (meer dan 1000 m.!) tusschen Bonaire en Venezuela nog niet bestond. Al deze oudere gesteenten zijn beperkt tot het hoogere noordelijk deel van het eiland. Zij worden omgeven door jonge quartaire koraalkalken, waaruit ook het lagere en vlakke zuidelijk deel van het eiland is opgebouwd.

HET LAND DER AZTEKEN.

Lezing van prof. dr. J. A. A. Mekel over Mexico.

In het Botanisch aboratorium te Utrecht hield gisteravond op initiatief van de Maskeradecommissie voor de Utrechtsche lustrumfeesten in samenwerking met de Alg. Debatingclub van het U. S. C., prof. dr. J. A. A. Mekel uit Delft een lezing over Mexico, het land der Azteken. Dit in verband met het lustrumspel „Cortez".

De praeses der maskeradecommissie, mr. A. F. Schepel leidde met een kort woord de lezing in. Het gehoor, waronder zich bevonden de burgemeester dr. Fockema Andreae, de rector-magnificus prof. jhr. mr. B. C. de Savornin Lohman, de secretaris van het college van curatoren dr. B. J. L. baron de Geer van Jutphaas en enkele hoogleeraren, verder vrijwel alleen uit studenten.

Wij ontleenen het volgende aan de lezing.

Toen de Spanjaarden in Mexico kwamen vonden ze daar het hyroglypenschrift der Azteken en van oudere volken, welke door Spaansche missionarissen, die zich op de bestudeering van de geschiedenis van het land toelegden, werden ontcijferd. Op de betrouwbare gegevens dezer missionarissen is onze huidige kennis van Mexico gebaseerd.

Voor de Azteken zich op de hoogvlakte vestigden, waar het tegenwoordige Mexico ligt woonden daar reeds de Tolteken, en meer Zuidwaarts de Nusteken Zapoteken en de Maya's.

Ondanks het feit, dat deze volken gescheiden bleven, hun taal b.v. was gansch verschillend, bestond er tusschen hen toch eenig contact.

In 1064 drongen de Azteken naar de hoogvlakte, de Tolteken werden verdrongen en in 1235 was de vestiging der Azteken een feit geworden. Practisch hebben de Azteken de beschaving van de Tolteken overgenomen; voor hun vestiging op de hoogvlakte toch waren ze een nomadisch volk. De beschaving der Azteken is dus niet veel anders dan die der Tolteken. In verband hiermee wees prof. Mekel op de tijdrekening der Tolteken, waarop hun beschaving feitelijk geheel berustte.

Tijdindeeling.

De Tolteken en dus later ook de Azteken hadden het 20-tal stelsel, waarop ook hun tijdsindeeling was gebaseerd. Zoo was hun jaar verdeeld in 18 perioden van 20 dagen, waarvan iedere dag door een bepaald object werd aangeduid. Alleen de 5 overschietende laatste dagen vierde men geen feest en deze golden als ongeluksdagen.

Naast de groepen van 20 dagen had men eveneens die van 1 tot 13 dagen. Het kerkelijk jaar telde 20 maal 13 dagen. Elke 52 jaren vormde een cyclus, waarvan elk jaar een eigen naam had.

De tijdsindeeling was ingewikkeld, doch bevredigend, want men kende het schrikkeljaar niet. Men meent te kunnen aannemen, dat deze tijdsindeeling door de Tolteeken is uitgedacht.

Menschenoffers.

De goden werden geëerd door offers, vooral ook door menschenoffers gebracht in tempels pyramiden. Het slachtoffer werd met den rug op een blok gelegd en hem dan levend het hart uit het lijf gesneden; het werd in een speciaal vaatwerk gelegd om vervolgens te worden opgegeten door den eigenaar (de offers waren dikwijls slaven en gevangenen), of door diens vrienden. Daarna werd het lijk naar buiten geschoven en door de menigte verteerd, die zoo deel had aan het godenvoedsel.

Oorlogsbedrijf.

Als het aanzienlijkste bedrijf gold de oorlog. Men trok ten strijde met een uit riet gevlochten schild en een speer, waarin aan twee kanten splinters van obsidiaan bevestigd waren.

In den oorlog kwam het er op aan zooveel mogelijk krijgsgevangenen te maken, want zulke gevangenen waren voor de goden welgevallige offers en men had er jaarlijks ongeveer 20.000 noodig. De stamgod der Azteken was Huitzilopochtli of Mextli, de oorlogsgod.

Goden van algemeen karakter waren de oude vuur en hemelgod Ircozouhqui, de oude moederaarde Toci en Tlaloc de god van den regen en der bergen.

Quetzalcoatl, de god van het licht was volgens de legende op een vlot van slangen naar het Westen gevaren, met de belofte om terug te keeren in het jaar door de Mexicanen aangeduid als 1 acatl. Men stelde hem voor met een baard en aangezien de Mexicanen geen baarden droegen en Cortez, die een baard had in het aangeduide jaar met zijn soldaten uit het Westen aankwam, verkeerde men in de veronderstelling, dat Cortez de verdwenen godheid was, wat de oorzaak was, dat koning Montezuma niet terstond met kracht tegen hem heeft durven optreden.

Van de tempels der Azteken echter is niets meer te vinden doch er mag worden aangenomen, dat zij ongeveer gelijk zijn geweest aan die der Maya's en Zapoteken, waarvan de ruïnes gespaard zijjn gebleven.

Naast den koning had men de kaste der priesters en de kasten der hoogere legeraanvoerders en ambtenaren, die gezamenlijk de regeering vormden. De belastingen werden opgebracht door den minderen man, zoodat de opvatting als zouden de Indianen het onder het Spaansch bewind slechter hebben gehad dan onder het Azteeksch regiem volkomen onjuist kan worden geacht.

De kleeding der regeerende klasse was nauwkeurig voorgeschreven, evenals verschillende versierselen.

Zeden en opvoeding.

Het huwelijk werd door den staat zeer streng gehandhaafd; op 22-jarigen leeftijd was iedere jongeman verplicht te huwen, terwijl hij van zijn 18e jaar tot het 22e een soort vrij huwelijk mocht sluiten.

Voor dezen leeftijd echter leefden de jongemannen en jonge vrouwen in strenge afzondering, veelal ondergebracht in internaten.

Zoo waren er in de hoofdstad Tenochtitlan, waar het lustrumspel speelt, twee internaten, waar de jongelingen werden opgeleid tot priester en militair.

De wetten waren zeer streng en zelfs zeer geringe vergrijpen werden reeds met den dood gestraft. Zoo was b.v. op openbare dronkenschap de doodstraf gesteld, terwijl het gebruik van sterke drank slechts was geoorloofd aan personen boven 70 jaar. Van radicale Mexicaansche zijde is het herhaalde malen voorgesteld als zouden de Spanjaarden in Mexico een cultuur hebben vernietigd, welke gelijk zou zijn of hooger zelfs dan de Grieksche, doch prof. Mekel wees er op dat deze voorstelling niet geheel juist is. Het staat wel vast, dat de cultuur der Azteken, overgenomen van Tolteken en Maya's op een niet zoo hoog plan heeft gestaan als men wel wil doen voorkomen, hetgeen b.v. kan worden afgeleid uit de primitieve leefwijze der huidige Indianen in Mexico, welke nog vrijwel gelijk is aan die van hun Azteeksche voorvaderen.

De lezing werd verduidelijkt door een uitgebreide serie lichtbeelden.

4½ % BANDOENG.

Resultaat inschrijving.

Naar wij vernemen, is op de 4½ % leening Bandoeng voor zoodanig bedrag ingeschreven, dat de inschrijvingen gereduceerd moeten worden.

Een onzer Duitsche correspondenten schrijft: De Hollandsche Credietbank A.G. te Düsseldorf heeft besloten, geen dividend uit te keeren (v. j. 6 %). Van de netto-winst, die incl. saldo v. j. ad M. 4168 M. 129.000 (v. j. 85.404) bedraagt, wordt M. 98.000 (—) gebruikt tot vorming van een nieuw delcrederefonds. De rest wordt in de reserve gestort, resp. op nieuwe rekening overgebracht.

Buitenlandsche Beurzen.

WISSELKOERSEN.

LONDEN, 23 Mei (R. B. D.) Wisselkoersen.

	23 Mei open	23 Mei 10.15 u		23 Mei open	23 Mei 10.15 u.
N. York	4.86 1/8*	4.86 35/64	Zweden	18.14¾	18.14¼
Parijs	124.39	124.39	Noorw.	18 16⅝	18.16⅝
Berlijn	20.43¾	20.43⅝	Hels. f.	—	193 27
Spanje	49.30	49.60	Praag	—	164.22
Amst. d.	12.10⅝	12.10 1/16	Boedap.	—	27.90
Brussel	34.96½	34.96¼	Belgrad	—	276½
Italië	92.94	92.94	Sofia	—	670½
Zwits.	25 21	25.21	Boekar.	—	817⅛
Kopenh.	18.16⅝	18.16⅝	B. Aires	34	34

* daarna 4.86 17/32

AANKONDIGINGEN.

De Heer en Mevrouw
H. W. RAADSHEER
VAN DUIKEREN
hopen op 7 Juni a.s. hunne Vijfentwintigjarige Echtvereeniging te herdenken.
Weesp, Buitenveer 38.
Receptie: Maandag 1 Juni, 7—9½ u. nam. Hotel De Roskam te Weesp.

Verloofd:
SELMA SALOMONS
en
AB MELHADO,
Rijnstraat 20 II.
Hunzestraat 33.
22 Mei 1931.

Verloofd:
J. LYKLEMA
Mr. Th. R. VAN SLOOTEN.
Leeuwarden, Noordersingel 100.
Weerd 19.
Groningen, Oude Ebbingestr. 53A
Hofstraat 26.

Ondertrouwd:
JETTIE DE WIJS
en
C. BRAUNS.
Overveen,
——— 23 Mei 1931.
Renkum,

Getrouwd:
Ir. B. SCHERPBIER
en
JACOBA B. SAMSOM,
die, mede namens wederzijdsche familie, hun vriendelijken dank betuigen voor de vele blijken van hartelijke belangstelling bij hun huwelijk ondervonden.
Alphen a. d. Rijn, 23 Mei 1931.

De Heer en Mevrouw
H. M. C. DEKHUYZEN—
STIENSTRA
geven kennis van de geboorte van een ZOON
AUKE HUGO.
Amsterdam, 21 Mei 1931.
Ned.-Herv. Diacon. Inr.
Zaandam, Westzijde 212.

De Heer en Mevrouw
DE RUITER—
VAN LANKEREN MATTHES
geven met blijdschap kennis van de geboorte van hun ZOON
WIEGER JOOST.
Amsterdam, 23 Mei 1931.
Emmalaan 24.

Heden overleed, tot onze groote droefheid, onze dierbare Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader,
FRANÇOIS FRÉDERIC S'JACOB.
Lausanne, J. A. S'JACOB—
JUCKEMA VAN BURMANIA
Baronesse RENGERS.
Lugano, W. L. Baronesse VAN WASSENAER—
S'JACOB.
K. G. W. Baron VAN WASSENAER.
Maarn, S. A. EVERWIJN LANGE—S'JACOB.
F. E. EVERWIJN LANGE.
Lausanne, 22 Mei 1931.
EENIGE EN ALGEMEENE KENNISGEVING.

Tot ons diep leedwezen overleed plotseling te Lausanne onze Broeder en Behuwdbroeder, de Heer
FRANÇOIS FREDERIK s'JACOB.
2 Mei 1931.
Aerdenhout:
L. DE CLERCQ—s'JACOB.
Huis ter Heide (Utr.):
Mr. H. TH. s'JACOB.
W. E. C. s'JACOB—
VAN BOETZELAER.

Heden overleed tot mijn diepe droefheid mijne zeer geliefde Tante
L. H. Baronesse
TAETS VAN AMERONGEN
VAN RENSWOUDE,
geboren VAN EEGHEN.
I. DE MAREZ OYENS.
Renswoude, 21 Mei 1931.

Heden overleed onze lieve Tante en Behuwdtante,
Mejuffrouw
JULIE BOAS,
in den ouderdom van 85 jaar.
Uit aller naam:
H. M. BOAS.
E. DE VRIES.
Amsterdam, 22 Mei 1931.

Heden overleed te Velp (G.) tot onze groote droefheid onze lieve Schoonzuster en Tante, Vrouwe
SUZANNA MARGARETHA JELLINGHAUS,
Echtgenoote
van den HoogEd. Gestr. Heer
J. C. A. CAZIUS.
Bennekom,
C. P. STORM VAN
's GRAVESANDE—
CAZIUS.
Jhr. E. H. J. STORM
VAN 's GRAVESANDE.
Brummen,
M. A. A. D. Baronesse
VAN BOECOP—CAZIUS.
J. M. Baron VAN BOECOP.
Nijmegen,
P. M. CAZIUS.
21 Mei 1931.

Heden overleed, zacht en kalm, in het Diaconessenhuis te Leiden, tot onze diepe droefheid, onze geliefde Zuster, Schoonzuster en Tante,
Mejuffrouw
MAARTJE RITMAN.
Uit aller naam:
J. A. RITMAN.
Leiden, 22 Mei 1931.
Rapenburg 85.
Geen bezoeken.
Volstrekt eenige kennisgeving
De teraardebestelling zal plaats hebben a.s. Maandag 25 Mei, te 12 uur, op de begraafplaats „Rhijnhof".

Heden overleed in den ouderdom van 81 jaren, onze lieve Tante
AGATHA ANNA SCHELTUS.
Mr. C. SCHELTUS.
J. C. SCHELTUS—
VAN COUWENBERG.
S. D. SCHELTUS.
TH. S. F. SCHELTUS.
E. SCHELTUS—WIERTZ
en kinderen.
Delft, 23 Mei 1931.
Papenstraat 20.
Volstrekt eenige en algemeene kennisgeving.

Heden overleed in het Maria-Paviljoen, nog vrij onverwacht, na een langdurige ziekte, onze geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder, Mevrouw
REINDJE PLANTE,
Weduwe van den Heer
W. P. F. BUIJN,
in den ouderdom van 65 jaar.
Uit aller naam:
JOH. BUIJN.
Amsterdam, 22 Mei 1931.
Beukenplein 9.
De teraardebestelling zal plaats hebben Dinsdag 26 Mei a.s. te 1½ uur, op de Nieuwe Oosterbegraafplaats.
Vertrek van het Maria-Paviljoen 1 uur.

Op den 20sten Mei j.l. is te 's-Gravenhage overleden mijn Oom,
JEAN BAPTISTE
MICHEL VERHEIJDT,
Oud-Commies bij het v/m. Dept. van Binnenl. Zaken.
LOUIS M. VERHEIJDT.
Rotterdam, 23 Mei 1931.
Pompenburgsingel 31A.
De begrafenis heeft heden plaats gehad.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van onze lieve Moeder, Behuwd- en Grootmoeder
LENA TWIGT,
Weduwe van
CORNELIS VAN DER GRAAF,
betuigen wij onzen hartelijken dank.
Uit aller naam:
L. C. VAN DER GRAAF.
Amsterdam, Mei 1931.

ADVERTENTIËN.

HET HANDELSBLAD GRATIS TOT 1 JUNI 1931
voor elken nieuwen abonné, die onderstaand inteeken-biljet ingevuld aan de Administratie van ons blad toezendt. De abonnementsprijs bedraagt, bij betaling per Gemeente Giro H 3000, Postgiro 80, f 5.40 per kwartaal of f 1.80 per maand. Buiten Amsterdam betaalt men 20 cts. per maand voor binnenlandsche expeditiekosten.
DUS VOOR DE 24 TOT 36 PAGINA'S DIE WIJ PER DAG GEVEN NOG GEEN ZEVEN CENTS

UITKNIPPEN S.V.P.

A Brief ——— Mei '31.
Aan de Administratie van het ALGEMEEN HANDELSBLAD, Amsterdam.
Hiermede verzoek ik U met ingang van 1 Juni 1931 mij in te schrijven als kwartaal-/maand-abonné op uw blad, tot wederopzegging, volgens bovenstaand tarief. Ik verzoek tevens het HANDELSBLAD tot genoemden datum GRATIS te ontvangen.
Naam ....
Adres ....

MEDISCHE KRONIEK.

DE MICROMANIPULATOR.

Welke vraagstukken kunnen worden onderzocht met behulp van dit toestel, dat door den Nederlandschen bioloog Schouten is uitgedacht

Wat is belangrijker in de wetenschap: het uitvinden van nieuwe methoden van onderzoek, het registreeren van feiten en waarnemingen met deze methoden, of het verwerken van deze gegevens tot nieuwe theorieën en inzichten?

De beantwoording van deze vraag moet, daar zij waardeschatting inhoudt, wel subjectief blijven en zal afhangen van het karakter van den beantwoorder. Is hij technisch aangelegd, dan zal hij het uitvinden van nieuwe apparaten en methoden het belangrijkste vinden; is hij van bespiegelenden aard, dan gaat zijn voorliefde naar den theorieënbouwer, is hij eindelijk in de eerste plaats een geduldig en nauwgezet waarnemer, dan voelt hij het meest voor den verzamelaar van feiten.

Mijn opvatting in deze is zóó, dat voor de wetenschap alle drie de richtingen noodzakelijk zijn en dat het ons past voor alle drie waardeering te hebben. Want, men bedenke het wel: een theoreticus kan nog een zoo mooie theorie uitvinden, zijn theorie is steriel, zoolang zij niet aan het experiment kan getoetst worden. Omgekeerd kunnen alleen dan nieuwe waarnemingen gedaan en oude vervolmaakt worden, als onze apparaten en toestellen, onze methoden verbeterd worden.

Soms zijn de drie geestesrichtingen in één persoon vereenigd; voorbeelden hiervan zijn o.a. Helmholz en Pasteur, die de wetenschap hebben verrijkt met ontdekkingen, waarvoor zij zelve de methoden hebben bedacht, de waarnemingen hebben gedaan en de theorieën hebben opgesteld.

Maar meestal is de taak verdeeld: het zou niet moeilijk vallen, daarvan voorbeelden te geven. Nog altijd herinner ik mij, hoe mijn leermeester prof. v. d. Waals op zijn college nauwkeurige metingen over gassen had verricht, zonder echter zelf conclusies te hebben getrokken uit deze metingen. V. d. Waals had niet veel waardeering voor Regnault, dien hij met een uitstekend werkman vergeleek; toch zou het niet mogelijk zijn geweest, de theorie van v. d. Waals aan het experiment te toetsen, als de metingen van Regnault niet voorhanden waren geweest. En nog sterker: de waarnemingen van Regnault hadden al bewezen, dat de wet van Boyle Gay-Lussac de feiten niet juist weergaf, tenzij men met heel verdunde gassen experimenteerde. Aan v. d. Waals was het toen gegeven door theoretische beschouwingen een wet op te stellen, die de waarnemingen van Regnault kon verklaren.

Voor den vooruitgang der wetenschap zijn dus alle drie richtingen even noodig; soms is de theorie het experiment vooruit en wacht men op nieuwere of fijnere methoden om haar te toetsen; een anderen keer stelt een nieuw toestel of een nieuwe werkmethode ons in staat feiten te verzamelen, die pas later kunnen verklaard worden.

Ieder nieuw instrument en iedere nieuwe methode brengen echter meestal de wetenschap een stuk vooruit en de laboratoriumwerker moet dus steeds op den uitkijk staan, of hij zijn methoden door het toepassen van nieuwe apparaten kan verbeteren.

In dit artikel wil ik trachten den invloed te schetsen van een toestel, door den Nederlandschen bioloog Schouten bedacht en door hem micromanipulator genoemd.

* * *

Lagere organismen als bacteriën en schimmels vertoonen vaak in hun cultuur afwijkingen, die van veel belang zijn zoowel voor de bestudeering van de ziekten, die door deze microörganismen worden veroorzaakt als voor de theorie der evolutie.

Dat een kip uit een ei ontstaat of een volwassen kikker uit een kikkervischje, kan men gemakkelijk vaststellen.

Als wij echter uit een microscopisch organisme als een schimmel een nieuw ras zien ontstaan, waarbij alle vormsels veel kleiner zijn (een zgn. dwergras), dan is de zekerheid, dat het éene ras uit het andere ontstaat veel geringer: het zou toch wel kunnen zijn, dat de beide vormen reeds van den beginne af naast elkaar aanwezig waren geweest, en dat nu om de een of andere reden de eene vorm harder is gaan groeien dan de andere.

Zulke problemen doen zich telkens in de bacteriologie en de schimmelkunde voor en zij hebben er dr. Schouten al in 1901 toe gebracht een toestel te construeeren, waarbij het mogelijk was onder het miscroscoop, één bacteriecel, of één schimmelspore te isoleeren en nu de ontwikkeling van dit eene organisme ook in het microscoop te blijven vervolgen.

Op deze wijze kan men natuurlijk zeker zijn, dat een cultuur werkelijk een „reincultuur" is, dat nl. de geheele cultuur werkelijk afkomstig is van één cel. Neemt men nu in het vervolg waar, dat er afwijkende vormen in de cultuur voorkomen, dan weet men zeker, dat die uit den oorspronkelijken vorm zijn ontstaan. Zoo heeft dr. Schouten dan ook kunnen bewijzen, dat het bovengenoemde dwergras inderdaad afkomstig was van een normale schimmel. Schouten heeft in zijn toestel gebruik gemaakt van zeer fijn uitgetrokken glazen naalden en van glazen oogjes, die op zeer vernuftige wijze zijn vervaardigd met behulp van het toestel zelve. Dit bestaat nl. uit twee naaldhouders, die door middel van schroeven in alle richtingen kunnen verplaatst worden. De eigenlijke bewerkingen worden uitgevoerd in een kamertje, wier zijwanden, waar doorheen de naalden worden gestoken, worden afgesloten door wandjes van olie. Op die manier verkrijgt men een volkomen luchtdichte afsluiting, zonder dat de bewegelijkheid der naalden wordt verminderd. Van verdamping van de zeer kleine druppeltjes, waarin de enkele bacillen of sporen worden gedeponeerd, is dan ook geen sprake.

Met het toestel van Schouten, dat in de bacteriologie langzamerhand onmisbaar is geworden voor het bestudeeren van bepaalde problemen, kan men ook allerlei chirurgische bewerkingen aan cellen en andere zeer kleine objecten uitvoeren, als men de naalden vervangt door zeer fijne mesjes van glas of staal. Zoo heeft Schouten bv. bacteriën à vue kunnen doorsnijden en hij heeft gezien, dat deze lage organismen een heel wat geringer regeneratievermogen hebben dan een regenwurm: de bacterie-inhoud vloeit na beschadiging van den wand uit de cel en een regeneratie van de stukken kan men niet meer waarnemen. In de natuur komt het echter wel voor, dat een bacterie in kleine stukjes uiteen valt en dat deze daarna weer onder bijzondere omstandigheden tot bacteriën van de gewone grootte uitgroeien.

Zoo was het al heel lang bekend, dat in tuberkel-bacillen heel kleine korrels worden gevonden en men had wel vermoed, dat deze korrels ook los in de weefsels konden voorkomen als een afzonderlijke (onzichtbare) groeivorm van den tuberkelbacil. Thans is dit zeker geworden door onderzoekingen van een leerlinge van dr. Schouten, mej. Broek, die in het laboratorium van prof. De Graaff aangetoond heeft, dat deze korrels weer tot heele bacillen kunnen uitgroeien. Zij heeft dit bewezen, door de korrels met het toestel van Schouten afzonderlijk te isoleeren en ze in kleine druppeltjes voedingsvloeistof over te brengen; na eenige dagen waren deze weer bacillen geworden, die zich daarna hadden vermeerderd.

* * *

Boven vertelde ik al, dat Schouten ook allerlei chirurgische bewerkingen met zijn toestel kan uitvoeren. Men heeft zijn toestel — zij het dan ook wat gemodificeerd — gebruikt in de experimenteele embryologie voor het oplossen van uiterst belangrijke vraagstukken.

Al van ouds heeft men zich nl. afgevraagd, of de organen, die uit een eicel ontstaan, reeds gepreformeerd in deze cel aanwezig zijn.

In 17e eeuwsche boeken kan men wel afbeeldingen vinden van eicellen, waarin een kleine homunculus was afgebeeld: men meende, dat men, als men maar een microscoop van voldoende vergrooting had, deze zou kunnen waarnemen.

Het is later gebleken, dat dit zeker onjuist is, de embryologie heeft geleerd, dat het wordende organisme een ontwikkelingsgang doormaakt, waarbij in meer of mindere mate de evolutie van lager naar hooger organisme heel in het kort wordt gerecapituleerd.

Maar de vraag bleef bestaan, of de aanleg van een bepaald orgaan: arm, been, hersenen, oog enz. al of niet aan een bepaalde plaats in de eicel was gebonden.

De Duitsche geleerde Spemann heeft nu hierover nauwkeurige onderzoekingen verricht met een toestel, dat niet heel veel van dat van Schouten verschilde. Hij heeft kunnen bewijzen, dat bij eieren van amphibieën in het eerste (blastula) stadium de aanleg voor oog en poot konden worden verwisseld, en dat toch bij het later ontwikkelde dier oog en poot op de goede plaats zaten. Deed hij deze bewerking in een later stadium, waarbij toch nog de uiterlijke vorm van oog en poot niet kon worden onderkend, dan vond hij, dat de deelen wel gepreformeerd waren: het dier kreeg een oog op de plaats, waar een poot behoorde te zitten en omgekeerd.

Tegenwoordig is men door de school van Spemann — in ons land heeft prof. Woerdeman hierover onderzoekingen gedaan — een heel eind verder gekomen in het begrijpen van de krachten, die werkzaam zijn in het ontwikkelde organisme: dit deel van de experimenteele embryologie is pas mogelijk gemaakt door het toestel, dat Schouten ontworpen en uitgevoerd heeft.

In het buitenland gebruikt men meestal modificaties van het toestel van Schouten, maar dit laatste is nog altijd het meest eenvoudige: het is in de laatste jaren nog telkens geperfectioneerd en het is nu zoo eenvoudig te behandelen, dat iemand, die met een microscoop kan omgaan, in enkele dagen de behandeling ervan kan leeren.

Het toestel zal ook in de eerstkomende jaren, nu in de bacteriologie de leer der mutatie of vervormen van de bacteriën juist zoo sterk op den voorgrond komt, nog wel in belangrijkheid winnen.

Ook tal van andere vraagstukken kunnen met het toestel onderzocht worden: ik voorspel, dat het in de naaste toekomst even onmisbaar zal worden voor den microbioloog als het microscoop, waarvan het een aanvulling is. Wij wenschen Schouten, die dezer dagen eindelijk zijn verdiensten ook door de regeering erkend zag door zijn benoeming tot lector aan de Utrechtsche universiteit, toe, dat hij door zijn verder wetenschappelijk werk daartoe in belangrijke mate moge bijdragen.

L. K. W.

WETENSCHAPPEN.

DE VIKINGS EN HAAR SCHEPEN.

De „Scots Literature Guild" te Rotterdam hield Vrijdagavond een „Historical Evening", waarvoor zij den heer P. Intveld, scheepsarchitect te Delft had uitgenoodigd tot het houden van een lezing over: „The Vikings and their Ships".

De spreker, die dit voorjaar een reis gemaakt heeft naar Scandinavië ter bestudeering van de oude Vikinkschepen, niet alleen in technisch opzicht, maar ook van wat de archeologie in verband daarmede aan het licht heeft gebracht betreffende cultuur en kunst uit den tijd der Vikings, hield zijn met een groot aantal lantaarnplaatjes toegelichte lezing in het Engelsch.

Alvorens de schepen te behandelen, waarmede de Noormannen zulke verwonderlijke prestaties wisten te verrichten, vertelde spr. het een en ander van de schepen der oude Babyloniërs, Egyptenaren, Grieken en Romeinen, daar gebleken is, dat de scheepsbouwkunst dier oude volken niet zonder invloed is gebleven op die der Scandinaviërs.

Vervolgens werden de vikingschepen uitvoerig behandeld en in het bijzonder de opgegraven schepen in grafheuvels enz. De heer Intveld gaf een beschrijving van het Nydomschip in het museum te Kiel, de overblijfselen van een oud schip in het museum te Kopenhagen, die van het Ridderholmschip te Stockholm, van het Osebergschip, het Eokstadeschip en het Tuneschip in het nieuwe museumgebouw op Bygdö te Oslo en van de scheepsvondsten bij Kvalsund, welke thans in het museum te Bergen zijn.

Ook over de vele kunstvoorwerpen, gebruiksartikelen, wapenen, enz. die in de schepen gevonden werden en in het algemeen over de cultuur, de godsdienst, de kunst en poëzie der Vikings werd veel belangwekkends medegedeeld.

KUNST.

MAATSCHAPPIJ REMBRANDT.

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum.

In de bovenzalen van het Stedelijk Museum laat thans de „Maatschappij Rembrandt" werk van haar leden en enkele genoodigden zien. Dat het ledental dezer vereeniging niet groot is, komt aan de tentoonstelling ten goede; iedere exposant heeft er de ruimte voor een eigen groep.

Een heele zaal stond de gastvrije „Maatschappij" aan een harer invité's, Martin Monnickendam af, van wien bovendien nog drie schilderijen in de eerezaal hangen, — bekende werken, als het groote schilderij „Conservatoire dess Arts et Métiers" en „Biljartacademie", waarin Monnickendam zich een meester toont in het levendig en karaktervol arrangeeren van groepen onder kunstlicht. Tusschen beide een stuk uit zijn latere jaren, het meisje in het roode jakje, dat lachend heenkijkt over een tafel, beladen met glinsterende visch.

Rood is Monnickendam's lievelingskleur, het rijke, klaterende, stralende rood. Het stroomt als een fanfare door zijn tafereelen; niet alleen door de bloemen-, vruchten- en visschenstukken, die hij in menigte heeft gemaakt, maar ook door zijn oudere, zijn donkere schilderijen gelijk de zooeven genoemde, waarin het rood is als een vlam, die het donker dieper doet fonkelen. Maar treed zijn eigen zaal binnen en zie hoe alles er glanst en sprankelt van overdadige kleurenweelde. Er hangt haast geen tafereel of de blijmoedige schilder heeft er bloemen bij te pas gebracht. Daar zijn allereerst de groote stillevens met bloemen en vruchten, waarop hij geen plekje leeg liet waar nog een knopje, een druif of een noot kon liggen. Hij schildert een ouderwetschen tuinkoepel en 't wordt een profusie van bloemen, die ter nauwernood een smal paadje open laat voor het meisje dat de thee serveert.

Roos en Ruth, zijn bloeiende dochtertjes, dragen een groote mand overstroomend van de verrukkelijkste bloemen en als in zijn „Synagoge" het Loofhuttenfeest wordt gevierd draagt men er groene twijgen rond. Martin Monnickendam is de Pallieter van de hedendaagsche schilderkunst: een tocht met het koekeschip, volgeladen met vette lekkernij uit het land van Cocagne, lijkt een avontuur waar zijn geestverwant Felix Timmermans vinger en duim naar zou likken.

Al de steden die hij op zijn reizen zag: Venetië, Boullion, Rothenburg, Vannes in Bretagne, zijn feeststeden op zijn schilderijen; de zon fonkelt, de wolken vlaggen, alles waait en wimpelt van welgezindheid; carnavalsvolk vult pleinen en straten. Het raadhuis van Rothenburg lijkt, boven langs den gevel, een bloementuin; een bruidstoet komt juist naar buiten en op het ruime plein vol spel van zon en schaduw is allerlei grappigs gaande. Heel blank met zijn zonnige huizen hoog tegen de rots ligt Bouillon, fier en liefelijk tusschen het blauw van hemel en stroom, waarbij de bronzen waterheilige Sint Jan Nepomuk waakt over bergen en menschen.

Een klein, heel mooi schilderij is de „Synagoge" (cat. 165) het onderwerp, dat Monnickendam na aan het hart ligt en dat hij den warmsten luister verleent van zijn rijk penseel. Een fijn en blijmoedig schilderij is ook zijn „Bruiloft in Bretagne" (cat. 161) dat, met de witte mutsen der vrouwen rond de wit-gedekte feesttafels vol kostelijke spijs wel een wapperende ruiker van blanke bloemen lijkt.

Van den kleurigen Monnickendam tot den anderen gast, Löb, is een heele stap. Löb heeft de sobere etskunst gekozen en zijn fijnste schakeeringen van wit en zwart bereikt in zijn portretten, zooals dat van den „Muzikant", van „Johannes" en van de „Oude vrouw" en in de delicate „Rozen".

Bij de leden vinden we Lizzy Ansingh met studies voor de versiering der kinderkamer in het stoomschip „Dempo"; Sam van Beek, die den decoratieven kant opgaat met zijn verbeeldingen van vogels en visschen; Witjens die meer bereikt, spontaner bleef, in zijn kleine landschappen dan in de omvangrijker stukken. IJkelendam mint de stilte en de gedemptheid der kleuren in den avondstond en den eenvoud der simpele dingen. Ook Ton Meijer zoekt het in het onopzichtige: een klaar binnenplaatsje, een oud hoekje architectuur, een helder kinderportret. Oude stadshuizen, oude dingen tot een stilleven geschikt, toont ons Everbag. Buiten ziet hij het landschap ijl en fijn ver onder een bonte kraai of een ijsvogeltje, rustend op een tak. Dieper verdroomt zijn stilte en avondrust in de landschappen van Garms, oude buurtjes te Duivendrecht, te Diever, een Boerenerf te Dwingelo. De Zaterdagavond te Volendam van Cees Bolding is als een vertelsel uit een boek met zeemansavonturen. Nog exposeert hij een goed zelfportret en een genoegelijk schooltje met kinderen die klosjehaken.

Dittlinger is een fijnling, de aristocraat van het gezelschap. Hij schildert landschap en stilleven. Zijn landschap is soms te vaag en te voos-romantisch van tooi. Maar als hij zich dichter aan de werkelijkheid houdt dan ontstaat er een bekoorlijk stukje als het „Kerkhofje" in tinten van zondoorweven grijs en groen of het kleine stilleven dat „Herfst" heet: bloemen en vruchten bij een venster dat uitzicht geeft op een stadsplein in schemer- en regenlicht.

Ten slotte noemen we nog Boot met zijn studieuze stillevens en, Hulshoff Pol, wiens breede zuivere teekening van een „Boerderij in Drenthe" tot de beste werken van zijn inzending behoort.

M. V.

AGENDA.

Rotterdam.

Van 22 Mei tot 2 Juni zijn in „Huize van Hasselt" affiches van Cassandre te zien.

TIJDSCHRIFTEN.

„Art et Décoration": moderne badkamers, gordijnen, gegraveerd glas.

Het gaat alles bij de moderne woninginrichting, om de koele materialen: glas, metaal, tegels, — een combinatie, die zoo maar niet iedereen en voor ieder interieur kan bekoren. Maar voor de badkamers, die de April-aflevering van bovengenoemd Fransch maandblad afbeeldt, zijn ze toch wel bijzonder geschikt. Het eigenaardige van deze hoogst gedistingeerde „salles de bains" culmineert in een enkel detail: de metalen kranen, die er glanzend en soliede uitzien. De weinige meubels zijn natuurlijk van metaal. Wat wij prozaisch doorloopende waschtafel plegen te noemen, heet daar „lavabo Thaïs" of „lavabo Alaska".

In een volgend artikel worden de lezers onthaald op de nieuwste gordijnstoffen. De neiging tot eenvoud, waarbij zooveel mogelijk licht en zonnewarmte in de kamers wordt gelaten, schijnt nu weer plaats te maken voor een vensterversiering met velerlei gordijnen, in dicht kantwerk en voor dubbele vitrage-bedekking, een strak en daarover een geplooid gordijn. Ruiten, streepen en andere drukke ornamenten dragen bij tot de grilligheid van zoo een „arrangement de fenêtre".

Ten slotte bevat de aflevering iets over het gegraveerde glaswerk van E. Courneault. Het doel van deze dingen, die vóór alles nutteloos willen zijn, is te behagen door de manier waarop ze zijn gemaakt, door het spel van het licht langs hun oppervlak, door de harmonie van hun vormen en kleuren en om aan onze dagelijksche omgeving de charme te verleenen van brooze en voorname kostbaarheid.

Zóó beschrijft Rogier Brielle deze wonderlijke bibelots: variaties op visschen, vogels en menschelijke figuren, gegrift in glas. De afbeeldingen ervan vindt men in het rijk geïllustreerde nummer van het moderne Fransche maandschrift.

NIEUWE UITGAVEN.

„Pinksterboek".

Verschenen is het „Pinksterboek" 1931 der Amsterdamsche Grafische School, waarvan de reeks der werkstukken wordt ingeleid met een welgelijkend crayonportret van den oud-voorzitter der school, den heer Ferd. Wierdels. De proeven van kleurendruk: prijscouranten, boekomslagen, affiches, menu's, brievenhoofden en ander handelswerk, reproducties naar schilderijen en aquarellen zien er goed uit.

Ingezonden Stukken.

(Van ingezonden stukken, geplaatst of on geplaatst, wordt de kopij niet teruggegeven. Op anoniem of zonder duidelijk geschreven handteekening toegezonden stukken wordt geen acht geslagen. De Redactie behoudt zich het recht voor, ingezonden stukken te verkorten, of te veranderen op een wijze, die naar haar meening ze geschikt maakt voor opneming, zonder dat de be doeling gewijzigd wordt.)

PINKSTERBRIEF.

Vijf-en-tachtig duizend gulden
Voor 't Vacantie-Kinderfeest?
Wou U, dat die binnen-sulden?
Zóóveel is 't nog nooit geweest!
De „Gemeente" steunt perfect, en —
Beste vrienden — onderlaatst,
Had je ook al straatcollecte......
'k Geef niet hoor, je zit er naast!
't Is wel mooi, achtduizend kind'ren,
Die drie dagen buiten zijn,
Ja, 't is Pinkster! Wat zou 't hind'ren?
't Is genoeg, ik houd het mijn!

Kalmte, Kindervrienden, vrede
Heusch, we zijn er lang nog niet.
Stadssubsidie is met rede,
Sterke ondergrond, subiet!
Maar dat „regen-straatinzaamlen",
Daarvan werden we niet rijk,
't Was bij vroeger, ietwat staamlen,
Weinig zoden voor den dijk!
Dus, kom aan...... met Pinkster 'geven,
Is nog mooier dan gewoon.
Rondom straalt weer 't jonge leven,
Zorgt gij voor de Pinksterkroon?

Amsterdammers, Landgenooten,
Komt, voor 't schoolkind, doe je 't meest,
Grijpt met Pinkster in den buidel
Voor 't Vacantie-Kinderfeest!

8000 kinderen drie dagen naar de Vacantie-Kinderhuizen te Nunspeet, Renkum en Valkeveen (Gustav Brieglehuis). Kinderen van openbare en bijzondere scholen. 5000 willen er in Juli één dag naar buiten. *f* 85.000 is er noodig. Zendt uw gave als van ouds den penningmeester W. H. Grönloh, Heerengracht 56, Amsterdam. Gem.-Giro V. 6589. Rijks-Giro 27648.

Voor de Commissie hartelijk dank!

J. W. ROSKAM, secr.

KERKNIEUWS.

NED. HERV. GEM. TE A'DAM-WEST.

Jeruzalem-kerk en Avondmaalstel.

Men verzoekt ons te melden:

De kerkvoogdij der Ned. Herv. Gem. te Amsterdam-West (Sloterdijk) heeft *f* 300 ontvangen als legaat van een dame, die buiten Amsterdam overleden is en die de Jeruzalemkerk iets wenschte te geven.

De kerkvoogdij zou dit geld voor iets blijvends willen besteden, en zij bezit nog een vroegere gift van *f* 50 als bijdrage voor het aanschaffen van een zilveren avondmaalstel, zoodat er *f* 350 voor dit doel aanwezig is. De penningmeester der kerkvoogdij, de heer W. G. Schijffelen te Amsterdam, „weet er raad op" om daarvan *f* 500 te maken, in welk geval er nog *f* 1000 voor het doel te kort zal zijn; hij vraagt in het maandblaadje „Ons Werk", of er niet hier of daar een door God begenadigd mensch is, die *f* 1000 kan en wil geven voor dit schoone doel?

Hij meent, dat nog wel wonderlijker dingen soms zijn gebeurd.

NED. HERV. GEM. TE APELDOORN.

In het Odd-Fellowhuis te Apeldoorn is gisteren besloten tot oprichting over te gaan van een vereeniging genaamd „Evangelie-Vrijheid". De vereeniging stelt zich ten doel, den bestaanden partijstrijd in de Ned. Herv. Gemeente te Apeldoorn te vervangen door een vreedzame Christelijke samenwerking der onderscheiden richtingen in de gemeente ter bevordering van haar bloei en ter vermeerdering van haar invloed op het Protestantsch godsdienstige leven. De grondslag der vereeniging is de belijdenis, welke overeenkomstig art. 39 Regl. Gods. Onderwijs door hen, die als lidmaten der Ned. Herv. Kerk worden bevestigd, wordt afgelegd. Tot voorzitter is de heer A. C. Jalink en tot secretaris de heer M. Roeterdink gekozen.

NIEUWE UITGAVEN.

Vrijz.-theologische en vrijz. godsdienstige geschriften.

Bij de Uitgevers-Mij. Van Gorcum & Comp. te Assen zijn als vlugschrift no. 12 vanwege de Studieclub van Mod. Theologen twee verhandelingen verschenen, nl. van dr. J. L. Snethlage „De strijd om de wereldbeschouwing", en van dr. N. Westendorp Boerma „Godsdienst, zedelijkheid, opvoeding".

Eveneens bij Van Gorcum & Comp. is een brochure verschenen van dr. G. Sevenster, Ned. Herv. predikant te Boxum, over het gezag van het Nieuwe Testament. Dit vlugschrift heet „Daar staat geschreven......", en is bedoeld om als propaganda-brochure voor de Vrijz. Hervormden verspreid te worden.

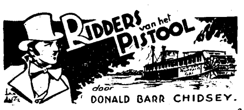
Ten derde heeft Van Gorcum & Comp. een werkje uitgegeven van ds. A. M. van de Laar Krafft, jeugd-predikant te Rotterdam, dat een schets voor modern godsdienstonderwijs bevat, het heet „Godsdienst vroeger en nu". De schr. geeft alleen een handleiding, en behandelt de onderwerpen „Over God" (polytheïsme en monotheïsme), de drie monotheïstische godsdiensten, mensch en schepping, de hedendaagsche godsdienstige mensch in zijn betrekking tot de cultuur en de natuur, en de hedendaagsche christen, voorts een litteratuur-opgave. Deze laatste geeft ook gelegenheid om de leerlingen „daltonistisch" te laten werken; zooals wij in deze rubriek vroeger eens medegedeeld hebben, tracht de schr. in zijn eigen lessen het beginsel van Dalton te volgen.

In de serie „Vrijzinnige Godsdienstprediking" onder redactie van ds. Hamilton of Silvertonhill te Benningbroek bij Hoorn is verschenen „Onze liefde jegens God", preek naar aanleiding van 1 Joh. 5:3 door dr. J. A. Beijerman, em. rem. predikant te Amsterdam, en „Hemelvaartpreek", id. door ds. C. de Jongh, Herv. pred. te Gorcum, over Joh. 17, 12 en 14.

Opgravingen in Palestina.

H. J. Paris te Amsterdam heeft in de serie „De Weg der Menschheid" een geïllustreerd werkje van prof. dr. M. Th. Böhl, hoogleeraar te Leiden, opgenomen, dat „Palestina in het licht der jongste opgravingen en onderzoekingen" behandelt. Het bevat een algemeene inleiding over de beteekenis van het onderzoek, de cultuur van Kanaän enz., verder een hoofdstuk over vroegere onderzoekingen, een volgend over die van onzen tijd en de moderne methoden met een uitvoerige beschrijving van de plaatsen waar men gegraven heeft (Sichem, Beth-Pelet, Gerar, enz. enz., terreinen die wij in onze gewone nieuwsberichten uit Palestina ook herhaaldelijk hebben genoemd), en ten slotte een bijbelsch-archaeologische uiteenzetting, die zich over de verschillende tijdperken van de geschiedenis van Palestina uitstrekt, tot en met de hellenistische en de oudchristelijke periode. Reproducties van foto's staan tusschen den tekst, en ook in een verzameling achter in het boek. Het geschrift bevat ook nog een uitslaande kaart van Palestina. Het is populair gehouden en bevat een 250 pagina's in totaal.

In de rij der indirecte bestrijdingsmiddelen der tuberculoe nemen de gymnastiek — waartoe ook zwemmen moet worden gerekend — en het openluchtspel een voorname plaats in.

6

VIJFDE HOOFDSTUK.

Felix voelde zich opeens heel zenuwachtig en de atmosfeer in het kleine vertrek was ondragelijk door den rook en de alcoholgeuren. Dus gingen ze naar buiten, het promenadedek op. Het gebeurde was als een loopend vuurtje rondgegaan en waar ze kwamen, zagen ze strakke gezichten en het gewild-opgewekte doen van menschen, die niet nieuwsgierig willen kijken. Bij hun nadering hielden de gesprekken op en werden dan, opeens weer, een en al animo en koortsachtig-levendig voortgezet — om, als ze voorbij waren, even plotseling weer te verstommen. Ze behoefden er geen oogenblik aan te twijfelen, of de menschen wel of niet van het geval afwisten. Het geheele schip, van de brug af tot het machinedek toe, had het over niets anders.

De „Moselle" doorkliefde krachtig het snelstroomende, okerkleurige water. De rookpluimen werden onder een hoek van vijf en veertig graden uit de pijpen weggestreken. De schepraderen klik-klakten lustig en achter de boot woelde de wateroppervlakte als stoom, die zich waaiervormig uitspreidt. De schippers van de platboomschepen en jollen wuifden met lappen en zakdoeken, als de „Moselle" hen voorbij voer en de menschen in de kleinere bootjes haalden hun riemen in en deinden juichend met de schuin-uitloopende golven aan weerszijden mee.

„Ik heb 't nu eenmaal uitgelokt — en dan wil jij toch niet, dat ik, nu 't op doen aankomt, achteruit ga krabbelen, wel?"

„Jong, je weet heel goed, dat ik dat niet wil — natuurlijk niet. Maar ik wil evenmin, dat jij een kogel in je hart krijgt."

Ze stonden op de voorplecht tegen de verschansing geleund en keken naar het golvende water. Ze waren alleen — de meeste passagiers waren beneden. Devetter spuwde met een boog, die van veel routine getuigde, in de rivier. „En je wilt me niet eens vertellen, wat je tegen 'm hebt."

„Dat heb ik je verteld."

„Onzin. Een man als jij duelleert niet over zoo iets. Dat weet je best. Maar hou 't maar voor je, jong, als je dat beter vindt. Ik voel absoluut geen behoefte, om me in jouw persoonlijke aangelegenheden te mengen —"

Felix stond aan Meserole te denken. Als een zwart silhouet tegen een witten achtergrond, zoo duidelijk zag hij den man in zijn herinnering — zag hij de kalme, eerwaardige manier bijna, waarop Meserole op de beleediging gereageerd of beter, niet gereageerd had, voelde hij weer zijn irriteerende onverschilligheid ten opzichte van den naam van den man, die hem had durven beleedigen en de onbewogenheid, waarmee hij met spelen doorgegaan was. Die dingen, begreep Felix, braken zijn zelfvertrouwen systematisch af. Meserole had de allures van een man, die onoverwinnelijk is. De kerel was misschien volmaakt: een mechaniek, dat niet kon misschieten en welks schot altijd doodelijk was.

Of misschien was zijn heele manier van doen wel pose, pure bluf. Misschien hoorde het bij zijn beroep, was het, om zoo te zeggen, dat deel van zijn koopwaar, waarmee hij het meeste succes had. Die uitleg — dat vertelde Felix' gezond verstand hem — was aannemelijker dan de vorige. Meserole had routine in het duelleeren — een tiental gevallen had hij al meegemaakt en geen van de tien keeren was hij gewond. Hij wist, hoe hij een tegenstander van te voren het beste van de wijs kon brengen. Hij wist, dat de kunst om nervositeit en angst door een vertoon van kalmte en onverschilligheid op te wekken, de halve overwinning was.

Gelukkig had hij, Felix, zich tot dusver goed gehouden. En bluffen kon hij als de beste. Niemand kon zeggen, dat hij angst getoond had, toen hij Meserole een bedrieger noemde of dat hij nu, onder het heen en weer wandelen met Devetter, van eenige nervositeit blijk gaf. Dat zou Meserole natuurlijk ter oore komen! Zou dat zijn kalmte en onbewogen zelfvertrouwen dan niet een tikje verstoren? Zou de majoor er niet van ophooren, als hem verteld werd dat zijn tegenstander, een jonge man van even in de twintig, zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken, kalm met toebereidselen maken voortging?

Maar zou hij, Felix, dat kunnen doen? Dat beteekende: zijn gezicht van seconde tot seconde in bedwang houden en zelfs als hij alleen was, niets van zijn nervositeit laten blijken. De schoten zelf waren niet veel — knal! knal! en dan was het afgeloopen. Het echte duel was het duel, dat ze nu uitvochten, zwijgend, geslepen, zonder een enkel voorschrift of regel. De man die weifelde, wiens hand trilde, als hij zijn glas opnam, wiens lippen zich opeenklemden bij de een of andere verontrustende gedachte, dat was de man, die verliezen zou.

En bovenal — stelde Felix bij zichzelf vast — mocht hij zijn gedachten niet naar Judge Bartlett en Eugenie laten afdwalen. Natuurlijk kwam het geval plus de waarschijnlijke aanleiding ertoe, Bartlett ter oore, dat was onvermijdelijk. Maar even onvermijdelijk was het dat ze zijn beweegredenen verkeerd zouden uitleggen. Wat zouden ze hem in hun gedachten hoonen! Hem, den zoon van een tuinman, die als „heer" poseerde! Een zwerver, die door schietpartijen bij de aristocratie in het gevlij trachtte te komen!

Een poos later gingen ze naar beneden, naar de hut van Felix. Devetter deed druk, zoo bedillerig als een kloek met twaalf kuikens en zoo bezorgd als een kat met een enkel jong. Vooral de onderkleeren van zijn jongen vriend schonk hij veel aandacht. „Ik hoop, dat je geen flanel draagt? Prachtig! Door flanel krijg je zoo gauw infectie, zie-je!" Hij legde het eenige zwarte pak uit, dat Felix bezat, maar gaf daarbij meteen als zijn meening te kennen, dat de revers veranderd moesten worden. „Zet je neger meteen aan het naaien, jong — Laat-ie ze keeren — Dat satijn moet beslist weg. Als het licht op een speciale manier erop valt, maakt 't de trefkans veel grooter."

De uitdaging kwam juist, toen ze wilden gaan eten. Felix beantwoordde haar onmiddellijk; hij schreef op, wat Devetter dicteerde. Daarna ging hij alleen naar de eetzaal.

Recht tegenover de deur zaten de Bartletts. Bij zijn binnenkomen boog hij beleefd, maar daarna, gedurende den geheelen maaltijd, bedwong hij een steeds sterker wordende behoefte om even hun kant uit te kijken en zoo te zien of ze hem eenige aandacht schonken. Telkens en telkens weer hield hij zichzelf voor, dat hij zich niet door denken aan hen van de wijs mocht laten brengen. Miss Eugenie droeg roze — dat had hij bij het binnenkomen gezien — iets zedigs, meisjesachtigs, met veel strooken. Hij had er wat voor over gehad, om ongestoord naar haar te mogen kijken. Hij verlangde ernaar, haar gezichtje te zien, ook zonder de behoefte om te weten, of ze naar hem keek.

Verduiveld — hij moest niet eens aan haar denken! Dan kon hij zich nog beter ongelukkig gaan zitten maken over Meserole en Meserole's aanmatigende houding. Of ze naar hem keek of niet naar hem keek, wat kon hem dat schelen? Misschien keek ze zoo nu en dan èven...... net als hij, als de behoefte om haar te zien hem te sterk werd. Maar och, de heele eetzaal zat steelsgewijs naar hem te kijken — dat merkte hij als hij onverwacht zijn oogen ópsloeg — den meesten tijd zat hij strak op zijn bord te staren — maar dan al dat schichtig een anderen kant opkijken zag. En wat waren ze stil. Er werd uitsluitend fluisterend gepraat en maar een enkelen keer gelachen.

Even voor het dessert kwam Devetter terug. Hij had het antwoord van Felix op de uitdaging afgegeven. En nu voelde hij zich weer rustig en gewichtig.

„De secondant van den majoor was zoo vriendelijk, om de pistolen van den majoor aan te bieden, maar ik heb geweigerd, op grond van het feit, dat de majoor die pistolen in zijn vorige duels eveneens gebruikt heeft. Maar ik heb van de gelegenheid gebruik gemaakt, om ze eens goed te bekijken. 't Zijn juweeltjes — echte „Eggs". Zulke wapens zijn er niet veel meer hier in het land."

Felix betrapte zich erop, dat hij zijn wijnglas om en om zat te draaien. Dat was een nerveuze gewoonte! — Hij dwong zich ermee op te houden en telkens, als zijn hand dien kant weer uitging, trok hij haar terug.

„Maar die van mij zijn minstens even goed! Dat was hij met me eens. Heb je mijn duelleer-pistolen wel eens gezien, jong? Een vijftien of zestien jaar geleden heb ik ze in Cincinnati gekocht. Jo Mantons zijn 't. 'n Paar zulke wapens zie je niet veel meer. De secondant van den majoor was 't in dat opzicht volkomen met me eens. Hij zei, dat 't den majoor niets kon schelen, waarmee er geschoten werd."

Een kwartier later hadden ze een ontmoeting met Meserole zelf. Hij kwam met drie metgezellen de eetzaal in, juist toen zij met hun beiden weggingen. Alle vijf bogen ze beleefd, maar Devetter's „Smakelijk eten, heeren", waren de eenige woorden, die er gezegd werden.

Zoo! Meserole kon het dus niet schelen, welke pistolen er gebruikt werden. Wel, hem, Felix St. Vincent Blake evenmin.

Samen gingen ze terug naar de hut van Felix. De „Mosselle", vertelde Devetter onderweg, stopte den volgenden ochtend, om vier uur, bij Cannon's Landing. Daar moest hout ingenomen en een postzak afgegeven worden. Gewoonlijk duurde het oponthoud daar maar enkele minuten, maar de kapitein, die even benieuwd was naar den afloop van de schietpartij als de passagiers, had beloofd ervoor te zorgen, dat de machine onklaar raakte en wel zoo lang — een half uur of zoo — dat de heeren ampel tijd hadden om hun meeningsverschil tot beider genoegen op te lossen.

„Een half uur is méér dan genoeg," verklaarde Devetter. „Vlak bij den steiger is een heuveltje en daarachter heb je een prachtige open plek — niet al te hoog gras en bijna geen struiken. Ik ben er meermalen geweest. Menig duel, meneer, is daar gevochten. Ik ben er in '28 bij geweest, toen kolonel Cameron kolonel Harper met een kogel recht door het hart neerschoot. Ze hadden gekibbeld over het een of ander — een wijfje of een neger, precies weet ik 't niet meer. Zulke dingen gaan aan je langs. Maar het duel zelf herinner ik me nog heel goed — een interessant geval en zoo keurig in elkaar gezet."

(Wordt vervolgd).

SCHOOL EN OPVOEDING.

REORGANISATIE NIJVERHEIDSONDERWIJS.

Versnippering afgekeurd. — Geen subsidie aan scholen met confessioneel karakter.

VERSLAG BEZUINIGINGS-COMMISSIE.

In het dezer dagen verschenen 10e Verslag der Bezuinigingscommissie, is als bijlage opgenomen het Rapport der zgn. Commissie-Westerveld, aan welke werd opgedragen een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van bezuiniging en/of reorganisatie bij het nijverheidsonderwijs. De Commissie komt tot de volgende bevindingen.

In de eerste plaats wordt er met betrekking tot de Rijkssubsidieering op gewezen, dat versnippering van het nijverheidsonderwijs voor 's Rijks Schatkist geen ander gevolg kan hebben dan kort geformuleerd: het doen van veel noodelooze uitgaven.

Geen subsidie aan confessioneele scholen.

Daarom acht de Commissie met uitzondering van enkele, met name genoemde gevallen t.a.v. het n.o. slechts ééne gedragslijn mogelijk, en wel deze, dat van Rijkswege slechts steun wordt verleend aan scholen, die geen bepaalden confessioneelen stempel dragen en dat er voor wordt gewaakt, dat niet door eenzijdige samenstelling van het schoolbestuur toch deze stempel op de school wordt gedrukt. In dit verband wordt er op gewezen, dat een bestendiging van een toestand, als men b.v. aantreft te 's-Hertogenbosch, waar thans 4 parochiën elk een huishoudschool bezitten en daarvoor subsidie ontvangen, uit een oogpunt van gezond financieel beleid in geenen deele te verantwoorden is.

Ambachtsonderwijs.

Ten aanzien van het ambachtsschoolonderwijs constateert de commissie in de eerste plaats, dat in de kringen der nijverheid, het bijzonder der metaalbewerkers, ernstig behoefte gevoeld wordt aan geschoolde arbeiders. Met deze behoefte der grootindustrie zal bij de organisatie van het n.o. ernstig rekening gehouden moeten worden. De commissie stelt daarom voor, waar dit noodig is, naast de driejarige opleiding een tweejarige schoolopleiding (industriecursus) in het leven te roepen, waarvan het eerste jaar met het eerste jaar der driejarige ambachtsschool zou kunnen samenvallen.

Deze industriecursus zou den leerlingen moeten bijbrengen datgene wat in fabrieken, gelegen in de plaats, waar de school gevestigd is, wordt noodig geoordeeld. De programma's van deze scholen zouden in overleg met de leiders der fabrieken moeten worden opgemaakt en uitgevoerd, waardoor tevens innige samenwerking tusschen praktijk en school zou komen.

Opleiding van kleinbedrijf voldoende.

Wat betreft de opleiding voor het kleinbedrijf heeft de commissie geconstateerd, dat de ambachtsschool naar het oordeel zoowel van werkgevers als werknemers, voor de opleiding ten behoeve van dat bedrijf over het algemeen voldoet. Verder is de commissie van oordeel, dat de toenemende mechanisatie, welke ook in het ambacht en de kleinindustrie valt waar te nemen nog niet dien omvang heeft aangenomen, dat de vorming van goed ontwikkelde ambachtslieden hun worden beperkt. Ook tot een algeheele vereenvoudiging van het ambachtsschoolonderwijs geeft zij nog geen aanleiding. Zal de ambachtsschool met haar tijd meegaan, dan is daarentegen wèl wenschelijk, dat het gebruik der voornaamste machines, zij het uitsluitend demonstratief, op de scholen wordt onderwezen, gelijk thans reeds op verschillende scholen geschiedt.

Twee- of drie-jarige ambachtsschool?

Ook is de vraag geopperd of het mogelijk zou zijn het ambachtsschoolonderwijs 2, in plaats van een van 3 leerjaren te geven. De commissie acht algemeene doorvoering van een 2-jarige opleiding niet recht mogelijk. Vooral op het platteland en in de provinciesteden, waar de specialisatie nog niet zoover is doorgevoerd, heeft men behoefte aan den all-round vakman en voor diens vorming kunnen de grondslagen in een 2-j. c. niet worden gelegd. Bovendien zal het op het platteland dikwijls onmogelijk zijn het 2-j. ambachtsonderwijs door een avondcursus aan te vullen.

Daarentegen zou, in de groote steden in vele gevallen met een 2-j. opleiding kunnen worden volstaan. Met name geldt dit voor de metaalbewerkers. Bij het ambachtsonderwijs aansluitend verplicht avondonderwijs zou dan steeds in genoegzame mate verkrijgbaar moeten zijn. Boven avondonderwijs zou dagonderwijs gedurende een zeker aantal uren per week voor hen, die in de praktijk zijn, te verkiezen wezen.

Dit zou eerst doorvoerbaar zijn, wanneer de werkgevers verplicht waren hun jeugdige arbeiders daarvoor vrij te geven, een maatregel waarvoor de comm. den tijd nog niet gekomen acht.

Het leerlingenstelsel.

Een uitvoerige beschouwing wordt gewijd aan het leerlingstelsel hetwelk — naast schoolopleiding — dat de comm. van groote beteekenis acht. Van de personen tusschen 13 en 18 jaar ontvangt, naar schatting thans slechts 11 % voortgezet dagonderwijs.

Het is sociaal economisch een vraagstuk van de eerste orde, op welke wijze dit aantal kan worden opgevoerd. Vele tienduizenden jongelui kunnen op deugdelijker wijze voor hun toekomstig beroep worden voorbereid, dan het geval is. Het is practisch onuitvoerbaar allen door schoolopleiding zoover te brengen. Maar wel kan in het tekort voor een belangrijk deel worden voorzien door invoering van het leerlingstelsel (opleiding in de werkplaats).

Groote verwachting koestert de commissie van het leerlingwezen vooral voor de grootindustrie. Immers van hoeveel beteekenis eene gereorganiseerde ambachtsschoolopleiding voor de industrie kan worden, aan de snel toenemende behoefte aan geschool personeel zal zij nimmer ten volle kunnen voldoen.

Inspecteur leerlingwezen noodig.

De commissie ziet in het wekken van belangstelling voor deze zaak, in het prikkelen van het part. initiatief en in het geven van leiding aan elk ernstig streven, dat tot ontwikkeling van dezen tak van onderwijs kan bijdragen, een belangrijke taak der Regeering. De vraag wordt gesteld of op dit gebied van Regeeringszijde niet meer stuwkracht zou kunnen uitgaan. Eer staan hier belangen, zoowel van economischen als van sociaalpaedagogischen aard op het spel, welke dringend vragen om een krachti initiatief.

De commissie is van meening, dat de eerste stap, welke de Regeering op dit gebied zou kunnen doen, zou moeten bestaan in de aanstelling van een inspecteur van het leerlingwezen, die de bevordering daarvan tot zijn speciale taak zou moeten rekenen.

Verder zij nog vermeld, dat in systematische volgorde de opmerkingen zijn weergegeven, waartoe de studie van het wettelijk geregeld leerlingwezen de commissie aanleiding gaf.

Het Nijverheidsonderwijs voldoet in zijn tegenwoordigen vorm, voor zoover de commissie heeft kunnen nagaan, in het algemeen aan den daaraan te stellen eisch; te zamen met de overdag genoten opleiding in de praktijk een goede en niet te kostbare vakopleiding te geven.

Voorbereiding middelb. techn. school.

Wat betreft de voorbereidende cursussen voor eene M.T.S. komt de commissie tot de volgende conclusiën:

1. Het onderhouden van voorbereidende cursussen op plaatsen, waar gebleken is, dat de opleiding zeer duur is of niet aan het doel waarvoor zij is ingesteld, beantwoordt, is niet gerechtvaardigd. Het totaal aantal lesuren, waarvoor subsidie wordt verleend, ware tot 400 uren te limiteeren. Cursussen waarvan slechts een gering aantal leerlingen naar de Middelb. Techn. School gaat, dienen niet verder voor Rijkssubsidie in aanmerking te komen.

2. Om de cursussen gelijkvorming te kunnen maken, is het noodzakelijk, dat de toelatingseischen voor de verschillende Middelb. Techn. Scholen gelijk worden gemaakt, waartoe de leergang aan de Middelb. Techn. School te Utrecht in zooverre in overeenstemming moet worden gebracht met die aan de andere Middelb. Techn. Scholen, dat leerlingen, die een resp. overwegend practisch en overwegend theoretische opleiding hebben genoten eerst in het tweede leerjaar te zamen worden gebracht, zoodoende wordt het tevens mogelijk den voorber. cursus voor theoretici, welke thans aan de Middelb. Techn. School te Utrecht bestaat, te laten vervallen.

In het algemeen kon de commissie, ook op grond van inlichtingen die haar van verschillende kanten bereikt hebben, vaststellen, dat ons Middelb. Techn. Onderwijs voldoet aan de eischen, die nijverheid en handel daaraan meenen te mogen stellen. Hiervan moet worde uitgezonderd de opleiding van theoretisch goed onderlegde scheepsmachinisten.

Aan de daaraan bestaande behoefte wordt hier te lande onvoldoende aandacht geschonken.

Opheffing M. T. S. Heerlen gevraagd.

Hieruit mag worden afgeleid, dat het peil van het Middelb. Techn. Onderw. in het algemeen voldoende hoog staat om de personen te leveren die de tusschenschakel vormen tusschen de arbituriënten van het Hooger Onderwijs en de arbeiders. Waar bij enkele scholen de neiging bestaat op sommige onderdeelen aan het onderw. het karakter van H.O. te geven behoort hiertegen door het Rijksschooltoezicht te worden gewaakt; verder wordt erop gewezen, dat het onderw. zich zal moeten beperken tot de toepassing van de techn. wetenschap. Ook wordt de aandacht der Regeering erop gevestigd, dat groote uniformiteit bij ons M.T.O. dringend noodig is.

Ten slott wordt in verband met de bezetting der verschillende scholen, erop gewezen, dat aan de M.T.S., zoowel te Heerlen, als te 's-Hertogenbosch, alle afdeelingen zwak bezet zijn. Deze twee scholen zouden na samenvoeging, nog slechts een matig bezette school opleveren. In aanmerking genomen, dat de school te 's-Hertogenbosch beter is gelegen en andere rechten kan doen gelden dan die te Heerlen, is de grootst mogelijke meerderheid der commissie daarom van meening, dat de M. T. S. te Heerlen behoort te worden opgeheven, althans niet langer in aanmerking behoort te komen voor subsidieering uit 's lands kas.

Kunstonderwijs.

Wat het kunstonderwijs betreft komt de comm. tot de conclusie, dat een algeheele zuivering van onnoodige aanhangsels (opleiding tot teekenakten) zoo spoedig mogelijk dient te worden ter hand genomen en dat eerst daarna over voldoende gegevens kan worden beschikt om een doeltreffende reorganisatie door te voeren, welke reorganisatie ongetwijfeld beduidende besparing zal opleveren.

Meisjesonderwijs.

Uitvoerige beschouwingen worden gegeven over het meisjesonderwijs, waarvan de comm. van oordeel is, dat het naar bepaalde, door de commissie aangegeven regelen behoort te worden opgebouwd, waarbij naar veel meer uniformiteit moet worden gestreefd, terwijl bovendien dit onderwijs meer moet aansluiten, eensdeels op het lager onderwijs, voor een ander deel op het Mulo-onderwijs, met ter zijdestelling van alle tusschenvormen.

Daarenboven moet dit onderwijs worden ontdaan van „hetgeen wel aardig is om te weten" doch niet strikt noodig is voor de behoeften van het maatschappelijk leven.

De volgende maatregelen worden voorgesteld:

1e. van elke school wordt het doel vastgesteld en wordt de naam en het leerplan in overeenstemming met dit doel gebracht, naar de regelen door de commissie aangegeven.

2e. zoo spoedig mogelijk wordt vastgesteld hoe groot de jaarlijks benoodigde aanvulling is der bezitsters van de akten Na Nr, enz.;

3e. aan de hand der gegevens sub 2 wordt door de overheid bepaald in welke plaatsen en aan welke scholen opleidingen voor elk dezer akten mogen worden verbonden;

4e. drie jaar na de vaststelling van de regeling, bedoeld sub 3, worden geen andere subsidies verstrekt dan aan scholen, die zich aan de officieele regeling hebben aangepast.

Tenslotte zij in het kort vermeld, dat de commissie van oordeel is: 1e. dat het aanvullend lager n.o. voor jongens, geheel opnieuw moet worden opgebouwd; 2e. dat, dat betreft de verschillende nijverheidsakten, wij aanzienlijke beperking, zoowel van het aantal akten, als van de voor sommige akten gestelde eischen mogelijk is.

MUSEUM UTRECHTSCH STUD.-CORPS.

Gisteren officieel geopend.

Gistermiddag is het museum van het Utrechtsch Studentencorps, waarover wij dezer dagen bijzonderheden meedeelden, officieel geopend. Tot hen, die deze plechtigheid bijwoonden, behoorden de burgemeester, dr. J. P. Fockema Andreae, tevens president-curator; de secretaris van curatoren, dr. L. baron de Geer van Jutphaas; de rector-magnificus, prof. jhr. dr. de Savornin Lohman; voorts het bestuur van de Utrechtsche Vrouwelijke Studentenvereeniging en tal van andere belangstellenden.

Jhr. L. E. de Geer van 't Gein en Oudegein, rector Senatus Veteranorum, verwelkomde de verschillende autoriteiten, bracht hulde aan de schenkers en allen, die verder aan de inrichting van het museum hadden medegewerkt, waarna hij in 't kort het nut dezer instelling voor de studenten nog eens uiteenzette. Tevens bood hij het museumbestuur namens baronesse Van Ittersum een beker aan, die vroeger toebehoord heeft aan het gezelschap „Mutua Fides", dat zich later in het corps heeft opgelost.

De heer Van Banning, conservator, schetste de geschiedenis van de nieuwe instelling. Daarna maakte men een rondwandeling door het gebouw.

ACADEMISCHE EXAMENS.

Amsterdam. (Vrije Universiteit.) Geslaagd voor het cand. ex. theologie H. J. ten Brink; id. doct. ex. Nederl. letteren H. A. Scholtz.

Delft. Gesl. ing.ex. bouwk. ing. de heeren J. H. Froger, P. van Loo, F. M. Oswald, mej. L. M. Pomes, mej. P. W. Rooseboom, A. Viergever.

VISSCHERIJ.

KRALINGSCHEVER, 22 Mei. Heden waren ter markt aangevoerd: 10 groote zomerzalmen, *f* 2.25—2.85 per ½ kg.

IJMUIDEN, 22 Mei. Van de treilvisscherij kwamen heden alhier aan den afslag de motorloggers: Sch. 7 (Condor) met *f* 629; Sch. 78 (Margaretha en Maria) met *f*544; Sch. 35 (Zeevaart) met *f* 477; K.W. 42 (Rijnmond I) met *f* 350; K.W. 147 (Wilhelmina III) met *f* 186; K.W. 8 (Petronella Fierman) met *f* 194; K.W. 5 (Huberta Gerarda) met *f* 196; K.W. 138 (Wilhelmina II) met *f* 257; K.W. 161 (Katwijk III) met *f* 559; K.W. 56 (Henk) met *f* 292; K.W. 48 (Cornelia Maria) met *f* 347; K.W. 70 (Nelly Marie) met *f* 350; K.W. 69 (Saturnus) met *f* 677 en K.W. 130 (Nederland VII) met *f* 322 aan besomming. Als bijzonderheid kunnen we nog vermelden, dat heden geen enkele stoomtreiler aan de markt kwam.

RECHTSZAKEN.

HET TORENDRAMA TE AMSTERDAM.

De behandeling der zaak geschorst.

Voor de Vierde Kamer der Amsterdamsche Rechtbank is hedenmorgen de behandeling voortgezet van het Torendrama, de zaak van den leidekkerspatroon, wien moord subs. doodslag ten laste is gelegd.

Verhoor van den rechter-commissaris.

Op verzoek van den verdediger wordt gehoord mr. G. Jütte, rechter-commissaris, die in deze zaak het onderzoek heeft geleid.

Mr. Kokosky: Welke is uw indruk van verdachte?

Mr. Jütte: Gedurende het onderzoek heb ik mij dikwijls afgevraagd: speelt de man comedie? Hij was volkomen onvatbaar voor feiten en omstandigheden, die tot conclusies te zijnen nadeele leidden. Dat was reden dat ik mij afvroeg of hij abnormaal was. Aan den anderen kant hoorde ik van de getuigen zooveel slechts van den man, dat ik hem niet als geesteszieke, maar als geestessterke wilde zien, die op zijn omgeving grooten invloed had. Hij leek mij bezeten door gelddorst, en het kwam mij voor dat hij niets wilde ontzien om dien gelddorst te bevredigen. De instructie heeft langen tijd geduurd; had ik dat kunnen voorzien, dan had ik een onderzoek naar verdachtes geestvermogens doen instellen.

Een onderzoek naar de geestvermogens van verdachte.

President mr. Huysinga: Mr. Kokosky, wilt u ons zeggen of u een onderzoek zult vragen naar de geestvermogens van verdachte, dan kan de Rechtbank zich over dat punt eerst beraden.

Mr. Kokosky zegt dienaangaande zelf te twijfelen, maar voor zichzelf niet verantwoord te zijn wanneer hij een dergelijk verzoek niet zou hebben gedaan.

De Officier van Justitie, mr. Versteeg, betreurt het dat de verdediger nu eerst dit punt naar voren brengt. Wanneer de verdediger dit onderzoek in het belang van verdachte acht, zal spr. zich daartegen niet verzetten.

Mr. Kokosky verklaart zijn gedrag. Hij is zelf tijdens het vooronderzoek vertoornd geweest op verdachte, omdat deze zulk een vreemde houding heeft aangenomen. En deze houding, ook gedurende het proces, is aanleiding voor spr. om thans nog dit verzoek te doen.

De Rechtbank gaat in raadkamer en na te zijn teruggekeerd deelt de president mede dat de Rechtbank een onderzoek naar de geestvermogens van verdachte wenschelijk acht, te dien einde de stukken in handen stelt van den rechtercommissaris en de behandeling der zaak schorst totdat dit onderzoek is geschied.

ONZE OOST.

INDISCHE TELEGRAMMEN.

BOEDI-OETOMO.

Te weinig militant?

BATAVIA, 22 Mei. Mr. Singgih, hoofdbestuurslid van Boedi Oetomo, is uit de organisatie getreden. Volgens de Inlandsche pers is de reden hiervan het feit, dat Boedi Oetomo zich afzijdig heeft gehouden van de jongste protestvergaderingen tegen het vonnis over de vier leiders van de P. N. I. (Aneta.)

DR. A. DE KAT ANGELINO.

Dr. A. de Kat Angelino, die begin September a.s. naar China zal vertrekken tot bijwoning van het Pacific Congres te Hankau, zal zich daarheen begeven via Amerika en Japan.

Wij vernemen, dat hij na afloop van dit congres, dat onder auspiciën van het te Honolulu gevestigde Institute of Pacific Relation zal worden gehouden, nog twee of drie maanden in China zal blijven om de maatschappelijke verhoudingen en toestanden aldaar te bestudeeren, alvorens hij zijn reis naar Java zal voortzetten.

Van het bekende groote werk van dr. A. de Kat Angelino zal begin der volgende maand bij Martinus Nijhoff in Den Haag de Engelsche vertaling verschijnen, verzorgd door dr. Reinier, den leerling van prof. Geyl.

AANBESTEDINGEN.

Het gemeentebestuur van Delft heeft aanbesteed het maken van het tweede gedeelte van het Oostelijk hoofdriool. Laagste inschrijver J. A. L. van Dijk, Delft, met *f* 55.890.

DIEREN VAN HEEM EN HOF.

Chineesche knobbelganzen.

23 Mei. — De Chineesche Knobbelganzen, die men om hun overeenkomst in houding en halslengte wel eens Zwaanganzen genoemd heeft, verschillen zóóveel in type van de wilde ganzen, dat men zich vroeger niet kon voorstellen, hier met een zuivere afstammeling van deze te doen te hebben.

Later begreep men, dat eeuwen en eeuwen van leven onder geheel verschillende klimatologische- en andere invloeden wel degelijk in staat zijn, om groote afwijkingen voort te brengen, voor zooverre deze plotseling niet reeds uit zich zelf te voorschijn komen.

Hoe lang men de Chineesche Knobbelganzen reeds kent in Europa, is niet meer met zekerheid na te gaan, doch het staat wel vast, dat de eerste gegevens daaromtrent weer verloren zijn gegaan, want uit oude paperassen blijkt, dat in 1788 Amerika's eerste president — George Washington — van gouverneur Morris twee Chineesche varkens en een paar Chineesche ganzen ten geschenke heeft gekregen.

Om misverstand te voorkomen, zij hier nog even vermeld, dat er nòg een andere knobbelgans bestaat, n.l. de Afrikaansche welke het eerst door Buffon beschreven werd onder den naam van Chineesche gans. Beide soorten zijn aan elkaar verwant, doch verschillen in grootte en houding.

Witte Chineesche Knobbelgans.

De Chineesche Knobbelgans is kleiner, levendiger, vruchtbaarder en meer opgericht van houding dan de Afrikaansche. Bij de laatste is de knobbel minder sterk ontwikkeld dan bij de Chineesche.

De Chineesche Knobbelgans is in gewicht de kleinste van alle tamme ganzensoorten. Zij komt in twee kleuren voor, n.l. in z.g. „bruin", (d.w.z. geteekend) en in wit.

De bruine hebben een geheel àndere halsteekening dan de gewone wilde ganzen. De bovenste helft van den kop en de achterzijde van den hals tot aan de schouders zijn bruin geteekend, terwijl de voorzijde chamois-wit van kleur is. Borst en vleugels vertoonen dezelfde omzooming als bij wilde en Toulouse-ganzen, terwijl de flanken weer witachtig zijn. Knobbel, snavel, oogen en pooten zijn zwart. Bij de witte zijn de oogen blauwachtig en de snavel, pooten en knobbel oranjegeel.

De Chineesche zijn zeer gehard en fokken gemakkelijk; daar het sierlijke „verschijningen" zijn, worden ze gaarne op buitens gehouden. In ons land zijn ze weinig verbreid en wat men aantreft, laat in fijnheid van type en meestal óók in knobbelontwikkeling te wenschen over.

ONZE GIRONUMMERS.

De gironummers van het „Algemeen Handelsblad" zijn:

Giro Gem. Amsterdam No. H 3000.
Postgiro No. 80.

ANDRIES PELS & SOONEN.

Een Amsterdamsche bankiersfamilie uit de 18de eeuw.

TOEN, in 1725, de Amsterdamsche burgemeester de Haze de Georgio het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, liet hij een vermogen na van meer dan drie millioen, waarvan zijn neefjes en nichtjes profiteerden. Het was in die dagen een enorm kapitaal en die rijkaard werd dan ook beschouwd als een van de vermogendste ingezetenen van de Republiek.

Er waren in de achttiende eeuw trouwens, vooral te Amsterdam, tal van groote vermogens. Bij een schatting in het jaar 1742, werd bijv. burgemeester Dirk Trip op een inkomen van 54 à 56.000 gulden getaxeerd. Zijn collega, burgemeester Jan Six, op 50 à 52.000 gulden. Na hen kwam de baron van Wassenaer met een inkomen van 50 à 52.000 gulden, vervolgens burgemeester Lieve Geelvinck met 46 à 48.000 gulden en de weduwe van den in het vorige jaar overleden burgemeester Balthasar Scott, Constantia Aletea Cooymans, die 42 à 44.000 gulden per jaar te verteren had. Toen deze dame, twee jaar later overleed, bedroeg de geheele nalatenschap meer dan twee millioen. Uit welke cijfers we kunnen opmaken, dat de inkomsten slechts een klein percentage van het geheele bezit waren. Aan millionairs was er geen gebrek in de achttiende eeuw en een millioen van toen was heel wat meer waard dan onze naoorlogsche.

De allerhoogste aangeslagene van het geheele, zooeven genoemde, kohier van het jaar 1742, was mevrouw de weduwe Pels, Angenita Bouwens, die op het destijds zeker kolossale bedrag van 70.000 gulden getaxeerd was. Wel schijnt mevrouw tegen dien aanslag geprotesteerd te hebben en is die later wel met eenige duizenden guldens verminderd, maar niettemin bleef zij de hoogste van allemaal, en toen zij op 31 Januari 1749, overleed, teekende Bicker Raye terecht in zijn dagboek aan, dat „Mevrou de Weed" van de Heer Andries Pels in een seer hogen ouderdom, kragtig veel geldt nalatende overleeden", was. Onze dagboekschrijver noemt ditmaal maar geen bedrag, meestal doet hij dat wel en dan is het merkwaardig, dat Bicker Raye het fortuin van die millionairs gewoonlijk hooger taxeert, dan de officieele aangifte voor het middel van collaterale successie. Hij behoorde zelf tot die kringen en hij zal het wel geweten hebben en dus moeten we wel veronderstellen, dat er met de officieele aangiften over 't algemeen nog al geknoeid werd, om de successierechten te ontduiken.

De zooeven genoemde mevrouw Pels was de weduwe van den in 1731 overleden Andries Pels, die wel is waar geen oppermachtig burgemeester was, zooals zijn collega-millionairs, maar bekend stond als de allervoornaamste koopman van Amsterdam.

Wis als Pels.

In 1707 had de destijds 52-jarige Andries Pels, koopman, reeder, bankier en assuradeur, de firma Andries Pels & Soonen opgericht en deze kreeg al spoedig zoo'n uitstekende reputatie, dat men in de achttiende eeuw zei „wis als Pels", zooals men thans zegt „zoo goed als de Nederlandsche Bank". Want Pels was solide, daar was iedereen van overtuigd, en gedurende het 67-jarig bestaan van de firma, heeft men nimmer aan die soliditeit behoeven te twijfelen.

Vroeger had er nog een andere firma Pels bestaan, door den vader van Andries, Jean Lucas Pels in 1680 gesticht. Ook dit huis van Jean Pels & Soonen mocht er zijn en verrekende dikwijls meer dan twee millioen per jaar door bemiddeling van de Wisselbank. Nadat zijn vader en zijn beide broeders, Guillielmo en Jean Lucas Jr. overleden waren, die in de laatste jaren van hun leven onder hun eigen naam zaken gedaan hadden, stichtte Andries het beroemde huis Andries Pels & Soonen, dat al spoedig een wereldvermaardheid kreeg.

De rijke man woonde op de Heerengracht bij de Leidschegracht. Zeker is het een deftig huis geweest, het tegenwoordig nr. 438, maar toch, er zijn er in de bocht veel mooier, dan het door den rijksten man van Amsterdam bewoonde.

Reeds onmiddellijk na de oprichting schijnen de zaken een enorme vlucht genomen te hebben en gedurende zijn geheele bestaan heeft het huis Andries Pels & Soonen steeds zoo om en nabij de 20 millioen — soms zelfs 30 — per jaar, door bemiddeling van de Wisselbank verrekend. Dat is dus ongeveer tienmaal het bedrag van de firma van den vader.

Veel weten we van die zaken niet en terecht zegt Elias in de bijlagen op „de Vroedschap van Amsterdam", dat het eenige wat men van de geschiedenis van het beroemde huis Pels zeggen kan, is dat er niets van te zeggen valt.

Na den dood van den stichter zetten zijn twee zoons de zaken voort. De oudste, naar zijn grootvader, Jean Lucas genoemd, woonde op de Heerengracht bij de Nieuwe Spiegelstraat, (thans no. 458). De tweede, Pieter, woonde bij zijn moeder in. De man was ondanks al zijn geld ongehuwd gebleven. Hij en zijn broer golden voor „de grootste coopliedeп en reeders van scheepen, de geheele weerelt door, die er in langen jaaren bekent sijn geweest."

Tijdens hun bewind knoopte de firma onderhandelingen aan omtrent het sluiten van een leening van 750.000 gulden ten behoeve van den hertog van Koerland. Aan het huis Pels was hiertoe op 21 Februari 1738 door de Staten van Holland vergunning verleend, in de hoop dat „hierdoor gefaciliteerd sal worden de soo lang getraineerd hebbende negotiatie over het Commercie-Tractat (met Rusland) en den uitvoer van het hout, over welker verhindering door ingezetenen van deze provintie geklaagt is." Van de leening kwam (Juli 1739) gefourneerd worden, waarop de hertog den 25sten April 1739, onder dankbetuiging aan de Staten, er maar van afzag.

Beide broers Pels stierven kort na elkander in het jaar 1741. Zij worden door onzen dagboekschrijver niet vergeten.

„7 Januari 1741 is de Edl. Heer Jan Lucas Pels Heere van Hoogelande, scheepen deser stat, tot onuytspreekelijke droefhijt van sijn elustere familie en duysende menschen, na vier weeken getrout te zijn geweest, aan een slaapsiekte en een pleuris in de borst overleeden. Hij was de grootste koopman van sijn tijt, en laat considerabel veel gelt na."

Volgens de registers van de collaterale successie was dat 432.000 gulden, maar 't zal wel wat meer geweest zijn.

Van Pieter Pels, den ongehuwden firmant, die een maand na zijn oudsten broer overleed, schrijft Bicker Raye „op 1 Febr. 1741 is de Edl. Achtb. Heer Pieter Pels, scheepen deser stadt en Capitijn van de Edl. Manhaften burgerij, na een langduerende en queynende siekte overleeden, waaraan de Amsterdamse beurs considerabel verliest."

Pieter liet een vermogen van 251.000 gulden na, maar ook deze erfenis zal wel wat zuinig berekend zijn.

Jean Lucas, die eerst met de rijke juffrouw De Wildt getrouwd was geweest, van wie Bicker Raye bij haar dood in 1739 wist te vertellen, dat zij in haar jongen tijd een heel mooi mensch was geweest, maar eenige jaren voor haar dood zoo verschrikkelijk leelijk was geworden, dat alle menschen haar met afgrijzen aan moesten zien, was kort voor zijn dood hertrouwd met Anna Elisabeth Geelvinck, de dochter van burgemeester Lieve Geelvinck en weduwe van den schepen Nicolaas Pancras, die behalve „considerabel veel geld" ook nog het mooie huis op Heerengracht (no. 458) en een „overheerlijke buitenplaats in de Weyk" (Scheijbeek onder Beverwijk) meebracht. Beide huwelijken waren kinderloos gebleven en na het overlijden van Jean Lucas en zijn broer Pieter ging het bewind over het huis Andries Pels & Soonen over op hun zwager Mr. Jan Bernd Bicker, die met de jongste zuster Johanna Sara, gehuwd was en op hun neef, Cornelis Munter, den zoon van burgemeester Willem Munter en van Catharina Pels, de tweede dochter van den stichter van het beroemde handelshuis.

Mr. Jan Berndt Bicker, de oudste firmant, — neef Cornelis Munter was nog pas vijf-en-twintig jaar toen hij reeds in de firma werd opgenomen — woonde in het prachtige huis „de Vergulde Turksche Keyser", op de Heerengracht bij de Vijzelstraat (thans no. 527), dat hij in 1725 voor 62.500 gulden gekocht had. Een verschrikkelijk gewichtig heerschap, die mr. Jan Bernd Bicker. Hij had allerlei eerebaantjes en was behalve schepen van de stad, ook nog casteleyn van Muiden, baljuw en dijkgraaf van Gooiland en nog een heeleboel meer.

* * *

Van den anderen firmant weten we niet zooveel, behalve dan dat hij rijk was en een mooi huis in de bocht bewoonde, het derde huis ten Oosten van de Nieuwe Spiegelstraat, dat na zijn dood voor niet minder dan 125.000 gulden verkocht werd. De man is trouwens reeds in 1750 op nauwelijks 34-jarigen overleden. Hij had het mooiste meisje van Amsterdam getrouwd. Margaretha Cornelia van de Poll, de dochter van den burgemeester, was nauwelijks zestien jaar toen zij met den jeugdigen bankier in het huwelijk trad. Bicker Raye noemt haar „een seer schoon mens en tussen de sestien en seventien jaar oudt." Na het overlijden van haar eersten man hertrouwde het mooie, schatrijke weeuwtje met een Franschen markies, den broer van den Franschen gezant in Den Haag. Over dat huwelijk is veel te doen geweest. Booze tongen beweerden, dat het den vroolijken Franschman om de duiten van Cornelis Munter sallger te doen was. Het is mogelijk, maar in ieder geval kreeg hij een mooie en elegante vrouw op den koop toe.

In hetzelfde jaar, dat Cornelis Munter overleden was, stierf ook de oudste firmant, mr. Jan Bernd Bicker. Reeds was ook diens oudste zoon Hendrick in de firma opgenomen en nu papa was overleden, kwam ook zijn broertje Jan Bernd Jr. een knaap van zeventien jaar, aan het hoofd van het aanzienlijke huis Andries Pels & Soonen. Gelukkig voor de jongelui was mama er ook nog en deze zal, als dochter van den grooten Andries Pels, zeker wel wat te zeggen hebben gehad, althans in de eerste jaren. Cornelis Munter had geen kinderen nagelaten en de Bickers waren nu alleen de baas.

Er was in het jaar 1757 weer sprake van een leening en wel van 500.000 gulden aan den koning van Pruisen. Burgemeesteren hadden echter weinig lust hun toestemming te geven en stuurden Hendrik Bicker, die hen daaromtrent kwam polsen, met een kluitje in 't riet. Zij gaven voor dat hun handen door het placaat van 7 April 1700 tegen uitheemsche negotiatiën, zoodanig waren gebonden, dat zij hun toestemming niet konden geven en verwezen hem naar de Staten van Holland. Ook van deze leening kwam dus niets en de eenige onderneming, die werkelijk tot stand is gekomen en waarvan wij iets met zekerheid weten is een leening van 1.700.000 gulden, die door de firma Pels op 1 Augustus 1772, ten behoeve van de vrije rijksstad Hamburg geëmitteerd werd.

In 1773 kwam ook de oudste zoon van Hendrik Bicker, die evenals zijn grootvader en zijn oom, Jan Bernd heeten, in de firma. Lang zou deze er geen plezier van hebben, want reeds in 1774 werd de firma ontbonden. De oude mevrouw leefde toen nog en ook Hendrik Bicker was er bij tegenwoordig, maar zijn broer was kort tevoren overleden, zoodat slechts vader en zoon de zaken liquideerden.

FR. BEIJERINCK.

Kaartenverkoop Mysteriespel Stadion, Amsterdam

1sten Pinksterdag den geheelen dag en 2den Pinksterdag tot 3 uur aan alle bekende Stadion-Voorverkoopbureaux, alsmede bij:

Passman, Amstelveenscheweg 168 | Schouten, Amstelveenscheweg 14-16 | Pohlman, Nieuwendijk 95 | Pennock, Marnixstraat 305 | Arnold, Rozengracht 144 | Scholten, 1e C. Huygensstraat 65 | Erftemeijer, Haarlemmerstraat 141 | v. d. Weyden, J. P. Heijestraat 114 | Jansen, Marnixstraat 343 | Langendam, Tichelstraat 4 | Wezenbeek, Posjesweg 38, Baarsjesweg 237, Hoofddorpweg 19.

Voorts 1sten Pinksterdag 11—5 uur en 2den Pinksterdag 11—3 uur CENTRAAL VERKOOPBUREAU N.Z. VOORBURGWAL 74, TELEFOON 45074 en 2den PINKSTERDAG vanaf 9 uur v.m. AAN DE STADION-LOKETTEN

GEGROEPEERDE AANKONDIGINGEN

JONGE DAME, 18 jaar, ruim 3 jaar kantoorpraktijk, goed kunnende typen en bekend met telefoontableau,
zoekt voor direct werkkring.
Brieven onder No. 24572, Admin. Handelsblad.

ZANDVOORT.
TE HUUR VOOR DE ZOMERMAANDEN.
Groote Gemeubil. Villa met Garage
aan de Koninginneweg, bevattende 7 kamers, badkamer, keuken, 2 serres, zolder, grooten tuin rondom het huis met schuur en zandbak. Te bevragen Kostverlorenstraat 37, Zandvoort, Telefoon 151.

DUITSCHLAND.
In het district AKEN, tusschen Keulen en Aken, is een
SCHULDVRIJ HOENDERPARK
met een bestand van 1200 EERSTE-KLASSE LEGHORNKIPPEN van het ZWAARSTE SOORT,
WEGENS ZIEKTE VAN DEN EIGENAAR TE KOOP.
Tot het Hoenderpark behooren: 1 Villa, bevattend 9 kamers, 1 groot Woonhuis met 25 kamers, zaal en bijgebouwen, 2 kleine Woonhuizen, 1 Remise, leghallen, circa 15 H.A. Bouwgrond, waarvan 6 H.A. omzoomd grasland, en eendenvijver. Spoorwegverbinding met het landgoed aanwezig. — Koopprijs *f* 60.000. Betaling volg. overeenkomst. Aanvr. ond. no. 24412, Handelsbl.

VACANTIE TE ZANDVOORT.
Diverse mooie gemeubileerde Villa's, Boven- en Benedenhuizen te huur aan de Kostverlorenstraat, Parallelweg, Hoogeweg en Zeeweg, keurig ingericht met vaste waschtafels enz. Te bevr. Kostverlorenstraat 37, Tel. 151.

Groot Fabriekskantoor te Rotterdam vraagt
STENO-TYPISTE.
Vereischten: H.B.S.-opleiding, bekend met de moderne talen, doch minstens één dier talen uitmuntend, bij voorkeur ervaring in techn. corresp.; enkele jaren praktijk. Brieven met volledige gegevens omtrent opleiding, waar gewerkt, verlangd salaris enz. onder No. 24538, Admin. Handelsblad.

Wie wil Heer, banktechnisch en administratief goed onderlegd, zeer goede positie bekleedende, met groote werkkracht, organisatietalent, en grooten drang tot initiatiefnemen, in de gelegenheid stellen, zijn gaven te ontplooien ten bate van de zaak, die hij moet dienen en tot bevrediging van zijn scheppingsdrang? Brieven onder No. 24508, Administratie Handelsblad.

VERKAUFS-FILIALE
oder
GENERAL - VERTRETUNG
für
Schweiz - Oesterreich - Ungarn
übernimmt rout. Schweizer Kaufmann mit dem Verkauf in den 3 Märkten vollständig vertraut. Erstklassiger Organisator, hervorragender Verkäufer. — KAUTIONSFÄHIG. Anträge unter „Markenartikel" Nr. O. F. 342o B. an ORELL FÜSSLI — Annoncen Bern (Schweiz).

TE HUUR OF TE KOOP GROOT HEERENHUIS MET TUIN
176 M2., direct te aanvaarden, ook geschikt voor woning met kantoor of Pension. Vondelstraat 164, Amsterdam. Te bevragen B. J. VAN HILST, Ceintuurbaan 249, Tel. 26736, en v. EYCK en v. d. ENDE, Tel. 53944.

Financier zoekt verbinding met Concern
(Bank, Verzek. Mij. enz.) of particulier, die DOOR BELEGGING hun jaarlijksche inkomsten wenschen te verdubbelen, ZONDER KAPITAAL AAN HUN BEDRIJF OF HUN VERMOGEN TE ONTTREKKEN.
Slechts serieuze gegadigden, met een crediet van *f* 500.000 en daarboven, gelieven te reflecteeren.
GEEN TUSSCHENPERSONEN.
Volstrekte discretie verzekerd. Brieven No. 24514, Adm. Handelsblad.

TEXTIEL - ZIJDE - BONT. (Belg. Export).
WIJ ZOEKEN: GOED INGEVOERDE FIRMA met reizigersstaf over geheel Nederland, resp. Heeren welke over uitgebreide cliëntèle in deze artikelen beschikken.
WIJ BIEDEN: HOOGE VERDIENSTE door uiterst concurreerende prijzen en interessante condities.
Referenties met event. omzetcijfers verzocht onder No. 24446, Adm. Handelsblad.

Zeer belangrijke AMERIKAANSCHE FABRIEK wenscht in relatie te treden met Hollandsche firma's, welke zich wenschen te belasten met de
uitsluitende VERTEGENWOORDIGING van haar
a) WATERPOMPEN
b) WASCHMACHINES
c) LANDBOUWWERKTUIGEN
d) KLEINE HANDTRACTORS VOOR LANDBOUWDOELEINDEN.
De Directeur vertoeft in Holland van 28 tot 30 Mei.
Brieven: SIDIC, 70, Rue Amelot, Paris (11e).

GEVRAAGD in tijdelijken dienst een
Electrotechnisch Teekenaar
met eenige ervaring. Sollicitaties met opgave van verl. salaris aan AEG, Frederiksplein 26, Amsterdam C.

Te huur gevraagd
in rustige omgeving, gemakkelijk te bereiken vanuit Amsterdam, Rotterdam en Den Haag
een ruimte van minstens 30 X 20 M.
kleinste hoogte min. 8 M.
Electrische aansluiting voor minstens 100 K.W. gewenscht.
Brieven met uitvoerige beschrijving, huurprijs, ligging enz. No. 24532, Handelsblad.

HYPOTHEEK.
GROOTE INDUSTRIEELE ONDERNEMING
vraagt Hypotheek, pl.m. 4 ton,
op hare gebouwen, terreinen, woonhuizen en gronden. Ruime overwaarde der onderpanden. — Geen tusschenpersonen.
Serieuze reflectanten gel. brieven te zenden onder no. 24424, Hblad.

KAPITAAL-DEELNAME.
Bestaande N.V. in de automobielbranche, welke hare fabriek wil uitbreiden met de vrachtautomobielfabricage, om te komen tot een NEDERLANDSCHE AUTOMOBIELFABRIEK (met de fabricage is inmiddels reeds begonnen),
zoekt
Kapitaalkrachtig persoon
voor deelname met 100 Mille; zoo mogelijk met veel Nederlandsche en Nederl.-Indische relaties.
Positie van Commercieel Directeur desgewenscht beschikbaar. — Energieke technische leiding aanwezig.
Brieven onder no. 24422, Administratie Handelsblad.

Aan den cursus tot Opleiding van Chr. Onderw. gevraagd
EEN LEERAAR
VOOR 'T GEHEELE VAK
KENNIS DER NATUUR.
Sollicitaties aan J. Wijngaarden, Lomanstraat 87, Amsterdam (Z.)

KAPITAAL IN 'SYNDICAAT
gezocht voor opr. v. ondernemingen, waarvoor 500.000 gld. direct na opr. aanwezig.
Benoodigd *f* 10.000.—.
Admin. Positie na opricht. mogelijk. Br. No. 24530, Adm. Handbl.

Modern ingerichte Drukkerij
niet gebonden aan tarieven
prima werk leverende, uitmuntende referenties, zoekt relaties met groot-verbruikers van drukwerk. Brieven onder motto WERK, Bolrek, Amsterdam.

GELDBELEGGING.
Aangeboden een zeer gunstig te Utrecht gelegen BLOK
BOVEN- EN BENEDENHUIZEN
f 8250.- p. Huis. Huur *f* 750.-.
HYPOTHEEK *f* 6500.-.
Br. No. 23850, Adm. Hand.bl.

Jong betrouwb. Tuinbouwer,
28 H.A. 1e klasse tuingrond bebouwd hebbende met bloemkool, spruitkool, aardappelen, bloembollen enz., prachtig gel. bedrijf,
zoekt COMPAGNON
met ± 15.000 gulden om voor gezamenlijke rekening het bedrijf voort te zetten. Uitmuntende gelegenheid voor jongmensch, die het stadsleven beu is en zich in den Tuinbouw wil bekwamen. 1e klas referentiën.
Br. No. 24548, Adm. Handelsblad.

Agenten - Agentessen.
Meer dan 50 jaren bestaande Textielfabriek zoekt voor den verkoop aan Particulieren, in verschillende deelen des lands,
DAMES EN HEEREN
met goede relaties, om tegen hooge provisie als Agent of Agentes werkzaam te zijn.
Br. No. 24434, Adm. Handelsblad.

VOOR DEN VERKOOP
aan Meubel- en Timmerfabrieken, Aannemers, Drogisterijen en Verfwinkels worden tegen hooge provisie
goede Vertegenwoordigers
gezocht. Zonder bewijzen van verkoopkracht onnoodig te solliciteeren. Brieven onder No. 24414, Adm. Handelsblad.

TE HUUR AANGEBODEN:
schitterend gelegen
half Villatje,
gelegen aan de Zandvoortschelaan te ZANDVOORT, 2 min. van tramhalte Waterleiding. Huurprijs 55 gld. per maand. Brieven onder A 67, Alg. Adv.-Bureau ROUMA & Co., Amsterdam.

TE KOOP
een goed beklante Dames- en Kinder-Confectiefabriek te Amsterdam, waarin een ruim bestaan verzekerd is. Inlichtingen Makel. Wasmoeth, Adm. de Ruyterw. 51.

AANBESTEDING.
Het BESTUUR van de N.V. OOSTELIJK ZWEMBAD zal op Donderdag 18 Juni e.k. aanbesteden:
„Het bouwen van een OVERDEKTE ZWEMINRICHTING te Rotterdam".
Bestek en teekeningen à *f* 35.— verkrijgbaar van af Dinsdag 26 Mei bij de LICHTDRUKINRICHTING A. C. VAN BRONKHORST, Torenlaan 2 te Bussum. (Restitutie volgens bestek.)
De Architect B.N.A.,
FOEKE KUIPERS.

Oude, aanzienlijke Duitsche Lakfabriek
gespecialiseerd in de vervaardiging van de fijnste olielakken en emailles en moderne cellulose-lakken voor automobiel, alsook in het bijz. voor houtbewerking,
zoekt ingevoerd
Vertegenwoordiger.
Voorraad in consignatie wordt event. verstrekt.
Aanb. o. H.E. 8291 aan RUDOLF MOSSE, Hamburg 36.

BUSSUM.
Openbare Verkooping.
De meermalen aangekondigde VEILING van de VRIJSTAANDE VILLA gen. „UYTENBOSCH", pl. gem. 9, met st. en houten bergpl., ondergr., erf en tuin, gel. a/d SPOORLAAN te BUSSUM, gr. 2.81 A.,
blijft bepaald op Woensdag 27 Mei 1931, des av. 7.30, in Hotel „De Rozenboom" te Bussum.
G. H. VAN MEER,
Notaris, Bussum.

VERVOLG VAN BLZ. 3.

TE KOOP AANGEBODEN

HUPMOBILE CABRIOLET 1928, 8 cyl., prachtwagen, wegens vertrek *f* 1350.—. Rustenburgerstraat 348. Tel. 23248.

BANKER-DESK., breed 150. In goeden staat en billijk. Brieven onder No. 5015, aan Adv.-B. Amrab, Keizersgr. 215, A'dam-C.

TE HUUR GEVRAAGD

Gevraagd in Laren, voor gezin van 7 personen, een
NET LANDHUISJE,
voorzien van gas en electr. licht. Ongeveer van 15 Juli—15 Aug.
Br. No. 14, Boekh. K. v. d. Schot, Jac. Obrechtstraat 14, Amsterdam.

TE HUUR AANGEBODEN

Te huur Bloemendaal
KLEINE VILLA voordeelige condities. Br. T 6959, Handelsblad.

FLAT
f 80.— per mnd. met gebruik van lift en centr. verwarming, vaste waschtafels etc. Schitterend uitzicht, 1 min. van Centr. Station.
Brieven lett. W.L. 650, RICARDO's Adv. Bur., Amsterdam.

HILVERSUM.
Een ideale woning in een ideale woonplaats vindt men door tusschenkomst van de ter plaatse de best georiënteerde kantoren van WONINGBUREAU „SPEURDER", Neuweg 267/269, telef. 2082 en 263.
's Maandags van 12—half 2 Hotel „Du Commerce", Amsterdam.
Op aanvrage gratis toezending van onzen gids „Volg dezen weg".

ZANDVOORT.
HUIZE ROYAL,
BOULEVARD FAVAUGE 17—20.
80 Kamers. Stroomend water.
Pinksterdagen van Zaterdag voor diner tot Dinsdag na ontbijt van af *f* 10.— p. p.

PARTERRE HEERENHUIS, omtrek Apollolaan, bevatt. 2 groote kamers en keuken. Huur. *f* 65 per maand. Br. T 6971, Handelsblad.

TE HUUR 1 Juni geheel gerest. 3e ETAGE mooiste gedeelte Sax. Weimarlaan. Uitz. Vondelp. Dag. bez. v. 2-6 d. Sleutel ben. S. Weimarl. 10.

BLARICUM.
Prachtig gelegen gem.
LANDHUIS te huur,
3 kamers, keuken, 3 slaapk. (8 bedden). Br. letter H. K., Agentschap Handelsblad, Blaricum.

GEDEELTE HEERENHUIS, omtrek Apollobuurt, bevatt. 4 kamers en keuken. Huur *f* 950 p. j. Brieven onder T 6972, Handelsblad.

BOVENHUIS.
Hoofddorpplein 23,
KEURIGE 1e ETAGE
TE HUUR. Bevr. „HOEKSTEEN", Tel. 46426, Keizersgracht 330.

Te huur aangeboden:
1e BOVENHUIS
Korte Meerhuizenstr. 14, bev. totaal 6 kam., keuk., veranda, badcel, huurpr. *f* 45 p. m. Sleutel Meerhuizenstr. 20 huis. Aanv. direct.
1e BOVENHUIS
Witte de Withstr. hoek Adm. de Ruyterweg, bev. 4 kam., keuk., zolder en zolderk., huurpr. *f* 44 p. m. Aanv. 1 Juni. Te bevr. bij E. Steenbergen, Chasséstr. 92, Telef. 83422.

BERGEN N.-H.
TE HUUR groote vacantie of langer
GEM. LANDHUIS.
Gas, elctr., warm stroomend water. Groote tuin, vruchten.
KERKELAAN 24.

HET NIEUWE HUIS, ROELOF HARTPLEIN 4
per 1 Aug. of eerder is de huur te aanv. v. 1 App. (kl. zitk. en kl. sl.k.) *f* 240 p.j. 1 App. zitk., slaapk., douche en soullery *f* 510 p.j. Kijkdagen: Dinsdag 26 en Woensdag 27 Mei a.s. v. 10½—12½ en 1½ u. Uitsluitend voor leden op vert. v. lidmaatsch.boekje.

TE HUUR AANGEB. in Den Haag voor Aug. en September deftig gem.
HEERENHUIS,
omtrek Boschjes en Schev., 6 bedden, str. water, bad, tel., gr. tuin. Brieven letters V.V., Bijkantoor Handelsblad, Den Haag.

WETERINGSCHANS.
Ruim Heerenhuis te huur, voor alle doeleinden geschikt. Brieven onder T 6964, Handelsblad.

Te huur aangeboden voor zomerm. twee vriendel. KAMERS, vl. bij park en de bosschen, z. gesch. v. H. of D. all. Br. no. 5577 Kraal's Boekh. Zeist.

BETREKKINGEN GEVRAAGD
Enkelvoudige Treffer f 1.— bij vooruitbetaling.

Dienstboden en verder Huishoudpersoneel,
verkrijgt U door bij ons een abonnement te nemen tegen *f* 6.— per jaar voor Amsterdam en *f* 8.— per jaar voor de Provincie. Hierop kunt U het geheele jaar personeel met prima referenties verkrijgen.
„CENTRAAL PLAATSING INSTITUUT",
Keizersgracht 243, Amsterdam, Telefoon 35887, na 6 uur Telefoon 23017.

REIZIGER, GARAGES jarenlang bezoekende, b. z. a. Verl. salaris *f* 20 p. w., mits hiernaast goede provisiebasis. Br. Z. 2408, H.

Dame-Huishoudster, m.l., zoekt pl. als hoofd der huishouding bij heer m. kinderen, g.k. koken. Pr. refer. Brieven Z 2381, Handelsblad.

Jonge Automonteur
(machinebouw-techniker)
zoekt betrekking
in een autoreparatieinrichting. Goede getuigschriften aanwezig.
Aanbiedingen o. K.b.U. 190 aan RUDOLF MOSSE, Bielefeld (Duitschland).

Demoiselle Suissesse française CHERCHE ENGAGEMENT auprès d'enfants dans bonne famille. Ecrire sous Z. 2409, Hbld.

Kindergärtnerin
(Fröbelin) 19 Jahr, sucht von sofort oder 1. Juni passende Stellung entl. als Hilfe im Haushalt Gefl. Angeb. u. Gehalt erb. T 6916, Handelsblad.

f 1000.— BELOONING, die jongeman, 36 jaar, adm. onderl., aan vaste positie helpt. Geh. verz. Br. J.Y. 638, Ricardo's Adv. B., A'dam

INDIE. (O. of W.) Besch. Jongedame z. pl. als hulp huishouding of bij kinderen, bij fam. naar Indië. Brieven onder T 6931, Handelsblad.

COSTUMIERE maakt en vermaakt Mantels, Japonnen, enz. bij zich aan huis. Brieven onder Z 2410, Handelsblad.

DAME,
P.G., 44 j. algem. ontw. jarenl. op buitenpl., toez. geh. hebbende op huis, tuin en boerderij, m. alle werkzaamh. op de hoogte, zag zich gaarne in derg. werkkr. gepl. Ook gen. leegst. buiten te bewonen.
Brieven Z 2411, Handelsblad.

Beëedigd LANDBOUWKUNDIGE met lange ervaring en zeer actief te Overijsel, biedt zijne diensten aan. Brieven B 776, Handelsblad.

DAME-HUISHOUDSTER, 48 j., P.G., z. pl. bij Heer of gezin, waar de huisvr. ontbr. Pr. ref. Br. B. 799, Handelsblad.

Beschaafd Heer,
eigen zaken gehad hebbende, bekend met de moderne talen en kantooradministratie,
zoekt vertrouwenspost
als privé-secretaris, magazijnchef, expeditiechef, incasseerder, opzichter, controledienst of iets dergelijks. Uitstekende referenties.
Brieven ond. T 6925, Handelsblad.

VERPLEEGSTER m. l. z. werkkr. v. HUISHOUDING en lichte verpl. Prima ref. Brieven onder B 802, Handelsblad.

DAME, 28 J.,
gesch. grosse elegante Erscheinung, tüchtige Hausfrau, in der feinen Küche sehr erfahre, sucht zum 1en Juli oder später NEUEN WIRKUNGSKREIS. Gutes Zeugnisse kann gestellt werden. Br. erbeten u. Nr. 12484, bkh. Hijman, c.s. Arnhem.

B. z. a. CHAUFF.-TUINMAN. Ook geneg. huisw. te doen. 15 Juni. V.g.g.v. Brieven lett. S. Boekh. J. v. HARDEVELD, Veenendaal.

BETREKKINGEN AANGEBODEN

KANTOOR
Grossier in Glaswerk en Huishoudelijke-Artikelen vraagt eenvoudig JONGMENSCH, met uitstekende schoolopleiding en practisch onderlegd, als assistent. Leeftijd circa 21 jaar. Aanvangssalaris *f* 30 p.w. Bekendheid met de branche strekt tot aanbeveling. Uitvoerige brieven met referenties en foto (wordt niet teruggezonden) onder T 6874, H.blad.

WORDT GEVRAAGD van af 1 Juni a.s. tot najaar,
Beschaafd Meisje,
bij kinderen en voor lichte huishoudelijke bezigheden. Brieven met inlichtingen en verlangd salaris Mevr. EECEN, Oudkarspel. Tijdelijk adr.: Villa „Shânti", Bergen aan Zee.

Wordt gevraagd tegen 15 Juli e.k. in een neutrale inrichting voor 25 kinderen van den leeftijd van 1—6 jaar
„een Directrice"
op de hoogte van kinderverzorging en ervaren in de huishouding. Zij, die reeds een soortgelijke betrekking hebben vervuld, genieten de voorkeur. Uitvoerige sollicitaties met afschrift getuigschriften te zenden onder T 6879, Handelsblad.

ALSBACH & DOYER,
Kalverstraat 176,
vragen per 1 Juli JUFFROUW voor administratie en correspondentie. Eenige kennis van muziek en mod. talen gewenscht. Uitsluitend schriftelijke sollicitaties met opgave van verlangd salaris.

MEISJE-ALLEEN
gevraagd in klein gezin. Aanmelden 's av. na 8. Apollolaan 99.

Gevraagd voor klein gezin MEISJE v. d. en n., zelfst. kunn. w. en k. Aanv.sal. *f* 35.—. Mevr. Dr. NANNINGA, Gudelalaan 11, Bussum.

DAME OP LEEFTIJD te Zandvoort zoekt ter bestiering harer huish. en tot gezelschap een
Beschaafde Dame
(liefst Duitsche). Br. IJIJ.L., Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam.

Gevraagd door Machinefabriek, Amsterdam: TYPISTE, bek. m. de mod. talen. Gegevens met verlangd salaris onder T 6903, Handelsblad.

Gevraagd te Baarn met 1 of 15 Juni een Tweede-Meisje, zelfst. k. werken en g. k. tafeld. Loon *f* 35 p.m. Br. No. 578, Boekh. R. J. Fuyk, Baarn.

VOOR DIRECT GEVRAAGD op druk Handelskantoor
AANKOMENDE STENO-TYPISTE
voor de Moderne Talen, P.G. of R.K.
Brieven met opgave van verlangd salaris onder T 6966, Handelsblad.

Gevraagd net TWEEDE-MEISJE, v.g.g.v. Apollalaan 11. Aanm. Dinsdag van 8—9 uur 's avonds.

Gevr. in gez. v. 3 pers. 1 Juni of lat. 2e MEISJE, kunn.n tafeldienen, strijken, kamerwerk. Aanm. O. Nassaulaa 57 's av.

LESSEN

OPLEIDING ONDERWIJZER(ES)
voor bezitters diploma H. B. S. en M. U. L. O. Inlichtingen: TH. HOOGEN, Valeriusstraat 94; D. SIMONS, Deurloostraat 54.

KORT EN GOED, Autorijden leeren bij HESSELING—HOLZHAUS, Hoofdweg 410.

LEÇONS DE FRANÇAIS
Conv., Gramm., Corresp., etc.
G. BOUCHE, Marnixstraat 370 II.

ENGELSCH. Bijwerken van leerlingen MULO, HBS en Gymasia door Stud. j.m., bill. cond., succes verz., ev. aan huis. Br. T 6856, Handelsblad.

OVERGANG EXAMEN
BIJLESSEN in Wis-, Natuur- en Schiekunde.
Contrôle op Huiswerk en Repetities. Nog enkele uren beschikbaar in de voor-avond, eventueel Woensdagmiddag.
Amazonenstraat 22 II, Zuid.

IN 3 MAANDEN leert gij Banjo, Guitaar en Hawaiian spelen, vanaf *f* 2.50 p. m. Instr. billijk, gem. cond. H. DONKER, Cremerplein 43.

CLUBS

TENNIS. GEH. DAME, ongeoefend, zoekt opname in club, liefst 1 avond en 1 middag. Brieven onder T 6928, Handelsblad.

DIVERSEN

DAME te NIJMEGEN, 28 j., zoekt
VRIENDIN.
Brieven onder T 6865, Handelsblad.

SAMENSPEL
Amateur-violist v.g.h., acad. gr., m. degel. artist. opl., zoekt goed pianist(e), die in staat is om ook de zware vioolllt. naar behooren door te nemen. Beiderz. quaestie van genoegen. Br. T 6861, Handelsblad.

ZEER BEREISD HEER,
van goeden huize, vloeiend 4 talen sprekend, in het bezit van twoseater van prima merk, stelt zich beschikbaar voor het organiseeren en uitvoeren van kortere of langere reizen met een of twee dames of heeren. Desgewenscht tegen vaste som met alle onkosten inbegrepen.
Brieven T 6699, Handelsblad.

Onzichtbaar Repareeren
van alle metalen kunstvoorw.
P. KOTTING, Lumeystr. 28 huis.

GEVRAAGD VAN PARTICULIER
1ste HYPOTHEEK
op land, gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Amsterdam, ruime overwaarde.
Brieven T 6860, Handelsblad.

HUWELIJK.
Kennismaking gevraagd met ontw. beschaafd Heer, in kleinere plaats, door Jongedame, 29 j., P.G., modern, met *f* 9000 vermogen. Br. T 6702, H.

Voor 't plaatsen v. een oblig.-leen. ad 25 mille voor uitbreiding van een pr. financieringsbedrijf (N.V.) wordt ser. Promotor gevr. Br. T 6853, Hbl.

HUWELIJK.
Heer van standing, fl. postuur, m. l. P. G., vooraanstaande Rijkspositie, vlot, sportief type, z. kennism. met gedist., goed gesitueerde Dame, fl. versch., sportief. Discretie eerezaak. Br. No. 40706, BOLREK, A'dam.

Jong Burgemeestersgezin, Juni aan zee doorbrengend, biedt gelegenheid gezond kindje van 3—6 j. ter verzorging mede te geven. Br. T 6912, Hbl.

REISGEZELSCHAP. Aangen. beschaafd gezelsch. gevr. d. 33 j. Heer P.G. voor buitenl. reisje v. gen. rekening. Br. H. Kiosk Kwakersplein.

VISSCHEN. Beschaafd sportsman, erv. hengelaar, goed bek. m. vischwat. omg. Amst. zoekt partner liefst met auto. Br. T 6921, Handelsblad.

J. D., inricht. van onderw. bez., zou m. Sept. gaarne in gez. milieu waar meerdere m. zijn koffiedr. 5× p. w. Concergeb.b. Br. T 6920, Handelsbl.

TE LEEN GEVR. *f* 500.-
halfj. afl. *f* 50, rente 6 %, geen borg. Brieven onder T 6866, Handelsblad.

FAKIR ALI AKA
's WERELDS GROOTSTE ZIENER onthult in hypnose iedere zaak; TOEKOMST en VERLEDEN. Persbeoordeelingen liggen ter inz. Cons. 2—4 en 7—9 nam. Zond. 1—
285 Prinsengracht 285
(bij de Westermarkt)

STILLE VENNOOT GEZOCHT!
DAME ZOEKT SILLE VENNOOT tot uitbreiding van haar bedrijf. Ruime verdienste gegarandeerd.
Brieven T 6871, Handelsblad.

HUWELIJK.
Verlangend door het leven te gaan met een aantrekkelijke, sympathieke vrouw, wenscht beschaafd Heer, m.l., P.G., kennismaking met hoogstaande Dame tot 40 j., die meer dan een uitweg zoekt en bovenal prijs stelt op huiselijk geluk.
Brieven onder volle discretie T 6869, Handelsblad.

Mevr. LOVRIMORE. Het beroemdste medium in alle zaken. Cons. v. 11-5 en 7-9 u. Zond. 2-4. Is verh. v. Blauwb.wal 17 n. Leidschegr. 81. Tel. 24893.

HUWELIJK. Eenv., besch., zelfst. j. d., alg. ontw., 32 j., zoekt kennismaking met deg. Heer. Br. No. 40712, BOLREK, Amsterdam.

Pharmaceut of Medicus
gezocht om een wetensch. beproefde MEDICATIE (o.a. tegen Epilepsie, zware Huidaandoen. enz.) te propageeren en te exploiteeren in bestaand Rusthuis. Eenige fin. deelname wenschelijk.
Brieven T 6872, Handelsblad.

Smaakvolle Drukwerken
worden geleverd door
N. V. Drukkerij Jacob van Campen te Amsterdam
O. Z. Voorburgwal 87-89, Telef. 32983, 32721, 33721

EMPRUNT A LOTS 1902

DU CANTON DE FRIBOURG, Suisse, POUR **L'HOPITAL CANTONAL**
DÉCRÉTÉ PAR LE GRAND CONSEIL LE 29 NOVEMBRE 1902

57me tirage des numéros des obligations de 15 fr.
opéré le 15 mai 1931

Ensuite du tirage des séries du 15 avril 1931
Les lots supérieurs à 19 francs ont été gagnés par les obligations ci-dessous désignées.

NUMÉROS des séries	NUMÉROS des obligations	Lots en Francs	NUMÉROS des séries	NUMÉROS des obligations	Lots en Francs	NUMÉROS des séries	NUMÉROS des obligations	Lots en Francs	NUMÉROS des séries	NUMÉROS des obligations	Lots en Francs	NUMÉROS des séries	NUMÉROS des obligations	Lots en Francs
86	38	25	2228	50	25	3342	48	25	6688	6	25	8953	35	25
"	45	25	2391	18	25	"	50	25	"	43	25	"	45	25
"	50	25	"	20	25	4648	24	250	7593	17	25	9025	25	25
920	13	25	2685	34	25	4813	1	25	7714	34	25	"	42	25
970	30	25	3093	27	25	4910	28	25	"	45	250	9427	30	2000
1080	11	25	"	37	25	5215	30	25	8053	17	25	9734	23	25
"	30	25	"	30	250	5242	6	25	"	34	25	"	50	25
1474	50	25	"	47	25	"	47	25	"	37	25	9885	21	20000
1560	7	25	3340	38	25	5455	2	25	8513	27	25	"	28	25
"	21	25	3342	34	25	"	32	25	8953	23	25	—	—	—
1802	24	25	"	42	25	"	46	25	"	24	250	—	—	—
"	33	25	"	45	25	6417	50	25	"	29	25	—	—	—

Les lots de 19 fr. ont été gagnés par les obligations des séries Nos. 86 920 970 1080 1473 1474 1560 1802 2228 2391 2685 3093 3099 3340 3342 4193 4151 4618 4813 4910 5215 5242 5455 5651 5837 6117 6514 6688 7593 7714 8053 8513 8953 9025 9104 9427 9521 9734 9793 9885 dont les numéros ne figurent pas au tableau ci-dessus

Le payement de ces lots sera effectué dès le 15 août 1931.
A Fribourg: A la Banque de l'Etat de Fribourg.
A Amsterdam: Chez MM. Gebroeders Boissevain.
Fribourg, le 15 mai 1931. La Direction des Finances du canton de Fribourg.

De Burgemeester van Batavia

maakt bekend, dat van de

4½ % Obligatie-leening 1930

der

Stadsgemeente Batavia,

groot ƒ 2.300.000.— nominaal,

zijn **UITGELOOT** de Obligaties Nos.

34, 48, 71, 72, 91, 92, 112, 202, 257, 281, 297, 349, 405, 410, 449, 468, 469, 476, 554, 580, 646, 805, 831, 886, 900, 902, 1025, 1174, 1224, 1262, 1285, 1361, 1373, 1394, 1440, 1446, 1465, 1478, 1482, 1521, 1532, 1543, 1555, 1557, 1574, 1607, 1615, 1617, 1630, 1647, 1650, 1657, 1663, 1679, 1702, 1703, 1707, 1713, 1720, 1728, 1735, 1737, 1743, 1749, 1753, 1755, 1769, 1771, 1776, 1798, 1810, 1817, 1855, 1868, 1884, 1908, 1946, 1949, 1972, 2006, 2010, 2012, 2029, 2039, 2048, 2057, 2066, 2116, 2145, 2149, 2150, 2153, 2175, 2181, 2191, 2194, 2202, 2279A, 2279B, 2285A, 2285B, 2294A en 2294B.

De uitgelote Obligaties zijn van af **1 Juli 1931 betaalbaar** bij de kantoren van de JAVASCHE BANK in Indië en de kantoren van de INCASSO BANK N.V. in Nederland.

Batavia, 25 April 1931.

De Burgemeester vd.,
A. MEYROOS.

DRENTSCHE KANAAL MAATSCHAPPIJ.

De AANDEELHOUDERS worden uitgenoodigd tot bijwoning der

GEWONE VERGADERING VAN DEELHEBBERS

op **Maandag 1 Juni 1931,** des voormiddags te **half twaalf uur,** in het Hotel De la Station te Hoogeveen.

Zullende van den **22 Mei** af van voormiddags 9 uur tot namiddags 4 uur de Balans en Rekening met bijlagen, zoomede die van het Reservefonds over het afgeloopen boekjaar en de notulen van de Algemeene Vergadering van **28 April 1930** voor deelhebbers ter inzage liggen ten kantore van den Directeur.

In de vergadering zullen in behandeling komen de punten op den beschrijvingsbrief vermeld.

M. DE JONGE,
Directeur-Secretaris.
J. H. TONCKENS,
President-Commissaris.

N.V. West-Sumatra Rubber en Koffie Cultuur Maatschappij.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van AANDEELHOUDERS, te houden op **Dinsdag 9 Juni 1931,** des namiddags te **2 uur,** ten kantore der Vennootschap, Heerengracht 400, Amsterdam.

De punten van behandeling liggen van Woensdag 27 Mei a.s. af ter visie van Aandeelhouders ten kantore voornoemd.

Aandeelhouders, die de Vergadering wenschen bij te wonen, moeten ingevolge Artikel 19 der Statuten hun Aandeelen uiterlijk op den vierden dag vóór dien der Vergadering deponeeren ten kantore der Vennootschap tegen een daarvoor af te geven reçu, hetwelk als toegangsbewijs tot de Vergadering geldt.

DE DIRECTIE.

Amsterdam, 23 Mei 1931.

N.V. DOETINCHEMSCHE IJZERGIETERIJ

gevestigd te **DOETINCHEM.**

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van AANDEELHOUDERS op **30 Mei 1931,** des namiddags te **3 uur,** ten kantore der Vennootschap, Keppelscheweg te Doetinchem.

Aandeelhouders, die deze vergadering wenschen bij te wonen, moeten hun aandeelen uiterlijk den 26 Mei a.s. ten kantore der Vennootschap deponeeren.

Punten van behandeling, Jaarverslag, alsmede de Winst- en Verliesrekening liggen voor Aandeelhouders ten kantore der Vennootschap ter inzage.

Doetinchem, 16 Mei 1931.

DE DIRECTEUR.

Allen, die iets te vorderen hebben van-, verschuldigd zijn aan- of onder zich hebben, behoorende tot de nalatenschap van **Vrouwe H. C. S. VAN MARSELIS HARTSINCK,** Weduwe van den Heer **E. SIMON VAN DER AA,** laatst gewoond hebbende te Bloemendaal aan de De Genestetweg 1 en aldaar overleden den 19 Maart 1931, wordt verzocht daarvan opgaaf, betaling of afgifte te doen ten kantore van Notaris N. J. HOEFLAKE te Haarlem, Wagenweg 58, vóór **15 Juni 1931.**

N. V. Kediri-Stoomtram-Maatschappij.

Coupon No. 66 der 4 pCt. Obligatieleening Ao. 1898 en **Coupon No. 62** der 4 pCt. Obligatieleening Ao. 1900, zijn per 1 Juni a.s. betaalbaar ten kantore van de Firma THEODOOR GILISSEN, Nieuwe Doelenstraat 12-14 te **Amsterdam,** bij de N.V. COMMISSIEBANK HOLLAND—INDIË, Lange Voorhout 27, **Den Haag** en bij de N.V. ROTTERDAMSCH EFFECTENKANTOOR, Schiedamschesingel 69, **Rotterdam.**

DE DIRECTIE.

N.V. Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Veestallen en Veetransporten

Betaalbaarstelling van Dividendbewijs No. 36 der Aandeelen met ƒ 27.50 van af heden bij de ROTT. BANKVEREENIGING te Utrecht en te Amsterdam.

De Directeur,
Jhr. D. R. GEVERS DEYNOOT.

Utrecht, 23 Mei 1931.

N.V. Verzekering Maatschappij „Spaarhuis"

GEWONE ALGEMEENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS op **Dinsdag 9 Juni 1931,** 's middags 2½ uur, ten kantore der Mij., Ged. Oude Gracht 47, Haarlem.

Te behandelen punten:

Jaarverslag, Balans en Verlies- en Winstrekening over 1930.
Verkiezing Commissarissen.

Afschrift van de Balans en Verlies- en Winstrekening liggen ten kantore voor Aandeelhouders ter inzage.

DE DIRECTIE.

N.V. Cultuur Maatschappij KALIE DJOMPO

gevestigd te **HAARLEM.**

GEWONE JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS op **Maandag 8 Juni 1931,** des voormiddags om **11 uur,** ten kantore der Maatschappij, Julianastraat 30, Haarlem, alwaar de punten van behandeling, zoomede de jaarstukken van af heden ter inzage liggen voor Aandeelhouders, des voormiddags tusschen 10 en 11 u.

Houders van aandeelen aan toonder worden herinnerd aan art. 24 der Statuten en kunnen hunne aandeelen deponeeren minstens 3 dagen vóór de vergadering ten kantore der Maatschappij.

Haarlem, 23 Mei 1931.

DE DIRECTIE.

LAATSTE AANKONDIGING.

Ingevolge Art. 9 der Statuten geeft de Directie der **N.V. Stoom-Spinnerijen en -Weverijen voorheen J. S. Spanjaard** te Borne hierbij kennis, dat **ONTVREEMD** zijn de **mantels van aandeelen**

Nos. 2072, 2073, 2331, 2459, 2564, 2565.

Belanghebbenden wordt er op gewezen, dat wanneer binnen twee maanden na de derde aankondiging niemand zich als gerechtigde tot bovengenoemde ontvreemde stukken bij de Directie heeft aangemeld, tot afgifte van duplicaat-mantels zal worden overgegaan, waarna de origineele mantels ten aanzien van de Vennootschap waardeloos zijn.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

VERSCHURE & CO'S

Scheepswerf en Machinefabriek te AMSTERDAM.

De JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS zal gehouden worden op **Maandag 8 Juni 1931,** des voormiddags te 10.30 uur, in het Gebouw van de **Stoomvaart Maatschappij „Oceaan",** Prins Hendrikkade 159 te Amsterdam.

Aandeelhouders kunnen ten kantore van de Vennootschap, Meeuwenlaan 70, Amsterdam-N., van de agenda voor deze vergadering kennis nemen.

Houders van aandeelen aan toonder, die de vergadering wenschen bij te wonen, zullen, ingevolge art. 23 der Statuten, hun aandeelen drie dagen vóór de vergadering moeten deponeeren ten kantore der Vennootschap.

DE RAAD VAN BEHEER.

5 pCt. OBLIGATIËN

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ.

De ondergeteekende, trustee voor Houders van bovengenoemde Obligatiën, bericht, dat op 21 Mei 1931, ten overstaan van Notaris Mr. G. H. LAMBERT te Rotterdam, en in hare tegenwoordigheid de **navolgende Obligatiën zijn UITGELOOT,** te weten de numm.:

18 24 40 115 142 168 220 222 298 352 403 425 429 441 446 499 506 507 580 595 613 633 718 781 820 890 905 953 962 973

welke van af **1 Juli 1931** à pari zullen worden afgelost:

te **Rotterdam:** ten kantore van de ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING, N.V.;

te **Amsterdam:** ten kantore van de ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING, N.V. en van de Heeren BEELS & Co.;

te **'s-Gravenhage** ten kantore van de ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING, N.V.,

mits vergezeld van de alsdan nog niet vervallen Coupons.

ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING, N.V.

N.V. JAVA SUMATRA HANDELMAATSCHAPPIJ.

ALGEMEENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS op **Maandag 8 Juni 1931,** des middags **12 uur,** in het gebouw van de Industrieele Club, Vijgendam, Amsterdam.

Punten van behandeling:

1. Verslag der Directie met Balans en Winst- en Verliesrekening over het boekjaar 1930;.
2. Verkiezing van een Commissaris wegens periodiek aftreden.

Houders van aandeelen aan toonder, die deze vergadering wenschen bij te wonen, moeten hunne aandeelen uiterlijk op den vierden werkdag vóór dien der vergadering deponeeren ten kantore der Vennootschap, Vijgendam 2—6, Amsterdam, alwaar de stukken onder 1 genoemd van heden af, van 10—12 uur des voormiddags, ter inzage voor Aandeelhouders liggen.

De Raad van Commissarissen.

Amsterdam, 23 Mei 1931.

De Burgemeester van Meester-Cornelis

maakt bekend, dat van de

LEENING 1928,

groot ƒ 1.400.000.—,

op heden zijn **UITGELOOT** de nummers:

5, 17, 79, 192, 196, 317, 318, 334, 349, 351, 435, 489, 492, 493, 500, 505, 511, 519, 521, 536, 577, 619, 769, 793, 807, 827, 835, 837, 845, 889, 955, 1040, 1062, 1087, 1091, 1113, 1126, 1132, 1141, 1205, 1286, 1310, 1329, 1335, 1347 en 1381.

De uitgelote schuldbrieven zijn à pari **aflosbaar** gesteld op den **30en Juni 1931** bij den kantoren der NEDERLANDSCH INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ in Nederlandsch-Indië en Nederland, de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ en de NEDERLANDSCH-INDISCHE HANDELSBANK.

Meester-Cornelis, 23 April 1931.

N.V. Cultuur Maatschappij „KALI-TELLO"

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van AANDEELHOUDERS op **Maandag 8 Juni 1931,** des v.m. 10½ uur, ten kantore der Vennootschap, Laan van Meerdervoort 16, 's-Gravenhage.

Punten van behandeling:
Jaarstukken 1930.
Verkiezing van twee Commissarissen.

BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING van AANDEELHOUDERS op **Maandag 8 Juni 1931,** des v.m. **11 uur,** ter zelfder plaatse.

Punt van behandeling:
Wijziging der Statuten.

Om stem uit te brengen moeten Aandeelhouders voorzien zijn van reçu's, welke uiterlijk driemaal 24 uur voor het uur der vergadering ten kantore te verkrijgen zijn, een en ander ingevolge art. 23 der Statuten.

DE DIRECTEUR.

Den Haag, 23 Mei 1931.

N.V. LIKEURSTOKERIJ WIJNAND FOCKINK

AMSTERDAM.

AANDEELHOUDERS worden opgeroepen tot de GEWONE ALGEMEENE VERGADERING van AANDEELHOUDERS, te houden op **Donderdag 4 Juni 1931,** te **3 uur** n.m., in de Industrieele Club, Vijgendam te Amsterdam, Kamer No. 6.

De te behandelen punten liggen van af heden ten kantore der Vennootschap voor Aandeelhouders ter inzage.

Toegang tegen ontvangstbewijs, verstrekt door de AMSTERDAMSCHE BANK, Heerengracht 579 te Amsterdam, bij welke instelling aandeelen gedeponeerd kunnen worden in de gebruikelijke kantooruren op 29 en 30 Mei en 1 Juni 1931.

Amsterdam, 23 Mei 1931.

DIRECTEUREN.

LANDBOUW MAATSCHAPPIJ „BATOE DJAMOES" N.V.

te AMSTERDAM.

AANDEELHOUDERS in bovengenoemde Maatschappij worden uitgenoodigd tot het bijwonen der JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op **Dinsdag 9 Juni 1931,** te 12 uur 's middags, ten kantore der Vennootschap, N. Z. Voorburgwal 104/6, Amsterdam, op vertoon van een bewijs, dat zij uiterlijk 5 Juni, 4 uur n.m., hunne aandeelen hebben gedeponeerd.

De punten van behandeling liggen ten kantore der Vennootschap ter inzage voor Aandeelhouders.

DE DIRECTIE.

Amsterdam, 23 Mei 1931.

GEORGE'S LIEFDE'S SERENADE.

GEORGE Milton was laat in den nacht ingeslapen met de herinnering aan een jong blond meisje in een blauw japonnetje. Hij had dien middag over de hei gedwaald met het onaangename gevoel van een werkloos musicus, die nog maar een enkele shilling rijk is. Terwijl hij op een heuveltje had zitten peinzen, met als achtergrond een forsche, bloeiende bremstruik, was het meisje langs hem gekomen, vergezeld door een jongen herdershond. Zij had hem vriendelijk gegroet en in plaats dat George dien groet had beantwoord had hij haar met groote, verbaasde oogen aangekeken. Wanneer je drie maanden achter elkaar vier maal per dag „gestreken" hebt in een stoffige orkestruimte van een tweede rangs bioscoop en dan plotseling op een warmen zomerdag op de bloeiende, stralende heide verdwaald raakt, waar je bovendien het mooiste en lieftalligste meisje ontmoet, dat je ooit hebt gezien, dan krijg je even eèn gevoel, of alles een droom is. En toen George uit dien droom ontwaakte zag hij juist het sprookje in blauw en goud achter een boschje verdwijnen.

Den geheelen nacht bijna had hij aan haar liggen denken. Het waren heerlijke, zonnige gedachten geweest. Toen hij 's morgens ontwaakte had hij het prettige gevoel voor het eerst eens verkwikkend te hebben geslapen, hoewel die slaap pas laat was gekomen. In ieder geval was hij niet verscheidene malen wakker geschrokken uit een benauwden droom, waarin zijn hospita met een bezem verscheen, hem dreigend te slaan, wanneer hij haar niet betaalde.

Maar die korte ontmoeting op de heide had nog andere gevolgen. Zooals een oude molen bij een sloot een kunstschilder inspireert tot het maken van een kunstwerk in olieverf of pastel, inspireerde het meisje in het blauw, George tot het fantaseeren van een droomerige melodie. Onmiddellijk greep hij zijn viool en tot ergernis van zijn hospita klonken reeds om zeven uur dien morgen volle, warme klanken door het sombere huis.

In den bijna mechanischen bioscoopmusicus was de kunstenaar geboren. Met het wonderlijke meisje voor oogen ontlokte hij aan zijn instrument teere tonen, die een melodie wrochten, welke hem hevig ontroerde. Deze klankvolle melodie zette zich vast in zijn hersenen en zóó kwam het dat de verontwaardigde kostjuffrouw, die aan het „krassen", zooals zij het noemde, een eind wilde maken, een jongen breedgeschouderden man zag, gekleed in een verschoten pyjama, die in een breeden bundel zonlicht vóór het raam op zijn viool speelde.

Het goede mensch luisterde enkele oogenblikken, haar toorn verdween en toen de laatste klanken waren weggestorven sloot zij de deur onhoorbaar en bleef zij op de gang wachten. Doch het teere snarengezang werd niet voortgezet.

George Milton was bezig zich haastig te kleeden. Zonder te ontbijten spoedde hij zich met zijn viool de straat op. De eenige muziekuitgever, dien hij persoonlijk kende liet hem door een bediende mededeelen, dat hij over een uur kon terug komen.

George liep terug naar zijn kosthuis. In zijn armoedig kamertje speelde hij „de melodie van het meisje in het blauw" nog eenige malen. En toen hij eindelijk tegenover den uitgever zat, wist hij, dat hij zou slagen.

De uitgever zelf, die uitsluitend amusementsmuziek kon gebruiken, luisterde maar met een half oor. „Over het algemeen nemen we alleen composities van reeds bekende muziekschrijvers", zei hij droog. „Het moet al iets héél bijzonders zijn, als wij het kunnen gebruiken."

George opende zijn vioolkist, stemde zijn instrument zorgvuldig en begon te spelen. De eerste oogenblikken besteedde de uitgever weinig aandacht aan de klanken, maar spoedig veranderde zijn gezicht en toen de muziek was weggestorven, had hij moeite om zijn enthousiasme gedeeltelijk te verbergen.

„Het is inderdaad iets bijzonders," zei hij vriendelijk. „Heeft u de partituur bij u?"

George schudde het hoofd. „Ik heb de muziek vanmorgen pas gecomponeerd. Het gebeurde in een opwelling... Gisteren ontmoette ik een meisje en vannacht in mijn droomen kwam de melodie." Hij glimlachte droomerig.

De uitgever sprong op. „Schrijf het onmiddellijk op!" riep hij angstig. „Voordat u het wijsje vergeet. Ik wil het uitgeven, het zal een „schlager" worden. Mijnheer Milton, ik geloof, dat ik u kan gelukwenschen!"

„Ik behoef het niet op te schrijven, de muziek zal ik nooit vergeten," antwoordde de jongeman.

„Speel het nog eens," verzocht de uitgever en hij zette zich tot aandachtig luisteren. En opnieuw zongen de tonen der melodie door het stemmige kantoorvertrek.

* * *

Drie maanden later! George Milton was beroemd geworden. Van Engeland uit had zijn „Liefde's serenade" het heele vasteland en zelfs de Vereenigde Staten in enthousiasme gebracht. De grootste gramofoonmaatschappij had de melodie vereeuwigd, tienduizenden exemplaren waren van de persen gekomen, zij was tot in de kleinste muziekwinkeltjes verkrijgbaar. De uitgever zag het goud toevloeien en George zelf kon zich reeds na enkele weken een vermogend man noemen.

Van den eersten dag was hij begonnen te zoeken naar het wonderlijke meisje, aan wie hij het succes te danken had. Toen zijn pogingen vruchteloos bleven, nam hij een detective in den arm en liet hij advertenties plaatsen. Doch alles bleef zonder eenig resultaat en naar mate zijn roem grooter werd, zijn inkomsten vermeerderden, werd het meisje in het blauw meer en meer een idée fixe voor hem.

Na die drie maanden, toen zelfs de jazzorkesten in China zijn serenade uitvoerden en groote handelmaatschappijen van de melodie profiteerden om hun reclamecampagnes nog doeltreffender te maken, door enorme advertenties als de volgende:

„Zelfs George Milton rookte een
SNEEUWsigaret,
toen hij zijn LIEFDE'S SERENADE
componeerde!!

toen zelfs hoopte hij nog het meisje van zijn droomen terug te vinden. Maar een vriend opperde de veronderstelling, dat het bewuste meisje misschien een afschuw had van een componist van ontspanningsmuziek en de gedachte aan die mogelijkheid maakte George radeloos.

Op een avond parkeerde zijn auto voor het gebouw van den radio-omroep. De omroepvereeniging was er n.l. eindelijk in geslaagd den beroemden violist voor een fabelachtig honorarium over te halen zijn „Liefde's Serenade" zelf voor de microfoon te spelen. Bovendien zou hij een kort praatje moeten houden tot de schare luisteraars.

Met tegenzin liet hij zich „binnenhalen". Enthousiaste dwepers omringden hem en behandelden hem als een wondermensch. De grootsten der grooten uit het omroepbedrijf ontvingen hem in avondtoilet en de vrouwelijke krachten van een klein tooneelgezelschap, dat na hem voor de microfoon zou komen, staarden den knappen jongeman vol bewondering en vereering aan.

Met een gezicht, dat zoo goed mogelijk in de plooi stond, accepteerde hij alle eerbetoon en maakte hij hier en daar een praatje. In de gezellige „cantine" was een thee geserveerd en daar verdrongen zich de interview-wellustelingen, die hem hier zelfs niet met rust konden laten. Op het oogenblik, dat George voor de zooveelste maal vertelde, op welke manier hij aan de melodie gekomen was, ging een deur open en verscheen één der buffetmeisjes met enkele versnaperingen. George blies den geurigen rook van zijn sigaar over zijn schouder weg, keek even bij het geluid van de deur naast zich en het volgende oogenblik scheen het, alsof het leven uit zijn lichaam vloeide. Doodsbleek staarde hij naar het meisje in haar eenvoudig katoentje, dat juist de cake neerzette en het vertrek weer verliet.

„Over drie minuten is het uw tijd," kwam één der omroepmannen hem zeggen. Op hetzelfde oogenblik mompelde George een verontschuldiging en was hij opgesprongen. Hij liet de verbaasde heeren achter en rende het meisje achterna.

Precies op zijn tijd maakte de romanschrijver een einde aan zijn causerie voor de microfoon. Een lamp gloeide aan, in de studio klonken nerveuze stemmen.

„Waar is hij dan? Het is tijd. Een half uur geleden liet ik hem al in de cantine. Hij is niet goed geworden!" zei de omroeper.

„Geef een gramofoonplaat, vlug! Wat? Nu, een cinemaorgelsolo."

De omroeper deelde het intermezzo door de microfoon mede, terwijl anderen een gejaagden speurtocht door het gebouw ondernamen.

Eindelijk werd George Milton, de beroemde auteur van Liefde's Serenade, door den jongsten bediende ontdekt... in een smal gangetje. In zijn armen hield hij een jong, blond meisje, wier oogen hem gedeeltelijk verbaasd, gedeeltelijk bewonderend en gedeeltelijk verrukt aankeken. Het meisje in het blauw.

Acht minuten later trof het tienduizenden luisteraars, dat George Milton zoo'n prettige en vooral zoo'n vroolijke stem had...

BO-X.

(Nadruk verboden. Auteursrecht voorbehouden.)

DE SNELSTE TREIN VAN EUROPA.

De snelste trein van Europa is volgens een in Spoor- en Tramwegen opgenomen bericht, de onlangs door de Italiaansche Staatsspoorwegen ingelegde Milaan—Venetië express, die den geheelen afstand in 2 uur en 35 minuten of met een gemiddelde snelheid van 105 km aflegt. De maximum-snelheid, die op sommige punten bereikt wordt, bedraagt 135 km per uur.

Interessant is, dat deze dienstregeling voor het eerst met halve minuten rekent; de trein vertrekt namelijk van Milaan om 11 uur 17½ minuut.

M o e d e r (tijdens het eten): „Wie is er aan de appelen geweest? Jij, Anneke?"

A n n e k e: „Paps wil niet hebben, dat ik onder het eten spreek!"

„VOOR JONGE OOGEN".

HET GELE POTJE.

(Slot.)

Maar Betsy was een moedig vrouwtje. „Nee," zei ze, „ik blijf hier en ik zal voor den oogst en voor het huis zorgen tot je weer terugkomt!"

Jan Baker ging den oorlog in en Betsy bleef dus alleen achter, in het kleine blokhuis, met de baby, het zwarte paard en den oogst. Den geheelen dag moest ze werken, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, zoodat ze geen tijd had zich eenzaam te gevoelen, hoewel de naaste buren mijlen en mijlen ver van haar verwijderd waren en er weken omgingen. dat ze niemand had om tegen te spreken dan de baby.

Maar op een avond, toen ze op den drempel van haar huisje zat uit te rusten, hoorde ze de hoefslagen van een vlug voortrennend paard. Eenige oogenblikken later zag ze een ruiter aankomen. Hij hield de teugels even in en schreeuwde: „Vlucht, als je leven je lief is! De Indianen komen!"

En meteen was hij weer in het donkere bosch verdwenen. Angstig bleef Betsy achter. Hoe zou ze alleen met het kind, door de wildernis in den nacht kunnen ontsnappen?

Ze ging naar binnen en keek in haar huisje rond: daar stond haar linnenkast, vol met het mooie linnen, daar hingen de wit-blauwe gordijntjes, daar was de stevige haard met al de ijzeren voorwerpen, die Jan zelf gesmeed had... en daar was het kastje met het gele aardewerk... Hoe mooi en glanzend leek dat grove servies haar nu toe! En nu moest ze dat alles achterlaten!

Ze viel op haar knieën bij de wieg neer en bad God om raad.

En opeens kreeg ze een ingeving... het was zoo eenvoudig mogelijk! Dat ze dáár niet eerder aan gedacht had!

Ze was wel moe, maar toch werkte ze den geheelen nacht door; het was een gewoon werkje, dat veel vrouwen iederen dag moeten doen, maar in dezen nacht deed Betsy Burbank het om haar leven en dat van haar kind te redden!

En toen de morgen aanbrak was ze klaar: in de kamer op de tafel, op de kasten en overal waar maar een plaatsje was, stonden rijen schalen met boonen met puddingen, met prachtige pasteien, en met nog veel meer heerlijkheden. Betsy kon uitstekend koken en ze wist dat Indianen dol waren op eten. Als ze nu hier bij het blokhuis kwamen en dat alles zagen, zou het ze zeker eenige uren ophouden eer alles opgegeten was. In dien tijd was zij met haar kind zoover weg, dat ze het huis van haar Vader wel veilig zou kunnen bereiken.

Met het kind in haar armen bleef ze nog even naar haar geliefd huisje kijken. En midden tusschen al die taarten en andere eetwaren, stond daar het kleine gele aardewerksuikerpotje en het stond daar zoo glanzend en tevreden, alsof geen kwaad te vreezen was. Dat was het laatste wat Betsy van haar huisraad zag.

Vlug klom ze met het kind op het paard en voort ging het. Het was een lange, eenzame weg, en ze rustte slechts een oogenblik, wanneer ze het kind wat melk moest geven, dat ze in fleschje meegenomen had. Dan reed ze weer vlug verder, bang dat de Indianen haar toch nog zouden inhalen. Het zwarte paard deed zijn best!

Het was een oververmoeid paard, dat ten slotte voor het huis van de Burbanks in Burlington staan bleef. Zijn flanken waren met schuim bespat en zijn kop hing bijna op den grond. Maar vol liefde werd het flinke dier verzorgd!

De vader kwam naar buiten gerend, tilde zijn dochter met baby en al van het paard en droeg haar zijn veilige woning binnen.

Daar bleven ze, totdat de oorlog voorbij was en Jan Baker weer gezond en wel thuiskwam.

In het voorjaar ging de kleine familie weer op weg om de lange reis door het bosch opnieuw te ondernemen. En in het hart van de wildernis, op een kleine open plek, waar eens een aardig blokhuis gestaan had, lag nu nog slechts een, met rook bedekte schoorsteenpijp....

Maar ze jammerden niet. Vlug gingen ze aan het werk om alles op te ruimen en een nieuwe hut te bouwen.

Opeens viel Betsy op haar knieën en ze slaakte een kreet van vreugde: in haar handen hield ze den kleinen gelen suikerpot! En het deksel sloot nog zoo goed, dat de suiker er nog onbeschadigd in zat!

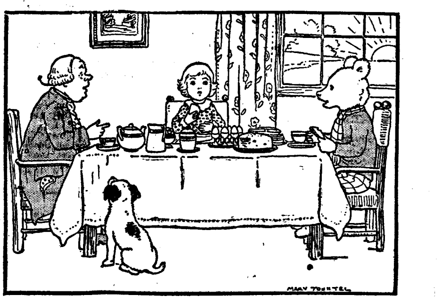
„O, jou lieve, kleine suikerpot," zei Betsy aangedaan. Wat heerlijk dat ik jou nog terugvind nu alles, alles verloren is!"

En binnen korten tijd stond daar weer een keurige houten blokhut......

— □ —

Hiermee was het verhaal uit. De bezoekster ging weer weg. Het was stil in de eetkamer van Grootmoeder. De kleine gele pot stond trotsch op de glanzende eikenhouten tafel. En het potje had wel reden om trotsch te zijn, want al honderd jaar lang had het alles gedaan, wat zoo'n kleine pot voor nuttige en aangename diensten kon wijzen!

BRUINTJE BEER EN DE TOOVERSPEELGOEDMAKER.

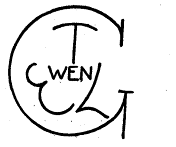

No. 15. — Wanneer Bruintje Beer al het speelgoed heeft bekeken en gezegd heeft, dat hij het prachtig vindt, zegt de oude man: „Jij krijgt er ook wat van, maar eerst gaan we nu wat eten! Ik geloof, je hebt door het zien van al dat speelgoed, je honger heelemaal vergeten!"

De pop zit al aan tafel, als ze binnenkomen. „Dat is Belinda", zegt de man, „ik hoop dat je haar aardig vindt. Ze is een heel lief poppekind."

(Morgenochtend vervolg.)

WAT STAAT HIER TE LEZEN?

D i n s d a g a v o n d a n t w o o r d.

— □ —

A n t w o o r d v a n g i s t e r a v o n d.

Twee-l-in-g.

OOST-INDISCHE DOOFHEID.

Waar komt de uitdrukking „Oost-Indisch doof zijn" vandaan?

Zij herinnert nog aan den tijd, toen er niet zelden matrozen, reizigers en gelukzoekers naar Indië trokken, waar zij arm aankwamen en later rijk in Holland terugkeerden.

Dan hielden zij zich arm, „Oost-Indisch arm" zei men toen, om hun bloedverwanten, die hen niet meer herkenden, op de proef te stellen, en Oost-Indisch doof voor degenen, die soms van hun nieuwbakken rijkdom wilden profiteeren.

PRINSES PINKSTERBLOEM IS JARIG.

Op den eersten Pinkstermorgen,
Liep een kleine blonde jongen,
Op een wegje bij een weiland,
Waar de vogels lustig zongen.

Vroolijk scheen de gulden zonne,
Op het groene landschap neder,
Koesterde het met haar warme,
Milde stralen, zacht en teeder.

Op het wegje bij het weiland,
Met de kromme wilgenboomen,
Zat een kleine blonde jongen
In het zonnetje te droomen.

Zachtjes fluisterden de wilgen,
Met het windje 'n aardig liedje.
Vroolijk zongen zij tezamen
Een lief lente melodietje.

„In de groene, groene weide,
Waar de bijtjes lustig zoemen,
Is het heden 'n groote feestdag,
Voor de elfjes en de bloemen.

Prinses Pinksterbloem voert heden
Haar verjaardag met de haren.
In het mooie, groene weiland,
Waar de bijtjes honig garen.

In de weide, bij het wegje,
Bij twee kleine slingerpaadjes,
Staat een mooie, groote troon van
Frisch bedauwde klaverblaadjes.

Wiegend op haar ranken stengel,
't Fijne kopje fier geheven
En door hare onderdanen
Op heur feestdag, trouw omgeven,

Zit ze, stralend in de zonne,
Knikt en buigt naar alle zijde(n).
Prinses Pinksterbloem is jarig.
Dat maakt heel de weide blijde.

Boterbloempjes en margrietjes
Nijgen vroolijk met hun kopjes.
Witte netels, boterbloempjes,
O, wat zijn ze in hun nopjes.

Heel de groote, groene weide,
Baadt in gouden zonneschijn,
Prinses Pinksterbloem is jarig
Laat ons allen vroolijk zijn.

L. de L.

SCHAAKRUBRIEK.

Redacteur B. J. van Trotsenburg, Sarphatistraat 88, Amsterdam.

No. 920.

De kampioenswedstrijd van „Discendo Discimus" is geëindigd en gaf het navolgende resultaat:

Jhr. mr. van den Bosch 12 punten uit 12 partijen, voorwaar eene schitterende overwinning, verder J. W. te Kolsté 9 punten, Hamming 8½, Loman en Nieukerke 8, mr. Belinfante Jr. 6, dr. Drognat Doeve 5, dr. Kahn 4½, Leembrugge en Zittersteyn 4, Hartogh 3½, ir. van Ockenburg 3, dr. Scheepers 2½. In dezen wedstrijd werd de navolgende partij gespeeld:

Geweigerd Dame-gambiet.

Wit: R. J. Loman. Zw.: J. W. te Kolsté

1. d2—d4 d7—d5
2. c2—c4 e7—e6
3. Pb1—c3 a7—a6

De zet van Janowski, die in de moderne partijen vooral door Rubinstein herhaaldelijk is gespeeld. De tijden, waarin men dezen zet als tempo-verlies veroordeelde, zijn lang voorbij. Niet, omdat men tegenwoordig een tempo-verlies gering acht, maar omdat men heeft leeren inzien, dat de zet geen tempo-verlies is, maar, vooral zoo Wit de beteekenis te licht acht, de voorbereiding van een aanval, die Zwart weldra een groot overwicht op den Damevleugel verzekert. De dreiging 4.—, d5×c4; en 5—, b7—b5; mag Wit niet te licht tellen.

Wit kan zich op verschillende manieren verdedigen tegen het gevaar, dat Zwart, op bovengenoemde wijze, het gambiet aanneemt. In de eerste plaats door 4. e2—e3, waarmede de pion c4 verdedigd, waarmede echter tevens Raadsheer c1 opgesloten is, evengoed als de Raadsheer c8, zoodat Wit geen voordeel in de opening kan behalen. Verder komt in aanmerking 4. c4—c5, maar deze zet is hier zeker voor Wit niet voordeelig, wegens 4.—, e6—e5! of 4.—, b7—b6!; waarna Wit genoodzaakt is, met tempo-verlies den pion b6 te nemen, want 5. b2—b4, kan wegens 5.—, a7—a5; buiten beschouwing blijven.

Zoo Wit, in plaats van 4. e2—e3, meer doortastend. e2—e4, beproeft, volgt 4.—, d5×e4; 5. Pc3×e4, Rf8—b4†; 6. Pe4—c3, c7—c5!; en Zwart staat uitmuntend. En 4. e2—e4, d5×e4; 5. Pc3×e4, Rf8—b4†; 6. Rc1—d2?, is wegens 6.—, Dd8×d4; nog slechter voor Wit.

Anders echter wordt de zaak na 4. c4×d5!, waarna de beteekenis van 3.—, a7—a6; vrij wel tot tempo-verlies wordt gereduceerd. Het eenige voordeel voor Zwart bestaat nu slechts hierin, dat Wit gedwongen is te ruilen op d5, zoodat Raadsheer c8, actief kan worden. Maar verder ook niets, immers zoo Wit eerst op d5 had genomen en daarna Pb1—c3 had gespeeld, dus na 1. d2—d4, d7—d5; 2. c2—c4, e7—e6; 3. c4×d5, e6×d5; 4. Pb1—c3, zou zeker niemand 4.—, a7—a6; spelen. Na 4. c4×d5, kan volgen 4.—, e6×d5; 5. Pg1—f3, c7—c6;. Vroeg of laat zal Zwart tot dezen zet gedwongen worden, het veld b6 wordt zwak en dit blijft voor Zwart een nadeel. Na 6. Dd1—c2, Rf8—d6; 7. g2—g3, speelt Rubinstein 7.—, Pg8—e7!; ten einde den Raadsheer naar f5 te kunnen brengen. De stellingen zijn daarna ongeveer in evenwicht, maar Zwart zal op den Damevleugel zeer voorzichtig moeten zijn. Na 4. c4×d5, e6×d5; 5. Pg1—f3, Pg8—f6; 6. Rc1—g5, Rf8—e7; 7. e2—e3, Pb8—d7; 8. Rf1—d3, 0—0; 9. 0—0, c7—c6; 10. Dd1—c2, Tf8—e8; beschouwt Rubinstein de stellingen als gelijkwaardig, terwijl dr. Tarrasch opmerkt, dat de witte Raadsheeren beter staan dan de zwarte, terwijl het veld b6 zwak is, zoodat Wit beter staat.

Wij merken ten slotte nog op, dat, zoo Wit in plaats van 3. Pb1—c3, eerst het andere Paard ontwikkelt, dus na 3. Pg1—f3, de zet 3.—, a7—a6; eveneens mogelijk is. In dat geval is de zet 4. c4—c5, wederom bedenkelijk wegens 4.—, b7—b6!; 5. c5×b6, c7—c5!; waarna Zwart uitmuntend staat, zoowel op den Damevleugel als in het centrum.

Maar in de laatste ronde van het tournooi te 's-Gravenhage (1921), in de partij Aljechin—Rubinstein, eene partij, van welker uitslag afhing, wie der beide rivalen den eersten prijs zou behalen, speelde Aljechin na 1. d2—d4, d7—d5; 2. c2—c4, e7—e6; 3. Pg1—f3, a7—a6; toch 4. c4—c5. Rubinstein wilde daarna, volgens het bekende recept, door e6—e5 voordeel behalen en speelde daarom 4.—, Pb8—c6. Er volgde 5. Rc1—f4, Pg8—e7; (Nu is het te laat voor b7—b6; want na 5.—, b7—b6; volgt 6. b2—b4 en na 6.—, a7—a5; 7. b4—b5) 6. Pb1—c3, Pe7—g6; waarna de merkwaardige zet 7. Rf4—e3!, volgde. Overigens had hier ook 7. e2—e3, kunnen geschieden, na 7.—, Pg6×f4; 8. e3×f4, is e6—e5 voor goed belet. Na 7.—, b7—b6; 8. c5×b6, (goed ware ook b2—b4) c7×b6; 9. h2—h4!, Rf8—d6; 10. h4—h5!, Pg6—e7; 11. h5—h6, g7—g6; 12. Re3—g5, kon Zwart, hoewel goed ontwikkeld, zijne stukken toch zeer moeilijk actief maken. Na 12.—, 0—0; 13. Rg5—f6, begon Zwart, door 13.—, b6—b5; een tegenaanval op den Damevleugel, maar bij den 51en zet werd de partij ten gunste van Wit geëindigd.

Behalve de varianten, boven behandeld, kan Wit door:

4. Pg1—f3

den tegenstander gelegenheid geven, het gambiet alsnog aan te nemen. Aanbevelenswaardig is dit niet.

4. d5×c4
5. e2—e4?

Hier behoort 5. a2—a4 te geschieden, het is, zooals zal blijken, beter b7—b5 te beletten.

5. b7—b5
6. Rc1—g5 Rf8—e7
7. Rg5×e7 Pg8×e7

Hier komt o. i. in aanmerking 7. —, Dd8×e7! Het Paard gaat beter naar f6, alwaar het actief is, en e4 aanvalt en Wit wel tot e4—e5 zal dwingen, terwijl de Dame op e7 zeer goed staat en tevens plaats maakt voor een Toren op d8.

8. a2—a4

Aldus herovert Wit den pion, maar er ontstaan moeilijkheden op den Damevleugel.

8. b5—b4
9. Pc3—a2!

Beter dan Pc3—b1, omdat Zwart nu gedwongen is tot:

9. a6—a5

Na 7 —, Dd8×e7 in plaats van Pg8×e7, ware deze zet nu niet noodig geweest. Zwart zou dan door 9 —, Rc8—b7; een aanval op den pion e4 kunnen openen, nu moet hij den pion b4 verdedigen.

10. Rf1×c4 0—0
11. Pa2—c1 c7—c5

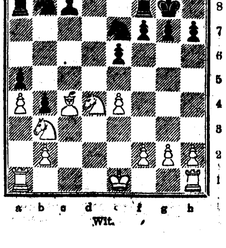
In aanmerking komt hier o. i. Rc8—b7.

12. Pc1—b3 c5×d4
13. Dd1×d4 Dd8×d4
14. Pf3×d4

Het is duidelijk, dat Zwart door de laatste zetten, slechts de stukken van den tegenstander ontwikkeld heeft. Het resultaat is, dat Wit nu in ontwikkeling ver de meerdere is.

Stelling na 14. Pf3×d4.

Zwart.

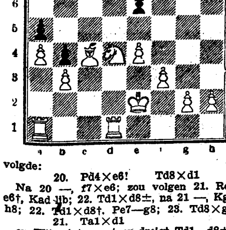
Wit.

14. Rc8—b7
15. f2—f3 Pb8—c6
16. Ke1—e2 Pc6×d4
17. Pb3×d4 Tf8—d8

Hier had Zwart gelegenheid gehad zijn slechten Raadsheer te ruilen voor den sterken Witten Raadsheer door 17 —, Rb7—a6!

18. Th1—d1 Ta8—c8
19. b2—b3 Tc8—c7?

Stelling na 19. —, Tc8—c7?

volgde:

20. Pd4×e6! Td8×d1

Na 20 —, f7×e6; zou volgen 21. Rc4×e6†, Kad lib; 22. Td1×d8±, na 21 —, Kg8—h8; 22. Td1×d8†. Pe7—g8; 23. Td8×g8±.

21. Ta1×d1

en Wit wint, want er dreigt Td1—d8± en Pe6×c7. Na 21 —, f7×e6; volgt weer 22. Rc4×e6†, enz. en na 21 —, Tc7—c8; kan eenvoudig volgen 22. Td1—d8†, Tc8×d8; 23. Pe6×d8, en 24. Pd8×f7, waarna Wit twee pionnen voor is. Maar sterker nog lijkt ons 22. Td1—d7!, bijv. 22. Td1—d7, Tc8—e8; 23. Pe6—d8 of 22. —, Rb7—a8; 23. Td7×e7, f7×e6; 24. Rc4×e6†, Kg8—f8; 25. Te7—f7†, Kf8—e8; 26. Tf7×g7, enz.

Na dezen zet is Zwart verloren. Er

Probleem No. 1285
van H. W. van Dort, Haarlem.

Eerste Publicatie.

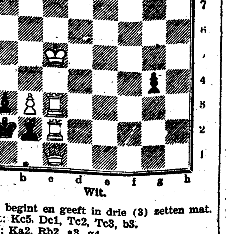

Wit begint en geeft in twee (2) zetten mat.
Wit: Kd1, Da3, Rb3, Rb8, Pd7, d2, e6, g2.
Zwart: Ke4, Pc7, a6, d4, f5.

Probleem No. 1286 van J. Halumbirek.

Tournooi Dresdner Anzeiger 1930.

Zwart.

Wit.

Wit begint en geeft in drie (3) zetten mat.
Wit: Kc5, Dc1, Tc2, Tc3, b3.
Zw.: Ka2, Rb2, a3, g4.

Oplossing van No. 1282 (V. Kosek).

1. Kc4—d5, Kg1—h2; 2. Db8×f4†, Kh2—g1; 3. Re1—f2±
1. Kc4—d5, f4—f3; 2. Re1—g3, 3. Rg3—h2± of Db8—b1±
1. Kc4—d5, Pg5 ad lib; 2. Pd2—f3†, Kg1—f1; 3. Db8—b5±

Opl. van No. 1283 (W. Helm).

1. Rd4—c3
1. Rd4—c3, Rc1 ad lib; 2. Tc2—b2±
, Rb1×c2; 2. Tc4×b4±
, a4—a3; 2. Pb5—d4±
, Kb3×c2; 2. Pb5—d4±
, b4×c3; 2. Tc4×c3±

Goede oplossingen ontvangen van No. 1282 en van No. 1283 van N. Torenstra, Eindhoven (1282); mej. S. S. van Walree, Nijmegen; mej. W. C. Kerlen, Arnhem (1282); L. Zuidema, Winschoten; J. van Bosveld Heinsius, Arnhem; P. D. Bosch, Leeuwarden (1282), H. W. van Dort, Haarlem; E. O. Fortuin, Hilversum (1283), mej. J. M. Klerk, Rotterdam; C. W. Elsma, Bussum; ir. A. Slingervoet Ramondt, Den Helder (1282), jhr. A. Druyvesteyn, Haarlem; B. Riecken, Alkmaar; H. Soppe, Arnhem; ds. G. B., Oosterlittens; C. Sweris, IJlst (1283); ds. G. J. J. R., Hoorn-Terschelling; B. A. Snelleman, Haarlem; M. D. L. Artz, Haarlem; J. Alberda, Franeker; U. Rypma, Leeuwarden (1283); G. van der Reyden (1283), B. W. Schut (1283); C. Schriek, S. Carvalho, H. D. de Jong, D. Boom (1283), J. A. Lodewijk (1282), G. J. A. Barendsen (1282), J. G. Burger, T. Moorlag, A. van der Schaaf, allen te Amsterdam.

Alsnog te vermelden de juiste oplossing van No. 1281 van de heeren T. Moorlag en C. Schriek, beiden te Amsterdam.

In No. 1283 faalt 1. Rd4—b2, wegens 1 —, Rc1—e3!; en faalt 1. Pb5—c3, wegens 1. —, Kb3×c2. In No. 1282 faalt 1. Db8—d6, wegens 1 —, f4—f3; 2. Rc1—g3, Pg5—h3; 3. Dd6—d4†, Ph3—f2. De Dame moet eventueel het veld b1 ter beschikking hebben, daarvoor juist is 1. Kc4—d5 de eenige sleutelzet, de velden b3, b4 en b5 zijn verboden terrein, daar zij Db6—b1 beletten; 1. Kc4—d3 gaat niet wegens de 3e variant; 1. Kc4—d4, faalt wegens 1 —, Pg5—e6 †.

Als Hollandsch leerboek voor eerstbeginnenden kan worden aanbevolen: Hoe leer ik Schaken?, Wed. Ahrends, Amsterdam, uit de serie „Weten en Kunnen". Schelfhout-Neumann, van Goor, Gouda; en verder het eerste deel van Euwe—Den Hertog, maar voor een eerstbeginnende is dit boek wellicht wat later beter op zijn plaats.

BEURS EN NIJVERHEID.

Nederland en Koloniën.

N.V. ALGEMEENE EXPLORATIE MAATSCHAPPIJ.

Productie concessie Limau stopgezet. — Ook overigens productiebeperking. — Saldowinst ƒ 369.522. — Div. 6 %.

Aan het verslag over 1930 ontleenen wij het volgende:

Ertsconcessies in Tapanoeli Van de door de algemeene vergadering van 7 Mei 1930 verkregen machtiging tot verkoop dezer bezittingen heeft het bestuur geen gebruik gemaakt aangezien de betrokken gegadigden van het sluiten der overeenkomst hebben afgezien.

De productie der concessie Kloeang bedroeg 111.931.5 kg ton ruwe olie (v. j. 140.892.9 kg ton), welke volgens overeenkomst tegen ƒ 3.41½ per kg ton werden verrekend.

De productie der concessie Limau bedroeg 43.076.8 kg ton ruwe olie (v. j. 49.963.6 kg ton), welke tegen ƒ 2.50 per kg ton werden verrekend. Buitendien werd voor de kwantiteit aan gewonnen gas door de Bataafsche volgens overeenkomst ƒ 992.32 betaald.

De boring no. 8 heeft na veel moeilijkheden de produceerende olielaag bereikt op ongeveer dezelfde diepte als put 7. De put spoot met kracht en gaf eerst ongeveer 300 ton dagelijks; spoedig daarna werd dit tot 100 ton geknepen. Een en ander bevestigde de reeds in het vorig verslag gedane opmerking, dat de concessie Limau op den duur een veelbelovend olierijk terrein zal blijken te zijn.

Dat ook de Bataafsche in de toekomst dezer concessie vertrouwen heeft, bleek spoedig daarna door het bericht, dat een nieuwe boring no. 9 was aangezet, welke op 7 Mei 1931 reeds een diepte van 550 m heeft bereikt.

Hoewel niet meer tot dit jaarverslag behoorende, meenen wij het bericht niet te mogen onthouden, dat de Bataafsche Petroleum Mij. welke in het begin van 1931 reeds tot grootere beperking van de productie was overgegaan, in Maart 1931 de productie van de concessie Limau geheel heeft stopgezet en de dagproductie van de concessie Kloeang tot ongeveer 180 kg ton heeft teruggebracht.

Zoowel op de 5a contract-terreinen op Madoera, als ook op de concessie Kajo Aroe zijn de onderzoekingen in eigen beheer begonnen. Voor het verkrijgen van meerdere 5a contracten in Nederl. Indië waren wij gedurende het boekjaar diligent.

In het verslag van commissarissen wordt opgemerkt:

Reeds in het vorig jaarverslag deden wij mededeeling omtrent een geschil met de Bataafsche Petroleum Mij., hetwelk in gemeenschappelijk overleg aan drie scheidslieden ter beslissing in handen werd gesteld. Nadat thans de noodige stukken ter zake zijn gewisseld en eerstdaags arbiters bijeen zullen komen kan de eindbeslissing nog in den loop van dit jaar worden tegemoet gezien.

Onze vennootschap ondervindt thans ook de gevolgen van de algemeene depressie in het zakenleven. Door de verminderde verkoopmogelijkheid van de productie werd door de Bataafsche Petroleum Mij. op al bij haar in exploitatie zijnde terreinen in Nederlandsch Indië een productiebeperking ingevoerd, welke derhalve ook op onze terreinen werd toegepast.

Wij hopen, dat deze beperking slechts van tijdelijken aard zal zijn er zien deze meening bevestigd door het feit dat op onze concessie Limau door de Bataafsche een nieuwe boring put no. 9 is begonnen. Aangezien de niet produceerende putten behoorlijk zijn afgesloten gaat, voor zoover men kan nagaan, voor onze vennootschap geen olie verloren, zoodat de mogelijkheid bestaat de thans geleden schade in tijden van voorspoed weder in te halen.

Op de balans op 31 Dec. 1930 komen o.a. de volgende posten voor. Activa: Concessiën ƒ 3.059.000 (ƒ 3.160.000), nieuwe petr. belangen ƒ 210.000 (—), expl. Kajoe Aroe ƒ 5.343 (—), expl. Madoera ƒ 147.566 (—), geb., mach., instr. enz. ƒ 700 (ƒ 1351), kasgeld in Indië ƒ 10.822 (ƒ 5.247), dep. ƒ 2074.107 (ƒ 1.954.107), deb. ƒ 189.558 (ƒ 303.299), kas en kassiers ƒ 81.236 (ƒ 83.885), int. div. — (ƒ 250.020), totaal ƒ5.778.335 (ƒ5.757911).

Passiva: kap. ƒ 5.300.400 (ƒ 5.000.400), onverd. div. ƒ 27.552 (ƒ 195.971), cred. ƒ 75.484 (ƒ 65.938), winst ƒ 369.522 (ƒ 492.024).

Winst- en verliesrekening. Credit. Int. ƒ 88.455 (ƒ 78.205), Royalty Kloeang ƒ382.246 (ƒ 542.437), Royalty Limau ƒ 108.684 (ƒ 125.777). Totaal ƒ 579.385 (ƒ 746.423).

Debet: onk. en sal. in Eur. ƒ 87.674 (v. j. ƒ 79.740), onk. en sal. in Indië ƒ 12.690 (ƒ 11.985), emissiekosten ƒ 7651 (ƒ 59.115), afschr. conc. ƒ 101.000 (als v. j.), afschr. op geb., mach. enz. ƒ 651 (ƒ 650), afsch. op kantoor-inventaris ƒ 195 (—), winst ƒ 369.522 (ƒ 492.024), te verdeelen a.v. te reserveeren voor venn. ƒ 45.000 (ƒ 60.000), id. voor div. en tant. belast. ƒ 13.000 (ƒ 30.000). Div. 6 % ƒ 318.024 (v. j. 11 % ƒ 550.044), onverdeeld ƒ 21.050 (ƒ 27.552).

JAVASUIKER.

SOERABAJA, 23 Mei. (Aneta.) De V.I.S.P. verkochten 800 tons superieur tegen den prijs van ƒ 8.25.

Tweedehands suikermarkt stil gestemd. Prijzen onveranderd.

VOORGESTELDE DIVIDENDEN.

Cult. Mij. Kalie Djompi, nihil (40 %).

BEURS TE BATAVIA.

BATAVIA 22 Mei (Aneta).

	23 Mei	22 Mei		23 Mei	22 Mei
Kon Petr.	214	215	Schv. Unie ...	110	109
C. Ned. H. Mij	127	126	Kon. Paket .	127	126
N. Ind. Hb. ..	106	107	Redj. Leb. ...	122	122
Cert. N.I. Esc.	65	66	N. I. S.	133	133
Internatio	160	158	Simau	—	483
H. V. A.	296	298	Deli Spoor ...	120	120
Poerworedjo	20	20	Kol. Bank .	101	102

Java Sumatra Handel Mij. 68 vr. 70 anb.

AMSTERDAM VOOR 12 UUR.

	23 Mei			23 Mei	
Berlijn	59.21	—59.24	Stockh.	66.65	—66.75
Weenen	34.95	—35.02½	Oslo...	66.57½	—66.67½
Londen	12.10	—12.10½	Zurich..	48.—	—48.02
Parijs...	9.72	— 9.74	Praag..	7.37	— 7.39
Brussel	34.61	—34.63	Italië..	13.01	—13.04
Cab N.Y.	2.4870	— 2.488	Madrid.	24.25	—25.—
Kopenh.	66.55	—66.65	B.Aires	76.—	—77.—

Buitenland.

S. B. JOËL OVERLEDEN.

Solomon Barnato Joël, wiens overlijden elders in dit blad is vermeld, die den naam had een der rijkste mannen in Engeland te zijn, was lid der firma Barnato Bros. en commissaris van de Beers Consolidated Mines, van de Jagersfontein Mining Company, de Premier Diamond Mining Cy, en tal van andere groote mijnmaatschappijen.

Hij bezat een vermaarden ren-stal.

AMERICAN IRON AND STEEL INSTITUTE.

James Farrell zeer pessimistisch, Charles Schwab hoopvoller.

NEW YORK, 22 Mei. (Reuter). James Farrell, de president der U. S. Steel Corp., veroordeelde scherp de houding der groote maatschappijen, die de loonen niet hadden kunnen handhaven en kenmerkte de bewering, dat de loonen gestabiliseerd zouden zijn, als dwaas. Eveneens wraakte hij de sterke prijsverlagingen. Hij zeide er aan te twijfelen, of het dividend op de preferente aandeelen zou kunnen worden verdiend, indien de fabrikanten voortgaan met staal aan verbruikers te leveren voor elken prijs, dien dezen wenschen te betalen. Hij zou er de voorkeur aan geven, de fabrieken te sluiten totdat de toestand verbetert, dan met verspilling voort te gaan.

Charles Schwab (Bethlehem Steel Corp.) zeide evenwel zijn meening te moeten handhaven, dat het einde van de ruiming van voorraden en van afwikkeling van posities nadert, ofschoon de bedrijvigheid in den zomer verder kan afnemen.

INVOERVERBOD VER. STATEN.

Voor artikelen door gedwongen arbeid.

WASHINGTON, 23 Mei. (V. D.) De tariefcommissie heeft geadviseerd van den invoer in de Ver. Staten uit te sluiten rubber, rijst en tapioca uit Britsch-Malakka, Java, Madoera en andere Oost-Indische eilanden en van diamant uit Zuid-Afrika indien deze producten verkregen zijn door gedwongen of contractarbeid.

NEW YORK, 23 Mei. (Reuter). De „Herald Tribune" deelt mede, dat het onderzoek ingesteld door de Tariefcommissie op verzoek van het Departement van Handel over den arbeidstoestand in alle werelddeelen aantoont, dat een bedrag van bijna $ 700 millioen van den import in de Ver. Staten zou kunnen worden getroffen door de uitsluiting van producten, verkregen door gedwongen of contractarbeid op grond van de bepalingen der tariefwet, die op 1 Januari in werking treedt.

SPOOR-, MIJN- EN ANDERE OPBRENGSTEN

Cities Service Company. April 1931: Bruto ontv. $ 3.436.088 (v. j. $ 5.197.022), netto ontv. $ 3.245.392 (v. j. $ 5.021.753). Netto beschikbaar voor aand. en reserve $ 2.230.925 (v. j. $ 4.600.423). De netto ontvangsten bedroegen van 1 Jan. af $ 13.221.514 ($ 20.500.700).

AANBESTEDINGEN.

Door de administratie van het onder het Honvédministerie ressorteerend depôt te Boedapest zal op 29 Mei a.s. de levering worden aanbesteed van een Röntgenapparaat en van een toestel voor aanwending van diathermie.

Voorts zijn aanbestedingen uitgeschreven door het Rijksziekenhuis te Gyula (comitat Békés) en van het asyl voor kinderen te Debrecen voor de levering van verband- en geneesmiddelen; de aanbiedingen moeten resp. vóór 28 en 27 dezer bij de betrokken directie worden ingeleverd.

— Bij afd. Handel en Nijverheid is het adres te vernemen van een firma in Ned.-Indië, die haar verzocht heeft te willen bevorderen, dat haar offerte wordt gemaakt voor een houten of ijzeren motorschoener van 70, 80 en 100 ton voor vrachtvervoer langs de Westkust van Sumatra en met een diepgang om tevens de rivieren op te varen.

— Door den „Secretary to the Tender Board. South African Railway Headquarter Offices", Johannesburg, worden aanbiedingen ingewacht:

a. tot 29 Juni a.s. voor de levering van rubber slangenpijpen en canvas slangen;

van twee electrisch gedreven „traversers" en acht aanhangwagens;

tot 6 Juli a.s. voor de levering van ronde koperen staven voor vuurkisten;

tot 27 Juli a.s. voor de levering van verlichtingseenheden.

Voorwaarden enz. ten bureele der Comm. voor den Ned.-Zuid-Afrik. Handel, 's-Gravenhage.

— Tot 6 Juli worden door den „Chief Stores Superintendent", Park Station Chambers, Johannesburg, inschrijvingsbiljetten ingewacht voor de levering van 2180 beddelakens en 2560 peluwslopen.

Met bestek ligt ter inzage ten bureele van genoemde Commissie.

(„Handelsberichten".)

Korte Berichten.

De Tidewater Associated Oil heeft in het eerste kwartaal een netto-deficit geboekt van $ 191.575 tegen een netto-winst van $ 2.165.387 een jaar geleden.

WATERSTANDEN.

KONSTANZ 23/5 v.m.	4.17+0.01	m
HÜNINGEN 23/5 v.m.	2.55—0.40	m
KEHL 23/5 v.m.	4.01—0.23	m
MANNHEIM 23/5 v.m.	5.07+0.49	m
BINGEN 23/5 v.m.	2.86+0.20	m
CAUB 23/5 v.m.	3.28+0.26	m
DUISBURG 23/5 v.m.	1.85+0.02	m

INTERN. CREDIETVERLEENING.

Nieuwe vergadering van het Comité Francqui te Brussel. — De voorstellen.

BRUSSEL, 23 Mei. (Eigen tel.) Gemeld wordt, dat een nieuwe vergadering van het Comité Francqui, dat het probleem der credietverleening op gemiddelden termijn oplossen moet, te Brussel plaats heeft op 3 en 4 Juni a.s. Op de bedoelde vergadering zullen verschillende concrete formules onderzocht worden, om het reeds door het comité opgemaakt programma, waarmede de Raad van beheer der Bank voor Internationale Betalingen principieel accoord gaat, zoo spoedig mogelijk uit te werken. Onder de bedoelde formules komt onder meer de oprichting voor van een speciaal organisme, dat met de bedoelde verrichtingen zou belast worden, alsmede rechtstreeksche financiering door bemiddeling der B. I. B. De conclusie der werkzaamheden van het comité Francqui zal op 10 Juni aan den raad van beheer der B. I. B. voorgelegd worden.

STEAUA ROMANA.

Verlaging productiekosten.

In het verslag van de Steaua Française wordt bevestigd, dat de Steaua Romana heeft afgezien van de uitkeering van een dividend over 1930. De Roemeensche mij. heeft in 1930 840.240 (v. j. 832.300) t. geproduceerd; geraffineerd werd 928.900 (899.000) t. en uitgevoerd 700.200 (628.800) t. De exploitatie werd geconcentreerd op de rijkste velden en de productie kon worden uitgebreid. De verlaging der productiekosten zou de Steaua Romana in staat stellen, om van de minste verbetering op de petroleummarkt te profiteeren.

Vergaderingen en Korte verslagen.

N.V. DE NEDERLANDSCHE LLOYD ONGEVALLEN. — In de algemeene vergadering is aan den heer J. Hertzberger op zijn verzoek met ingang van 1 Juni 1931 eervol ontslag verleend als directeur. De heer I. P. Almekinders zal vanaf 1 Juni a.s. als eenig directeur optreden.

ELECTRICITEIT MAATSCHAPPIJ „BANJOEMAS". — Aan het verslag ontleenen wij het volgende: De E. M. B. heeft thans 4 centrales met een totale capaciteit van 1790 k.w. in bedrijf. De ontwikkeling gaat geheel volgens verwachting. De stroominkomsten bedroegen ƒ 455.835 (ƒ 402.277). Nadat Wonosobo in bedrijf kwam en aan eenige contracten stroom werd geleverd, liepen de ontvangsten belangrijk op en wij inden in Januari 1931 ƒ 41.336, Februari 1931 ƒ 41.339. Voor een groot gedeelte werd de nieuwe aanleg bekostigd uit de bedrijfsoverschotten, doch wij zouden niet geslaagd zijn onze plannen geheel ten uitvoer te brengen zonder steun van onzen bankier. Zoodra de beleggingsmarkt zich zal hebben hersteld, zal dan ook getracht worden de schuld te consolideeren.

De winst bedraagt ƒ 75.566. Aandeelhouders 6 % dividend, tantièmes ƒ 11.265, reservefonds ƒ 3755, ter beschikking ƒ 545.

EERSTE HOLLANDSCHE LEVENSVERZEKERINGS-BANK N.V. — Wij ontleenen aan het jaarverslag het volgende:

De uitkomsten van het bedrijf zijn uitermate gunstig geweest. De vooruitgang aan verzekerde kapitalen overtreft dien van 1929 met ongeveer 50 %, terwijl de financieele resultaten zelfs aanmerkelijk beter zijn dan die van eenig jaar tevoren.

De verzekerde kapitalen, met inbegrip van lijfrenten, zijn toegenomen met ƒ 1.774.822 en gestegen tot ƒ 43.958.314. waarvan de jaarlijksche premie-ontvangst beloopt ƒ 1.593.344.

De sterfte onder de verzekerden voor uitkeering bij overlijden in de afdeeling Kapitaal- en Renteverzekering heeft 54 % en die in de afdeelings Volksverzekering 65 % van de verwachte sterfte bedragen. De winst op sterfte en royement bedroeg ƒ 182.040 tegen ƒ 132.294 on 1929.

De gemiddelde rente van alle beleggingen heeft in 1930 5.06 % bedragen tegen 5.14 % in 1929. Aan interest, huur en vergoeding voor termijnbetaling werd ontvangen ƒ 554.072. De verwachte rente der premiereserve bedraagt ƒ 364.799, zoodat een winst op interest werd gemaakt van ƒ 189.273.

De effectenrekening sluit met een saldo van ƒ 3.313.883, de hypotheken bedragen ƒ 4.552.270, de onroerende goederen ƒ 1.421.800.

De koerswinst op effecten bedraagt ƒ 42.197, welk bedrag, in afwijking van vorige jaren, niet naar de winst- en verliesrekening werd overgeboekt, doch aan de reserve voor geldbelegging toegevoegd werd.

Volgens de laatste herschatting der onroerende goederen (in 1928) bedraagt de waarde ƒ 43.000 meer dan waarvoor zij te boek staan.

Uitgekeerd werd in 1930: bij overlijden ƒ 268.848, bij leven ƒ 377.773, aan lijfrenten ƒ 47.883, wegens afkoop ƒ 109.264, totaal ƒ 803.768.

De premiereserve, die voor de geheele portefeuille berekend is naar de netto-methode, is toegenomen met ƒ 521.808 en gestegen tot ƒ 9.639.178, waarvan op posten in herverzekering valt ƒ 234.359.

De balans en de winst- en verliesrekening wijzen een winstsaldo aan van ƒ 377.888. Aan de vergadering wordt voorgesteld van dit bedrag te bestemmen: ter toevoeging aan de extra-reserve ƒ 144.048, aan de reserve geldbelegging ƒ 7802, aan de reserve voor verschillende doeleinden ƒ 50.000, aan het pensioenfonds personeel ƒ 39.000, ter reserveering voor dividend- en tantièmebelasting ƒ 11.000 en het resteerende ad ƒ 126.037 uit te keeren aan dividenden en tantièmes. Aandeelhouders zullen dan recht hebben op 24 % over het bedrag hunner verplichte storting en bovendien ƒ 72.50 per oprichtersaandeel, terwijl over het onverplicht gestorte gedeelte van het aandeelenkapitaal een uitkeering zal geschieden van 7.4 %. In het statutaire reservefonds zal dan worden gestort ƒ 16.244. Indien het voorstel tot bestemming van het winstsaldo wordt aangenomen, zal het statutaire reservefonds zijn gestegen tot ƒ 210.148. De gezamenlijke extra-reserves zullen dan gestegen zijn tot ruim ƒ 1.152.000.

N.V. DRENTSCHE KANAAL MIJ. — Aan het jaarverslag ontleenen wij het volgende:

In 1930 werd aan gewoon onderhoud besteed ƒ 29.194 (ƒ 28.483). Ontvangen werd aan op- en afvaartsgelden, sluis- en bruggelden ƒ 66.575 (ƒ 36.982).

Het winstsaldo bedraagt ƒ 13.480 (ƒ 601). Voorgesteld wordt een dividend uit te keeren van ƒ 20 (v. j. nihil) op de nieuwe aandeelen en ƒ 4 (v. j. nihil) op de oude aandeelen.

N.V. JAVA—SUMATRA HANDEL MIJ. — Naar wij vernemen, sluit het boekjaar 1930 van de N.V. Java—Sumatra Handel Maatschappij met een winst saldo van ƒ 48.047. Hiervan zal ƒ 10.000 worden toegevoegd aan de statutaire reserve, terwijl het restant op nieuwe rekening wordt overgebracht.

STOOMVAART-MIJ. „TRITON". — Aan het verslag over 1930 ontleenen wij het volgende:

De toestand in het scheepvaartbedrijf, welke verleden jaar reeds te lijden had van de ongunstige tijden, verergerde gedurende dit jaar. Het veel verminderde wereldvervoer stond tegenover een overmatig aanbod van scheepsruimte. Onder den invloed daarvan daalden de vrachten zoo sterk, dat het in bedrijf houden van de schepen grootere verliezen opleverde dan het stilligen. Wij besloten dan ook onze schepen, al naar gelang zij binnenkwamen, op te leggen. Thans ligt de geheele vloot nog stil, zonder eenig vooruitzicht om spoedig weder in de vaart te gaan.

De vrachtenmarkt is bij het schrijven van dit verslag (gedateerd 20 Mei) wel iets opgeleefd, doch de vrachten zijn nog niet op een danig peil gekomen, dat het voordeeliger is te varen.

De schepen verkeeren in goeden staat van onderhoud. Het s.s. „Texel" heeft de survey gepasseerd.

Op de balans per 31 Dec. 1930 komen o.a. de volgende posten voor Activa: Onuitgeg. kapitaal ƒ 2.400.000 (als v.j.), stoomsch. ƒ 1.200.000 (als v.j.), kassa en kassiers ƒ 39.462 (21.477), dep. U/G ƒ 775.000 (814.830), deeln. in andere ondern. ƒ 11.250 (als v.j.), deb. ƒ 76.591 (116.669), nog te ontv. int. ƒ 19.901 (—), vooruit bet. onk. 1931 ƒ 25.083 (v.j. loopende reizen ƒ 10.212 en loopende jaarverzekering ƒ 39.218). Totaal ƒ 4.547.286 (v.j. ƒ 4.613.658).

Activa: kap. ƒ 4.000.000 (als v.j.), res. fonds ƒ 257.255 (257.000), res. survey stoomsch. ƒ 119.020 (129.020), cred. ƒ 75.608 (221.930), res. Zeeongevallenwet ƒ 94.354 (—), saldo winst ƒ 430 (4781).

In de toelichting op de balans wordt nog medegedeeld, dat door ruime afschrijvingen in vorige jaren afschrijvingen thans niet noodzakelijk was. De schepen staan tegen matige waarde te boek.

De winst- en verliesrekening geeft een batig saldo der expl. rek aan van ƒ 32.700 (125.366), waarbij komt: int. ƒ 38.301 (35.395) en saldo Ao. Pe. ƒ 4781 (2887), totaal ƒ 75.784 (163.649), terwijl in mindering moet worden gebracht: kosten opliggen schepen ƒ 72.177 (—) en onkosten ƒ 3176 (3867), blijft ƒ 430 (159.781), welk bedrag de directie voorstelt op nieuwe rekening over te brengen. Het vorige jaar werd ƒ 155.000 bestemd voor afschrijving op stoomschepen en ƒ 4781 op nieuwe rekening overgebracht.

HANDELSBERICHTEN.

AMSTERDAM, Zaterdag 23 Mei.

Koffie. Heden werd geen „call" gehouden.

Mais Rotterdam.	23 Mei slotk.	22 Mei slotk.	22 Mei vroegk.	21 Mei slotk.
Mei	82¼	81½	82¼	84¼
Juli	83	82½	82¾	83¼
September	83½	83¼	83¼	84¼
November	84½	84½	84¾	85¼

Omzet 21 contr.

Tarwe (Rott. Ver. v. d. Termijnh.) per 100 K.G.	23 Mei slotk.	22 Mei slotk.	22 Mei vroegk.
Mei	5.52½	5.45	5.47½
Juli	5.87½	5.85	5.87½
September	5.15	5.12½	5.15
November	5.15	5.12½	5.15

Omzet 5 × 100.000 kg.

AMSTERDAM, 23 Mei. Aardappelen. (Bericht v/d. mak. Jac. Knoop.) Zeeuwsche bonten ƒ 7—7.50, id. blauwen ƒ 6.75—7.25, id. bravo's ƒ 5—6, id. roodstar ƒ 4.50—5, id. klei industrie ƒ 4.75—5, id. eigenheimers ƒ 5—5.25, id. blauwe poters ƒ 3.75—4, id. bonte poters ƒ 3.75—4, id. Bevelanders ƒ 4.75—5, Vlaamsche klein-industries ƒ 4.35—4.50, id. eigenheimers ƒ 4.50—5, id. roodstar ƒ 4.50—4.75, IJpolder bravo's ƒ 5—6, id. roodstar ƒ 4.50—5, id. Bevelanders ƒ 4.75—5, Duitsche industrie ƒ 4.50—5, Noord-Holl. blauwen ƒ 5—5.50, id. roode star ƒ 4.50—5, Drentsche eigenheimers ƒ 2.80—3.50 per hl; Winter Malta ƒ 18—20, Zomer Malta ƒ 23—25, Portugeesche nieuwe aardappelen ƒ 20—21, Spaansche idem ƒ 18—20, Italiaansche idem ƒ 20—21 per 100 kg; Friesche borgers ƒ 5—5.25 per hl.

LEEUWARDEN, 22 Mei. Aardappelen. Borgers opgeruimd; Roodstar ƒ 6.50—7.

UTRECHT, 23 Mei. Aangevoerd in totaal 4420 stuks vee, waarbij 228 runderen; stieren 34—45 c. per kg, handel redelijk; kalfvaarzen ƒ 190—280, pinken ƒ 80—160, melkkoeien ƒ 270—380, kalfkoeien ƒ 290—400(vaarskoeien ƒ 200—320, handel kalm; slachtkoeien 1e s. 47—53 c., 2e s. 44—46 c., 3e s. 40—43 c. per kg, handel matig; 472 nuchtere kalveren ƒ 8—12, handel matig; 75 schapen ƒ 26—35, 1594 weidelammeren ƒ 15—20, Texelaars ƒ 20—24, handel kalm; 527 varkens ƒ 18—30, schrammen ƒ 10—18, 714 biggen ƒ 5—10, handel flauw.

Boter 70—75 c. per ½ kg.

Eieren ƒ 3.50—4.50.

DELFT, 23 Mei. Kaas. Aangevoerd 28 stapels komijnekaas, wegende 5891 kg; prijs 45—72 ct. per kg. Handel vlug.

ZUTPHEN, 22 Mei. Boter. (Eerste Coöp. Boterverk. Verk.) Hoogste prijs ƒ 1.34, middenprijs ƒ 1.29, laagste ƒ 1.16 per kg.

KOFFIE.

SOERABAYA, 23 Mei. Koffie nominaal ready ƒ 41.29, Aug./Oct. ƒ 37.65. (Aneta.)

RUBBER.

SOERABAYA, 23 Mei. Rubber Sheet Mei ƒ 0.16 vraag. (Aneta.)

TUINBOUWVEILINGEN.

HOOGEZAND—SAPPEMEER, 22 Mei. Groenteveiling. In veiling werd heden betaald: Eng. kaskomkommers 1e qual. ƒ 17.10, 2e qual. ƒ 13.80, rijen komkommers 1e qual. ƒ 17.40—19.60, 2e qual. ƒ 14.20—16.40, bloemkool 1e qual. ƒ 29—32, 2e qual. ƒ 26—28, spitse kool ƒ 9—15 per 100 stuks; kropsla ƒ 2.60—5.20 per 100 krop; radijs ƒ 1—1.90, rabarber ƒ 2.90—2.80 per 100 bos; spinazie ƒ 2—5.50, postelein ƒ 5—7 per 100 pond; aardbeien ƒ 0.75 per pond; tomaten A ƒ 31.20—32.50, id. B ƒ 28.30—29.50, id. C ƒ 30—31.90 per pond; komkommerstek ƒ 0.08—0.12 per kg.

NAALDWIJK, 22 Mei. (Veilingen Bond Westland. (Exportveiling.) Tomaten A ƒ 0.64—0.74, id. B ƒ 0.60—0.72, id. C ƒ 0.64—0.70, id. CC ƒ 0.54—0.62 per kg; bloemkool I ƒ 16—32, id. II ƒ 10—15, gr. komkommers ƒ 13—18.20 per 100; sla ƒ 1.90—5.10 per 100; peen ƒ 9—21 per 100 bos.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENLANDSCHE HAVENS.

AMSTERDAM, aangek. 22 Mei. (IJ-dokken) Lyderhorn, S., Zaandam, ledig, carg. Amons & Co. (Petrol. H.) Mytilus, S., Vlaardingen, creosoot, carg. Ruys & Co. (Borneok.) Prometheus, m.s., stukg., carg. Meyer & Co. (Fosfaatfabr.) Border Firth, S., Londen, ledig, carg. d'Arnaud & Co. — 23 Mei. (Zeeb.k.) Flandria, S., Rotterdam, stukg., carg. Ver. Cargadoorskant. (Minervah.) Stillesee, S., Danzig, hout, carg. „Baltica" Scheepv.kant.

IJMUIDEN, aangek. 22 Mei: Flandria, Rott.; Stillesse, Danzig; Beverwijk 22, sleepb., Duinkerken, met 2 bakken.

Vertr. 22 Mei: Norderney, Duitsche kabellegger, Noordzee; Adriatico, Rott.

MAASSLUIS aang. 22 Mei. Gruno, m.s. Londen; Atlas, Lissabon; Bernisse, Hamburg; Stad Zaandam, Gent.

Vert. 22 Mei: Nervlin, Drammen; Sveti Vlaho, B.Ayres; 23 Mei Prague, Harwich.

VLISSINGEN, 22 Mei. Aang. Lutgerdiena, m.s. Londen.

Gepasseerd naar Antwerpen: Port Regis, Mombassa; Biri, Christiansand; Atlantic, m.b. Londen; Aldebaran, m.b. idem; Cornelia, m.s. idem; Gepasseerd van Antwerpen: Australian, San Francisco; Westerland, New York; Grangesberg, Narvik; Olympos, Piraeus.

Gepasseerd naar Gent: Wega, motorkof, Lond.

STOOMVAARTLIJNEN.

STOOMVAART MIJ. NEDERLAND.

JOHAN V. OLDENBARNEVELT 26/5 v.m. 6 uur te IJmuiden en te 10 u. te Amst. verwacht.

KANGEAN (uitr.) 23/5 te Onrust.

KON NED STOOMB MAATSCHAPPIJ.

AMAZONE (uitr.) 21/5 te San Juan de Porto Rico.

ASTREA 21/5 v. New York n. Haïti.

BRION 22/5 v. Bordeaux n. La Pallice.

CALYPSO 22/5 v. New York n. Curacao.

CERES 22/5 v. Rott. te Gibraltar.

ERATO 22/5 v. Uddevalla n. Amst.

EUTERPE 22/5 v. Oporto n. Vigo.

FAUNA, Rott. n. Barcelona, pass. 22/5 Gibraltar.

HEBE 22/5 v. Valencia n. Carthagena.

HELDER (thuisr.) 23/5 v.m. 7 u. 30 Lydd gep. n. Amsterdam.

KON. HOLL. LLOYD.

KENNEMERLAND (thuisr.) 22/5 v. Las Palmas n. Londen.

ORANIA (thuisr.) 22/5 v. Bahia.

HOLLAND—AFRIKA-LIJN.

GIEKERK (uitr.) 23/5 v. Durban n. Lorenzo Marques.

JAGERSFONTEIN 22/5 v. Dar-es-Salam n. Port Amelia.

NIJKERK 23/5 v. Bremen te Hamburg.

RIETFONTEIN (uitr.) 22/5 v. Suez te Port Soedan.

WAALKERK 23/5 v. Rott. te Hamburg.

WESTERKERK 23/5 v. Beira n. Mozambique.

WISSEKERK (uitr.) 24/5 te Kaapstad verwacht.

HOLLAND—AMERIKA-LIJN.

ROTTERDAM 22/5 nam. 11 u. v. Rott. n. New-York.

ROTTERDAMSCHE LLOYD.

PATRIA (uitr.) 22/5 v. Marseille.

RADIO-TELEGRAFISCHE VERBINDINGEN.

De volgende passagiersschepen zijn Zondag 24, Maandag 25 en Dinsdag 26 Mei in radio-telegrafische verbinding met de daarnaast vermelde kuststations en via die stations rechtstreeks te bereiken. (Medegedeeld door de N.T.M. „Radio-Holland" N.V.)

Baloeran — Scheveningen Radio 6); Christiaan Huygens — Scheveningen Radio 6); Costa Rica — Scheveningen Radio 6); Cottica — Le Havre Radio 1), Scheveningen Radio 5); Crijnssen — Rugby Radio 6); Dempo — Scheveningen Radio 6); Gelria — Scheveningen Radio 6); J. P. Coen — Scheveningen Radio 6); Johan de Witt — Scheveningen Radio 6); Johan van Oldenbarnevelt — Scheveningen Radio 4); Klipfonten — Las Palmas Radio 1), Rugby Radio 5); Nieuw-Amsterdam — New York Radio WNY 1); Orania — Scheveningen Radio 6); Patria — Scheveningen Radio 6); Poelau Bras — Aden Radio 1), Massaua Radio 2), Port Sudan Radio 3); Rotterdam — Scheveningen Radio 6); Sibajak — Scheveningen Radio 6); Springfontein — Bonifacio Radio 1), Genova Radio 5); Statendam — Scheveningen Radio 6); Stuyvesant — Scheveningen Radio 3); Zosma — Bonifacio Radio 1), Genova Radio 5).

1) Zondag 24 Mei; 2) Maandag 25 Mei; 3) Dinsdag 26 Mei; 4) Zondag 24 en Maandag 25 Mei; 5) Maandag 25 en Dinsdag 26 Mei; 6) Zondag 24, Maandag 25 en Dinsdag 26 Mei.

PASVISA.

Voor toelating en tijdelijk verblijf in het buitenland moeten Nederlandsche staatsburgers voorzien zijn van een geldig paspoort, al of niet voorzien van een visum; voor sommige landen is inplaats van paspoort een bewijs van Nederlanderschap voldoende.

Welke landen wel en geen visum eischen en welke bepalingen over het algemeen van belang zijn vindt men in onderstaande lijst vermeld. Voor koloniën, dominions, protectoraten zie men onder het moederland.

De kosten van een paspoort bedragen ƒ 2.50 voor Nederlanders en ƒ 3.50 voor buitenlanders Gedigheidsduur twee jaar.

Voor man, vrouw en kinderen (niet ouder dan 15 jaar) worden familiepassen uitgereikt, die eveneens ƒ 2.50 kosten. Het familiepaspoort is in vrijwel alle landen erkend.

Voor landgenooten, die van Nederland uit met een Nederlandsche boot naar Ned.-Indië reizen is geen paspoort noodig doch wel gewenscht, wijl men anders onderweg de boot niet kan verlaten. Inplaats van paspoort is ook een bewijs van Nederlanderschap te gebruiken.

Voor toelating in de verschillende landen is noodig:

EUROPA.

België: geen visum; in plaats van paspoort is ook een bewijs van Nederlanderschap geldig. Kinderen niet ouder dan 15 jaar mogen reizen op een familiepaspoort, voorzien van een door het gemeentebestuur der woonplaats gestempelde foto der ouders. De geldigheidsduur is vijf jaar.

Bulgarije: visum voor doorreis en verblijf (hoogstens 45 dagen) ƒ 6.10.

Denemarken: geen visum.

Duitschland: geen visum. Voor reizigers naar Duitschland gelden nog deze bepalingen: kinderen, die den leeftijd van 15 jaren nog niet bereikt hebben, hebben geen paspoort noodig doch kunnen volstaan met een verklaring, opgemaakt door den burgemeester der plaats van inwoning of door den commissaris der Koningin, waarin naam, ouderdom, staatsburgerschap en woonplaats worden vermeld. Voor kinderen, ouder dan tien jaren, moet op deze verklaring een pasfoto worden opgeplakt, afgestempeld door genoemden overheidspersoon.

Estland: geen visum.

Finland: geen visum.

Frankrijk: paspoort geldig zonder visum, is alleen vereischt voor Syrië (mandaatgebied); de kosten bedragen ƒ 5.40; het visum is één jaar geldig en geeft recht op een willekeurig aantal in- en uitreizen. Voor Indo-China is visum noodig evenals voor Tunis en Marokko. Voor de Koloniën (niet voor Algiers, Tunis en Marokko) is noodig behalve een geldig paspoort, een bewijs van goed gedrag, een certificaat van gezondheid en voldoende middelen voor eventueelen terugkeer.

Griekenland: visum ƒ 6.35. Het is gewenscht het Consulaat om nadere inlichtingen te verzoeken.

Groot-Brittannië en Ierland: geen visum. Voor de Britsche dominions en de meeste Britsche bezittingen is evenmin een visum noodig.

Hongarije: Visum voor verschillende reizen heen en terug, een jaar geldig, 12 Pengö; id. voor enkele reis heen en terug, een jaar geldig, 6 Pengö; transitvisum voor één doorreis, twee maanden geldig, 1.20 Pengö, voor alle visa mits de passen vóór dien tijd niet afloopen. Familiepassen zijn geldig, kinderen daarop vermeld mogen niet ouder zijn dan 14 jaar. De koers van den Pengö wordt maandelijks vastgesteld.

Italië: geen visum. Nederlandsche vreemdelingenpaspoorten moeten voorzien worden van een visum. Kosten ƒ 5.

Joegoslavië: visum 6 maanden geldig, voor verschillende in- en uitreizen ƒ 6; een visum voor een enkele in- en uitreis, drie maanden geldig ƒ 3; doorreisvisum heen en terug een maand geldig ƒ 1; doorreis-visum heen, een maand geldig ƒ 0.50, beide zonder oponthoud.

Letland: visum voor een heen- en terugreis met verblijf gedurende 30 dagen: ƒ 6; meer reizen per jaar ƒ 12; visum voor één doorreis ƒ 1; onbepaald aantal doorreizen ƒ 2.50.

Litauen. Visum ƒ 6, enkele doorreis-visum ƒ 0.60 (schriftelijk aan te vragen Litausch gezantschap Berlijn of Londen).

Luxemburg: zelfde als België.

Noorwegen: geen visum.

Oostenrijk: geen visum.

Polen: visum voor drie maanden voor reis heen en terug ƒ 5, id. voor twee jaren voor verschillende reizen ƒ 10.-; id. voor één reis door Polen ƒ 0.80, voor een reis heen en terug ƒ 1.-. Formulieren verkrijgbaar Diergaardelaan 44a, Rotterdam, ingevuld terug te zenden met twee foto's.

Portugal: geen visum; Portugeesche koloniën visum ƒ 8.21, familiepaspoort ƒ 13.50.

Roemenië: visum ƒ 4.15.

Rusland: Voor de Vereenigde Sovjet-Republieken worden hier te lande geen visa verstrekt. Men wende zich daarvoor tot de te Berlijn gevestigde legatie der Sovjet-regeering.

Tsjecho-Slowakije: visum ƒ 6, een jaar geldig voor een willekeurig aantal in- en uitreizen. Voor een doorreis zonder oponthoud aan eenig station is geen visum noodig.

Kinderen niet ouder dan 16 jaar kunnen reizen op de pas der ouders.

Zweden: geen visum. Voor familiepaspoort kinderen niet ouder dan 16 jaar.

Zwitserland: geen visum.

AMERIKA.

Argentinië: visum (Peso Oro 3) ƒ 7.20; voorts een vaccine-bewijs (10 peso oro = ƒ 24.50); een doktersverklaring (10 peso oro = ƒ 24.50) en een bewijs van goed gedrag met verklaring dat immigrant nooit gebedeld heeft, nooit in aanraking is geweest met de justitie en nooit veroordeeld is (10 peso oro = ƒ 24.50).

Costa Rica: visum één jaar geldig Am. $ 8 gezondheidscertificaat, waarvan het visum Am. $ 3 bedraagt.

Cuba: geen visum.

Dominicaansche republiek: visum ƒ 5.—.

Ecuador: geen visum.

Guatemala: visum ƒ 5 voor 1 maand; voor 1 jaar ƒ 6; voor verblijf en doorreis is bewijs van goed gedrag noodig en gezondheidsverklaring.

Honduras: visum 1 Am. dollar, te voldoen verklaring (handteekening van geneesheer moet gelegaliseerd worden: 1 dollar) en bewijs van goed gedrag.

Haïti: geen visum.

Mexico: geen visum. Voor een verblijf van minder dan zes maanden is een toeristenkaart noodig (legalisatiekosten een Pesos), een vaccinatiebewijs (twee Pesos) en vier foto's, voor een verblijf van langer dan zes maanden een identiteitskaart (legalisatiekosten een Pesos), een vaccinatiebewijs (twee Pesos) en zes foto's (drie en face en drie en profil).

Nicaragua: geen visum. Wel voor langer verblijf.

Panama: visum, kosteloos; voor verblijf en doorreis is bewijs van goed gedrag en van gezondheid noodig.

Paraguay: visum ƒ 7.50.

Peru: visum ƒ 15; foto, gezondheidsverklaring, bewijs van goed gedrag.

Salvador: geen visum.

Uruguay: geen visum; voor verblijf en doorreis is bewijs van goed gedrag en gezondheidsverklaring noodig.

Venezuela: visum ƒ 5, bij aankomst te betalen. Aan het consulaat moeten o.a. worden overgelegd: geboorte-acte, gezondheidsverklaring, bewijs van goed gedrag, verklaring waaruit blijkt, dat de buitenlander niet van plan is de openbare orde te verstoren, bewijs niet ontbloot te zijn van middelen tot levensonderhoud, getuigschrift van de onderneming waar hij de laatste zes maanden gewerkt heeft, portret, waarop signalement door bevoegd autoriteit afgegeven, portret voor archief. Voor de volledige bepalingen wende men zich tot het Venezueelsche consulaat.

Vereenigde Staten van Amerika: Visum ƒ 2.50; transit-visum gratis; duur afhankelijk van de omstandigheden.

Immigratievisum ƒ 25. Slechts na lang wachten uitsluitend te Rotterdam verkrijgbaar.

AUSTRALIË.

Australië en Nieuw-Zeeland: geen visum. Nederlandsche onderdanen van niet zuiver Europeesche afkomst behoeven een bijzondere toelatingsvergunning.

Fidji-eilanden: geen visum.

AZIË.

China: visum ƒ 6, geldig zoolang als pas geldig is.

Japan: geen visum.

Bolivia: visum ƒ 4.80; bewijs van goed gedrag, vaccinatiebewijs en gezondheidsverklaring.

Brazilië: visum 1 jaar geldig ƒ 6; een bewijs van goed gedrag, vaccinatiebewijs, gezondheidsverklaring, foto's.

Canada: geen visum; emigranten een immigratie-visum.

Chili: visum $ 4.40, voor verblijf en doorreis; bewijs van goed gedrag, gezondheidsverklaring, 2 foto's, vaccinatiebewijs.

Columbia: visum en zegel kosten ƒ 17.50, visum 1 jaar geldig, vaccinatiebewijs, bewijs van goed gedrag, gezondheidsverklaring en 3 foto's.

Palestina: speciaal visum voor Palestina bij de Eng. consulaten ƒ 4.80.

Perzië: visum ƒ 9.

Siam: geen visum.

Turkije: visum voor doorreis ƒ 5, voor verblijf ƒ 8.

AFRIKA.

Egypte: visum ƒ 7, een jaar geldig.

Liberia: visum ƒ 2.50, een jaar geldig.

Zuid-Afrika: geen visum.

VREEMDELINGENPASPOORTEN.

Het is ons gebleken, dat verscheidene lezers niet weten wat onder „vreemdelingenpaspoorten" wordt verstaan. Voor Italië b.v. staat in de lijst dat geen visum noodig is, doch dat Nederlandsche vreemdelingen-paspoorten voorzien moeten worden van een visum. Van verschillende zijden bereikt ons de vraag of men nu een visum noodig heeft, ja dan neen.

Als men Nederlander is, inderdaad niet. Want Nederlanders krijgen een gewoon paspoort. Vreemdelingen paspoorten worden slechts gegeven aan hen die in Nederland wonen doch niet de Nederlandsche nationaliteit bezitten.

WAT GIJ MOET WETEN

Nieuwe handwerkboekjes.

Wederom ontvingen wij van de firma's G. van Wees en Weiss te Zeist en Allert de Lange te Amsterdam een viertal vlot geïllustreerde bundeltjes, ter aanvulling van de lange reeks, hieraan voorafgegaan en welbekend bij onze handwerkende vrouwen. Ook deze boekskes willen wij even bij u introduceeren.

Nummer één (H. 334 van de serie) bevat een aantal moderne ontwerpen voor haakwerk van wol. Het geeft ideeën aan de hand voor het maken van thee-warmers, sluimerrollen en taschjes in den Tunischen haaksteek, het brengt aardige sachets en een ceintuurtje van niets dan vasten of van enkel stokjes gemaakt, men vindt er theepotovertrekken, dus iets anders dan de overbekende tea-cosy — die niet alleen uiterst practisch, maar ook zeer decoratief zijn.

Het daarop volgende nummer houdt zich speciaal bezig met wollen kinderkleeding. Dus zal het voor moeder of grootmoeder een wenschte handleiding vormen bij het haken of breien van truien en jurken, van kuitkousen, pullovers, pyama's, directoires en andere onderdeelen van zusjes of broertjes garderobe.

„Smyrnawerk III" heet het derde onderdeel van dit klaverblad van vieren. Nadat op duidelijke wijze is aangetoond, hòe gewerkt moet worden, volgt een serie patronen voor matten en vloerkleeden, die passen in een modern milieu, rechthoekige kleedjes met bloempatronen en met geometrische motieven. Verder vinden zij, die minder modern zijn aangelegd, borduurwerk in Oostersche patronen, zeer geschikt voor het bewerken van voetkussens en stoelzittingen. Ook de Biedermeierstijl is in dit boekje vertegenwoordigd.

Tenslotte nog een kleine gids bij het maken van wollen onderkleeding voor dames, heeren en kinderen. Wie zelf onderjurken mocht willen breien of haken, vindt hier uitstekende voorlichting. De drie eerstgenoemde bundeltjes zijn, als naar gewoonte voorzien van duidelijke knippatronen met uitvoerige beschrijving.

Teere weefsels.

In een japonnetje van teer zijden weefsel heb ik eenige kleine vetvlekjes gekregen. Op welke manier moet ik die behandelen?

Dit vraagt een Maastrichtsche lezeres. En een Haarlemsche schrijft:

Ik heb een heele fijne lichtblauwe crêpe georgette japon. Daar morste ik een paar kruimeltjes van een koekje op, wat een paar vetvlekjes gaf. Nu probeerde ik eerst met grauw papier en een warme bout, daarna een watje met lauw water, maar ook dit zonder resultaat.

Beide lezeressen moeten wij er nog eens op wijzen, dat men dergelijke vlekjes in teere weefsels het beste wegwerkt met behulp van een d r o o g watje, waarmee men zoolang wrijft tot het kwaad verdwenen is. Men doet verstandig, in het rond te wrijven, daar men dan de minste kans loopt, dat de draden verschuiven. Geen vloeistoffen gebruiken en, zoo men er al toe mocht overgaan, een beetje benzine of tetra aan te wenden, dan een uiterst geringe hoeveelheid nemen, daar men anders allicht leelijke kringen overhoudt, die zich niet gemakkelijk, vaak in 't geheel niet meer laten verwijderen.

Een pouffe.

Op verzoek deelen wij mede, dat men een pouffe kan vullen met paardehaar. De vakman, bij wien men de vulling koopt, kan nadere inlichtingen geven. Kapok levert, naar lezeressen, ons wel eens verzekerden, ook wel het gewenschte resultaat. Echter gaat het vrij spoedig in elkaar zitten en moet dan worden bijgevuld.

Wildleer.

Ik zou gaarne weten, hoe men wildlederen handschoenen (van zeer goede qualiteit) kan schoonmaken.

Als wildleeren handschoenen niet àl te vuil zijn, kan men ze gemakkelijk schoonmaken, zoowel op de hand als op een houten geraamte. Men giet een beetje melk in een schoteltje, doopt daarin een lapje wit flanel, wrijft ermee over een stukje witte zeep en bestrijkt er den handschoen mee. Zoo noodig neemt men een schoon stukje van het flanel en herhaalt de bewerking, daarmee doorgaande tot de handschoenen schoon zijn. Dan hangt men ze op en laat de wind er door spelen om ze op die manier te laten drogen. Mochten de handschoenen stijf en stug zijn geworden door de reinigingskuur, dan kan men dit gemakkelijk verhelpen door ze flink uit te rekken, eerst onder het drogen en nogeens weer als ze volkomen droog zijn.

Een andere manier om wildleeren handschoenen van goede qualiteit schoon te krijgen, is ze onder de kraan met zachte, onschuldige zeep te wasschen.

Een cocoslooper.

Gaarne wilde ik van u weten, hoe ik een cocoslooper, die erg vuil geworden is, moet behandelen, om ze schoon te krijgen.

Deze Amsterdamsche raden wij, de looper af te boenen met een lauw sop van goede huishoudzeep. Daarna naspoelen met schoon koud water en rustig laten drogen.

Een gevlekte plank.

De Amsterdamsche, die haar nood klaagt over een mahoniehouten waschtafelplank waarop een leelijke schroeivlek zit, raden wij, daarvoor even een vakman te laten komen. Voor zoover ons bekend, bestaat hiervoor geen huismiddeltje.

Een bruidssluier.

Een Amsterdamsche schrijft het volgende:

Voor mijn eerste kindje heb ik mijn trouwsluier als muggengaas over de wieg gebruikt. De sluier is nog prachtig, niet zoo heel erg vuil, maar wat stoffig en groezelig geworden. Een tweeden keer wilde ik hem voor hetzelfde doel graag weer gebruiken. Maar hoe krijg ik hem schoon? Doe ik het beste, hem te laten stoomen, in de fijne wasch mee te geven of is er een veilige manier om den sluier zelf te wasschen? Er moet hij dan gestreken of gespannen worden?

Wij raden deze jonge moeder, den sluier te weeken te zetten in lauw zeepsop met boraxwater. Na eenige uren kan zij hem uitdrukken (vooral niet wringen!) en hem kloppen en naspoelen in een nieuwe zeep- en boraxoplossing, waarin een klein beetje witte suiker is opgelost. Die suiker moet dienen om de voile wat stevigheid te geven. De sluier wordt, terwijl hij nog nat is, voorzichtig en in het juiste model opgespannen. Men gebruikt daarvoor roestvrije spelden. Na deze behandeling is strijken niet meer noodig.

Een onzindelijk logéetje.

Den Amsterdamschen Huismoeder-vriend, wiens lichtgrijs costuum nog altijd de sporen draagt, die een jeugdig, nog niet geheel zindelijk, logéetje er het vorig jaar op heeft achtergelaten, kunnen wij vertellen, dat vlekken als door hem bedoeld soms verdwijnen als men ze behandelt met een mengsel, bestaande uit drie deelen zwavelether, drie deelen spiritus en één deel geest van salmoniak. Waar dit geval echter reeds verjaard schijnt te zijn, lijkt het ons verstandig, eerst eens flink te wrijven met azijn of citroensap. Als de stof gewasschen kan worden, moeten de vlekken daarna worden uitgewasschen in lauw zeepsop (zachte zeep gebruiken). Daarna uitspoelen.

Mocht de verf zijn uitgebeten, dan weten wij geen beter middel dan het kleedingstuk plaatselijk te laten bijverven. Echter raden wij in dit geval, eerst eens bovengenoemde proef te nemen.

Een gevlekt kleed.

De Amsterdamsche huisvrouw, die vlekken uit een lichtgekleurd vast kleed wil verwijderen, raden wij, een beetje verwarmden alcohol te gebruiken. Brandewijn of jenever zullen wel het gewenschte resultaat geven, als de vlekken ermee uitgewreven worden.

Olievlekken in eikenhout.

Een Rotterdamsche vraagt ons, op welke manier zij olievlekken kan verwijderen uit een eikenhouten parketvloer.

Vaklui behandelen dergelijke ongelukjes dikwijls met gemutiliseerde spiritus. Met deze vloeistof wordt dan de vlek gewreven, eerst heen en weer, dan in het rond.

Poppenoogen en een inmaakpot.

Een Amsterdamsche lezeres schrijft nog over dit onderwerp:

Mag ik voor poppenoogen, die naar binnen gedrukt zijn, den volgenden raad geven, welken ikzelf met veel succes heb toegepast? Men neemt de oogen met montuur en al uit het hoofd, maakt beide goed warm en bevestigt ze daarna weer met schellak. De pop ziet er dan weer behoorlijk uit.

Dezelfde lezeres vraagt verder aan haar, die het weten, op welke manier een bruine inmaakpot, waarin een flinke barst zit, weer voor het gebruik geschikt kan worden gemaakt. Kan iemand haar de gewenschte inlichting verstrekken?

Een kachel, die rookt.

De Amsterdamsche, die ons vertelt van een kachel, die steeds uitstekend heeft getrokken, maar die nu telkens geweldig rookt, zoodat de kamer vol kolendamp komt, raden wij aan, die kachel eens door een vakman te laten nazien. Het zou gemakkelijk kunnen gebeuren, dat er in den loop der vele jaren, waarin die kachel reeds gebruikt wordt, het een of andere defect in de constructie is gekomen. Het lijkt ons niet waarschijnlijk, dat de oorzaak van het euvel in de qualiteit van de brandstof moet worden gezocht. De vakman — in dezen een goed kachelsmid — zal echter het raadsel wel kunnen oplossen.

Geschroeid.

Als antwoord op brieven uit Elst en Gouda, beide vragen bevattende om schroeivlekken, bij het strijken ontstaan, weer te verwijderen, geven wij de volgende „recepten":

1o. Wie onder het strijken schroeivlekken maakt in linnengoed, moet de plekjes onmiddellijk vochtig maken met een schoon doekje, ze uitwrijven en dan weer opstrijken. Ook kan men het geschroeide stuk, vochtig gemaakt, even in de zon leggen. Gaat de schroeivlek er op die manier niet uit, dan maakt men een papje van pijpaarde, azijn en witte zeep, dat men even laat doorkoken om het, weer koud geworden, op de vlek te smeren. Nadat het papje is ingedroogd, wascht men de plek uit.

2o. Schroeivlekken in linnengoed kan men verwijderen door ze te bevochtigen met een sponsje of dockje met waterstofsuperoxyde in een drie procentige oplossing. Men veegt ermee over de vlek. Vooral in de zon geeft de bewerking een goed resultaat.

3o. Uit wollen stoffen kan men schroeivlekken verwijderen door ze voorzichtig te wasschen in lauw zeepsop met een klein scheutje ammonia. Is de vezel echter te veel aangetast, dan bestaat er geen middel voor.

Men oordeele zelf, of het weefsel, dat geschroeid is, bestand is tegen de behandeling.

Sous-bras.

De Haagsche lezeres, die onzen raad vraagt, kunnen wij aanbevelen om de sous-bras uit haar japonnen op geregelde tijden te wasschen. Zij doet het verstandigst, eenige paren in reserve te hebben, dit zal haar mogelijk maken, de japonnen te kunnen blijven doordragen. Ook zijn er tegenwoordig sous-bras in den handel, die apart gedragen worden en niet in een japon behoeven te worden vastgenaaid. In een goed gesorteerden winkel van corsetten en aanverwante artikelen zal onze lezeres ze wel kunnen krijgen.

Een schoonmaak-euvel.

Nadat de glasgordijnen van mijn kamer gewasschen zijn, aldus een Haarlemsche, kom ik tot de ontdekking dat de vitrage uitzakt, zoodat de gordijnen niet meer in het goede model hangen. Kan ik dit op eenvoudige manier verbeteren?

Waarschijnlijk is deze fout te verhelpen door de gordijnen op plaatsen, waar dat noodig blijkt, even in te naaien. Meestal is het voldoende, aan de zijkanten, dichtbij de uiterste ringetjes, zoo'n oprijgje aan te brengen.

Een ei van Columbus.

Bestaat er een middel om draaibare ramen op verschillende wijdtes open te zetten? Onze ramen hebben ijzeren haken ,die in een oog pakken.

Zoo vraagt een nieuwbakken huisvrouw in Amsterdam.

Wij raden haar, die ijzeren haken te laten vervangen door platte staven, waarin op bepaalde afstanden gaatjes zitten. Als dan voor ieder raam een stevige pen wordt aangebracht, bijvoorbeeld in de vensterbank, kunnen de vensters op verschillende wijdte worden opengezet.

Knijpers.

De tafelkleedjes op onze tuintafel worden altijd met metalen knijpers vastgezet tegen het afwaaien. Nu gaan die knijpers op den duur roesten, zoodat bij mij, evenals bij mijn kennissen, al menig aardig tafelkleedje op die manier bedorven is. Weet Huismoeder een middel om dit kwaad te voorkomen? Ik heb, ondanks veel moeite, nog nooit knijpers van roestvrij metaal kunnen machtig worden.

Deze klacht is niet eenig in haar soort. Wij geven deze Amsterdamsche en anderen lezeressen met haar den raad om tusschen het tafelkleed en de metalen knijpers op maat gesneden stukjes rubber te schuiven. Van roestvlekken zal dan geen sprake meer zijn.

Rubber-borstels.

Op een vraag betreffende het schoonmaken van rubber haarschuiers diene het volgende:

De Bredasche lezeres kan die borstels reinigen met zeepsop, waarin een klein scheutje ammoniak is opgelost. Daarna ruim naspoelen in frisch water en ten slotte den borstel goed uitslaan, opdat onder het rubberkussen, waarin de haren gezet zijn, vooral geen water blijft zitten. Onze lezeres mag voor het reinigen van dit soort borstelwerk volstrekt geen benzine gebruiken. De borstel zou dan heel gauw onbruikbaar worden, door het loslaten van het rubberkussen.

Men zet borstels niet op de haren, ook niet op den rug, maar op de punt van den steel te drogen. Ze hebben dan niets te lijden.

De koekepan.

Het schijnt nogal eens voor te komen, dat bij het gebruik van een koekepan (van ijzer, aluminium of email) de visch, die men erin bakt, niet naar den eisch te voorschijn komt, dus niet goudbruin en gaaf, maar verbrokkeld, onooglijk. Oorzaak hiervan was dan het vastkleven van de visch aan den bodem van de pan. Wil men deze teleurstelling voorkomen, dan moet men er voor zorgen, dat de olie of de boter, waarin men gaat bakken, zoo heet mogelijk is op het oogenblik, dat de visch erin gaat en verder, dat de visch, die te voren gezouten was, goed wordt afgedroogd en even door paneermeel of bloem gehaald. Het zijn kleinigheden, maar als men ze verzuimt, kan men den maaltijd bederven....

Een japon van crêpe Georgette.

De lezeres, die een vettige vlek uit een japon van crêpe Georgette moet verwijderen, raden wij, hiervoor een watje te gebruiken met een beetje benzine. Het watje eerst uitknijpen, want als te veel vloeistof wordt genomen, loopt men kans, kringen over te houden. De stof op poreuze onderlaag leggen en in 't rond wrijven, opdat geen slijtage ontstaat en de bewerking zoonoodig eenige keeren herhalen.

Een lastige quaestie.

Dezelfde lezeres (uit Merxem-Antwerpen) schrijft:

Ons water is sterk ijzerhoudend. De theekopjes slaan ervan aan en...... zijn niet meer schoon te krijgen. Azijn, zout, groene zeep, niets helpt......

Kan iemand vertellen, op welke manier die theekopjes gereinigd kunnen worden?

Slijtage.

Ik loop mijn nieuwe kousen bijna dadelijk door aan den hiel boven den rand van de schoenen, die daarvan de oorzaak zijn. Weet iemand hier een middel tegen?

Wij hoorden weleens vertellen, dat men slijtage der kousen tracht te voorkomen door aan den binnenkant van den schoen, waar de hiel zit, een lapje fluweel te plakken. Of dit middel echter afdoende is, zouden wij niet durven zeggen. Misschien kan een van onze lezeressen of lezers, uit eigen ervaring sprekende, ons wegwijs maken?

Crêpe Georgette.

De Enschedesche lezeres, die zelf een japon van crêpe Georgette zou willen wasschen, moeten wij dit ten sterkste ontraden. De ervaring leert namelijk, dat men deze stof niet in een bad kan stoppen, zonder groot gevaar te loopen, dat het weefsel sterk krimpt en de wollen japon dus onbruikbaar wordt. Laten stoomen is het eenige, wat wij erop weten.

Medische quaesties.

Vragen betreffende de behandeling van transpireerende handen, van puisten en zweren, zooals die ons worden voorgelegd door lezeressen uit Amsterdam en Breda, kunnen wij niet beantwoorden, omdat dit quaesties zijn, die bij den medicus thuis behooren, op wiens terrein wij ons niet graag begeven.

Een electrisch wafelijzer.

Dezelfde lezeres informeert, hoe zij een electrisch wafelijzer moet gebruiken en op welke manier zij het schoon kan houden. Wij kunnen haar niet inlichten en raden haar, even haar licht op te steken in een zaak van huishoudelijke artikelen, waar ook dergelijke ijzers verkocht worden.

HUISMOEDER.

Nieuwe Amsterdamsche Courant
ALGEMEEN HANDELSBLAD
BIJVOEGSEL VAN ZATERDAG 23 MEI 1931
BEHOORENDE BIJ HET ALGEMEEN HANDELSBLAD, 104DE JAARGANG, No. 33859

G. A. Haringman gaat heen.

ALS DIRECTEUR VAN HET BURGER-WEESHUIS.

EEN Amsterdamsche joffer uit het begin van de zestiende eeuw.

Hoe zou zij er uit hebben gezien, deze rijke burgeres, wier naam Haesje Claesdochter was, met de nadere toelichting: „in 't Paradijs"? Wij zien, in onze verbeelding, een deftige matrone, gekleed in het zwaar en wijduitplooiende statiekleed van dien tijd. Wij herkennen een vol en rond gelaat met een strengen neus, een vastbesloten mond. Maar de oogen verraden het karakter. De oogen zijn groot en grijs; heel verstandig, maar vooràl heel vriendelijk; die oogen weerspiegelen de milddadigheid van deze rijke Amsterdamsche, die omtrent den jare 1520 eenige, haar toebehoorende huizen ergens aan de Kalverstraat gelegen, bestemde om er een zevental weesjes, kinderen van stads-burgers of -poorters, te verplegen en op te voeden.

Of er van deze liefdadige stichting een oorkonde bestaat? Helaas neen! Haesje Claesdochter was een vrouw van deftigen en grooten eenvoud. Geen stichtingsbrief of iets anders van dergelijken aard schijnt ooit te zijn gecalligrafeerd om op deze wijze haar nobele daad of haar naam voor latere geslachten te bewaren. Desondanks leven beide voort, zoowel in de geschiedenis van de stad Amsterdam als in die van de verpleging der weezen, feiten, waaruit wij afleiden, dat de daad van de rijke joffer van mond tot mond ging, vele tientallen jaren, totdat een klerk, op aansporing van een magistraat, een en ander vastlegde, zij het in onvolledige formuleering, zoodat ons belangwekkende bijzonderheden onthouden werden en ons heden ten dage van deze achtenswaardige, weldoende vrouw niet anders bekend is, dan dat zij behoeftige weezen onder dak bracht en ook andere liefdadige instellingen met ruime middelen ondersteunde.

Het eerste weeshuis, dat de oorspronkelijke stichting was van Haesje Claesdochter dateert dus van 1520. In de Kalverstraat, zoo ongeveer waar nu de Duifjessteeg is te vinden, werden een paar huisjes ingericht, en de kinderen ondergebracht. Maar daar er voortdurend meer ouderlooze poorterskinderen in aanmerking kwamen voor onderdak, trok de stedelijke regeering zich de instelling aan en stelde zij een ordonnantie vast op de opneming van de kinderen en benoemde zij een regent, wien zij in volgende jaren vijf andere regenten toevoegde, alsmede vier regentessen; in latere eeuwen hebben deze lieden meer dan eens tot model gediend van onze schilders, die pompeuze doeken vervaardigden waarop de dames of heeren bestuurderen in al den praal van hunne flatteuze kleederdracht en van hunne weldoorvoedheid, bezig zijn „de barmhartigheid te betrachten".

Steeds groeide het aantal der weezen; er kwam behoefte aan ruimer huisvesting en in 1579 werd de overeenkomst gesloten, waarbij het St. Luciën- en het Karthuizerklooster met de aanzienlijke vaste goederen aan het weeshuis werden afgestaan, tegen verplichting van levenslang onderhoud van de nonnen en monniken.

Zoo werden de kinderen, nadat zij eenige malen waren verhuisd, in 1580 overgebracht naar het gebouw van het Sint Luciënklooster, dat één uitgang had aan de zijde van den Burgwal, maar later, in 1621, een uitgang kreeg aan de St. Luciënsteeg èn een aan de Kalverstraat, waar reeds in 1581 een poort werd opgetrokken, een juweeltje van bouwkunst, waarboven men nog heden ten dage Vondels bekend regelen kan lezen:

> Wij groeien vast in tal en last, Ons tweede Vaders klaagen.
> Ay, ga niet voort door deze poort, Of help een luttel draagen.

In de St. Luciënsteeg moesten een paar van de belendende perceelen worden weggebroken, opdat men een behoorlijke ruimte kon verkrijgen om door de in deftigen stijl gebouwde poort te kunnen binnengaan, en zoo verdwenen uit dit stadsbeeld een bierbrouwerij, een stalling, een slachtplaats en een ruimte, waar zuivel werd bereid.

Het Burger Weeshuis intusschen zag zich in die jaren in bezit gesteld van een aantal zeer aanzienlijke, vaste goederen, hoofdzakelijk landerijen in de omstreken, onder anderen van Alkmaar, Zaandam, Haarlem, Sloten en Abcoude, maar het grootste deel van die rijke bezittingen moest in het begin van de achttiende eeuw te gelde worden gemaakt, wijl het weeshuis toen, als zooveel andere personen en stichtingen in ons land, zich in benarde omstandigheden bevond.

Uit de geschiedenis van het weeshuis vertelt ons de heer Haringman en wij zitten „binnen de poorten" van het eeuwenoude gebouw met zijn hechte muren, zijn zalen en zaaltjes en het prachtig-rustige binnenplein, te luisteren naar wat de scheidende directeur ons meedeelt.

„Hoe stonden de jongelui tegenover het feit, dat, ongeveer een tien jaar geleden, hun kleurige uniform werd verwisseld voor gewone kleedij?" vragen wij, en wij denken aan de mooie weesmeisjes in zwart en rood, die onder de witte kap, met den geplooiden, neteldoekschen halsdoek zoo'n aparte verschijning vormden in het stadsbeeld.

„Och", zegt de heer Haringman, „toen er niet over gesproken en geschreven werd, namen de jongelui er geen notitie van. Ze hóórden bij het stadsbeeld, de Amsterdammers letten er niet eens meer op, de vreemdelingen vonden het schilderachtig; alleen als de meisjes en de jongens met vacantie naar buiten gingen, kregen ze nog wel eens wat te hooren. Maar toen ze eenmaal een onderwerp van gesprek, van geschrijf en van discussie waren geworden, toen vonden zij zelven ook, dat ze wèl zoo lief andere japonnetjes en gewone pakken wilden dragen. Het kostuum had zeer zeker een voordeel. De jongelui konden beter nagegaan worden, als dat al eens noodig was, en zij zelven, zij respecteerden onwillekeurig hun kleedij en gedroegen zich onberispelijk. Maar aan den anderen kant valt er toch alles voor te zeggen, dat men niet met den vinger kan worden nagewezen."

Het Burgerweeshuis is een van de weinige openbare instellingen, die de hoofdstad nooit geld hebben gekost.

„Te allen tijde," aldus constateert het de scheidende directeur, „heeft het huis zich zèlf kunnen bedruipen. Vroeger viel er zelfs nu en dan een behoorlijk batig saldo te boeken; tegenwoordig komt dat niet meer voor, omdat een eventueel overschot het Stadsbestedelingenhuis ten goede komt".

„Tot welke categorie van instellingen wordt uw inrichting gerekend?"

„Het Burgerweeshuis is een gemeente-instelling van weldadigheid, waarvan het bestuur, onder toezicht van burgemeester en wethouders, opgedragen is aan zes regenten, benoemd door den Raad, uit een voordracht van meerderjarige ingezetenen der gemeente."

„En welke kinderen komen voor opneming in aanmerking?"

„Elk behoeftig, ouderloos kind, dat op het tijdstip van aanvrage tot opneming den leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt, en waarvan de ouders (of een dezer) ten minste één jaar voor hun overlijden in het daartoe bestemde register waren ingeschreven, en op het tijdstip van overlijden in Amsterdam woonden. Tot de inschrijving worden toegelaten zij, die inwoners der gemeente zijn en een som ineens van ƒ 1.50 hebben voldaan."

„Natuurlijk wordt hiervan een druk gebruik gemaakt?"

„Wonderlijk genoeg, is dat n i e t het geval. Ik heb mij herhaaldelijk over een zoo verregaande onverschilligheid van de zijde der ouders verbaasd. De gemeente heeft, om meer bekendheid aan de bepalingen te geven, de voorwaarden, die opneming in het Burgerweeshuis garandeeren, in de trouwboekjes laten afdrukken, maar ook dat heeft betrekkelijk weinig gebaat. Tal van kinderen, die nu na den dood van hun ouders onverzorgd achterblijven en ten slotte naar het Stadsbestedelingenhuis worden verwezen, zouden in het Burgerweeshuis hun bed gespreid hebben gevonden, als de ouders hun plicht hadden gedaan, die in dezen toch wel héél eenvoudig is.

„Maar wij dwalen af. Ik zou u vertellen, welke kinderen voor de verzorging in dit huis in aanmerking komen. Dat zijn, als gezegd, in de eerste plaats dus weezen beneden der zestienjarigen leeftijd, daarnaast echter zetten wij onze deuren open voor hulpbehoevende kinderen, van wie een der ouders in een ziekenhuis is opgenomen, terwijl de achtergebleven vader of moeder niet in staat is, voldoende voor hen te zorgen. Dergelijke kinderen zijn uit den aard der zaak slechts tijdelijke gasten; hun verblijf hier duurt hóógstens enkele maanden, terwijl daarentegen de weezen tot hun meerderjarigheid hier vertoeven en in elk geval tot dat tijdstip onder de hoede blijven van het huis."

De heer Haringman neemt afscheid als directeur van het Burgerweeshuis, schreven wij boven dit artikel, en juist dat naderend afscheid (op één Augustus aanstaande, zal de tegenwoordige functionaris de leiding aan zijn opvolger overdragen) was aanleiding, dat wij een uurtje met den directeur hebben gepraat. Toen heeft de heer Haringman ons verteld van het gebouw, waarin hij gedurende meer dan dertig jaar zijn werkkring vond; toen hebben wij hem ook gevraagd naar zijn antecedenten.

Zeeuw van geboorte, werd Haringman in Middelburg, waar hij de lagere school bezocht, opgeleid voor het onderwijs. Toen de akte was gehaald, heeft de jonge schoolmeester eerst vijf jaar in Brouwershaven, daarna eenzelfde aantal jaren in Krommenie voor de klas gestaan. Daarna kwam de groote verandering. De onderwijzer werd boekhouder, die in 1900 als zoodanig bij het Amsterdamsche Burgerweeshuis zijn functie aanvaardde, en zich, drie jaar later, na het heengaan van den heer Stork, tot waarnemend directeur benoemd zag, totdat de Raad hem, in 1907, het directeurschap toevertrouwde.

Sindsdien heeft hij velerlei in het Burgerweeshuis zien gebeuren en honderden jongens en meisjes hebben in een tijdsbestek van welhaast vijf-en-twintig jaar bij „den vader" raad en steun gevraagd.

„Toen ik kwam", zegt de heer Haringman, „waren er ongeveer honderdzestig verpleegden; thans staan er een honderdtal onder de hoede van het weeshuis, waarvan dertig niet inwonend zijn."

Heel wat mannelijke en vrouwelijke onderwijskrachten, kantoor- en apothekersbedienden, handwerkslieden en verpleegsters heeft de heer Haringman „afgeleverd". Enkelen van wie onder zijn toezicht stonden, hebben kapitalen vergaard. Dit bleven uitzonderingen. Regel is, dat, wie in het Burgerweeshuis zijn of haar opvoeding genoot, later op eigen beenen staande, in zijn onderhoud kon voorzien!

Dit te mogen constateeren en er aan te kunnen toevoegen, dat de oud-verpleegden steeds met genoegen terug zien op hun weeshuistijd, is den heer Haringman een voldoening, die niet mag worden onderschat.

ANNELÈN.

LETTERKUNDIGE KRONIEK

door

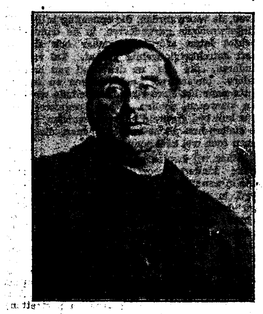
MAURITS UYLDERT.

„Jankef's oude sleutel", door Sam Goudsmit; — Amsterdam, Em. Querido's U. M.
„Twee helden", door Maurice Roelants; — Amsterdam, De Spieghel.
„De Bajadere" en „De man, die het licht stal," door Theo Bogaerts; — Amsterdam, De Spieghel.

„JANKEF'S oude sleutel" sluit onmiddellijk aan bij „Jankef's Jongste", het vorig jaar door ons besproken, een verhaal van levenshardheid en verbittering en van machtelooze opstandigheid.

Dit vervolg is minder rauw dan de eerste roman, maar vele eigenschappen van „Jankef's Jongste" vinden wij hier terug. Ook in dit boek is de schrijver schijnbaar zonder genade of mededoogen en teekent hij met indringende kracht, den angst, de benauwing van den geplaagden, redeloos gehaten Jood, zijn vlagen van hulpeloos verzet, zijn kwellende eenzaamheid en zijn vlucht in de illusie.

Jankef's jongste, Eli Leefmans, het zoontje van den uitdrager en voddenkoopman, is alleen, met zijn vader en stiefmoeder en vindt op de M. U. L. O.-school slechts

SAM GOUDSMIT.

vijandschap, op zijn best koele neutraliteit. Hij wordt geminacht, gehoond en mishandeld en in het liefste wat hij bezit — zijn liefde voor het rijke en nuffige schoolmeisje Louise van der Wal — bespot.

Voor zijn leed vindt hij nergens troost, de sporadische vriendschap die hij ontmoet is niet belangeloos, in zijn ouderlijk huis vindt hij geen begrip.

Een geest van verzet, opstandigheid en vereenzaming, zeiden wij, beheerscht dit verhaal, en deze is Eli's geheim. Dat geheim, lezen wij in de toelichting tot dit boek, die door den uitgever — of door den schrijver — opgesteld is, „dat geheim is voor Eli de hardnekkige trots, ja, de blijheid, waarmee de verworpenheid bij Jankef werd gedragen; hij zag het ten leste telkens meer en meer verraden en hij meende het te moeten beschermen. Van dat geheim, van dien geest, is de „Oude Sleutel", het on-opzettelijke, het zonder eenigerlei bedoeling tot symboliek, naar voren gebrachte teeken, ja het Beeld, de Vorm zelf.

„Zooals Eli en de zijnen, in de moeizaamheid der verwarring, nu en dan het allereigenste loslaten zonder toe te zien in welke handen het raakt — zoo schiet de Sleutel, uit het roest aller zolders van de woonhuizen die hem lief geworden zijn, in een oogenblik dat niet anders dan moeilijk kan zijn, de buitenwereld in, en beslist zoo over Eli's lot."

Zeer knap heeft de schrijver het noodlotsmotief van den ouden, roestigen sleutel door zijn verhaal gewerkt. Inderdaad beheerscht dit onaanzienlijke stuk ijzer de handelingen van den kleinen held, het geeft ze richting boven zijn oogmerk en wil, het bepaalt zelfs Eli's verhouding tot zijn naasten, het is de uitvoerder van Eli's onderbewuste, onderdrukte drift. Als Eli, door de schooljongens beleedigd, tot het uiterste gedreven wordt en geen uitweg meer ziet om zijn grootsten vijand, den aanvoerder van de anti-semietische bende, te treffen, voelt hij, schijnbaar toevallig, dat stuk ijzer in zijn broekzak. Hij grijpt het en gooit ermee en raakt zijn tegenstander in het oog. Daarmede heeft de geheimzinnige sleutel zijn vernietigend werk volbracht. Eli weet, dat het ondanks hemzelf gebeurd is. „Ik heb niet willen gooien", zegt hij later tot zijn leeraar. „Scherp weet Eli het ook weer nu, wat hij ermee bedoelt: hoe hij zelfs in zijn drift nog aarzelde en wist dat hij tot iets gedreven werd dat n i e t v a n h e m w a s. Dat hij het wist dat die daad van het hunne was. En nu weet hij, dat hij daarom ook, in die daad van het hunne, ongelukkig was."

Deze inslag van Joodsche mystiek geeft aan dit verhaal zijn beteekenis. Het is overigens moeizamer geschreven dan het voorafgaande. Het mist de helderheid van het eerste deel, de schrijver is te breedsprakig met zijn detailleering die niet altijd belangwekkend is, hij herhaalt zich te veel. Maar hij heeft toch ook treffende momenten, — al moeten zij door den lezer uit een vloed van drukke woorden opgevangen worden. Sam Goudsmit weet zich niet te beperken en houdt er niet voldoend rekening mee, dat de grootste kracht van den romancier niet ligt in dat wat hij zegt, maar in hetgeen hij verzwijgt. De gave om het overbodige van het essentieele te scheiden, is slechts weinigen gegund. Tot deze auteurs blijkt de heer Goudsmit niet te behooren.

* * *

In den letterkundigen Almanak voor Vlaanderen 1930 heeft Maurice Roelants als een razende Roland gewoed tegen de halfslachtigheid der moderne letteren en hij heeft enkele krachtige maar behartigenswaardige woorden geschreven over „het onschuldig puzzlespel van onze huidige literatuur". Het ontbreekt den tegenwoordigen schrijvers aan waarachtige bezieling, betoogt hij. „Gij zoekt een hart en vindt een literaire formule. De ziel vraagt een heul en zij krijgt een preek, zooniet een zeurig verhaal over boertjes uit steden en dorpen", enz. Wij hebben deze passage indertijd; bij onze bespreking van den Almanak, reeds aangehaald.

Wij zouden den heer Roelants onrecht doen wanneer wij zijn vertellingen die onder den titel „Twee Helden" werden gebundeld, als „zeurig" kenschetsten. Zij zijn het allerminst. Integendeel, zij brengen den lezer een genoegelijke verpoozing. Wij lezen van een pantoffelheld die sinds zijn kinderjaren eerst door tyrannieke opvoeders en later door een heerschzuchtige vrouw en een even lastige dochter, onder den duim wordt gehouden en wiens illusies van vrijheid telkens wreed worden verstoord. En in de tweede vertelling van een slagersjongen, die bij het uitbreken van den oorlog, door twee oude dames op een afgelegen kasteeltje als beschermengel geïnstalleerd wordt en die den angst der goede zielen te eigen bate weet uit te buiten. Roelants schrijft met geest, met humor, met een tikje sarcasme en toont zich een begaafd verteller uit de school van Cyriel Buysse. Want de figuren waarmede wij hier kennismaken zijn ons eigenlijk sinds lang bekend uit Buysse's schetsen en romans. Wij kunnen ons daarom bezwaarlijk over dit kleine boekje warm maken, al is het zeer fraai uitgegeven. Deze verhalen zijn niet zeurig maar brengen ons ook niets nieuws of persoonlijks. Zij zijn gefatsoeneerd naar een overbekend cliché. Zou dan toch zwijgen niet beter zijn?

* * *

Ook het werk van Theo Bogaerts is niet „zeurig", en hij vermijdt den schijn dat hij ons met de lotgevallen van „boertjes uit steden en dorpen" bezig wil houden. Hij neemt ons mee aan boord van een paketboot, die hem van Calcutta naar Pondisjerry brengt, en in een zwoelen zomeravond, onder „een ambere maan", die voortglijdt „langs het scherm van een purperen hemel" welke vol is „met karaats van sterren" stelt hij ons voor aan de bajadère Hadimah, „zoo schoon, dat zelfs een bonzo bij haar voorbijgaan er het tellen aan zijn paternoster bij zou vergeten hebben."

„Haar oogen waren blauw en zoo doorborend als de klank van een cithersnaar. Purper waren de oogleden, die donkere holten werden als zij zich sloten boven de schittering der oogen, welke zoo helder waren als wolken na frisschen regen. De kleur van theerozen was deze van haar gelaat in schoon ovaal onder de weelde van blauwachtig-zwart haar". Bovendien wandelt zij langs het dek „met de lenigheid van een panter", en laat dan een geur achter „van gele sjampabloemen met pigmenten erin van den prikkelenden aroom van kaneelappelen".

Wij voelen, als zij langs ons gaat — altijd met dien panter-stap — „een rilling in (ons) geboren worden" en wij worden met den schrijver bleek van schrik als „een man met het uiterlijk van een goudmagnaat" — misschien is het Henry Ford in eigen persoon wel geweest — den naam der bajadère fluistert.

Waarom? — zou Grock zeggen.

De schrijver vertelt het ons. Hoewel hij liever „zit te mijmeren onder den magnetischen hemelkoepel, waarin (hem) boeien de wonderen der astrofysiek", doet hij ons het verhaal van haar lotgeval.

„Dit is een verhaal in rood" — aldus vangt hij aan. Want de danseres heeft een bloederig avontuur beleefd, dat, zooals zij zegt, „dag en nacht achter mij zendt een tribunaal van schaduwen". In dat avontuur spelen een trommelslager „met een diagonalen glimlach vol valschheid", een indigo geschilderden olifant met een vermiljoenen staartje, en het afgesneden hoofd van een fluit-speler „dat tranen weende van bloed", bijzonder markante rollen. Maar wij geven, boven een zoo sentimenteele en valsch-romantische historie, in gekunsteld plechtigen toon gehouden en met exotisch-klinkende woorden gekruid, toch de voorkeur aan de vertellingen over boertjes uit steden en dorpen, hoezeer die dan ook naar overbekend cliché ontworpen zijn.

* * *

Met „De man, die het licht stal", zijn wij midden in den colportage-roman; wij vinden hier dezelfde vermakelijke hoogdravendheid en het opgeschroefd melodramatische van de overbekende, sensationeele en fantastische historiën, welke meêdeelen, hoe snoode edellieden onschuldige, maar wonderschoone jonkvrouwen belagen en hoe dezen worden gered door een rechtschapen wanschapene enz.

Wij maken in deze vertelling kennis met een zekeren professor Klaus, die tot zijn ontzetting bemerkt, „dat zijn hart een gepassioneerd lied was gaan zingen sedert hij op de derde rij voor zijn katheder voor het eerst de nakeren schittering had gezien der tanden van een jonge studente".

Dat deze ontzetting-verwekkende dame van de derde rij hem haar tanden laat zien, schrikt hem echter niet af. Integendeel. Hij vervolgt haar. Maar wat baat hem de toga sinds het schoone meisje met de schitterende tanden overschitterd wordt door de uniform eens luitenants? Zij trouwt den krijgsman en versmaadt den geleerde. En wanneer de zoon van Mars dan bespeurt, hoe de dienaar van Minerva zich tegenover de dochter van Venus misdraagt, werpt hij hem van de stoep. Sinds deze vernedering wordt het hart van den geleerde voortdurend „door een onweer beroerd, een onweer van haat, dat geheel (zijn) leven zal duren".

Hoe hij zich wreekt? Van professor in de chemie wordt hij oogenspecialist, veinst vervolgens een verzoening met de dame der blikkerende tanden en weet haar zoontje onder hypnose te brengen. Hij suggereert het kind volstrekte blindheid, of zooals hij den jongeling in een overmoedige bui toeroept: „Zoo kan ik nu uit uwe oogen het licht stelen, dat er in werd gelegd door uwe ouders, die ik haat met al de vezels van mijn lichaam". De vader, die inmiddels natuurlijk tot generaal gepromoveerd is, tracht, door een edelen kosterszoon gewaarschuwd, zijn stamhouder aan de klauwen van den euveldader te onttrekken. Inderdaad gelukt het hem, den jongeling uit het sanatorium van Klaus te ontvoeren. Met vrouw, kind en kosterszoon begeeft hij zich naar het station, maar ach, hypnose schuwt geen afstand. Klaus bereikt zijn slachtoffer uit de verte, en als de sneltrein onder het afdak van de statie binnendondert (de schrijver zegt „schoof", maar dat is voor een sneltrein veel te tam) dwingt hij het kind om zich voor de locomotief te werpen. „Een gil, een onmenschelijk pijnlijke gil versmolt met het ontzettend lawaai van den voorbij donderenden trein" (het wordt dus toch donderen, wij hadden het wel gedacht). Groote schrik op het perron! men kan het zich voorstellen. „Daar sloeg boven de consternatie uit, de vloek van een door het merg snijdende lach. Een man met monsterachtig uiterlijk en met bloeddoorloopen oogen kwam uit een tunnel op het perron gejild. Klaus!" En den generaal bijt hij toe: „Eens hebt gij mij het geluk van háár lach ontstolen...... Daarom heb ik het leven van uw kind genomen!" Dit zeggende wees Klaus naar de moeder van Hugo, die, gebroken, tegen een pilaar haar smart stond uit te weenen en daarbij de nakeren schittering liet zien van haar tanden." En dan te bedenken, dat dit vrouwtje misschien een valsch gebit gedragen heeft! Wie zal het zeggen?

Wij zouden graag nog eenige aangrijpende bladzijden uit dezen pakkenden roman aanhalen. Overigens, als wij bedenken dat zulk soort proza nog op fraaie wijze wordt uitgegeven en klaarblijkelijk door het publiek in ernst wordt geslikt, dan voelen wij toch neiging om ook onze tanden, al zijn het geen nakeren, een beetje te laten blikkeren en...... knarsen.

HET BOEK IN ENGELAND

door

I. I. BRANTS.

The Good Earth door Pearl S. Buck (Methnen).

Mrs. Buck toont zich hier een dier opkomende kampioenen, welke den wedloop niet of nog niet kunnen voleinden. Dat is een spijtig geval. En het doet zich zooveel voor. Toch is het al een troost uit de eerste helft van dit boek te zien, dat men te doen heeft met een der zeer grooten, en van die grootheid volop te kunnen genieten. Zelfs kan ik mij niet herinneren onder de Engelsche letteren in jaren zooiets gaafs te hebben gezien.

Wat de uiterlijkheden aangaat, beschikt Pearl Buck niet over de teekenstift eener Stella Benson, wier gepolijste chinoiserieën ik meermalen heb besproken. Doch de krachtig epische eenvoud in de eerste helft dezer Chineesche geschiedenis van Wang Lung is overtuigend, een ware openbaring der mentaliteit, die ons vreemd is uit haar aard. Hierom aarzel ik niet Pearl Buck verreweg de meerdere te noemen, ook al heeft zij dan haar monument niet met dezelfde macht noch in denzelfden stijl afgebouwd.

De beteekenis van dezen roman is voor mij, dat de schrijfster haar raren Chinees in zijn vreemde enghartigheid, zijn vreemde hebzucht, zijn vreemde lafheid, zijn vreemde wellustigheid, zijn vreemde verhouding tot de vrouw, zijn vreemd sloome aanvaarding van het eindelijk welslagen algemeen menschelijk heeft weten te maken door zijn betoon van ontzaglijken moed, door zijn dulden van bij ons ongekende leedsdiepten, en door zijn onbewust-waarachtige en waarachtig-onbewuste bewondering voor de vrouw. Ten spijt van alles, zijn ondergaan van haar. Bij deze verrassende synthese gaan wij eindelijk vatten, hoe eenzijdig onze onvolkomen analyse van het vreemde pleegt uit te vallen.

Naar 's lands wijs vindt Wang Lung na zijn huwelijk een onbekende vrouw. Ze heet O-lan. En ze is niet mooi. Maar ze kan werken en kinderen baren. Zijn vader, een boertje, vond deze eega onder de slavinnen der deftige familie Hwang. Het jonge paar zwoegt te zamen, maar kan niet op tegen de droogte.

De beschrijving, de uiteenzetting der armoede, die volgt, der dierlijke ontberingen, als in onze vermenscheiijkte maatschappij van het Westen niet denkbaar zouden zijn, is aangrijpend. Voor den hongersnood vluchten Wang Lung en O-lan al bedelende naar de stad een veertigtal uren gaans Zuidelijker, waar een der „oorlogen" in China zich over hen ontfermt. Er wordt geplunderd. En het tweetal laat zich niet onbetuigd, met het gevolg, dat Wang Lung huiswaarts kan gaan, zijn land terug kan koopen, een mooiere tweede vrouw kan koopen, allengs voorspoediger kan worden, totdat in het eind de eens nederig aanbeden grootheid van Hwang hem in handen valt, hem den echtgenoot der voormalige slavin dezer trotschen...

Maar dit eind der historie is romantisch-dramatisch in plaats van episch, en mij te gekunsteld. Ik houd mij aan de pracht der ellende, als Wang Lung genoopt wordt ter wille van het behouden der „Good Earth" zijn dochtertje te verkoopen, en zijn vrouw, die toch het slavenbestaan heeft gekend, tracht te doen gelooven, dat slavin worden zoo erg niet is... „Then Wang Lung groaned and held the child to him and said over and over to her softly: Oh, little fool — oh, poor little fool. But within himself he was crying".

By Whose Authority, door Oliver Madox Hueffer (Benn).

De schrijver, wiens naam we hier in Engeland uitspreken als Joefer, heeft een verhaal geschreven uit de dagen van onzen Willem van Oranje, den koning-stadhouder; of liever i n diens dagen. Want hij heeft den stijl gevolgd zijner periode; wat des te natuurlijker kon, doordat de held van het verhaal zelf aan het woord wordt gelaten, zooals dat in achttiend'eeuwsche romans wel gebruikelijk was: denkt slechts aan Robinson Crusoe, ons aller ouden vriend.

De held van dit verhaal, Sir Ralph Gardiner, is de schoonzoon van den beruchten — of moet ik zeggen beroemden? — kaperkapitein Kidd, die in 1701, een jaar dus vóór Willem's doodelijken val van het paard, hier te Londen werd terecht gesteld. En Sir Ralph betoogt nu, dat „Captain Kidd" heelemaal geen schurk was, heelemaal geen geldgierige, bloeddorstige zeeschuimer, doch een nobele kerel en een miskende admiraal-in-den-dop. Hij weet er natuurlijk alles van. En hij kan vlot vertellen, zoodat we allemaal in spanning zitten te luisteren naar telkens weer meer avonturen, het eene boven op het andere.

Sir Ralph had te Leiden gestudeerd, en had al een beetje gevochten onder den Oranjevorst, toen hij het in zijn hoofd kreeg eens naar Amerika te gaan, waar zijn familie nog indertijd van de Stuart's goederen had gekregen. Na allerlei wilde wederwaardigheden komt hij te Nieuw York in aanraking met de dochter van „Captain Kidd" en verlooft zich met haar, tot geweldige ergernis van al de Oud-Hollandsche „Knickerbockers", en bovenal van den grooten Stuyvesant, die immers zijn eigen dochter Johanna voor hem had bestemd. Ten slotte trouwen Sir Ralph en de dochter van Kidd ook wel, doch niet dan nadat de „Captain" terecht gesteld was, toen de gouverneur van Boston hem door verraad had in handen gekregen, voor en aleer zijn in Indië zeer rijk en invloedrijk geworden schoonzoon te hulp kon komen.

Want „Captain Kidd" is in de geschiedenis inderdaad een twijfelachtige figuur. De kooplui van Amerika scholden hem rondweg piraat. Doch Willem van Oranje gebruikte hem om piraten te pakken. Zoo ook juist, toen zijn dochter op trouwen stond. Papa moest op koninklijken last uitvaren met zijn „Adventure". En dienzelfden nacht wordt Sir Ralph door zijn vijanden suf geslagen en pardoes gekwakt op Kidd's schip, zonder dat die er van weet. Sir Ralph kon dus verrassing na verrassing beleven!

Zoodra Kidd een Engelsch oorlogsschip ontmoet, wordt Ralph daarop over gebracht. Maar ten gevolge van een duel houdt hij het er niet lang uit. En dan komt Indië, een land vol wilde princessen, tamme olifanten en juweelen, waarvan onze Ralph een verzameling aanlegt, van alle drie. Dan komt Boston. En we eindigen, gelijk gezegd, hier te Londen.

EEN DAG OP HET NATIONAAL BUREAU VOOR VROUWENARBEID.

JUFFROUW SCHOLTENS, MARIE HEINEN EN IK.

PRECIES om negen uur: het aanvangsmoment van den werkdag, wordt er aan het Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid, Van Speykstraat 30, Den Haag, gebeld.

Binnen komt een jonge studente in sociale geographie, die de opdracht ontving, een kleine studie te maken over het intellectueele peil van coupeuses, tailleuses, modisten op de Haagsche ateliers. Hoe kan zij dat materiaal verzamelen?

Wij vertellen haar allerlei over de verschillende soorten binnen- en buitenlandsche coupeuses hier ter stede, over de meisjes, die op de costuum- en de hoeden-ateliers werken, en leggen haar uit, in welke zaken en op welke wijze zij moet enquêteeren....

Intusschen bekijkt Marie Heinen, adjunct-directrice van het Bureau, de ochtendpost.

Deze bevat ditmaal géén beroepskeuze-aanvrage. Maar wèl, nàast de massa binnen- en buitenlandsche periodieken, verscheiden berichten en verzoeken van anderen aard.

Sommige zijn zeer v e r h e u g l ij k e berichten.

Mejuffrouw X, van wie wij reeds vroeger hoorden, dat zij onzen raad om enquêtrice bij de tuberculose-bestrijding te worden ging volgen, deelt nù mede, dat zij — met vijf anderen van de tachtig, die zich daarvoor opgaven — tot den opleidingscursus, waarheen wij haar verwezen, is toegelaten.

Het hoofd eener dorpsschool, die onze bemiddeling had ingeroepen om voor zijn dochter een betrekking te vinden als kinderjuffrouw, doch wien wij aanstonds hadden geadviseerd, zijn dochter liever verpleegster te laten worden, terwijl wij later, nadat wij bericht hadden ontvangen dat die raad zou worden gevolgd, het ons niet persoonlijk bekende meisje naar een bepaalde nieuw opgerichte kliniek hadden laten solliciteeren, dit schoolhoofd schrijft nu, dat zijn dochter inderdaad met die allereerste sollicitatie succes heeft gehad.

Een derde bericht daarentegen is allerminst verheuglijk. Eéne van de talrijke bij ons ingeschreven werkzoekenden meldt, dat zij op de haar laatstelijk toegezonden advertentie: voor hoofd van de huishouding in een inrichting, weder heeft gesolliciteerd, maar dat zij tot dusver nog nóóit op een sollicitatie antwoord ontving.

Wij vermoeden, dat zij haar sollicitatiebrieven anders zal moeten gaan inrichten. Zij zal tevens copieën van schriftelijke referenties er bij moeten voegen. Eén en ander zal aan deze in moeilijke omstandigheden verkeerende vrouw in den loop van den dag worden geschreven.

Twee brieven bevatten belangrijk gegevens-materiaal. Aan de binnenlandsche correspondenten van het Bureau werd onlangs een vragenlijst toegezonden betreffende verschillende quaestiën van vrouwenarbeid in eigen gemeente. Eéne correspondente stuurt thans opgave van het aantal vrouwen, dat daar ter plaatse werkt ter gemeente-secretarie, met vermelding van functiën en salarieering; terwijl een tweede correspondente allerlei inlichtingen geeft omtrent de bloemenzaken in haar woonplaats, waar meisjes werken als bindster-verkoopster.

Ten slotte liggen er twee gecompliceerde aanvragen:

Een Amerikaansch hoofdbestuurslid van de „International Alliance of Women for Suffrage and equal Citizenship" vraagt om gegevens omtrent de arbeidswetgeving in Nederland voor een uit te geven nieuw boek over de wettelijke positie van de vrouw in verschillende landen; en tevens doorzending van haar vragen omtrent àndere gebieden van wetgeving aan competente vrouwen hier te lande.

Een plaatselijke afdeeling eener Vrouwenvereeniging, welke een aanzienlijk legaat ontving, waaruit studiebeurzen en toelagen kunnen worden verstrekt, wil van ons weten welke beroepen economisch aan- en af te raden zijn.

Met de beantwoording van deze aanvragen zal Marie Heinen beginnen, zoodra zij klaar is met het verzenden van advertenties uit verschillende bladen aan onze werkzoekenden; vacatures, soms voor één persoon geschikt, soms voor meer, zoodat zij drie-, vier-, zesmaal moeten worden overgeschreven. Voor zoover mogelijk wordt alles vóór de eerste lichting (kwart over tien) naar de brievenbus gebracht.

Ikzelf heb vier andere dingen te doen.

In de eerste plaats moeten nog eenige slotzinnen worden geschreven voor, en eenige veranderingen worden aangebracht in een artikel voor „Economisch-Statistische Berichten", over „Minimum-loon in de Huisindustrie".

Daarna moet de drukproef worden gecorrigeerd van een in „De Opbouw" zullende verschijnen artikel, getiteld „De I. R. I.", over ontstaan, doel en werkwijze van de Internationale Organisatie ter verkrijging van contact tusschen wetenschap en humaniteit in het bedrijfsleven.

Als dat klaar is moet ik mij volledig verdiepen in het door den minister van Arbeid, Handel en Nijverheid ingediende voorontwerp van een algemeenen maatregel van bestuur tot nadere wijziging (ten opzichte van het tweeploegenstelsel) van het werktijdenbesluit voor fabrieken of werkplaatsen 1923, over welk vraagstuk een sub-commissie van den Hoogen Raad van Arbeid, waarin ik zitting heb, aanstaanden Maandag een vergadering zal houden ten einde praeadvies daarover uit te brengen.

Mocht er dàn nog wat tijd overblijven, dan moet ik de groote lijnen zien te maken voor een lezing, voor een Instituut voor Handelsonderwijs te Amsterdam en 's-Gravenhage te houden over het vrouwelijke beroepsveld in Nederland, met uitschakeling van den kantoorarbeid.

Het blijkt evenwel onmogelijk, niet alleen om aan taak no. 4 te beginnen, maar zelfs om vanmorgen taak no. 3: betreffende het twee-ploegenstelsel, ten einde te brengen.

Ook Marie Heinen komt in de verste verte niet klaar met de beantwoording der schriftelijke aanvragen, ofschoon wij, gelukkig, den geheelen ochtend geen bezoek hebben gehad.

De Bureau-m i d d a g vergt arbeid van totaal verschillenden aard.

Er is slechts één schriftelijke aanvraag ingekomen: van den burgemeester van een uitgebreide plattelandsgemeente, die advies vraagt inzake de vestiging van een of meer huisindustrieën aldaar, ten bate van de verheffing, in zedelijk zoowel als economisch opzicht, van de arme, eenvoudige, zeer aan haar geboortegrond gehechte vrouwelijke bevolking.

Terwijl Marie Heinen en ik hierover overleg plegen, krijgen wij bezoek van den directeur van één onzer Blindeninstituten, die komt praten over nieuwe beroepen, geschikt voor blinde meisjes.

En terwijl wij dáárover een langdurig gesprek voeren, wordt er opnieuw gebeld, en gaat Marie Heinen met een aanvraagster naar ons kleine spreekkamertje op de eerste verdieping.

Indien de voorkamer leeg ware geweest, dan zou zij de persoon in quaestie dáár hebben ontvangen. De tusschendeur zou dan eenvoudig dicht zijn geschoven, zooals in dergelijke gevallen altijd gebeurt, opdat elke aanvragende zich ten opzichte van het geheim blijven van het besprokene volkomen veilig kan voelen.

De voorkamer is evenwel n i e t leeg. Want juist komt daar onze vaste volontaire juffrouw S c h o l t e n s, die ons reeds jarenlang haar hulp verleent. Zij brengt een grooten stapel couverten mee, waarop zij — thuis — de adressen van de abonnées op ons Maandbulletin geschreven heeft. Zij gaat eerst de „pin" afmaken; d. w. z. de op de pin gestoken ingekomen brieven registreeren, en opbergen in de naar de rubrieken ingedeelde, brieven-maps. En als dat klaar is, neemt zij weder haar gewone werk ter hand: de verzorging van onze dagelijks aangroeiende knipcollectie. Zij knipt het in de bladen door ons aangestreepte uit, plakt het in de, door het er bij geschreven nummer aangewezen, binnen- of buitenlandsche map, en copieert de berichten, die in meer dan één map moeten worden vastgelegd......

Marie Heinen gaat dus met haar aanvraagster naar boven; ondergeteekende confereert verder met den directeur van het Blindeninstituut; en nog vóórdat deze conferentie is afgeloopen wordt er opnieuw gebeld.

Juffrouw Scholtens maakt open; en laat 3 personen, tezamen behoorend, in de voorkamer wachten, tot zij in de achterkamer door mij ontvangen kunnen worden.

Het is vader, stiefmoeder en 30-jarige dochter, die aanstonds bij het binnenkomen een ietwat vreemden indruk maakt wat de houding van haar rechterarm betreft. Bij haar geboorte was die arm totaal verlamd. Door eindelooze verzorging van dokter en stiefmoeder (haar eigen moeder stierf bij de bevalling) is er veel verbetering gebracht. Maar kracht zit er in dien stijf, vlak naast het lichaam gehouden arm weinig. Ook geleerd heeft het meisje niet veel. En ten slotte heeft zij een onevenwichtig zenuwgestel en een moeilijk karakter. De stiefmoeder heeft haar eenigszins met huishoudelijk werk in kennis gebracht. Zou zij een huishoudelijke betrekking kunnen vinden, en daarmede, zij het slechts ten deele, haar brood verdienen?

Het is een uiterst tragisch geval; voor elk dezer drie personen. Het komt mij voor, dat zij géén plaatsing in een gezin zal vinden; en zoo ja, dat zich aanstonds moeilijkheden zouden voordoen. Zonder ie reden uit te spreken, raad ik aan: verkoopster worden in kleine zaak, waar geen zware dingen te tillen zijn; een handschoenwinkel of iets dergelijks. De vader, zelf zakenman, krijgt haar wellicht door connecties zijnerzijds geplaatst. Ik laat haar plechtig beloven, héél héél erg haar best te zullen doen, en niet boos te worden als er eens aanmerkingen op haar werk worden gemaakt......

Juist als de familie weggaat, komt Marie Heinen beneden. Zij heeft niet één, maar twee bezoeken in dien tijd gehad.

Het eerste was een droevig geval. Een 61-jarige bekwame kunstnijvere, die eenige jaren geleden eigen vermogen verloor, en sinds dien telkens weer tijdelijk werk vond op kantoor, in een hôtel......, maar nù n i e t s meer heeft, vroeg of er geen fonds bestond, waaruit zij steun kan ontvangen, en of wij haar opnieuw aan een werkkring zouden kunnen helpen. Marie Heinen verwees haar naar iemand, die ons den vorigen dag om een administratieve arbeidskracht had gevraagd; ried bovendien aan, indien het haar niet lukte die betrekking te krijgen, zich bij een bepaalde kunstnijverheidszaak aan te melden, speciaal voor weefwerk; en schreef haar in als werkzoekende.

Haar tweede bezoekster was bestuurslid van een kinderbewaarplaats, die kwam vragen wat wij dachten over de salarieering van een interne 1e assistente in de reeds bestaande crèche: en van de externe, directrice en assistente van een nieuw op te richten kinderbewaarplaats.

Terwijl wij over deze salarisquaestie discussieeren komt er, ofschoon het laat in den middag is, nòg een bezoek: een vrouw uit de volksklasse met een 14-jarige dochter. Zij hebben een brief bij zich van een vrouwelijke arts, die ons schrijft, dat het meisje een hartgebrek heeft, geen dienstbode-werk mag verrichten, en min of meer een zenuw-patiënte is: er doen zich bij haar thuis telkenmale moeilijkheden voor. Gelukkig kan zij, volgens de moeder, nog al goed naaien; en zoo raden wij haar (immers dit is physisch zoowel als psychisch voor haar het beste; zij moet aanstonds verdienen en kan geen school-opleiding meer genieten) te trachten, op een atelier te worden geplaatst. Wij geven een aantal costuumzaken op, waar zij wellicht éénige plaatsingskans heeft. Doch heeft zij zelfs dáár geen succes (de wijze van optreden en praten van moeder en dochter doet ons dit vreezen), dan weer terugkomen om opnieuw te overleggen......

Marie Heinen neemt een stapel bladen mee naar huis, om ze vanavond te lezen en te excerpeeren; ik zelve het gegevensmateriaal over het tweeploegen-stelsel.

De beantwoording van de schriftelijke aanvragen van den plattelandsburgemeester en het Amerikaansche hoofdbestuurslid der „Alliance" zijn niet klaar gekomen.

Zal het morgen iets rustiger zijn?

ANNA POLAK.

WAT DE TONG STREELT.

Tomatentijd.

Nu de tijd van deze heerlijke vruchten, die op zoovele manieren op tafel kunnen worden gebracht, weer langzamerhand aanbreekt, willen wij voldoen aan het verlangen van verschillende lezeressen en de tomatenrecepten geven, waarnaar ons reeds een paar weken geleden gevraagd werd:

Gevulde tomaten.

Groote, rijpe tomaten afwasschen, en het bovenste stukje afsnijden en ze uithollen. De ruimte, die nu ontstaan is, vullen met op de gewone wijze bereid kalfsgehakt, dat even in boter is opgestoofd. Het vruchtvleesch, vermengd met zout, peper, een beetje gesnipperde ui en fijngehakte peterselie met een scheutje water en een klontje boter gaar smoren en de gevulde tomaten in een ovenschotel schikken, de saus erover gieten, alles bedekken met paneermeel en boter en in den heeten oven zetten tot er een korstje op is gekomen.

Tomatensoep met rijst.

Twee flinke eetlepels meel worden bruin gefruit met drie eetlepels boter. Daarbij voegt men een half ons fijngehakte rauwe ham. Intusschen heeft men van schenkelvleesch 2½ liter geurige bouillon getrokken, die men nog zachtjes laat doorkoken met het vleesch erin.

Zes à acht mooie, rijpe tomaten snijdt men door, drukt het sap eruit, voegt er een uitje, schijfjes wortel, zout, peper, een laurierblaadje en een beetje peterselie bij, laat alles op een zacht vuurtje gaar koken en wrijft dan de massa door een zeef. Als het gezeefde vocht koud geworden is, roert men er twee of drie eierdooiers en een eetlepel boter door. Intusschen heeft men vier eetlepels rijst in ruim water gaar gekookt. Die gare rijst roert men door het vocht, laat alles tezamen nog even doorkoken en maakt de soep af met een geklutst ei.

Tomatensla.

Men neemt een pond goed rijpe tomaten en snijdt ze, nadat de dunne schilletjes er zijn afgenomen, met een scherp mes overdwars in schijfjes, waaruit men, als men dat wenscht, zooveel mogelijk de pitjes haalt. Noodig is dit echter niet.

Nu maakt men de volgende saus: drie eetlepels slaolie vermengt men met wat peper en zout en giet hierbij, onder voortdurend roeren, langzaam anderhalf à twee eetlepels kruidenazijn. In een glazen of kristallen schaal legt men een laag tomaten, giet hierover wat van de saus, schikt daarop weer een laagje tomaten, dan weer saus. Is de saus niet toereikend, dan schept men het nat onder uit de schaal en giet dat, de bewerking herhalend, eenige malen over de salade. Een beetje suiker in de saus verhoogt den smaak.

Zoute bolletjes.

Zou ik zelf zoute bolletjes kunnen maken? We hebben namelijk dikwijls heerenbezoek en de zoute bolletjestrommel is zoo heel gauw weer leeg, want allen zijn er dol op......

Deze lezeres uit Meppel kan de hartige versnapering best zelf maken. Zij moet dan als volgt te werk gaan:

Een pond tarwebloem wordt vermengd, van het midden uit, met twee eieren, 30 gram gist en twee kopjes melk. Telkens wordt er iets van het meel bij gekneed, totdat ongeveer de helft verwerkt is. Dan moet het deeg een half uur blijven staan om, als dat halve uur verstreken is, verder afgemaakt te worden met een half pond boter en een half ons zout. Als het nu nog een uurtje op een koele plaats heeft gestaan, wordt het uitgerold en tot bolletjes of stengels) verwerkt, die met eiwit bestreken en in een warmen oven goudbruin gebakken worden. Men kan vóór het bakken de bolletjes stuk voor stuk bestrijken met eidooier, die geklopt is met een beetje water.

Vischcroquetten.

Als ik gekookte visch overhoud van een maaltijd, weet ik daar niets anders mee te beginnen dan een overschoteltje ervan te maken in combinatie met koude aardappelen, een uitje en wat specerijen. Nu zou ik zoo dolgraag ook eens croquetten ervan maken. Kan Huismoeder mij aan een recept helpen?

Als onze Amsterdamsche vriendin weer eens vischresten heeft, laat ons zeggen een pond, moet zij een eetlepel bloem in een stukje gesmolten boter lichtgeel fruiten en daarvan met de benoodigde bouillon (bij voorkeur kalfsbouillon) een roomige saus maken. Deze saus wordt gekruid met zout, peper en een beetje citroensap, waarna er drie eierdooiers door gemengd worden. De fijngehakte visch gaat nu door de saus, men spreidt de massa uit op een platte schaal en zet deze op ijs of op een koele plek. Als de massa goed koud is, snijdt men ze in reepen, die men met behulp van paneermeel tot vingerdikke worstjes rolt, wentelt die worstjes in ei en paneermeel en bakt ze goudbruin in kokendheet frituurvet. Men garneert den schotel met peterselie, versch of gebakken, naar eigen keus.

Slagroom.

Een Haagsche vraagt:

Zou ik eigengemaakte taarten zelf met slagroom kunnen garneeren? Zoo ja, hoe moet ik dit dan doen?

De slagroom moet zoo stijf geklopt worden, dat hij niet meer wegvloeit. Een linnen of papieren zakje, waarvan men de punt heeft afgesneden, vult men met den stijfgeklopten slagroom en spuit daarmee figuren op het gebak. Er zijn ook speciaal voor dit werkje bestemde slagroomspuitjes in den handel. Men kan ze in elken goed gesorteerden winkel van huishoudelijke artikelen krijgen.

NIEUW BOEK.

VAN DE AMSTERDAMSCHE OPENBARE LEESZAAL EN BIBLIOTHEEK.

Knoch. K., Klima und Klimaschwankungen. (Wissenschaft und Bildung.)

Zeer eenvoudige en populaire uiteenzetting van verschillende begrippen, zooals: weersgesteldheid, klimaat, klimatologie, klassificatie van klimaten, klimaatperioden, enz. Vooral aantrekkelijk is de causerie over den invloed van 't klimaat op den mensch en op de algemeene beschaving. Bevat literatuuropgave.

NATUUR EN TECHNIEK

BEWEGINGSSYSTEEM BIJ ELECTRISCHE TRACTIE.

De overbrenging der beweging van electromotor op drijfwielen vraagt veel overleg.

EEN ZWITSERSCH SYSTEEM.

NAAR aanleiding van een vraag uit den lezerskring heb ik eenigen tijd geleden op deze plaats getracht duidelijk te maken, op welke manieren bij de electrische tractie het bewegend werk is ingericht om te zorgen, dat de beweglijkheid van de assen in verticale richting niet storend werkt op de verbinding van den motor met de drijfwielen.

Zooals werd uiteengezet, is deze aangelegenheid bij de stoomtractie geen bijzonder vraagstuk. De mogelijkheid der beweging van de assen (tengevolge van veering) wordt daar vanzelf geboden door de drijfstangverbinding. Anders is het, wanneer electro- of verbrandingsmotoren gebezigd worden en bij electrische locomotieven wordt dikwijls tusschen motor en drijfwiel een koppelstangverbinding ingeschakeld om deze moeilijkheden op te lossen. Ook heeft men wel constructies met holle as en cardanus-koppeling toegepast terwijl vooral voor kleine motoreenheden veelvuldig gebruik gemaakt wordt van de zgn. „tram-ophanging", waarbij de motor scharnierend is bevestigd en met de drijfas op en neer beweegt.

Wie bij de electrische locomotieven in het buitenland op deze dingen let, zal die verschillende koppelwijzen vrij gemakkelijk kunnen onderkennen. Men zal echter voornamelijk bij de Zwitsersche spoorwegen herhaaldelijk krachtige locomotieven kunnen aantreffen, die geen der drie hier genoemde koppelsystemen vertoonen en waar de verbinding voor den leek vrij geheimzinnig is. Men zou zelfs op het eerste gezicht den indruk krijgen, dat het kamwiel, dat door het rondsel van den electromotor gedreven wordt rechtstreeks op het drijfwiel werkt, zonder dat er gelegenheid is voor verticale beweging van het wiel.

In zulk een geval zal men te doen hebben met een bewegingssysteem, dat door een bekende Zwitsersche electrotechnische fabriek is uitgewerkt met de bedoeling, krachtige, snelloopende motoren te kunnen toepassen, waarvan een direct boven elk wiel geplaatst zou kunnen worden. Ik heb destijds dit systeem niet goed kunnen beschrijven, omdat ik niet over de noodige afbeeldingen beschikte, maar aan de hand van de hier gereproduceerde duidelijke figuren kunnen wij deze schade inhalen.

Zooals men op de afbeeldingen ziet, is het mechanisme zeer eenvoudig; het bestaat slechts uit een luttel aantal onderdeelen en, wat dát betreft, is de beschrijving gauw geleverd en begrepen:

De electromotor A drijft door middel van een rondsel B het kamrad C, dat gemonteerd is op den tap E, welke vast verbonden is aan het frame D, bevestigd aan het frame van de locomotief. Op het wiel C zijn twee tappen L bevestigd. Op elk dezer tappen is een balans M, waarvan het eene einde O door middel van de schakel K verbonden is met een tap I van het drijfwiel F en het andere einde is voorzien van een tandsector N, waarvan de tanden grijpen in een overeenkomstigen sector van de andere balans. G (linksche figuur) is de draagveer (in doorsnede), H de wielas.

Die inrichting is dus simple comme bonjour, maar nu in de werking! Dat wil zeggen: op welke wijze wordt door middel van deze inrichting bereikt, dat het wiel op de as H zich verticaal ten opzichte van de hartlijn van den motor A enkele centimeters kan bewegen, zonder dat de werking van den motor op het drijfwiel gestoord wordt?

Om ons daarvan een voorstelling te maken, moeten wij eerst naar een of meer punten zoeken, die wij als vast kunnen beschouwen. Zoo'n vast punt moet men in eere houden, in de techniek zoowel als in 't leven. Alleen blijkt bij nadere beschouwing de vastheid van zoo'n punt erg relatief te zijn. (In 't leven komt dat, helaas, ook voor). Ook hier, aan onze electro-locomotief, moeten wij met onze vaste punten schipperen. Beschouwt men de rail als vast, dan heeft men een op en neer gaande beweging van het locomotief-frame op de oogenblikken, dat het drijfwiel vast op de rail staat (of liever: loopt). Strikt genomen kan men de punten van het frame dus niet als vast beschouwen, maar met het wiel is dat nog minder het geval. Dat gaat op en neer door ongelijkheden op de rail (vooral op wissels en kruisingen). Bovendien draait het wiel nog rond ook. Wij doen dus het verstandigst met het frame en alles wat daar onbeweeglijk aan vast zit, als vaste punten aan te nemen.

Verklaring van de teekening.

Het anker van den motor A, dus met het tandwielrondsel B, draait om een vaste hartlijn in het kussenblok, dat onbeweeglijk aan het frame D is bevestigd. Het (hol geconstrueerde) groote tandwiel C, dat om E draait, beweegt zich alzoo evenens om een vaste hartlijn en de tappen L draaien in een zuiveren cirkel.

Om den draad niet te verliezen zij even gememoreerd, dat in werkelijkheid de baan van de tappen L volstrekt geen zuiveren cirkel vormt. In de eerste plaats beweegt het geheele geval met de locomotief mee in horizontale richting en in de tweede plaats gaat het frame van de locomotief door stooten enz. op en neer. Van die twee bewegingen echter, trekken wij ons hier niets aan. Het is ons alleen te doen om de beschouwing der deelen: frame en wiel in hunne onderlinge beweging waarbij wij het frame als stationnair willen en mogen beschouwen. Dus: de tappen L draaien in een cirkel, waarvan het middelpunt onbeweeglijk is.

De tappen L nu, moeten de kracht van den motor overbrengen op de tappen I, vast bevestigd aan het drijfwiel F. (Gedreven wiel ware een betere uitdrukking, maar het heet nu eenmaal zoo!) Daar de tap E ongeveer in het verlengde van drijfas H ligt, is de baan, welke de tappen I beschrijven, ook ongeveer een cirkel om E als middelpunt.

Laat ons nu eerst eens aannemen, dat er geen onderlinge beweging is tusschen E en H en dus ook I een zuivere cirkelbaan loopt om E, en wel in rechtsche richting. De rechter stang K wordt dan getrokken en de linker stang K gedrukt. De tandsector N links wil naar boven, die rechts naar beneden, maar doordat beide balansen van gelijke verhouding zijn, houden ze elkaar in evenwicht. Een beweging van de balansen of stangen K ten opzichte van de wielen heeft dus niet plaats.

Nu gaat de as H echter onder invloed van de veering (door een wissel of wat dan ook) b.v. één centimeter omlaag. De tappen L blijven dan zuiver in een cirkel loopen, maar de baan van I is geen cirkel meer. Althans loopt die niet concentrisch met dien van L. In den stand als geteekend zullen dan de punten I dichter bij L liggen en in den tegenovergestelden stand liggen ze er verder vandaan. De balansen M gaan dus schommelen om de tappen L, maar ondanks deze schommelbeweging blijft de drijfkracht op de stangen K even groot, daar, evenals bij den zuiver concentrischen loop, de beide balansen elkaar door middel van de tandsectoren steeds in evenwicht houden.

Terwijl het wiel van den verticalen stand, als geteekend, draait naar den horizontalen stand (dus een kwart slag), verandert de toestand; de stangen K gaan dan iets omzwaaien om het bevestigingspunt O aan de balansen en, naar gelang het wiel van den horizontalen stand verder doordraait naar den omgekeerd-verticalen stand, keeren zij weer in den middenstand terug.

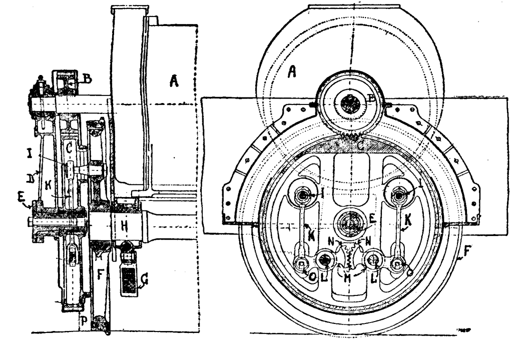
Zoo worden de verschillen tusschen de zuiver-cirkelvormige baan van L (ten opzichte van het frame altijd) en de afwijkende baan van I bij alle standen van de wielen C en F door het eenvoudige samenstel van stangen, balansen en tandsectors geneutraliseerd.

De constructeurs hebben dit neutraliseersysteem nog ten nutte gemaakt voor een ander doel. Bij nauwkeurige beschouwing van de figuur links zal men ontwaren, dat de vaste tap E van het tandwiel C iets hooger ligt dan de wielas H. Dit is gedaan om onder de tandwielkast meer ruimte te krijgen (bij P) en zoodoende een grooter tandwiel te kunnen toepassen (waardoor de motor A harder kan draaien en meer kracht leveren). Deze verplaatsing is mogelijk doordat het beschreven neutraliseermechanisme, zooals reeds uiteengezet, de krachtsoverbrenging gedoogt, terwijl het drijvende en het gedreven wiel om verschillende hartlijnen draaien. Het verschil mag daarbij natuurlijk niet àl te groot zijn (hoogstens 30 à 50 milimeter).

Een tiental jaren geleden heeft men een proeflocomotief gebouwd speciaal om het hier beschreven systeem te probeeren en te vergelijken met een ander, n.l. dat volgens Tschanz. Dit laatste werkt met Cardanuskoppeling en holle drijfwielas en was op dezelfde proeflocomotief aangebracht.

Het beschreven systeem is thans reeds op een vrij groot aantal van de krachtigste machines aangewend. De motoren ontwikkelen daarbij tot 700 à 800 paardekracht op elke as. Combinatiemachines, bestaande uit twee gekoppelde stellen elk van vier assen kunnen zoodoende tot ca. 6400 pk. uitoefenen.

S. S.

KOPPELING VAN DOOR RONDSEL GEDREVEN KAMWIEL MET LOCOMOTIEF-DRIJFWIEL. — A: electromotor, B en C: kamrad-overbrenging, D: frame, E: tap voor kamwiel, F: drijfwiel, G: draagveer, H: drijfwielas, I: tappen op drijfwiel, K: verbindingsschakels tusschen drijfwiel en kamwiel, L: tappen op kamwiel, M: balansen, N: tandsectors, O: scharnierverbindingen aan balansen, P: ruimte onder tandwielkast.

IETS OVER IVOOR.

Kostbaar materiaal, dat om zijn onveranderlijke eigenschappen, veerkracht en zeldzaamheid, die nog steeds grooter zal worden, zeer in trek is sedert onheuglijke tijden.

HOE HET GEWONNEN WORDT.

IN alle overleveringen der oudheid, afkomstig van volkeren rondom de Middellandsche Zee, Indië en China, wordt gesproken over ivoor als een der kostbaarste materialen. Zoowel de Bijbel als Homerus noemen dit materiaal geschikt voor den troon van koningen, versieringen aan het tuig van strijdpaarden, sieraden voor vrouwen, enz. In den handel der oudheid speelde dan ook ivoor een zeer groote rol en uit talrijke geschriften blijkt, hoe vooral het Afrikaansche ivoor van belang was voor de landen, in de buurt van de Middellandsche Zee.

Behalve de Afrikaansche en de Indische olifant zijn ook nijlpaarden, walrussen en cachelots leveranciers van ivoor, dat echter in grootte en hoeveelheid ver achter staat bij het eerstgenoemde. Ook noemt men wel eens ivoor de fossiele tanden van mammouths, maar dit materiaal is steeds minderwaardig.

In bloeiperioden hechtte men in oude tijden zeer veel waarde aan ivoor, zoodat dan uit Afrika naar andere landen een levendige handel erin werd onderhouden. Eerst waren de Klein-Aziatische volkeren de groote handelaren en verbruikers en later, in de bloeiperiode van het Romeinsche Rijk, was de handel vooral naar Rome gericht. Na den val van het Romeinsche Rijk schijnt de handel weer sterk verminderd te zijn, terwijl tijdens de Renaissance weer een sterke vraag naar ivoor ontstond, bevredigd door de Portugeezen en Nederlanders, die uit hun nederzettingen en de ermee in verbinding staande Afrikaansche landen enorme hoeveelheden wisten te halen. Die voorraden waren in den loop der tijden ontstaan, doordat vrij algemeen ivoor werd gebruikt door de vorsten en vorstjes, om het op te potten.

In den laatsten tijd en vooral na het openleggen van vrijwel geheel Afrika, ontstond er een vrij regelmatige aanvoer van ivoor, waarbij steeds een behoorlijke vraag bestaat voor pianotoetsen, biljartballen, messenheften en andere luxevoorwerpen.

De slagtanden van de olifanten hebben geen wortel en worden in de kaak steeds aangevuld, zoodat de groei doorgaat tijdens het geheele leven van het dier. De plaats, waar de zenuw in het groeiende gedeelte trad, is dan ook altijd te zien, b.v. bij biljartballen in twee diametrale punten, die zich afteekenen als twee zwarte stippen. Het deel, dat in de kaak zit, is hol.

Men onderscheidt in het algemeen hard en zacht ivoor; het harde is meer doorschijnend; de zachte soort is b.v. geschikt voor biljartballen. Verder onderscheidt men Indisch, Siameesch en Afrikaansch ivoor, terwijl het laatste (verreweg de grootste hoeveelheid) weer wordt onderscheiden naar de landen van oorsprong of naar de gebieden waar het ten slotte werd uitgevoerd. Soms spreekt men ook van bal-ivoor, armband-ivoor, naar de bestemming. Scrivello is de naam voor een kleinen compleeten tand; bagatelle voor die voor de kleinste tanden.

Ongeveer een halve eeuw geleden werden jaarlijks (naar schatting) wel 40.000 tot 100.000 olifanten gedood, hoofdzakelijk voor de tanden. Een raming van 1900 tot 1915 geeft 25.000 stuks per jaar aan, terwijl de ramingen voor den tegenwoordigen tijd veel lager zijn. Een halve eeuw geleden was het gemiddelde gewicht van een partij slagtanden ongeveer 90 lbs. (van 453 gram); 20 jaar geleden was dit 70 lbs. en tegenwoordig is een gemiddelde van 35 lbs. reeds goed te noemen. Dit wijst dus op het uitputten der oude familievoorraden en het uitsterven van oude dieren; ondanks allerlei jachtverboden wordt er blijkbaar nog veel te veel jacht gemaakt op olifanten; een der redenen is wel, dat het „onwettige" ivoor bij invoer in een ander gebied „wettig" wordt, als er slechts de belasting voor betaald wordt. Zeer veel ivoor wordt in Londen op aucties verkocht, waar de tanden, of bal- en armbandstukken, in partijtjes („lots") worden tentoongesteld en verkocht.

* * *

De hoofdafnemer van ivoor is de piano-industrie. Speciaal in Amerika zijn er fabrieken, die zich uitsluitend bezig houden met het maken van de toetsenborden van piano's, die aan de eigenlijke pianofabrieken worden verkocht. De invloed dier fabrieken (een drietal) is zoo groot, dat gezegd kan worden, dat zij eigenlijk den prijs bepalen deze is ongeveer f 12.50 per kg.

De opslagplaatsen dier fabrieken zijn koel en donker, opdat het ivoor zoo geschikt mogelijk blijft voor de verwerking. De tanden worden in stukken gezaagd, lang genoeg om er toetsen van te maken en die blokken komen dan in handen van den „planner", die de noodige ervaring heeft om het blok zoo te merken, dat er zooveel mogelijk stukken uitgezaagd kunnen worden. Er is een groote ervaring voor noodig, om te zorgen voor minimalen afval.

Met dunne scherpe zagen, voortdurend gekoeld met water, worden de blokken in de aangegeven stukken gezaagd en elk dier stukken wordt dan verder gezaagd tot de dunne stukjes, die op de toetsen geplakt zullen worden.

Hierna volgt het bleeken. Eerst gebeurt dit in bakken met waterstofsuperoxyde, waardoor de grootste kleurverschillen worden weggebleekt. Daarna komen de schijfjes in een glazen huis, waarin ze blootgesteld worden aan zonnestraling. Is alles aan één kant goed geworden, dan worden de plaatjes omgekeerd en komen ze ten slotte in de sorteerkamers, waar bij noorderlicht de bij elkaar passende stukken worden uitgezocht. Het is een eerste vereischte, dat het toetsenbord van een piano volkomen egaal is.

De houten deelen van het toetsenbord worden uit niet trekkende houtsoorten gemaakt en vormen voorloopig één stuk. Op de toetsen komt dan eerst een laagje wit katoen en hierop wordt, met speciale lijmsoorten, het laagje ivoor aangebracht. Alles droogt onder een zwaren druk in een pers. Is alles goed droog, dan wordt het geheele toetsenbord volkomen glad gefreesd en daarna gepolijst met rond draaiende schijven.

Pas hierna worden de toetsen uitgezaagd, hetgeen met speciale zaagmachines gebeurt. Vervolgens worden de zwarte toetsen beplakt met een zwarte deklaag (meestal uit ebbenhout, of uit gebeitste houtsoorten) en alles op de juiste plaats ineengezet, om dan nagezien en verzonden te worden.

Ivoor wordt op den duur geel; dit is weer te niet te doen met waterstofsuperoxyde, maar de gele toetsen van oude piano's worden juist om die oude tint geapprecieerd en komen tegenwoordig erg in trek, om er lijstjes van te maken voor z.g. „miniatuurtjes". Deze worden geschilderd op dunne schijfjes ivoor en meestal zoo, dat ze gelijken op zeer beroemde schilderijen van schoonheden of vrouwelijke beroemdheden uit de achttiende of begin negentiende eeuw.

Ondanks de zeer mooie imitaties van ivoor door celluloid, galalith, bakeliet, enz., blijft het echte materiaal in trek wegens de onveranderlijkheid, veerkracht en de relatieve zeldzaamheid, die steeds grooter zal worden.

O.

Een schilderachtig dorp tusschen Heide en Zee.

UIT DE GESCHIEDENIS VAN STAPHORST.

HET middaguur was al verstreken, toen de vlugge wagen ons dien Zaterdagmiddag langs den gladden verkeersweg door het Gooi en daarna Noord-Oostwaarts het land in bracht.

Amersfoort lag reeds achter ons en nu kwamen de lange lanen over de Veluwe, aan weerszijden begroeid met hoog, statig geboomte en uitstekend geplaveid, voornamelijk met veilige klinkers.

Overal constateerden wij de voorbereiding voor den komenden rustdag. In de dorpen geurde het naar groene zeep, de koperen glazenspuit werd op winkelramen gericht, boerinnetjes bezemden stoepsteenen en smalle straatjes, melkemmers stonden gereed om te worden opgeladen voor den avondrondgang; kleine wijfjes staken de mutste hoofden bij elkaar om het nieuws van de afgeloopen week te bepraten.

Schoongewasschen kinderen speelden in regelmatig bijgeharkte tuintjes. Voor het venster van de kruidenierswinkels lagen blanke en bruine eieren goedkoop geprijsd en verderop nóg goedkooper, lokkend de huismoedertjes, die, den stijf gestreken boezelaar om de heupen gebonden, groote boodschapmanden torsten. Vóór en naast hun woninkjes stonden de manslui, het hoofd gedekt met de oud vaderlandsche pet. Zij bewerkten de bloembedden, bonden twijgjes van heggen of verzorgden het kleine vee in den stal naast de woning.

Overal fietsende boeren en boerinnen in de strenge, weinig flatteerende dracht van de Veluwedorpen. Kleine meisjes wandelden er als stijve, houterige popjes in de donkere jurk, gesneden naar het kleed van de grootmoeder. Kinderen stoeiden tusschen boomen en in het veld, waar het gras nog spaarzaam was, lagen de moederschapen met haar lammeren in de zoete rust van het herkauwen.

De schilderachtige dorpen.

Tegen vijf uur waren wij Zwolle door, en al spoedig naderden wij nu, Noordwaarts rijdende, dat langgerekte, rustige en voor touristen zoo wondermooi-oprijzende dorpje Rouveen, dat, als het ware saamgegroeid met dat andere schilderachtige dorp Staphorst, voor den reiziger een oord is, waar hij zeker even moet blijven toeven.

Dus verlieten wij den wagen, wij gingen een dorpsherbergje in, dronken er staande een glas citroenlimonade en wandelden daarna een eindweegs op langs de nederige woningen met hun groengekleurde raamspijlen, die zoo pittoresk afsteken tegen het grijsgrauw van de muren en het bruingrijs van de rieten daken.

Voor elk huisje een tuintje, in elk tuintje een groote waterton. Een van ons herinnerde al wandelend er aan, dat hij juist had gelezen, hoe de dorpen Staphorst en Rouveen, hun ontstaan te danken hebben aan de orde der Benedictijner Monniken en dat de bewoners afstammen van de West Louwersche Friezen.

In het begin van de twaalfde eeuw werd in Stavoren een Benedictijner klooster gesticht, dat gewijd was aan Sint Odulphus, een klooster, dat zeer rijk was aan bezittingen en in vele oorden van Friesland, aan het Vlie, in de Kuinre, Urk, en elders, uitgestrekte landerijen en hoeven bezat, ook weiden en bosschen en woeste gronden, welke door de monniken en onder hun opzicht, bearbeid en ontgonnen werden. Op die hoeven en ontgonnen landen werden ook kapellen of kerkjes gebouwd en dit gaf aanleiding tot het stichten van nieuwe kloosters, als bijvoorbeeld bij Rouveen, waar in 1290 een kerk in het hooiland, „de Wehme" genoemd, door de priesters uit het klooster Mariënburg werd bediend.

Zóó ging, een honderd jaar geleden, de Staphorster boerin ter markt in Meppel.........

De landhoeve Olde—Staphorst, eens gelegen op den zoom van het Meppelerdiep, kwam later door ruil in het bezit van de broeders der Cisterci-orde, die uit het klooster Klaarkamp zich hier vestigden en die waarschijnlijk hebben bewerkt, dat het nonnenklooster van hun orde van Ruïnen naar de Abdij Dijkeninge werd overgebracht.

Een weg, die langs het hooiland naar de pastorie liep, heette de Monnikenweg en er was een boerenerf „de Monnikengast", vlak bij Olde-Staphorst.

Niet ver van Olde-Staphorst stond het eerste kerkje, waarschijnlijk nog van hout en het bleef bestaan tot omstreeks 1420. Het volksverhaal vermeldt omtrent dit kerkje, dat het op een Paaschmaandag zou verbrand zijn en dat de aanleiding daartoe geweest zou zijn, dat men in den omtrek Paaschvuren brandde en een ooievaar eenige nog niet uitgedoofde rijsjes vandaar haalde om zijn nest te bouwen op het kerkje, dat, door riet gedekt, daardoor in brand geraakte.

Hoe het zij, men besloot daarna, om, meer de velden in, een nieuwe kerk van steen te bouwen.

De bejaarde boerin, met wie wij een praatje hadden aangeknoopt, en die verheugd scheen, dat wij, beter dan zij op de hoogte waren van de geschiedenis van haar dorpen, werd spraakzaam, toen wij haar vroegen, of de Hilligjesberg nog bestond. Zij lachte en herinnerde ons op haar beurt aan de Olde-Dingstee en aan de buurt Hesselingen, anders genoemd Heksenplaats waarvan men vertelde, zoo zei zij ons, dat doode menschen hier plachten te spoken.

„Mijn grootmoeder", vertelde bereidwillig het vriendelijke oudje, „wist mij te vertellen, dat de huizen, die hier vroeger gestaan hebben, allemaal één kamertje hadden en géén schoorsteen. De rook van den vuurhaard moest het heele huisje doortrekken, vóórdat hij zich een uitweg door de achterdeur kon banen. Daarom werd hier vroeger een grapje verteld, dat luidde: „In Staphorst komen de zwijnen door den schoorsteen op straat."

„Mijn Grootmoeder was wàt trotsch op haar meubeltjes. Ik heb haar eikenhouten kleerkist, die mooi is uitgesneden en met kalk gewit, als een pronkstuk bewaard. Ik heb al menigen opkooper afgescheept, die mij er een aardig bod voor heeft gedaan; één is hier eens gekomen met een heer, die een vreemde taal sprak. Ik kon er geen woord van verstaan. Hij zei wat tegen den opkooper en die zei het dan weer tegen mij. Ik vertelde hem, dat hij al zijn moeite kon sparen, want dat ik de kleerkast tot mijn dood zou bewaren en dat ze dan aan mijn dochter kwam, die haar evenmin zou verkoopen. Ik heb 't hem wel drie keer gezegd, want hij is drie keer teruggekomen. Toen is hij weggegaan, maar hij heeft nog omgekeken en mij gewenkt met den vinger en zijn portefeuille in de hoogte gehouden.

„Maar ik schudde neen.

„En gaat u nu eens mee, nu u toch hier bent, dan zal ik u een paar oude prenten laten kijken, uit mijn grootmoeders jaren. Dan kunt u zien, hoe de lui hier gekleed gingen een kleine honderd jaar geleden. 't Scheelt niet veel met tegenwoordig..."

Wij betraden het huisje, even links van den grooten weg gelegen. Twee grijze poesen doken schuw naar het vuur, toen de bezoekers binnentraden. De vrouw nam van den muur een, in smalle lijst gevatte prent, waarop twee houtsneden en levendig vertelde zij erbij:

„Kijk, de boer, die hier wordt voorgesteld, is in zijn daagsche kleeren, met een pet op en hij draagt een zwart pilobuis, dat ze kamizool noemden. De broek, ook al van pilo, is met vier groote zilveren knoopen toegeknoopt. Ze zijn van kantielje-werk soms ook werden ze wel van rijksdaalders gemaakt. Hier hoorde een horloge met zilveren ketting bij en een vijfschaft hemdrok met twee rijen beenen knoopen. De grijze wollen kousen breiden de mannen in mijn grootvaders tijd zelf; op zijn schoenen had hij mooie zilveren gespen.

„Mijn grootmoeder vertelde, dat de boer, zooals ge er hier een ziet, zóó naar de stad Meppel ter weekmarkt ging om daar acht slachjes boter, ieder van, anderhalve pond aan den man te brengen.

„De boerin, die ge hier ziet, is ook in haar daagsche kleeren met een witte neepjesmuts over een zwarte ondermuts. 's Zondags droeg zij daarover een zilveren oorijzer met gouden krullen. Onder haar donkergroen jakje, dat zij zelf had gebreid, bedekte een roodbonte doek hals en borst. De rok was van gestreept laken, in diepe plooien gelegd, de boezelaar van grijze wol, aan den bovenkant ingezet met een bont stukje. Zij droeg zwarte of grijze wollen kousen en lage schoenen met zilveren gespen.

„U ziet," besloot zij haar gezellige uitlegging, „dat ook de vrouwen net zoo goed als de mannen, de boterbenne op den rug droegen, als zij de boter ter markt brachten."

Toen haalde de vriendelijke Staphorstervrouw voor ons uit haar kast den grooten bijbel met zilveren krappen en beslag aan een vierdubbele zilveren ketting, waarmee allen nog heden ten dage ten kerke gaan.

„Eenvoud", zoo ongeveer was de zin van wat zij nog meer vertelde, „eenvoud is bij ons in Staphorst en Rouveen, altijd het kenmerk geweest van het ware. Werkzaam was men hier van vroege tijden af en spaarzaam en godsdienstig. De lui, zoo had het haar grootvader altijd verteld, waren forsch van gestalte en sterk gespierd en zij deinsden voor geen gevaren terug, wat vroeger weleens treurige gevolgen had van vechtpartijen met diepe snijwonden en andere leelijke daden. Maar handig waren de mannen en bedreven in het wagenmaken en het wieldraaien en zij konden goed uit het hoofd rekenen. Zelden vond je hier iemand, die niet kon schrijven of lezen. 's Winters maakten de mannen klompen en schoppen van het wilgenhout, dat hier welig groeide en 's zomers gingen zij in de veenderijen arbeiden om een duitje over te leggen. En dan vertelden die ouden ons in vroegere jaren, dat zij 's morgens om drie uur naar het veld gingen. Om tien uur kwamen zij terug en namen hun morgenmaal; dat bestond uit pannekoeken of brij. Om drie uur aten zij aardappelen met spek, om vijf uur namen zij stoete met koffie en roggebrood en een meelspijs als avondeten was de laatste maaltijd. Heel de lange wintermaanden werkten de mannen aan hun breiwerk; dat namen ze zelfs mee, als ze bij dominee een bezoek aflegden.

„Kermis was 't hier nooit; alleen op Allerheiligen-Donderdag, in November, was 't jaarmarkt in Meppel. Daar trok oud en jong heen en vermaakte zich tot laat in den nacht. 's Zondags waren de kerken altijd heelemaal gevuld. De lui stelden prijs op het bijwonen van den openbaren godsdienst en daartoe was des winters drie keer elke week gelegenheid. Die godsdienstoefeningen begonnen om halfzes en eindigden om halfnegen."

Klein meisje uit Staphorst in het kostuum van den tegenwoordigen tijd.

Oude gebruiken.

Daarna heeft de bereidwillige vrouw ons nog wat verteld over het huwelijk, over geboorte- en doopmaaltijden, over bruiloften, begrafenissen en doopmalen in de gemeente Staphorst in vroegeren tijd. Wij geven ook dit relaas weer, zooveel mogelijk in haar eigen woorden.

„Als een huwelijk zou worden aangegaan, kreeg de bruidegom een heel nieuw pak kleeren, bestaande onder anderen in een lang, bruin, lakensch buis. De bruid kreeg een jak van bruin krip, een rok van zwarte wollen stof, een bontgeruit voorschoot en een witten doek met breede zoomen. In dit pak getooid moesten zij gedurende de bruidsdagen des Zondags ter kerke gaan. Dit pak werd verder weinig gebruikt. Het geruite voorschoot nooit weer. Het trouwen geschiedde algemeen in de kerk en dan in zwarte kleedij.

„Bij de geboorte van een kind kwam een der vrienden wiens vrouw óók een kind had te zoogen, om terstond na de bevalling voor een dag of twee de jonggeborene mee naar huis te nemen, teneinde de kraamvrouw eenige rust te gunnen. Kraammaaltijden waren niet gebruikelijk; wel schonken de bezoekers een zak met beschuiten of iets dergelijks. Evenmin werden er veel bruiloftsmaaltijden gegeven en gebeurde dit al eens, dan was het vóór den dag van het huwelijk.

„Bij overlijden werd dit dadelijk bij twee van de naaste buren aangezegd, wat men „kloppen" noemde. Die buren gingen dan, op hun beurt, de andere buren aanzeggen. Na een uur ging dan de heele buurt naar het sterfhuis, waar de doode werd ontkleed, het doodskleed aangetrokken en het lijk op stroo gelegd. Was de kist nog niet klaar, dan werd de doode des nachts door de buren bewaakt. Als het stoffelijk overschot in de kist was gelegd, werd een lijst opgemaakt van hen, die ter begrafenis zouden worden genoodigd. Daarop werd dan door de buren het zoogenaamde „groeveneugen" onder elkaar uitgesteed; het geld daarvoor werd door de buren bijeengebracht. Vervolgens overlegde men, hoeveel rijst, bier, suiker, enzoovoorts noodig zoude zijn en hoeveel brood, apart gebakken van rogge en tarwe, en „Groeneweggens" genoemd, besteld moest worden. De genoodigden moesten de melk leveren, wat daags vóór de begrafenis door twee jonge meisjes uit de buurt werd aangezegd. Die meisjes, daartoe door de buurvrouwen aangewezen, werden „schotelmaagden" genoemd. Zij droegen voor deze gelegenheid een wit schort over een wollen boezelaar (wagge), dat het teeken van haar waardigheid was. In den vroegen morgen gingen die meisjes dan de melk afhalen, de vrouwen verzamelden zich aan het sterfhuis, waar de groote koperen ketels op het vuur werden gezet en de rijstebrij gekookt. Om één uur kwamen de genoodigden aan het sterfhuis, een uur daarna kwamen twee van de naaste buren en lichtten het deksel van de kist op om gelegenheid te geven, den doode voor het laatst te zien. Dan werd de kist toegespijkerd en in den wagen gezet, waarop een paar bossen stroo naast de kist werden gelegd en twee of drie van de naaste vrouwelijke bloedverwanten op de kist gingen zitten. Zij trokken den zwarten bovenrok over het hoofd. Zóó ging de stoet, die soms uit honderd en meer paren bestond, naar het kerkhof.

„Dadelijk na de uitvaart nam het begrafenismaal een aanvang. Daarbij werd opgediend: rijstebrij, rijkelijk met bruine suiker en boter bestrooid, plakken roggebrood en zout; het tweede gerecht bestond uit de „groeveweggens", boter en bier.

Zes weken lang droegen de achtergeblevenen zwaren rouw, die voor de mannen bestond uit een zwart buis en voor de vrouden uit een zwart jak of rok met een witten doek over het jak gespeld.

„Sinds grootmoeders tijd is er in onze kleederdracht niet zoo heel veel veranderd", vertelde het boerenvrouwtje verder. „Wilt u daar ook wat van weten?"

Met een woord van vriendelijken dank hebben wij haar gezegd, dat dat niet noodig was. Deze moeite kon zij wel sparen; de nationale kleederdrachten uit onzen tijd, óók die van Staphorst, werden immers uitvoerig beschreven in een lange reeks Handelsbladartikelen, en ze zijn bijeengegaard in een rijk geïllustreerd standaardwerk: „In kleuren en kleeren".

R.

en zóó het boertje.

BLIJDE INKOMSTE VAN HENRIËTTE MARIA VAN ENGELAND TE AMSTERDAM.

De „Koningin der tranen". — Grootsche feesten en eerbewijzen.

HET was op den negenden Maart van het jaar 1642, dat Henriëtte Maria, de vrouw van den Engelschen koning Karel I, vergezeld van haar dochter, de jeugdige prinses van Oranje, te Hellevoetsluis, waar zij den vorigen avond aangekomen was, aan wal stapte en door haar schoonzoon werd verwelkomd. Een ongunstig voorteeken (volgens de puriteinsche begrippen dier dagen) had de reis der koningin gekenmerkt. Het schip, waarop zich het altaar bevond (de koningin was Roomsch-katholiek) was plotseling in de golven gezonken.

Maar wie daar aan mocht hechten, niet de doorluchtige reizigster, die met haar beminnelijken glimlach de hand reikte aan prins Willem van Oranje en hem zijn nog kinderlijke vrouw in de armen voerde. In weerwil van de vermoeienissen der zeereis, werd tot onmiddellijke voortzetting van den tocht besloten. De koningin verlangde naar de plaats harer bestemming. Het gezelschap begaf zich over den Briel, waar Frederik Hendrik hen opwachtte, en verder over Maaslandsluis, naar het Honselaarsdijk — een der verblijven van de prinsen van Oranje. Een prachtig middagmaal, waarbij de Engelsche koks van Hare Majesteit de behulpzame hand aan hun Haagsche collega's boden, werd op de hofstede aangericht en de koningin werd er plechtig begroet door een Commissie uit de Staten-Generaal, die haar den avond van dienzelfden dag tot Den Haag begeleidde.

In de residentie deed zij haar intrede bij fakkellicht; de burgerij stond op straat en de lijfwacht van den stadhouder stond in slagorde geschaard. Onder het gejuich der menigte (wier kreten waarschijnlijk meer de jonge prinses van Oranje golden), bereikte zij met haar dochter het Prinsenhof in het Noordeinde, waar zij haar intrek nam.

Onder de vele aanzienlijke personen, die tot de koningin en haar dochter — de princesse royal, zooals zij genoemd werd — werden toegelaten, om hun opwachting te maken, behoorde ook een deputatie van de stedelijke regeering van Amsterdam, die de koningin verzocht, de hoofdstad met een bezoek te willen vereeren.

Dit verzoek viel bij Henriëtte Maria in goede aarde. De blijde inkomst te Amsterdam, in gezelschap der jonge prinses van Oranje en van de geheele familie van den Stadhouder, beloofde in ieder opzicht een ware triomftocht te worden, welke zoowel haar zelf als haar dochter gold en als het ware de plechtige bezegeling zou mogen heeten van de verbintenis tusschen haar huis en dat van Frederik Hendrik gesloten.

Daarbij kwam nog een andere reden. Voor het welslagen harer plannen moest zij bovenal trachten het Amsterdamsche Stadsbestuur gunstig te stemmen. In de eerste plaats moest zij daar ter stede de gelegenheid zoeken zich de noodige gelden te verschaffen, hetzij door leening of voorschot, hetzij door het verpanden der kostbare kroonjuweelen, welke zij uit Engeland had meegebracht.

Na te Haarlem overnacht te hebben, naderden de koningin, de princesse royal, de prins en prinses van Oranje en hun oudste zoon Willem, in den vroegen morgen van Dinsdag 20 Mei de poorten van Amsterdam.

Een eerewacht te paard, bestaande uit 150 der aanzienlijkste jongelieden van de burgerij, onder aanvoering van den oud-president en schepen Tholinx, wachtte het vorstelijk gezelschap buiten de poort op. Tholinx genoot het voorrecht den eersten welkomsgroet aan de koningin in haar karos te mogen brengen. Omstuwd door een eerewacht, welke zich in drie vendels had verdeeld, trok men de stad binnen. Bij de Haarlemmer Poort werden de doorluchtige bezoekers begroet door Andries Bicker, oud-burgemeester en kolonel der schutterij, en door den stadspensionaris, Cornelis Boom.

Door schutterij en eerewacht vergezeld, zette de koninklijke trein den tocht voort tot aan de markt, den Dam of Midden-Dam, gelijk hij destijds heette.

Op de markt schitterde het van blanke uitrustingen van krijgslieden en schutterij; het gedrang der volksmenigte was zoo groot, dat de karossen geruimen tijd niet vooruit konden. Op alle daken, op alle luifels en inderhaast getimmerde stellages bewoog zich een ontelbare menschenmassa, wier nieuwsgierigheid hen had genoopt, reeds den vorigen avond de gunstige plaatsen in te nemen.

Maar gelijk er geen feest schijnt te kunnen zijn zonder kleine teleurstelling, zoo werd ook aan de Amsterdamsche regeering bij deze Blijde Inkomst een kleine wederwaardigheid niet gespaard: men had er n.l. op gerekend, dat de inkomst niet zou plaats hebben in karossen, maar langs het water in sierlijke sloepjachten, welke den weg moesten nemen van Halfweg-Haarlem over het IJ en het Damrak tot aan den Dam. In overeenstemming met dit gewenschte programma, had men twee watervertooningen op het Damrak voorbereid, welke echter bij de verandering van vervoermiddelen, in den waren zin des woords in het water vielen.

De indruk, dien de Engelsche koningin op de Amsterdamsche magistraten maakte, schijnt zeer gunstig te zijn geweest. Henriëtte Maria — de koningin der tranen, zooals zij later werd genoemd — vertoonde zich bij haar bezoek te Amsterdam in al haar schoonheid, in al de onweerstaanbaarheid harer bevalligheid en levendigheid. Nauwelijks twee en dertig jaar oud, blonk haar geestig en fijn gevormd gelaat nog in al de frischheid der jeugd. Haar donkere, levendige bruine oogen, haar kleine mond, steeds tot een schalkschen glimlach geplooid, haar kastanjebruin haar, volgens den smaak dier dagen „à la tête de mouton" in kleine, korte krullen neervallend op haar blanke voorhoofd en langs haar wangen, haar tengere, maar bij uitnemendheid bevallige gestalte, haar Fransche beweeglijkheid en haar woorden-rijkdom, gekruid door fijnen scherts, haar schranderheid en gevatheid, en niet in het minst de inemendheid harer manieren en melodieuze klank harer stem — ziedaar, gaven van de natuur, die deze koninklijke vrouw overal, waar zij zich vertoonde, een gunstig onthaal moesten verzekeren.

Den tweeden dag van hun verblijf, deden de vorstelijke personen, door burgemeesteren en schepenen vergezeld, in rijk versierde sloepen een tocht door de grachten der stad. Zij bezochten verschillende godshuizen, o.a. het Oude-Mannen- en Vrouwenhuis, waarin zich destijds twee honderd verpleegden bevonden, die elk uit de handen van den prins een gift van drie gulden ontvingen.

Zoo ergens, dan vertoonde zich de stad Amsterdam daar in al haar pracht en haar macht; daar bleek het der Engelsche koningin, welk een krachtig en veel vermogend bondgenoot het Gemeente-best der Vereenigde Provinciën voor haar gemaal zou kunnen zijn — indien het wilde.

Te midden der vreugdebedrijven voerde Henriëtte Maria met de Amsterdamsche magistraat en vele bevriende en vermogende mannen der vroedschap en der beurs menige geheime onderhandeling. Onderhandelingen, welke, door het beleid onzer regeerders, elk officieel karakter misten en waarvan het resultaat zich bepaalde tot eenige diensten en bewijzen van hulp haar door bijzondere personen, zonder voorkennis der regeering, of althans slechts oogluikend, verleend.

De heer Van Heenvliet, een vertrouwd vriend van den Stadhouder, was ook de raadsman der koningin, en door zijn bemiddeling werd hier een groot gedeelte der kroonjuweelen verpand, en leende zij van de Bank van Leening een som van ƒ 84.000 Al de gelden, door haar opgenomen, strekten tot het aankoopen van krijgsbehoeften en het werven van manschappen, waartoe zij in Amsterdam een goede gelegenheid had.

Toen echter William Strickland door het Engelsche Parlement als buitengewoon gezant naar de Staten Generaal werd afgevaardigd, konden de Heeren van Amsterdam met een tamelijk gerust geweten op zijn vertoogen doen antwoorden, dat zij van alles onkundig waren."

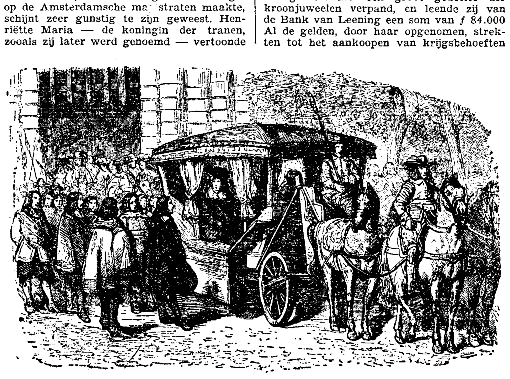
Vrijdag, den 23sten Mei, in den vroegen ochtend, verliet Henriëtte Maria met haar gevolg Amsterdam. En wederom was het de president Dirk Tholinx, die met de eerewacht den afscheidsgroet aan het gezelschap bracht. Daartoe had hij zijn ruiterbende verzameld op een weiland aan den Overtoom.

De koningin vertrok door de Regulierspoort, en zou langs den Overtoom, door de venen, haar reis over Leiden, naar Den Haag voortzetten.

Ter plaatse, waar de eerewacht zich bevond, hield de koninklijke koets stil. De schepen nam, namens burgemeesteren afscheid; hij bracht haar dank, voor de hooge eer der stad aangedaan, waarop Henriëtte Maria, niet zonder aandoening, haar dankbaarheid getuigde voor de genoten gastvrijheid. Zij eindigde met haar dochter, de princesse royal, „in de affectie der Amsterdamsche regenten aan te bevelen".

Aldus eindigde het bezoek der koningin van Engeland aan de hoofdstad in de tweede helft van Mei van het jaar 1642.

S.

De blijde incomste van Henriëtte Maria van Engeland te Amsterdam.

NIEUWE BOEKEN.

VAN DE AMSTERDAMSCHE OPENBARE LEESZAAL EN BIBLIOTHEEK.

Kramers, H. A., en H. Holst, De bouw der atomen.

Geeft op bevattelijke wijze inzicht in de atoomtheorie van Bohr, alsmede in de nieuwste ontwikkeling der moderne atoomtheorie en verschillende toepassingen daarvan. Een apart hoofdstuk is gewijd aan den bouw van het atoom en de chemische eigenschappen der stoffen, een ander aan de lichtdeeltjes en materiegolven. Veronderstelt kennis van de beginselen van wis-, natuur- en scheikunde. Bevat register.

Backeberg, C., Kakteenjagd. Zwischen Texas und Patagonien. Een cactusverzamelaar vertelt van zijn avonturen in cactusland, hoe en waar de planten groeien hoe hij ze aantrof en hoe schoon het landschap er is. Voor gevorderde cactuskenners zeer interessant.

Houten, J. M. van den, Tuinplanten. Een practisch animeerend boekje voor tuinliefhebbers, dat na een algemeene inleiding over grond, bemesting, aanleg enz. een aantal planten kenmerkt en behandeling ervoor aangeeft. Ingedeeld naar: bloem- en bladheesters, klimmende heesters, sierheesters, bol- en knolgewassen, vaste planten en zaaibloemen, geeft het telkens een greep „niet alleen van de van oudsher gekweekte planten, maar bovendien van de vele nieuwe waardevolle soorten van den laatsten tijd." Mooie foto's, teekeningen en register.

HET ÈENE MOMENT.

DE boodschappenlijst..... is er een hulpvaardiger dienaar om gauw even de moeilijkheid toe te schuiven? Een meer welkome toevlucht om uitstel te krijgen als er heusch geen tijd is, onmogelijk, om direct te gaan bestellen wat uw dienstmeisje meent op staanden voet noodig te hebben? Of een woord dat een ongedurig kinderverlangen sneller tot bedaren brengt...... voor een oogenblik tenminste?

„'t Komt op mijn lijstje, hoor! Zoodra er tijd is, zullen wij het gaan koopen."

Zoodra er tijd is. Zóó weert een huisvrouw iederen aandrang tot meer spoed.

Maar onrustbarend groeit dan ook haar lijstje, tot zij er eindelijk eens op uit gaat.

Dàn, met de kinderen tegelijk, stapt ze de deur uit: de jeugd naar school en zij naar de tram.

De rit is ontspannend. In een lekker verwarmden wagen glijdt ze aan het steeds wisselend stadsbeeld zoo rustig voorbij. En gemakkelijk zijn in de straten overal de electrische klokken, om je steeds te vertellen hoeveel tijd je nog hebt en hoeveel er verliep.

Maar ze schijnen heel snel te loopen!

Rustig begint ze haar boodschappen te doen, hoewel telkens een blik werpend op de onverstoorbare uurwerken; want om half vier komen ze al weer uit school, de kinderen. Dan wil zij oòk weer thuis zijn.... Haar tempo versnelt met het geregeld verspringen van de electrische wijzers; het versnelt steeds meer. Wat zoo'n middag toch onzinnig kort schijnt, als je uit bent! En paedagogen praten van uren-lang-op-school zitten!

Dan een laatste ren en nog juist haalt ze tijdig de tram terug. Op een holletje van 't eindpunt naar huis, en achter adem komt ze aan.

„Gelukkig, ze zijn er nog niet."

Met hoed en mantel nog, gauw 't stopcontact ingezet voor theewater, dàn de mantel op een stoel zoolang, want daar stommelen al voetjes tegen de voordeur; het touwtje trekt het slot al open.

„Moeder!" klinkt het door de gang.

En een blozend appel-gezichtje om den hoek van de kamerdeur kondigt geanimeerd aan: „Ik ga bij Hans den tuinman helpen! Dàg!"

Weg is hij al weer, vol haast en vol ijver. En het theewater begint dan juist te suizen.

Daar komt zijn zusje, iets kalmer dan de kleine broer. Ze gooit haar tasch in de gang en komt de kamer in.

„Mag ik met Blackie gaan wandelen, moeder? Hij wacht al op me."

Ja, zij heeft wel even tijd voor een biscuitje. Dàt smaakt: haar maag heeft echte school-trek. Maar veel geduld heeft zij toch ook niet.... Niet eens om te wachten op een kopje thee. Ze heeft zich al weer omgedraaid; „dag!!"; en wèg is ze. Vóór je opkijken kunt, vliegt de één buiten al op de „step" naar zijn vriend, de ander wandelt met den hond van de buren. En moeder zit met haar thee alleen.......

Als die moeder nu eens niet thuis was gekomen? Rustig haar boodschappen had afgedaan en dan nog een kopje thee in de stad was blijven drinken? Dat was wel zoo gezellig voor haar geweest misschien.

Dan hadden de kinderen ook hun eigen plan gevolgd. Had zij nu voor dat èene oogenblik van 't thuiskomen-uit-school den heelen middag in draf moeten zijn? Voor die twee-minuten-ontmoeting terug moeten komen en niet àf kunnen doen wat ze graag had gewild?

Die twee minuten van samen praten.... dìè hadden doch even goed kunnen worden gemist? De jeugd was nu toch nèt zoo gauw weer de straat op en een biscuitje kon het dienstmeisje hun ook geven. Dat maakte alles immers niet 't minste verschil!

Tòch?

Stellig, tòch wel!

Want ze lijken wel groot en ze doèn zelfstandig en ze zijn branies tusschen hun kornuiten. Ze spelen uren lang op straat, zonder één oogenblik naar huis te verlangen. Als de dekschalen al op tafel staan, moet je ze soms op een afstand nog gaan zoeken voor het eten.

En tòch maakte het verschil of ze moeder vonden nà school, of niet.

Ze hadden immers maar een ding noodig... dat was de zekerheid dàt zij er was, zij zèlf, niet een ander. Daarmee zijn ze, zoo snel mogelijk, het huis weer uit gehold. Ze denken aan haar niet en aan huis niet meer. Aan hun on-uitgedronken kopje thee ook niet. Hoogstens hebben ze een flauwe herinnering aan een biscuitje met boter en rozijntjes, in der haast opgechapt.

Maar het zeker-weten dat moeder thuis zit en de huiskamer niet leeg is, heeft zich ergens aan een verborgen haakje in hun hoofd gehecht. Dààr hangt het vast en onmogelijk te verliezen. Ze laten het daar rustig hangen en denken er verder niet aan, tot.... een ruzietje, een val of een gat in de knie, een hongergevoel of soms verveling het plotseling in de herinnering kan terug tooveren.

Och, niet eens een bewuste herinnering wordt het, die leidt tot het overleg: „Naar huis, want moeder weet raad."

Neen, 't komt niet eens zoo ver. 't Komt alleen tot de reflexbeweging, die is: hollen naar huis met hun verdrietje, het open hekje in en de voordeur: „Moeder, moeder!"

Daar staat hij al midden in de kamer, een beeld van kinderverdriet, en klaagt met snikjes in z'n stem: „Moeder, Bob was weer zoo wild en nu ben ik gevallen en kijk nu eens....."

En als hij nu gèèn gat in z'n knie valt en ze maken gèèn ruzie.... dan is het alleen maar om met de biscuits-trommel klaar te staan, dat moeder hollende boodschappen doet en er nooit mee klaar komt in den afgemeten tijd. Allèèn maar om de jeugd even te laten merken, dat zij er is.

Inderdaad, alleen maar daarom.

Want na die twee minuten kunt ge, moeder, verder doen in uw huis wàt ge wilt: lezen, naaien, zingen, kasten boenen des noods. Maar het èene oogenblik nà schooltijd, dat èene moment, dàt zult ge nooit kunnen verleggen, naar geen enkel ander punt van den dag, hoe ge het ook draait of keert en hoè ge uw uren ook zoudt willen indeelen.

Als ze thuiskomen, de kinderen, dan willen ze u vinden, u en gèèn ander in uw plaats, al is het alleen om u haastig even te vertellen, dat ze weer gáán.

N. W.—U.

DE GRAMOFOON.

DISCOGRAPHISCHE PRIMEURS.

PAUL DUKAS behoort tot de componisten, wier beteekenis wij in Nederland niet in haar vollen omvang beseffen. Goed, men is dol op het geestige „L'apprenti sorcier", eens in de zooveel jaar hooren wij zijn „La Péri", nog sporadischer de klassieke Ouverture „Polyeucte" — voor Corneille's tragedie — maar zijn uiterst belangrijke opera „Ariane et Barbe Bleue" is hier nog een onbekende grootheid. Van „L'apprenti sorcier" bestaan reeds verschillende goede opnamen. Odeon is zoo verstandig geweest, deze reeks niet met nóg een te verrijken, maar een werk te brengen, dat tot nu toe niet zoo in de aandacht stond van de gramofoonliefhebbers — al was het reeds door Columbia uitgegeven — en wel het „Poème dansé" „La Péri". Eigenlijk is het meer een symphonisch gedicht, want de muziek ervan is zoo zelfstandig, dat men het choreographisch aandeel geheel kan missen. De inhoud is geïnspireerd op een oude Perzische fabel. Iskender — zoo als Alexander de Groote door de Perzen werd genoemd — bemerkt, dat zijn ster verbleekt en gaat uit, om de bloem der onsterfelijkheid te verwerven. Hij vindt deze in de hand van een slapende Peri en rooft haar. Maar geboeid door de schoonheid van de fee, blijft hij haar aanstaren, tot zij ontwaakt en uit de purperen kleur van de eerst blanke lotus bemerkt, dat de vorst haar liefheeft. Door een verleidelijken dans brengt zij Iskender geheel onder haar invloed, zoodat hij vrijwillig de bloem der onsterfelijkheid teruggeeft. Wanneer de vorst de fee ziet weggaan, voelt hij tegelijk de kille schaduw van den dood. Dukas heeft slechts de hoofdmomenten van deze fabel verklankt: de verleidelijke dans van de Peri — hoe veel fijner van erotiek dan de analoge scène uit „Salome" van Strauss! — en de vertwijfeling van Iskender om duisternis en dood vormen in hoofdzaak den inhoud van dit werk, dat daarom zuiver als absolute muziek is te waardeeren. Muziek met een rijk en toch ingetogen coloriet, een vitale, maar ingehouden spanning.

Titelrol uit „La Péri" van Dukas.

Honegger, die met „Le roi David" zoo serieus debuteerde, heeft thans in Parijs enorm succes met zijn operette „Les aventures du roi Pausole", dat in het „Théâtre" des Bouffes-Parisiens" wordt opgevoerd. Het libretto is naar den roman van Pierre Louys en amuseert met de avonturen van den sulligen koning, die — begeleid door een opvliegenden minister en een schelm van een page — op zoek is naar zijn dochter, prinses Aline, welke er van door ging met een lid van het corps de ballet. Op te maken uit de Ouverture en het ballet, uitgevoerd door den componist voor Odeon (238 297) heeft Honegger zijn geestige muziek geschreven in den trant van den lateren Satie; de twee stukken doen mij althans sterk denken aan de „Trois pièces montées" van den meester van Arcueil, die ik eveneens door de gramofoon leerde kennen (Columbia D 11016).

Willem Mengelberg speelde met het Concertgebouworkest voor Columbia de Ouverture-Fantasie „Romeo en Julia" van Tsjaikofski (LX 55/56). Het is een wat heterogeen werk: het Julia-thema behoort tot het mooiste, dat deze componist heeft geschreven, maar de strijd tusschen de families der gelieven is soms wat te luidruchtig en de innige, stil extatische epiloog wordt hinderlijk ontsierd door de daverende slotaccoorden, die waarschijnlijk den onnoozelen luisteraar moeten waarschuwen „dat het uit is". Jammer, want dit werk — dat men gerust een symphonisch gedicht kan noemen — heeft toch zooveel goede en groote qualiteiten.

De Finsche componist Jean Sibelius wordt door Columbia eventjes volop in het zonnetje gezet: vlak na elkaar verschenen bij deze maatschappij diens Eerste en Tweede Symphonie (resp. LX 65/69 en LX 50/54), de tweede aangevuld met het „Intermezzo" uit de Karelia-Suite, alles gespeeld door een anoniem orkest (dat van Helsingfors?) onder Robert Kajanus. Deze werken van Sibelius zijn nog uit zijn praeimpressionistischen tijd, toen hij nog sterk onder invloed stond van Dworsjak, Wagner en Brahms. Toch klinkt er een eigen persoonlijkheid uit en heeft deze muziek — ook al door het gebruik van Finsche folklore — een aparte sfeer.

Erich Kleiber koos voor zijn jongste Ultraphoon-uitgave de Ouverture van Gluck's „Iphigénie en Aulide" met het slot van Wagner (U. E 844). Het is een edel genot, deze waardig klagende muziek zoo voortreffelijk te hooren; jammer, dat het afbreken op den eersten kant zoo onhandig gebeurde.

Iskender uit „La Péri" van Dukas.

Het lijkt of men langzamerhand iets gaat doen, om den achterstand in zake het opnemen van Mozart's werken in te halen. Het eigenaardige is echter, dat Duitschland daartoe nog het minst meewerkt, afgezien dan van de overbekende aria's uit de opera's. Decca — een Engelsche maatschappij — en de Fransche fabriek van Odeon publiceeren bijna tegelijkertijd twee pianoconcerten van Mozart. De Decca-uitgave — waarin Magda Tagliafero de solopartij speelde — heb ik nog niet gehoord, maar wat Odeon uitbracht zal ongetwijfeld een gebeurtenis blijken. Want dit pianoconcert in F groot (K.V. 459) is als compositie een verrukking, die door den pianist Georges Boskof en het Orchestre philharmonique de Paris onder Gustave Cloëz tot unieke werkelijkheid is geworden (Odeon 171115/7). Dit zijn „zelfgenoegzame muziek-accoorden" zooals Kloos ze in zijn beroemd sonnet bedoeld moet hebben, alleen te vergelijken met den „klaren" azuurglans van onwetende oogen". Hulde aan Boskof voor dit intiem musiceeren.

Hoe iets eenvoudigs door teer gevoel en meesterlijke techniek tot iets heel moois kan worden leert Rehberg met „An den Frühling" van Grieg en Mendelssohns „Frühlingslied" (Polydor 27229). Daarin is geen nuance teveel, maar ook geen nuance te weinig. Dit klinkt alles zoo eenvoudig en edel, dat alleen de kenner er bewust het meesterschap van kan beseffen. Op den achterkant van deze plaat de Prélude in cis klein van Rachmaninof, een werk waarvan we lichtelijk beu waren geworden, sinds het verjazzd, versymphonied en verklaviertitaand werd. Maar zooals Rehberg het speelt, moet men er weer geheel frisch tegenover komen te staan. Een jong pianist, van wien nog veel is te verwachten.

De discographische primeur van Schumann's „Kinderszenen" komt toe aan den pianist Jhonny Aubert, daartoe in de gelegenheid gesteld door Polydor (27223/4). Aubert boeit vooral door mooien klank en sterk poëtische sfeer. Maar zijn prestaties staan niet alle op hetzelfde peil: afgezien van een bijna doorloopend na elkaar aanslaan van de handen zijn mijmerende stukken als „Bittendes Kind", „Träumerei", „Der Dichter spricht" voortreffelijk gespeeld. Maar in „Kind im Einschlummern" hindert in het midden de te volle klank en bij „Wichtige Begebenheit" zijn de bassen veel en veel te zwaar. Doch waar forschheid en vitaliteit noodig zijn is Aubert wel op zijn allerbest. Zoodat in deze serie het goede toch overheerscht.

C. H.

HOE MEN IN ALBANIE FEEST VIERT.

(Vervolg van pag. 4.)

Uit Karaj wordt aardewerk aangevoerd, dat men, hoewel het vrij subtiel is, op houten draagzadels vaak tien uren ver langs berg en dal vervoert.

Midden in het marktgewoel ziet men mannen in witte kielen, die zich waardig naar alle kanten draaien en schijnbaar hun goederen aanprijzen.

Met ontzetting constateert de vreemdeling op een gegeven oogenblik, dat het gehangenen zijn, die door den wind worden bewogen. Hun galgen zijn slechts weinig hooger dan zij zelf.

Gelukkig is ook voor minder griezelige geneugten gezorgd.

Een koopman biedt „Donderma" aan. Een soort aangebrande melk blijkt het te zijn, die met behulp van sneeuw, op het vriespunt werd gebracht. De lekkernij valt bijzonder in den smaak. Ook sneeuw vertegenwoordigt een handelsartikel. In varens verpakt, wordt de sneeuw op lastdieren uit de bergen aangevoerd, waarmede acht uren gemoeid zijn.

Het drukst is het op de veemarkt, waar enorm veel schapen en geiten en verder muildieren en ezels worden aangevoerd. Paarden ziet men er slechts weinig.

„Ik heb er", aldus de markgraf, „ook mijn lastdieren gekocht. Dank zij de voorlichting van een paar ter zake kundige vrienden gelukte het mij, twee goede ezels machtig te worden."

Van meer of minder goede lastdieren hangt het slagen van een expeditie af en men kan niet genoeg letten op alle listen, die de kooplieden te baat nemen. Er komen zelfs schijnkoopers aan te pas, die den prijs moeten opvoeren. Zigeuners trachten als bemiddelaars te fungeeren en dan zijn er nog de verborgen gebreken bij het dier of zijn uitrusting, die den kooper parten kunnen spelen. Het duurt minstens een uur, eer men met den prijs op normaal peil is gekomen. Dan heeft de plechtige handslag plaats en onmiddellijk daarop komt de pachter van de belastingen ten tooneele. Hij moet kooper en verkooper op zijn lijst schrijven en kan dat alleen maar in het Turksch doen, wat bij een Europeeschen naam allerlei bezwaren met zich brengt.

KINDERS EN APPELTJES

door

KEES VAN BRUGGEN.

IS het een vreugd, geboren te worden?

Nou ja, nou ja —.

Sommige vragen hebben net oogen als vergeet-me-nietjes, onschuldig en rond van belladonna.

Inmiddels: geboren zijn wij allemaal. En toen wij nog onnoozel waren, hebben we dat als een pret ondervonden, „la joie de vivre" om het dan maar dadelijk met uitbundigheid te zeggen. De kunst des levens schijnt hierin te bestaan, zooveel van dat plezier te conserveeren als de omstandigheden niet toelaten: quia absurdum!

Kwam, in benauwde dagen, niet de kreet, uit de Jordaan of elders: „hoera! wij leven nog!"? Daar stak een diepe wijsheid in, gelijk in alles trouwens.

De aanleiding tot dit ontijdig preludium? Is mij de honderdduizend te beurt gevallen, of een reis naar Rusland, of een nieuw radio-actief ideaal? Zijn alreeds opgegeven wenschen toch vervuld, heb ik een verbond met Mephisto gesloten — va banque dan maar! — of is het mij gelukt te elfder ure mijn broeder in de bladluis te zien, die ik gereed stond te dooden met een spuit vol nicotine?

Om aan het vragen een eind te maken. de schok kwam uit Californië, het land der blozende appels.

Californië ligt achter alle horizonten als een land van verlangen. Men krijgt er goud en perziken vandaan. Ook zalm in blikjes en „pilchards", die een Hollander niet eten wil, omdat hij ze niet kent. Point Loma is voor velen onzer „a point". In 't algemeen, wanneer we niet naar Moskou gaan, naar de Riviera of naar Positano, dan gaan we zeker naar Californië.

En dus was het niet vreemd, de levensvreugd uit dat land der vervulde beloften te zien komen.

Het kwam in den vorm van een pamflet. Toen ik nog vader werd, zoo nu en dan, toog, teeg of tijgde ik op gezette tijden naar „het" Singel om schuld te belijden. Inderdaad, alweer een Amsterdammer — men zegt grootsprakerig: een wereldburger, maar wat is eigenlijk de „wereld"? — alweer zoo'n menschje had aan mij het levenslicht te wijten. De heeren van het bevolkingsregister namen dat koelbloedig op. Het zei hun niets. Zij waren aan dat tafreel van aangevende vaderhoofden voor hun loketje gewend. Ook voor het kantje van den geboren zuigeling voelden zij weinig. Zij gaven hem een regel op de gezinskaart en daarmee uit. Er waren er te veel om zich voor elk hunner particuliere gevallen te interesseeren.

Maar de vader kreeg zooveel als een kwitantie mee. Het was zoo in orde. En bij de kwitantie een gedrukten raad, met babies oogen niet te knoeien, er was al reeds trachoom geneeg.

Sindsdien ben ik den vaderlijken gang ontwend, ik weet niet of de hygienische voorzienigheid zich uitgebreid heeft tot nog meer gevaren. Doch zeker vindt de Amsterdamsche gezondheidsdienst geen jubelkreet gelijk zijn broeder te Los Angeles, waar de engelen thuis zijn.

Het is er als een vuurbouquet en men zegt: „hèèè!". Het is er reeds in het onvertaalbaar opschrift, waarmede weliswaar elke zakenbrief begint, maar dat dan toch een echo klinken doet van naastenliefde, verdierbaring, ja van een algemeen besef dat wij, menschen, niet zooomaar los en een voor een op deze aarde staan, als lucifers, doch met elkander een gemeenschap vormen, broedend van warmte, — het opschrift:

„Dear Parents!"

Misschien zit het, welbekeken, meer in de „Parents" dan in het „Dear". Men kan aan een „Dear Sir" een brief adresseeren waar de honden geen brood van lusten, die hem een winstgevend agentuur ontneemt of meedeelt dat de zaken scheef gaan. „Dear Parents" klinkt reeds merkbaar anders. Men richt zich tot twee medemenschen in hun hoedanigheid van ouders — „als 't kindje binnen komt lacht heel het huisgezin".

Gelijk niet mèer dan voegzaam is, begint het met een gelukwensch. „The Health Department" sends you congratulations and best wishes." Nu kan zooiets toch nog louter zakelijk geschieden. Zulk een Health Department is tot niets verplicht. Het zou onmiddellijk zijn ambtelijke houding kunnen hernemen en als de kranten doen bij het uitluiden van overleden sommiteiten, op den lof laten volgen: de verassching zal plaats hebben......" enzoovoorts.

Niet aldus de Gezondheidsdienst van Los Angeles. Hij houdt, als het ware, de dierbare ouderhanden nog een wijle vast om ook iets feestelijks te zeggen van den of de jonggeboorne. Aldus:

„The new born baby holds in its little hands the joy, the hope, and the love of the world."

Wel, dat is niet zuinig. Zooiets klinkt gul, uit volle borst. Hier is verteedering: „its l i t t l e hands", hier is veralgemeening van de vreugd over de heele wijde wereld, die zich verheugt, die hoopt, die liefde schenkt. Niet zonder reden trouwens, want een heerlijke toekomst gaat open, een toekomst als een feeërie:

„Under your care it will develop from the helpless infant into a bright-eyed baby; from a robust little one, trying-out its legs, to a rosy-cheeked youngster ready for school."

Is het nog noodig de deugddoende deugden van dit tafreel nader te beschijnwerpen? Men ziet het kind groeien onder der ouderen zorg, van staat tot staat, als zaadplantjes, die een genegen tuinman verspeent. Van hulpeloos wicht tot glunderoogende baby, van baaivangend kleuter tot appelwangig scholier. En iedereen kijkt feestelijk toe, de verrukte ouders, de brave oom van den Gezondheidsdienst, de gansche wereld, die jubelt: „dat is er weer een!"

Volgen dan op de toast raadgevingen van meer specifiek hygienischen aard, die wij kunnen overslaan. Maar het pamfletje is daarmede geenszins uit. Het Health-Department heeft niet alleen een hoofd, het heeft een hart, gelijk de aanhef leerde, het heeft zelfs idealen, die bij deze gelegenheid blinken als uchtenddauw. Wie noemde Amerikanen nuchterlingen, dollarvergaderaars, matter of fact-petrefacten? Beluister de stem des vertrouwens:

„Remember" — nog steeds worden de „Dear Parents" toegesproken — „Remember the Health-Department is interested in keeping your baby well. Do not hesitate to call on us. We want all babies to develop into stalward, healthy boys and girls, who in turn will become vigorous, energetic, glad-to-be-alive men and women".

Ziedaar wat ons aan 't mijmeren zette. „Glad-to-be-alive" mannen en vrouwen? Vroolijke levers, om het leven zelf?

Ik las zoo juist Bergson's lachboek nog eens door. Volgens dezen penibelen wijsgeer moeten wij zelfs lachen om de samenleving te verbeteren. Niet zoomaar, geenszins zoomaar. Wij lachen, liefst in gemeenschap, om onze evenaasten van hun dwalingen te genezen. Wij lachen als vergaderingen van schoolmeesters, van moralisten. En nu zouden we — de boodschap die ons uit Californie gewordt — pret moeten hebben alleen reeds omdat wij leven? Is de levensvreugde een soort van l'art pour l'art?

Bergson, vermoed ik, zag nooit een gezonde, levensblije baby. De Gezondheidsdienst van Los Angeles wel. Babies als appelen. Laat ons, meent men daargínds, de babies conserveeren. Zonder pit en klokhuis, alles vleesch en bloed. Dan later, in kistjes, voor export......

Maar deden we niet beter, allen naar Californië te gaan?

VAN HET BEIERSCHE PLATTELAND.

„DE Pfingstiritt in Kötzing heeft weldra plaats, zullen wij daar eens naar toe gaan?" vroeg ik, met de krant in de hand naar buiten tredend, mijn man, die op den stoep met den Verwalter en een neef, die bij ons logeerde, stond te praten.

„Als u dat nog nooit gezien hebt, moet u er zéker eens heen, mevrouw", zei de Verwalter, wetende, dat ik mij voor oude gebruiken interesseer.

„Je zegt niets, heb je er geen lust in?" vroeg ik, mij tot mijn echtgenoot wendend.

„Dat wel, maar wij moeten hoog noodig weer wat nieuwe koeien aanschaffen en nu had ik de volgende week ook naar de groote veemarkt in B. willen gaan om te zien, of wij daar niet een paar mooie dieren op den kop kunnen tikken. Ik weet nu niet, hoe wij beide uitgangen met elkaar kunnen vereenigen, want als ik mij niet vergis, vallen ze bijna op denzelfden dag."

„Maar ik geloof mijnheer, dat die twee plaatsen vlak bij elkaar liggen", mengde zich de Verwalter in het gesprek.

„Dat is natuurlijk wat anders, laten wij het eens op de kaart nakijken.

We gingen naar binnen en konden tot mijn vreugde vaststellen, dat Kötzing en B. inderdaad in elkaars buurt liggen, zoodat van laatstgenoemd plaatsje uit, Kötzing makkelijk te bereiken zou zijn.

„Wij moeten dan wel gauw om kamers schrijven", bedacht ik. „Wij hebben er drie noodig — de Verwalter zou namelijk mee gaan voor den veeaankoop — en met al de drukte zal het hotel zeker vol zijn."

„Ik bestel ze vanavond", beloofde mijn man, „alleen moet jij er wel rekening mee houden, dat ze waarschijnlijk uiterst eenvoudig zullen zijn."

„Ik meen, dat er in B. niet eens een hotel is, mijnheer", zei de Verwalter, „ik herinner mij van vroeger alleen een groote Wirtschaft, dat is alles."

„Weet je den naam misschien nog?"

„Neen, maar als u schrijft „Wirtschaft te B." komt het zeker terecht."

Zoo gezegd zoo gedaan, en op den vastgestelden datum begaven we ons met ons vieren op reis, om tegen den avond in B. aan te komen.

Het was troosteloos weer, toen wij het station verlieten; het regende en er woei een ijskoude wind, zoodat wij ons door de slecht-geplaveide straten zoo snel mogelijk naar de Wirtschaft spoedden, die we na eenige aanduidingen van een voorbijganger dra hadden gevonden.

„Gasthaus zur melancholischen Eidechse!" las ik hardop, toen wij er voor stonden.

„Hm! heel aanlokkelijk ziet die hagedis er niet uit". vond mijn man.

„Het heeft meer van een roovershol," zei mijn neef, die met kennelijk wantrouwen ons toekomstig logies opnam.

Ik zweeg, in stilte het beste hopend, maar het ergste vreezend.

„Laten wij de zaak eerst eens onderzoeken", meende mijn echtgenoot en stapte, door ons gevolgd, naar binnen.

In de gelagkamer vonden we den dikken Wirt met een paar boeren achter een groot glas bier zitten.

„Grüss Gott! womit kann ich dienen?" zei hij opstaande.

„Ik heb verleden week kamers bij je besteld," antwoordde mijn man, zijn naam noemend, „je hebt mijn kaart toch wel gekregen?"

„Gewiss, gewiss", kregen we onder veel strijkages te hooren, „ein wunderbares Zimmer habe ich für Sie reserviert."

Wij zetten groote oogen op.

„Ein Zimmer? Je bedoelt zeker drie?" vroeg ik nu.

„Oh neen, hij wist het nog precies, één kamer had hij vrij gehouden, drie kon hij ook onmogelijk geven, het heele huis was vol."

Ik keek mijn man en neef ontzet aan.

„Hoor eens even", zei de eerste nu zeer beslist, „je zult toch zelf wel begrijpen, dat wij onmogelijk met z'n vieren op één kamer kunnen slapen, je......"

„Nun, jetzt möchte ich doch mal wissen", onderbrak hem de eigenaar van „de bedroefde Hagedis", hevig verontwaardigd, „weshalb es nicht geht. Ihr seid doch alle aus einem Haus, was ist denn dabei?"

De situatie begon op mijn lachspieren te werken.

„Hoe brengen we dien dikzak ooit aan het verstand, dat we het niet met hem eens zijn?" fluisterde ik mijn neef toe.

Maar nu bemoeide zich onze Verwalter, die tot nu toe gezwegen had, met de zaak. Den ouden stijfkop bij de mouw vattend en een weinig op zij trekkend, trachtte hij hem onder een stortvloed van woorden aan het verstand te brengen, dat dit toch heusch niet ging. We waren nu eenmaal geen veekoopers en boeren, „und eine bessere Herrschaft können Sie so etwas nicht zumuten", waren zijn laatste overtuigende woorden, die niet nalieten, eenigen indruk op den Wirt te maken.

Zich achter zijn oor krabbend, begaf hij zich brommend naar de keuken, waar wij door de openstaande deur konden zien, dat hij het vreemde en blijkbaar weinig voorkomende geval aan zijn vrouw vertelde, die hem met de handen in de zij hoofdschuddend aanhoorde. Het gevolg van dit onderzoek was echter, dat de gezette waardin ons daarna kwam meedeelen, dat haar man er voor zou zorgen, dat wij drie kamers kregen. „Aber wirklich, Schad ist es schon von dem einem grossen Zimmer", voegde zij er zuchtend aan toe, „man kann sich da zu viert so schön häusslich niederlassen."

„Aan zoo veel huiselijkheid zijn wij niet gewend", merkte ik lachend op.

„Ein Glück, dass nicht alle Herrschaften so anspruchsvoll sind", meende ze nog en verdween toen weer naar het keukendepartement.

Den volgenden morgen regende het flink, een feit, dat vooral mijn neef en ik zeer betreurden, daar het ons belette om uit te gaan en wij nu wel gedwongen waren, in de gelagkamer op de komst van mijn man te wachten, die al in de vroegte met den Verwalter naar de veemarkt was getogen.

Wij waren met ontbijten klaar en wilden juist aan de waardin vragen, of ze geen couranten voor ons had, aangezien we die nergens zagen liggen, toen ze uit zichzelf op ons afkwam en blijkbaar belust op een praatje, bij ons aan tafel kwam zitten.

„Hebt u goed geslapen?" was haar eerste vraag.

„Best!" antwoordden wij.

Dat men het met de zindelijkheid in „de bedroefde Hagedis" niet al te nauw scheen te nemen en ons de beddelakens niet heelemaal schoon waren voorgekomen, verzwegen wij maar liever. Nadat wij den vorigen avond al zoo tegen de regels van het huis gezondigd hadden, leek het ons raadzamer, het goede humeur niet te bederven, temeer omdat wij toch denzelfden dag weer zouden vertrekken.

Waar of wij vandaan kwamen? want Beieren waren we zeker niet, dit had ze al lang gemerkt, aangezien we, hoewel het bijna half negen uur 's morgens was, nog geen slok bier gedronken hadden.

„Als ieder deed zooals wij, zouden de brouwerijen niet kunnen bestaan", vond ze afkeurend.

„Zou je ook kunnen zeggen, hoe laat de Pfingstiritt in Kötzing morgen begint?" vroeg ik, alsof ik haar opmerking niet had gehoord.

Zoo, gingen wij daar naar toe, dat was interessant. Ze had nog net een oogenblik tijd en kon er ons dus alles van vertellen.

Wisten we al, hoe dat oude gebruik ontstaan was?

Wij schudden ontkennend het hoofd.

„Er leefde eens," zoo begon zij, „heel lang geleden in deze streek een gravin, die al achttien jaar aan een ongeneeslijke ziekte leed. Daar zij onduldbare pijnen had, bad ze elken dag en smeekte, dat zij spoedig uit haar lijden verlost zou worden. Maar omdat haar smeekbeden niet werden verhoord, besloot zij om al het geld, dat zij bezat, uit te geven voor het bouwen van een kapel, die aan Maria gewijd zou zijn. Nauwelijks was het kleine bedehuis, dat op een hoogen berg gelegen is, voltooid, of de groote wensch van de gravin werd vervuld en op een avond, toen men voor den eersten keer de klokken boven luidde, sliep zij zacht en kalm in. Men begroef haar onder de kapel en hing tegenover het altaar haar portret op, dat een beroemde schilder gemaakt had. Daar men bang was, dat dit schilderij gestolen zou kunnen worden, werd om den berg een gracht gegraven.

„Jaren gingen rustig voorbij, tot op een goeden dag een ridder kwam aangereden, die het slechte plan had opgevat, het schilderij te stelen. Toen hij aan de gracht kwam, merkte hij, dat de brug, die er over ging, was opgehaald.

„Wat deert mij dat!" lachte hij verachtelijk, gaf zijn ros de sporen en sprong er over heen.

„Doch nauwelijks was hij bij de kapel beland, of daar struikelde zijn paard en stortte met den ridder in de diepte, waar beiden den dood vonden.

„En omdat nu het schilderij op zoo wonderlijke wijze voor diefstal bewaard is gebleven, wordt elk jaar met Pinksteren een bedevaart te paard naar de kapel gemaakt."

De manier, waarop deze eenvoudige vrouw de oude sage had weten te vertellen, was inderdaad boeiend geweest. Ze had onder het praten eene vrome uitdrukking in haar gezicht gekregen, wat haar anders zoo grove trekken verzachtte.

„U zult het zeker een prachtig feest vinden", ging ze na een oogenblik zwijgen verder, „en ik vermoed, dat er wel weer heel veel deelnemers zullen zijn. Verleden jaar waren er honderd en vijftig. Voorop rijdt een boer met een kruis in de hand, die door twee herauten vergezeld wordt. Daarna volgen de pastoor en een kerkdienaar te paard.

„U moet vooral eens kijken naar het zilveren kruis met een verguld kransje, dat der Herr Pfarrer op zijn borst draagt. Dat laatste overhandigt hij na afloop van den optocht, als alle ruiters weer op het marktplein te Kötzing zijn aangekomen, aan den Bursche, die om zijn goed gedrag het beste staat aangeschreven. Deze is hierdoor de zoogenaamde Pfingstlbräutigam geworden. Nadat hij den pastoor en den burgemeester in bijzijn van alle aanwezigen bedankt heeft, mag hij een Pinksterbruidje uitkiezen, dat ook al weer een meisje moet zijn, dat om haar deugdzaamheid bekend is. Hierop noodigt hij de geestelijkheid, ambtenaren en overige burgers luid tot de Pinksterbruiloft uit. Tegen het vallen van den avond heeft de Brautzug plaats.

„Eerst wordt het bruidje met muziek van het ouderlijk huis afgehaald, waarna men zich naar het Gasthaus begeeft om het bruiloftsmaal te houden. Daarna wordt natuurlijk gedanst, zoodat dit feest, dat zoo ernstig begonnen is, vroolijk eindigt."

„Vertel mij eens", vroeg ik, „zijn de paarden ook versierd?"

„Oh ja! Die heeft men met bloemen en linten zoo mooi mogelijk gemaakt. Dan worden er in den stoet twee prachtige vaandels gedragen; op het eene is de Pfingsbiritt geschilderd, zooals die vroeger was, op het andere ziet men de beeltenis van de Heilige Maagd. Gedurende den rit wordt voortdurend gebeden. Als men bij de kapel is gekomen, waarvan de deuren, (let u daar vooral op), van binnen en van buiten met hoefijzers versierd zijn, binden de ruiters hun paarden aan palen vast, die daarvoor rondom de kerk zijn ingeslagen. Daarna gaan ze naar binnen om het Hochamt bij te wonen, waarmee de plechtigheid geëindigd is."

„En nu zullen wij ook weg moeten", zei ik, opstaande, „als ik mij niet vergis hoor ik de stem van mijn man in de gang."

Inderdaad trad deze een oogenblik later de gelagkamer binnen.

„Zijn jullie klaar?" dit tot ons, „we moeten ons haasten, de trein gaat over een kwartiertje. Ik heb zoo lang moeten handelen om niet te duur in te koopen. De Verwalter zorgt nu verder voor het veetransport."

„Haben Sie die Rechnung schon bezahlt?" vroeg de waardin.

„Zeker, dat heb ik pas met je man in orde gemaakt."

Er volgde nu een haastig, maar toch hartelijk afscheid van de eigenares van „de bedroefde Hagedis".

„Schreiben Sie mir mal, wie Sie es gefunden haben", riep ze ons nog na.

„Dat kan je hebben," zei mijn neef, „en nu op naar Kötzing!"

ELISABETH.

DE KUNSTENAAR EN DE MODE.

De toekomst in lijnen.

IN de rue Dumont-Durville, in de tentoonstellingszalen van de „zeer Parijsche" fotografen Manuel-frères, wordt door eenige bekende Parijsche schilders en teekenaars een curieuze tentoonstelling gehouden: „een soort combinatie van schilderkunst en mode-kunst; des te curieuzer is deze tentoonstelling omdat geen der exposeerende kunstenaars in ook maar eenig direct verband staat met het couture-vak, of zich daarin ook maar eenigszins gespecialiseerd heeft.

Het is eenvoudig een tentoonstelling, waarop die diverse artiesten in teekeningen en schilderijen uitdrukken, hoe zij zich de toekomstige dameskleeding denken, of in welken geest zij die gaarne zouden uitgevoerd zien.

Het is niet voor den eersten keer, dat Manuel-frères het Parijsche publiek een dergelijke expositie aanbiedt. Sinds een tiental jaren al geven zij elk voorjaar opnieuw den Parijzenaars zoo'n eigenaardig kijkje op de „mode de demain".

Zeer groote artiesten verleenden er reeds hun medewerking aan. En indien ook de meeste kunstenaars rekening hielden met de laatste bestaande modes en in dien geest verder fantaseerden, verscheidenen van hen brachten ook totaal nieuwe, origineele ideeën, waarop de haute couture zich inspireerde, zoowel wat lijn en kleur als wat makelij betreft.

Zoo is er de mode Van Dongen geweest, de mode Raoul Dufy, de mode Jean-Gabriel Domergue, de mode Marie Laurencin, de mode Gerda Wegener.

Maar wat die kunstenaars zich eens als toekomstmode dachten, en wat ons toen fantastisch, overdreven, nauwelijks voor verwezenlijking vatbaar leek, dat vinden wij nu alweer akelig ouderwetsch, bijna bespottelijk, die nauwe, gladde en korte kleeren... hoe is het mogelijk, dat wij die eens met dezelfde ongeloovige verbazing hebben aangestaard als de fantasieën, die nù weer onze aandacht vragen — en die ons over éénige jaren óók alweer ouderwetsch zullen lijken.

Daar zijn bijvoorbeeld de prachtige avondjaponnen van Paule Marion. Haar groote elegance en originaliteit ontleenen ze aan de kolossale wijde, lange slepen, die uitstaan als een reusachtige, omgekeerde bloemkelk van glinsterende, spiegelende stof, zóó wijd en zóó lang, dat het slanke, smalle vrouwenlichaampje daarboven inderdaad doet denken aan een... bloemsteeltje.

Daar is de „Féline" van Guy Huzé... Hoe dàt toilet te beschrijven?... Het gracieuze vrouwen-figuurtje duikt als de sierlijke voorsteven van een schip boven een zéé van glinsterende zijdestof uit.

Daar is de toekomst-vrouw, zooals Alice

Le Bris zich die denkt... iets als een marmerzuil, die eenvoudig dienst doet om er drie banen prachtige stof harmonieus omheen te drapeeren.

Maar er zijn ook minder excentrieke en tòch zeer origineele modellen, zooals die heel lange, witte japon met een bescheiden zwart ceintuurtje van Béthincourt-Devaux, die haar originaliteit vooral ontleent aan het schouderstuk, geïnspireerd op het stijve, rechte aspect der vrouwen-figuren op Egyptische bas-reliefs.

„Chamonix" is een ski-costuumpje, bestaande uit een zeer „mannelijke" lange broek en een zeer „vrouwelijke" Russische blouse, gegarneerd met witte vos. Roger Brard geeft een Riviera-toiletje van groene zijde dat zeer artistiek aandoet, enkel door de lijn der stof-drapeering.

Het is curieus, te constateeren, hoe gauw men went aan het ongewone, origineele, dat zoo'n tentoonstelling biedt; hoe spoedig men zich „ingesteld" heeft op dit nieuwe. Hier en daar tusschen die kunstenaarsfantasieën in hangen wat teekeningen van „petites robes", werkelijk alleraardigste, elegante modelletjes, die in het allerbeste mode-blad niet misplaatst zouden zijn. Maar ziet eens, met welk een minachting bijna, de bezoekers en speciaal de bezoeksters, die modellen voorbijloopen!

„Die? maar dàt is hedendaagsche mode, en dus lijken ze ons al... ouderwetsch, want hier, op deze expositie, zijn wij al een heel stuk verder dan vandaag, leven wij in de toekomst, met de mode van morgen!

En eerst als wij weer buiten zijn gekomen en overal rondom ons weer de reëele wereld zien, de reëele mode, de mode van het oogenblik, en de illusie van de toekomstwereld, waarin wij even geleefd hebben, langzamerhand weer van ons afglijdt — dan beginnen die zoo even nog gehoonde „petites robes" beteekenis voor ons te krijgen; — want eigenlijk waren dàt op de heele tentoonstelling toch maar de eenige modellen, die wij nu, nù, zouden willen dragen en kùnnen dragen zonder excentriek of bespottelijk te schijnen; de heele rest is nog maar toekomst-droom, die misschien wel nóóit verwezenlijkt zal worden.

Maar aardig is het desondanks. M.

DUITSCHE LITERATUUR

door

CHR. DE GRAAFF.

Emil Belzner: „Marschieren — nicht träumen". — Enoch Verlag, Hamburg.

HET is wel zonderling dat Belzner deze dolle fantasie met den ondertitel „Zerstörte Erinnerung" nadrukkelijk een roman noemt. In het algemeen doet zulk een rubriceering er weinig toe, maar hier wordt het bijna een beginsel-quaestie. Belzner heeft, na zijn debuut met een zeer origineel en ongewoon epos in vrije verzen, met dit tweede boek opnieuw de grenzen van het gewone ver overschreden. Dat hij deze escapade toch voor een roman wil laten doorgaan, lijkt veel op een provocatie, een indruk die bevestigd wordt door de laatste woorden van het boek: „Und nun mögen alle echten und rechtschaffenen Dichter brüllen. Ich hör sie so gerne".

Ik heb niets tegen uitzonderingsgevallen en nog minder tegen originaliteit, al zijn zij geen van beide heelemaal synoniem met oorspronkelijkheid. In de literatuur, evenals in het leven, zijn de uitzonderingen volstrekt noodig, daar wij anders, wegens de al te groote zeldzaamheid van het geniale, onder den last van het middelmatige zouden bezwijken. En zelfs de zonderling is welkom, al weten we wel dat hij zich een beetje aanstelt en zijn buitenissigheden opzettelijk, zij het ook nauwelijks bewust, overdrijft. Maar er is één soort van zonderlingen erger dan de middelste middelmaat. Dat zijn de pedanten. Die zijn zóó onuitstaanbaar, dat zelfs een beetje pedanterie bij veel originaliteit ondragelijk kan worden. Stel u eens voor: een clown die, niet voor de grap, maar wèrkelijk, zonder het zelf te weten, pedant zou zijn. Zoo iemand zou men nauwelijks van een krankzinnige kunnen onderscheiden, maar nog juist voldoende om hem vol ergernis te verwenschen.

Iets van dien clown zie ik in den schrijver van „Marschieren — nicht träumen". Ik zeg niet in Emil Belzner, want in zijn eerste boek, „Iwan der Pelzhändler" is hij wel een zonderling, maar volstrekt geen pedant.

„Hier is eindelijk weer eens een dichter, die den moed heeft, zonder zich aan verlammende theoretische eischen te storen, zijn scheppingsdrang uit te vieren," schreef ik bij dit debuut. Intusschen heeft Belzner dit on-, of liever anti-conventioneele tot een veel opzettelijker systeem gemaakt en zijn werk is er niet leesbaarder door geworden. Het anti-theoretische werd tot theorie verheven. Het is bovendien het eigenlijke onderwerp van dezen roman. Belzner is er hier op uit alles anders te doen dan anderen, zonder dat hij eigenlijk iets wil zeggen. Zijn „held" is dan ook de man die niets kàn zeggen, de anti-militarist geworden officier die telkens weer opnieuw zijn oorlogsherinneringen begint te schrijven en telkens weer ontdekt dat hij de ware werkelijkheid niet schrijven kàn. Belzner zelf, tweede persoon en alter-ego in het verhaal, waarin hij onder eigen naam als romanschrijver en journalist optreedt, vertelt onder de bedrijven door de geschiedenis van zijn held, die met zijn vroegere geliefde getrouwd is en die zelfmoord pleegt juist op het oogenblik dat hij (Belzner) naar elders vertrekt. Er is hier een soort Faust-Mefisto verhouding, tevens een splitsing van de persoonlijkheid. Zich zelf teekent de schrijver als den conventioneelen letterkundige, dienaar van de heerschende machten, serviel lijfpoëet van den Mammon en naar zijn zienswijze, het type van alle „echten und rechtschaffenen Dichter".

Tegenover hem staat de vrijwel krankzinnige Major a. D. Ritchard, de man van de onschrijfbare oorlogsherinneringen met zijn zonderlinge invallen, het verwarde genie dat den beroepsschrijver telkens weer uit zijn poëtisch gareel haalt en hem de oogen en het hart opent voor een levensgevaarlijke poëzie op de grens van den waanzin.

Is dit een roman? Veeleer een fantaseer-maar-raak-experiment waaruit een enkele maal een zeldzaam origineele passage te voorschijn komt en wel te voorschijn m o e s t komen. Want wie ongeveer 250 bladzijden lang zijn fantasie den vrijen teugel laat, zonder zich om eenige consequentie, vaste lijn of vorm te bekommeren, moet wel héél arm zijn als hij niet een enkele maal zulk een zeldzame vondst doet. Maar het is ongeveer de methode van den opiumschuiver, die een secretaris zou aanstellen om het relaas van zijn droomen altijd weer op te teekenen, in de hoop dat er wel eens een bruikbaar stukje kopij bij zal zijn.

Een dier zeldzame invallen moge hier volgen: Het is, zooals alles in dit boek, een beschrijving buiten ieder verband, naar de methode van de surréalisten, maar het is, op zichzelf beschouwd, een treffend voorbeeld van geïnspireerde visie, zeldzaam grootsch voor de hedendaagsche literatuur en voor dezen tijd alleen te vergelijken met enkele fragmenten uit Russische films:

„Eben strömten aus den Fabriken die Arbeiter- und Arbeiterinnenscharen. In der Sonne hatten ihre abgezehrten Gesichter den Glanz einer heiligen Anstrengung. Die Kittel standen offen, die Blusen standen offen; sie badeten täglich im Fett des Drachen, wurden unverwundbar, ihre Strenge entfaltete sich, gab ihnen Kräfte über das Leben hinaus. Eines Tages werden sie so weit sein, dass sie Kanonenkugeln mit ausgestreckten Händen auffangen können, dass sie einen Tank umwerfen können und ein Kriegsschiff hinten hochheben, um zu sehen, ob es ein Männchen oder Weibchen ist. Eines Tages wird alles das, was wir anbeteten und listig über uns gesetzt haben, Riesenspielzeug für sie sein. Mit durchrutschten Hosenböden, mit täppischen Händen, mit Staunen in den Augen — wie Kinder werden sie zertrümmern."

Ook hier, evenals in zijn eerste boek, doet Belzner's fantasie die voor niets staat en die graag met „schokkeerende" effecten werkt vaak aan Heine denken. Maar hij mist de zelfbeheersching van zijn grooten voorganger. Hij is veel eer een hyper-romaticus in den trant van E. T. A. Hoffmann. En tegelijk wil hij de wereld hervormen, — met een pedanterie die hem telkens parten speelt. Evenals Heine spot hij graag met wat volgens de conventie heilig wordt geacht. Maar zijn spot is juist i e t s te ernstig, en daardoor vaak te grof om genietbaar te blijven.

Noodkreten van een gemarteld hart? Het is wel waarschijnlijk. Maar noodkreten met zóóveel barbaarsche onbeheerschtheid geuit behooren meer bij den tandarts dan in de schoone letteren thuis. Belzner is niet van een dergelijke reserve gediend en verklaart in ieder hoofdstuk, dat de „echte dichters" ergerlijke manderijnen zijn. Maar dat meent hij natuurlijk niet en zelf laat hij zich ook ergens ontvallen, dat hij toch niet zoo'n verschrikkelijke barbaar is, omdat hij anders niet zou schrijven, maar er op slaan. Als we het daar nu maar over eens zijn, en niet in eens op gezag van een auteur-in-een-baldadige-bui gaan gelooven dat de „echte" literatuur uit den booze zou zijn en dat alleen dit soort van agressief en verwilderd proza in dezen tijd reden van bestaan zou hebben. Wie de wereld wil hervormen doet beter geen romans te schrijven maar met meer persoonlijke daden voor den dag te komen.

Belzner weet dat zelf heel goed. Op blz. 152 schrijft hij:

„Ich sah ein, dass ich noch viel lernen musste, um mich von der phantastischen Angst um die Welt zu befreien und zur wahren Wirklichkeit des Daseins zu gelangen. Nur wer die Phantasie ganz überwindet, nur wer durch sie, wie durch die Flammen der Läuterung, gegangen ist, wird ein zuverlässiger Kämpfer sein, wann und wo die Zeit es gebietet. Nur der Geprüfte wird die Knechtschaft erkennen, in der wir mit süssen Lockrufen der Treiber gehalten sind, in der wir unter den Anerkennungen und Ermunterungen engagierter und beschränkter Prediger umkommen.

Ritchard war der Mann, der mich zur Aufreizung führte: ein ungeheurer Provokateur, der mit allen Mitteln Gottes arbeitete. Seine Komödie wurde zu meiner Bekehrung. Er hat aus einem Spezialisten der Liebe einen Universalisten der Liebe gemacht. Das Wort ist Aufruhr, das Lebendige aus dem Nichts zu erheben: das Wort ist nicht Gnade, das Lebendige in seiner Gefangenschaft zu besingen. Es gilt, die Erde mit wissendem Staunen zu bevölkern, denn aus dem wissenden Staunen wächst die gerechte Wut gegen scheinheilige Unterdrückung und verfressene Lobgesänge. Ritchard hat mich viel gelehrt; er had den Engel an der Wand meines Zimmers abgelöst; das einst nur Tönende streitbar gemacht."

Ontdaan van de „literaten"-verheerlijking van het „actieve woord" is dit immers de erkenning van de noodzakelijkheid der persoonlijke activiteit. Met al zijn buitenissigheid komt Belzner dan ook niet verder dan de conclusie, dat poëzie een consevatieve macht is en dat, wie de wereld wil hervormen zijn lier maar de wilgen moet hangen, wat een zeer oude waarheid is.

Kunst is nu eenmaal het vormen uit een b e s t a a n d e materie en dit vormen komt altijd nà den chaos van de vernieuwing. Zelfs de revolutionnaire kunstenaar is nooit een pionier, want de werkelijkheid marcheert niet met muziek voorop, zij laat haar ideëele wapenen en haar idealistische voormannen veilig in de achterhoede.

NIEUWE BOEKEN.

VAN DE AMSTERDAMSCHE OPENBARE LEESZAAL EN BIBLIOTHEEK.

Vogel-eiland. Het. Door G. van Beusekom, F. P. J. Kooymans, M. G. Rutten en N. Tinbergen. Met een inl. van J. P. Thijsse.

Over het vogeleiland de „Beer" (het door de Nieuwe Waterweg afgesneden stuk Hoek van Holland), dat een prachtig natuurmonument en door vogelwachters bewaakt kroondomein is, vertellen vier enthousiaste schrijvers en vogelfotografen, die hier door dik en dun zwierven en vanuit schuilhutten het vogelleven waarnamen. Prachtfoto's en tot slot een opgaaf van de avifauna van de Beer, die het tot 177 waargenomen vogels brengt.

KRONIEK DER FRANSCHE LETTEREN

door

EDMOND SEE.

Historische studies, verhalen en anecdotes: „l'Opinion et les Moeurs", door Jules Bertaut; „1900", door Paul Morand. (Edit. de France). — „Les Samedis de Mr. Lancelot", door Abel Hermant. (Flammarion Edit.).

DE letterkundige wereld is op het oogenblik vol van een nogal paradoxale verklaring, afgelegd door Bernard Grasset, en die niet meer of minder beoogt dan den roman een noodlottigen slag toe te brengen. Indien men Grasset mag gelooven, zou deze soort letterkunde al zijn vruchten gegeven hebben en verdienen in onbruik te geraken; het meerendeel der lezers zou er zich reeds van zelf van losmaken en hij zou ze hierin gaarne aanmoedigen ten gunste van degelijker, zinrijker en nuttiger boeken: historische analysen, sociale of philosophische studies, enz.

Zooals men begrijpt heeft deze, vrij onverwachte manifestatie van den jongen, actieven uitgever groot tumult verwekt, heftige protesten uitgelokt, voornamelijk van den kant der romanschrijvers, van de auteurs der firma zelf, die hun rechten en voorrechten, de door hen gekoesterde kunst, waaraan zij hun fortuin en roem te danken hebben, pogen te verdedigen. Grasset moest zich daarom nader verklaren, zich rechtvaardigen, in zekeren zin toegeven, dat men zijn oekase verkeerd opgevat had en lat hij, precies als vroeger, zou voortgaan met het uitgeven van romans, op voorwaarde echter, dat ze van „hoog gehalte" zouden zijn. Maar hij zou niettemin met alle hem ten dienste staande krachten de letterkundige producten van anderen aard begunstigen, waarin de verbeeldingskracht geen essentieele rol meer speelde. Inderdaad werden deze producten talrijker, reeds voordat de jonge uitgever op bovenaangegeven wijze blijk had gegeven van zijn voorkeur: tegenover tien romans, die per maand uitgegeven werden, telden we vijftig historische studies, levensbeschrijvingen van beroemde mannen, sociale, philosophische verhandelingen, reisbeschrijvingen, internationale enquêtes, enz.

Op het oogenblik schijnt een soort retrospectieve overzichten in de mode te zijn, die ons inlichtte over de zeden, gewoonten, het letterkundige, politieke, mondaine, anecdotische leven van de laatste 50 of 60 jaar; d.w.z. over de geschiedenis van de derde republiek, van 1870 tot heden. Bernanos behandelde deze periode in zijn jongste boek, „La grande Peur des Bien-Pensants", hetwelk ik hier reeds besproken heb, doch in den vorm van een vinnig pamflet, maar wij vinden haar nog levendiger terug in een zeer interessant boek van Jules Bertaut, getiteld: „l'Opinion et les Moeurs". Dit laatste echter is veel onpartijdiger, oordeelkundiger; de toon is veel gematigder, veel bescheidener dan in het andere, en Bertaut neemt zich in acht voor elke vooringenomenheid, voor elke heftigheid en overdrijving, toont een prijzenswaardige en scherpzinnige onpartijdigheid. In een reeks uitgelezen en met zorg gerangschikte hoofdstukken, waarin de juiste feiten, anecdotes, krantenberichten, hekeldichtjes, verslagen van groote parlementaire zittingen, revueliedjes, portretten en silhouetten een essentieele plaats innemen, voert de geschiedschrijver ons successievelijk door het Parijs van na de Commune, waarin zich hartstochtelijke, ontroerende en zotte gebeurafspelen, waarin vele groote mannen (vaak groote mannen van één dag) hun rol spelen, waarin een heele maatschappij geboren wordt en zich ontwikkelt, tot het uur waarin wij leven.

Zoo beschrijft Bertaut ons, met behulp van klaarblijkelijk authentieke documenten, in een makkelijken, lossen, meesleepender vorm: den val van Thiers, de presidentsverkiezing van maarschalk Mac-Mahon (een zeer schuchter-republikeinsch presidentschap), de geheime of openbare redenen van zijn optreden, de opkomst der democratie, en de moeilijkheden, waaraan zij het hoofd moest bieden; Panama, het Boulangisme, anarchistische samenzweringen, enz.

Men begrijpt, dat onze historicus ook „l'Affaire Dreyfus" niet vergeet, die hij ons in het kort aangrijpend vertelt, evenmin als de geestdriftige manifestaties, door het bondgenootschap met Rusland teweeggebracht, den opbloei en de geweldige vorderingen van de sport, de opkomst van het tooneel, de levenswoede, die het Parijs van vóór den oorlog deed daveren, en het plotselinge, ontroerende vaderlandslievende réveil van 1914, het herstel van een volk, dat men het luchthartigste en lichtzinnigste ter wereld waande.

De twee laatste hoofdstukken, getiteld: „l'Installation dans la guerre" en „l'Après-guerre" hebben een zeer bijzonder accent en documentaire waarde, en hier zwelt de toon, verbreedt hij zich tot een ontroerende geestdrift. Zij geven het boek een waardig slot, verleenen het een hartstochtelijk, beteekenend humanitair, sociaal en ook nationaal karakter. Het is dan ook alleszins waard, van begin tot eind te worden gelezen en overdacht. Zij, die de ziel zelf van ons volk „à fond" willen leeren kennen en begrijpen, — een ziel, soms grillig, ingewikkeld, verbijsterend tengevolge van haar felle bewogenheid, haar snelle reacties, haar schijnbare tegenstrijdigheden, — zullen hier de verklaring, de verborgen redenen, vaak ook de rechtvaardiging vinden van bepaalde gebeurtenissen en handelingen, waarbij onze leiders, onze openbare figuren zijn betrokken, evenals de juiste bepaling van de verantwoordelijkheid, door hen aanvaard, van hun schuld of hun onschuld ten aanzien van het nageslacht. Naar mijn meening is er nog nooit een waarheidsgetrouwer, omvangrijker, onpartijdiger, en ook levendiger en hartstochtelijker historisch beeld van de laatste vijftig jaar ontworpen dan Bertaut ons schetst, dat alles bijeengenomen een grootsch fresco en mozaïek met oneindig gevarieerde détails vormt.

Het boek van Paul Morand is minder grootsch van opzet dan dat van Bertaut en blijft binnen veel beperkter grenzen. Het omvat een periode van slechts één enkel jaar, dat van de Wereldtentoonstelling van 1900. Zij is voor den schrijver de synthese van de geheele periode van „voor den oorlog," die Morand beoordeelt met een duidelijk blijkende minachting en soms hardvochtige gestrengheid. Dit boek munt inderdaad niet uit door toegeeflijkheid. In de oogen van den geschiedschrijver vindt niets en niemand genade: de mode, de kunst, de letterkunde, de politiek, de sport, het automobilisme, dit alles gaat door de zeef van zijn ironie. Mag men hem gelooven, dan hebben allen die in dien tijd leefden zich op de eene wijze of de andere (niet medegerekend twee of drie figuren, die daarvoor, men weet niet bepaald waarom, gespaard zijn gebleven) gemanifesteerd. Zij nijgen naar het belachelijke, naar het groteske, den slechten smaak, en, wat nog erger is, schijnen — door hun luchthartigheid, dwaasheid en onvoorzichtigheid — de afgrijselijke ramp te hebben voorbereid, die zich veertien jaar later over ons zou uitstorten. Men staat hier inderdaad tegenover een agressieve partijdigheid. In weerwil hiervan tintelt het boek van zulk een intelligentie, humor en sarcastische v e r v e, dat het bij vele lezers zeker een goed onthaal zal vinden en het de lezing ontegenzeggelijk maakt tot een vreugde, zij het ook dat men vaak den lust voelt opkomen de tendentieuse argumenten, beoordeelingen en gevolgtrekkingen van den schrijver af te wijzen. Hij heeft overigens de voorzorg genomen, hier en daar illustraties (vignetten, caricaturen en portretten) tusschen den tekst te voegen, die uit een oogpunt van documentaire waarde een zeldzame aantrekkelijkheid hebben. Men behoeft niet woord voor woord alle bespottelijkheden, dwaasheden en wandaden, die Paul Morand zijn directe voorvaderen, onze eigen tijdgenooten, toeschrijft, te aanvaarden, doch ik vestig niettemin de aandacht op dit vermakelijke en soms een beetje irriteerend boekje van alle lezers, die een bewegelijken stijl, pittoreske onthullingen, aanteekeningen, waarnemingen kunnen waardeeren. Dit boekje is niet slechts een revue „fin d'année", doch het oneindig vermakelijk overzicht van een heel jaar, een soort satirieke film van fijnen smaak.

Dit op zichzelf is al wat.

Ik kan wegens de mij toegemeten plaatsruimte slechts zeer in het kort melding maken van de geestige en leerrijke „chroniques grammaticales", die elken Zaterdagavond in de „Figaro" worden gepubliceerd door Abel Hermant en welke dezer dagen gebundeld zijn verschenen onder den titel „Les Samedis de M. Lancelot" (want Lancelot is slechts het pseudoniem van den eminenten académicien). Elk hoofdstuk bestaat uit een korte boodschap, door hem gericht tot een zijner vele correspondenten, waarbij hij hen onderricht (en dat wel in hetzelfde tempo als hij ons onderricht) omtrent eenig punt der grammaticale leer; een taalregel stelt en nader uitwerkt; een of anderen valstrik laat zien, waarin de schrijvers van professie loopen, of zelfs zij, die zonder omslag of complimenten schrijven, doch dikwijls minder correct dan zij meenen. Abel Hermant leest allen fijntjes glimlachend, met een malicieus gezag en met bewijzen, voorbeelden en citaten ter ondersteuning, de les. Het merkwaardige hierbij is, dat deze les, of liever deze opeenvolgende lessen, vrij zijn van alle pedanterie en ons, terwijl zij ons verstrooiing geven, leeren. Wij trekken uit een dergelijke lectuur dus dubbel profijt. Men zou dan ook zulk een leeraar niet dankbaar genoeg kunnen zijn voor het feit, dat hij dezelfde sierlijkheid, geest en talent ontplooit als wanneer hij zijn werk doet als romancier. Een romancier, aan wien Lancelot, de grammaticus, inderdaad niets meer te leeren heeft.

POLITIEK WEEKOVERZICHT.

Omtrent de toelaatbaarheid van de Duitsch-Oostenrijksche tolunie wordt het advies van het Haagsche Hof gevraagd. — De aantrekkingskracht van het Duitsche Rijk op de Duitsche Oostenrijkers. — De gevolgen van den „vrede". — De politieke gevaren van de Duitsch-Oostenrijksche plannen en de Volkenbond.

Henderson, de Britsche minister van buitenlandsche zaken, heeft te Genève het succes gehad dat zijn denkbeeld om de quaestie van de Duitsch-Oostenrijksche douane-unie aan het oordeel van het Internationale Gerechtshof te 's-Gravenhage te onderwerpen, door den Raad van den Volkenbond met algemeene stemmen is aanvaard. Het Internationale Hof zal aan den Raad een advies hebben uit te brengen over de vraag of Oostenrijk door het sluiten van een douane-unie met Duitschland inbreuk maakt op de bestaande verdragen, welke het de handhaving van zijn onafhankelijkheid tot plicht stellen. Het gaat daarbij niet alleen om het verdrag van 1922, waarbij Oostenrijk in verband met de het verleende financieele Volkenbondshulp speciale verplichtingen te dezer zake werden opgelegd, maar ook blijkens het besluit van den Raad om de bepaling in het vredesverdrag van St. Germain, waarbij aan Oostenrijk de aansluiting aan Duitschland is verboden, tenzij het hiervoor de goedkeuring van den Volkenbond zou verkrijgen.

Tegen dit juridisch onderzoek van de strekking der verdragsbepalingen hadden noch dr. Curtius, noch dr. Schober bezwaar. Konden zij geen bezwaren hebben, omdat de verdragen, die Oostenrijks bewegingsvrijheid beperken nu eenmaal bestaan, op grond van deze verdragen door andere mogendheden tegen de Duitsch-Oostenrijksche plannen verzet werd aangeteekend en het voor hen dus zeker van belang is door de hoogste internationale juridische instantie hun goed recht om te handelen, gelijk ze deden, te doen uitmaken.

Een weigering om de vereenigbaarheid van de Duitsch-Oostenrijksche plannen met de verdragsverplichtingen van Oostenrijk door het Internationale Hof te doen toetsen, zou slechts kunnen worden verklaard uit twijfel aan de rechtmatigheid van hetgeen men had ondernomen. Daar men te Weenen en te Berlijn hieromtrent geen twijfel heeft en men uitdrukkelijk heeft verklaard dat in geen enkel opzicht door deze economische overeenkomst verdragsverplichtingen worden geschonden, kon men tegen een juridisch onderzoek geen bezwaar hebben.

Van den aanvang af heeft men zich dan ook te Berlijn en te Weenen op dit standpunt gesteld. Maar voor de mogendheden, die onder de leiding van Frankrijk, zich tegen de Duitsch-Oostenrijksche plannen verzetten gaat het niet om een juridische quaestie. Voor hen hebben de Duitsch-Oostenrijksche plannen, al blijven ze voorloopig dan ook zuiver op economisch terrein, een zeer belangrijke politieke beteekenis. Zij kunnen in de Duitsch-Oostenrijksche douaneplannen slechts de voorbereiding zien van den „Anschluss", ja feitelijk zelfs reeds de verwezenlijking van de „Anschluss"-gedachte, omdat een zóo nauwe economische samenwerking tusschen het kleine Oostenrijk en het machtige groote Duitsche Rijk, ten slotte toch niet anders kan beteekenen, dan de politieke onderwerping van den kleinen staat aan den grooten.

Men kan nu wel scherpzinnige betoogen houden — en van Duitsche en Oostenrijksche zijde is en wordt dat ook gedaan — om de onjuistheid van deze opvatting aan te toonen, in hun hart weten zij, die aldus betoogen, toch wel drommels goed dat met een economische unie, met een douane-unie tusschen Duitschland en Oostenrijk, ook de „Anschluss" in zeer hooge mate nader tot de verwezenlijking komt. En al moge dit dan, zooals men te Berlijn en te Weenen verklaart, niet het doel zijn, waarmee men de onderhandelingen over de douane-unie begon, dat men dat doel niet wenscht en door den voorgenomen stap op de verwezenlijking ervan niet hoopt, zal men naar we meenen, op eer en geweten toch niet kunnen verklaren.

Het ligt er trouwens ook toe. Het zijn de geallieerden in den wereldoorlog, die zelf oorzaak zijn dat het zoo gekomen is. Hoezeer zij dit hebben begrepen, blijkt trouwens uit de vredesverdragen, waarin zij den „Anschluss" hebben verboden, zonder hun aller toestemming, want hierop komt toch de bepaling, dat alleen de Volkenbondsraad het aansluitingsverbod kan opheffen, neer.

In den loop van den wereldoorlog werd de ontbinding van Oostenrijk-Hongarije een der oorlogsdoeleinden van de geallieerden. Niet alleen de Habsburgsche monarchie moest worden vernietigd, maar het Oostenrijksch-Hongaarsche staatsverband moest worden uiteengerukt. Op 30 December 1916 en 10 Januari 1917 heeft Briand, namens de „gouvernements alliés, unis pour la défense et la liberté des peuples", verklaringen gericht aan den gezant van de Vereenigde Staten. In de tweede van deze verklaringen werd onder de oorlogsdoeleinden van de Entente niet alleen een reorganisatie van Europa, onder erkenning van de nationaliteiten, genoemd, maar ook uitdrukkelijk gesproken van de bevrijding van Italianen, Slaven, Roemeniërs en Tsjechoslowaken van vreemde heerschappij.

En al sprak Wilson in zijn vermaarde veertien punten slechts van de volken van Oostenrijk-Hongarije, wien de meest vrije mogelijkheid tot autonome ontwikkeling moest worden gegeven, de bedoeling hiervan, althans naar de opvatting der geallieerden, kon geen andere zijn dan de uiteenrukking van het bestand der Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie. Wilson moge het zelf misschien wel wat anders hebben ingezien, bij de vaststelling der vredesverdragen was het de interpretatie der Europeesche geallieerden, die tot uitvoering kwam... teneinde de beloften den Italianen, den Tsjechen, den Joegoslaven gegeven, te verwezenlijken.

Zoo werd het een economische eenheid vormende Donaurijk verbroken en ontstonden op het gebied van de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie verschillende kleine staten, die zich onmiddellijk door tolmuren van elkander afsloten. Zoo was de economische eenheid, die men wellicht toch wel zonder aan de nationale verlangens van de verschillende volken der oude monarchie te kort te doen, had kunnen behouden, volkomen vernietigd.

Het is de ironie der geschiedenis, dat men thans te Parijs zich het hoofd breekt om plannen te ontwerpen teneinde deze in 1919 moedwillig verbroken eenheid in nieuwen vorm te herstellen. Maar het is gemakkelijker om iets stuk te gooien, dan om de gebroken stukken weer te krammen en te lijmen. En vooral geldt dat in dit geval, waarin de politieke en nationale tegenstellingen de economische tegenstellingen in het gebied der oude monarchie zoozeer hebben verscherpt.

Intusschen is door de verbreking van de groote economische eenheid welke de monarchie vormde, het tot een kleinen staat geworden Duitsche Oostenrijk in een zeer moeilijke positie gekomen. Het kon wel niet anders of het volkomen losmaken van de Oostenrijksche Duitschers uit het verband met de omringende volken, met welke het vroeger een politieke en economische eenheid vormen, moest deze Duitschers brengen onder de aantrekkingskracht van het Duitsche Rijk.

Wij hebben onlangs er reeds aan herinnerd, dat reeds dadelijk het na de ineenstorting van de monarchie ontstane Duitsch-Oostenrijk zich tot deel van de Duitsche republiek had verklaard. Het „Anschluss"-verbod der vredesverdragen deed de verwezenlijking van dit „revolutionaire" plan mislukken. Maar wie zou kunnen meenen, dat daarmee nu ook aan de begeerte naar nationale vereeniging van Rijks-Duitschers en Oostenrijksche Duitschers een einde zou kunnen komen... in de door de ineenstorting der monarchie en de bekrachtiging van de verbroken economische eenheid van het Donaurijk door de grootmogenden der Parijsche vredesconferentie ontstane omstandigheden?

Die begeerte zou door de totstandkoming van een Duitsch-Oostenrijksche douane-unie een zeer grooten stap naar de verwezenlijking doen.

Zoo ziet men het te Parijs en in de met Frankrijk verbonden landen, en zooals uit de verklaringen te Genève van Grandi blijkt, eveneens in Italië dan ook in. En al mag men het hier overal niet volkomen eens zijn over de politieke gevaren van den „Anschluss", in Frankrijk, dat door de Duitsch-Oostenrijksche plannen en de onvermijdelijke politieke gevolgen, die men er van ducht, zijn sedert den oorlog in Europa overheerschende positie bedreigd ziet, acht men die gevaren groot genoeg om zich met hand en tand tegen deze plannen te verzetten.

Of de Duitschers en Oostenrijkers, van juridisch standpunt gezien, gelijk hebben of niet, is dus voor Frankrijk en zijn gelijkgezinde bondgenooten van minder belang, en te Genève heeft dan ook Briand nadrukkelijk doen uitkomen, dat het inwinnen van een advies van het Internationale Hof in geen enkel opzicht het recht van den Raad van den Volkenbond kan opheffen, om ook het politieke gevaar onder oogen te zien, dat de Duitsch-Oostenrijksche plannen, naar Fransche opvatting, in het leven roepen.

Ook al zou het Hof mogen beslissen, dat Duitschland en Oostenrijk tot het sluiten van een tolverbond gerechtigd zijn, de Volkenbondsraad zou dan toch het vraagstuk in overweging kunnen nemen, en dat wel op grond van artikel 11 van het Convenant, omdat Duitschland door de tolunie, die den „Anschluss" voorbereidt, in Europa een toestand zou scheppen die den vrede in gevaar zou kunnen brengen.

Briand stiet hierbij op zeer heftig verzet bij dr. Curtius, die zich op het standpunt stelt, dat met de verwijzing naar het Internationale Hof te Den Haag de zaak voor den Volkenbondsraad is afgedaan.

„Het schijnt me noodzakelijk", aldus Curtius, „om tegenover de uiteenzettingen, welke we hebben gehoord één ding met alle mogelijke duidelijkheid te doen uitkomen. Als wij het er over eens zijn, dat het Haagsche Hof de juridische quaestie oplost, gaat het m.i. niet aan, dat de Volkenbondsraad het Duitsch-Oostenrijksche plan nog uit het oogpunt van een verstoring van de Europeesche verstandhouding of zelfs van den Europeeschen vrede in overweging zou nemen. Waarheen zou het leiden, als economische verdragen, afgezien van hun juridische toelaatbaarheid, ook in den Volkenbondsraad zouden worden onderzocht ten einde na te gaan of zij derden mogendheden al of niet welgevallig zijn? Heeft men dat in andere gevallen gedaan, toen dergelijke plannen werden geopperd? Het Duitsch-Oostenrijksche plan kan alleen in verband met de bestaande verdragsbepalingen als een speciaal geval worden beschouwd. Zoodra de rechtsquaestie is uitgeschakeld, zou een verdere bemoeienis van den Raad van den Volkenbond niets anders beteekenen, dan een behandeling van onze beide staten als staten met minder rechten."

Over dit betoog heeft, zooals men uit de uitvoerige mededeelingen uit Genève in ons blad weet, de heer Curtius heel wat te hooren gekregen. En scherp vooral heeft de Joegoslavische gedelegeerde, minister Marinkowitsj zijn Duitschen collega onder het oog gebracht, dat het den Volkenbondsraad ten allen tijde vrij staat de politieke zijde van een vraagstuk te overwegen. Als de Volkenbondsraad zich met den politieken kant van de Duitsch-Oostenrijksche plannen bezig houdt, is dat geen vernedering voor Duitschland en Oostenrijk. Integendeel, het zou slechts een bewijs zijn, hoezeer men in de internationale verhoudingen vooruitgekomen is dank zij den Volkenbond. Geen staat, ook geen groote mogendheid heeft het recht op te komen tegen de verwijzing van een strijdvraag aan den Volkenbond. Dat mag geen prestige-quaestie meer zijn, is integendeel een waarborg voor den vrede. Zoo betoogde de heer Marinkowitsj.

Dit alles is ongetwijfeld volkomen juist. Zoo behoort het te zijn...... En wij zouden den heer Marinkowitsj lof voor dit pleidooi voor de rechten van den Volkenbond — die alleen dan zegenrijk kan werken als nationaal prestige en onbeperkte souvereiniteitsbegeerte zijn werk niet in den weg staan — niet willen onthouden, als zijn optreden wat minder den indruk had gewekt den Franschen in het gevlij te willen komen.

Wij kunnen overigens niet vergeten, dat in andere gevallen van de zijde der grooten in den Volkenbond vaak een houding is aangenomen, die van de zoo scherp veroordeelde houding des heeren Curtius weinig verschilt.

Door de verwijzing naar het Haagsche Hof is de quaestie van de Duitsch-Oostenrijksche douane-unie voorloopig uit Genève verwijderd, maar dat ze hier niet weer zal terugkeeren zal men zeker niet durven beweren.

Er zou over dat alles nog veel te zeggen zijn, maar wij mogen niet te uitvoerig worden na alles wat er over de besprekingen te Genève reeds is geschreven, en er zal trouwens nog aanleiding genoeg zijn om op deze zaak terug te komen, die nieuwe sterke spanning heeft gebracht in de toch al reeds zoo gespannen internationale verhoudingen en in het bijzonder in de verhouding tusschen Frankrijk en Duitschland.

J. G. B.

HOE MEN IN ALBANIË FEESTVIERT.

Rumoer, eetwaren en griezelige geneugten.

BIJ de uitgeversfirma Stecker und Schröder te Stuttgart is onlangs onder den titel „In Albaniens Bergen" een werk verschenen, waarin dr. Friedrich Marlegraf vertelt van wat hij in dit altijd nog vrij onbekende land beleefde. Aan zijn beschrijving van de roezemoezige drukte, waardoor het Beiramfeest te Tirana zich kenmerkt, ontleenen wij het volgende:

......Te midden van al het lawaai staat 's morgens, 's middags en 's avonds een Hodsja op de sierlijke galerij van een Minaret en laat, de handen aan den mond, zijn gerekt Aremolo naar alle vier de windrichtingen weerklinken.

Groote drukte heerschte alom, want er werd een groot, Mohamedaansch feest gevierd. Op de pleinen wemelde het van menschen, die hun vermaak zochten in een ruw getimmerden luchtschommel. Er werd op handtrommels geslagen en op houten fluiten geblazen, die aan doedelzakken deden denken.

VROUWEN IN DE KLEURRIJKE DRACHT VAN ALBANIË.

Aan de Tomor zagen wij een jongen, die de antieke Grieksche dubbel-fluit bespeelde. Het instrument was echter van blik. De eensnarige gitaar daarentegen bleek overal inheemsch te zijn. De muziek door deze instrumenten voortgebracht, had steeds een Oosterschen klank. Een bepaalde melodie konden wij er nooit in herkennen; ook bij de liederen, die wij op het platte lang vaak hebben beluisterd, viel ons het onregelmatige op.

Slechts bij hooge uitzondering kregen wij, als een volkslied in coupletten was verdeeld, een melodie te hooren, die „Europeesch" was opgebouwd. Te oordeelen naar de enkele woorden, die ik er uit kon opvangen, waren het veelal liefdes- en krijgsgezangen.

De Oostersche muziek, zij mag dan al niet naar onzen smaak zijn, heeft ontegenzeggelijk iets opwindends. Een Zigeuner, die in het openbaar op de kermis danste, kwam door de muziek zelfs in een soort roes. Zijn oogen werden groot en staarden doelloos in de verte. Het zweet brak hem uit, hij wiegde zich in de heupen, maakte kleine kniebuigingen, slingerde de vingers uit en nu en dan begon hij plotseling te springen.

Zoodra dat gebeurde, kwam er een jonge man, die hem een handdoek reikte, om hem daaraan mee te voeren. Zoo'n doek, en soms ook de hand van den jongen, hield de Zigeuner onder het dansen bijna voortdurend vast, als wilde hij daardoor in contact blijven met de werkelijkheid.

De Albaneesche toeschouwers lachten er om, hun nuchter gevoel kon de vertooning evenmin bevredigen als dit bij ons het geval was.

Na de groote Beiram wordt in Tirana drie dagen lang kermis gevierd. Dan komen van heinde en ver de boeren in grooten getale bijeen en brengen van allerlei mee, dat men op de gewone markt tevergeefs zou zoeken.

De meer gegoeden komen met lastdieren, de armen alleen met hun vrouwen, die groote vrachten op het hoofd torsen. In de stad gekomen, zoekt ieder gezin zijn plaats. Dekens worden op straat gespreid, men hurkt neer en stalt zijn goederen uit. Bij zoo'n gelegenheid blijkt, dat de onregelmatige bochten van de Bazaarstraten wel degelijk een doel hebben. Zij doen dienst als stand voor de kooplieden. Ieder artikel heeft zijn speciale buurt. Rond de hoofdbron ziet men vrouwen met groote manden vol poppen van zijdewormen, wit en geel door elkaar. In de schaduw van de groote Moskee vindt men de handelaren in gebreide goederen en stoffen.

Kleuren spelen bij deze artikelen geen groote rol, wel echter de patronen, die meestal door hoekige, of trapvormige geometrische figuren worden gevormd. Vaak bieden vrouwen oude pronkmantels te koop van zwart of scharlaken rood laken, met breede, gouden randen versierd.

Anderen brengen in gedraaide houten bussen boter aan de markt, een weinig duurzaam product, dat moeilijk aftrek vindt.

Oude kaas in harde, witte stukken, die nog den vorm hebben van de zakken, waarin men ze vervaardigde, wordt door de mannen te koop geboden. Zij brengen ook maïs en peulvruchten ter markt. Tapioca, uien, knoflook, kleine meloenen, verschillende soorten groenten en vaak ook kersen, liggen op varens op den grond.

(Vervolg op pag. 7.)

WAT IS EEN IDOMETER?

Een nieuw meetinstrument, gebaseerd op de elementaire begrippen van de electriciteitsleer.

VOOR HET METEN DER DIKTE VAN RUBBERPLATEN.

EEN der groote Duitsche electriciteitsfirma's heeft een toestel ontwikkeld, dat den naam **idometer** heeft gekregen en dient om de dikte van rubberplaten, lagen voor luchtbanden, enz. te meten. Hoewel de finesses van dit toestel veel te ver gaan voor een populaire behandeling, lijkt het gewenscht een korte uiteenzetting ervan te geven, daar het samenhangt met de elementaire begrippen uit de electriciteitsleer, waarover misschien veel gesproken en wienig gedacht wordt.

Het toestel berust op den condensator. Misschien, dat enkelen uit de schooljaren zich nog den naam herinneren, terwijl talloozen het toestel (in bepaalden vorm) dagelijks gebruiken in hun radio, zonder te weten, wat het eigenlijk voor een ding is en hoe het werkt.

In principe is een condensator een eenvoudig instrumentje, bestaande uit twee geleidende (b.v. metalen) platen, die volledig gescheiden zijn door een of andere isoleerende plaat. Noemen we de metalen platen A en B en de isoleerende plaat I en denken we ons A positief electrisch geladen, dan zal die lading op de plaat B aan den binnenkant van het toestel een negatieve lading induceeren en aan den buitenkant een positieven. Raken we den buitenkant van B aan, dan kan die positieve lading wegvloeien naar de aarde. Nu de aantrekkende werking van die positieve lading van B op zijn negatieve is vervallen, zal de lading van plaat A schijnbaar sterker gaan werken en nog meer negatieve lading op B veroorzaken, terwijl de erbij behoorende positieve lading door de hand wegvloeit naar de aarde.

Op deze wijze wordt verklaard dat een dergelijk stelsel van platen bij een gegeven spanning veel meer electriciteit kan opzamelen, dan wanneer men een enkele plaat met dezelfde electriciteitsbron zou laden. Vandaar den naam condensator (verdichter; het scheen den ontdekker toe, alsof de electriciteit erin samengeperst was).

Het is gebleken, dat ook de isoleerende laag I een buitengewoon grooten invloed heeft op de hoeveelheid electriciteit, die bij bepaalde spanning in zoo'n condensator opgehoopt zit. Dit is te begrijpen door aan te nemen, dat de electronen der materie in verschillende isolatoren ook verschillend vastgebonden zitten aan de moleculen (bij geleiders bestaan „vrije electronen", die vrijwel niet door de moleculen van den geleider worden aangetrokken en maken, dat een electrische stroom erdoorheen kan gaan).. De ladingen op de platen A en B zullen dus bij sommige isolatoren de electronen ervan ook verder doen verschuiven dan bij andere en die verschillen in de verschuiving hebben omgekeerd ook weer invloed op de totale ladingen der platen A en B.

Bij een spanning van één volt b.v. zal dus bij den eenen isolator meer lading in den condensator zitten dan bij een anderen, vandaar dat het noodig was de hoeveelheid van lading (bij één volt spanning) een naam te geven. Men spreekt daarom van de „capaciteit" van den condensator, die gemeten wordt in Farads (aldus genoemd naar den beroemden Engelschen natuurkundige Faraday). Die capaciteit wordt, bij gegeven plaatgrootte, beïnvloed door den aard van de stof en door den afstand der platen.

Er bestaat meer dan één methode om de capaciteit te meten, maar hierop kunnen we op deze plaats niet ingaan. Het is voldoende te weten, dat er instrumenten gemaakt zijn, die door een bewegende naald van een galvanometer (al of niet schrijvend op een bewegenden band papier) de grootte van een capaciteit kunnen aangeven.

Elke soort rubber heeft (bij gegeven dikte) haar eigen „diëlectriciteits-constante", d. w. z. een constant getal, dat toelaat van een condensator de capaciteit (bij gegeven plaatgrootte en afstand) gemakkelijk te berekenen. Wordt nu de idometer gebruikt voor het meten van de dikte van rubber, dan moet eerst even de „constante" van die soort rubber bepaald worden, waarna men terstond met het toestel kan gaan werken; ook die bepaling gebeurt met hetzelfde toestel.

Constructie van het toestel.

Het bestaat uit twee metalen platen, op een afstand boven elkaar evenwijdig gesteld en wel zóó, dat een reep rubber ertusschen door getrokken kan worden. Die platen zijn verbonden met het meetinstrument. De plaat rubber wordt nu tusschen die twee metalen platen doorgetrokken en zoodra de dikte van de rubber iets gaat verschillen, zal ook de capaciteit van den gevormden condensator (immers rubber isoleert) gaan varieeren, hetgeen door den uitslag van de naald aangetoond wordt en eventueel door een schrijvend instrument vastgelegd kan worden. Uit dat verschil in uitslag kan terstond de dikte berekend, of eventueel afgelezen, worden. Deze methode werkt veel vlugger en zekerder, dan elke andere, om de dikte van de rubber te meten. Speciaal bij rubber, die katoenen draden bevat (zooals steeds het geval is met de lagen, die tot een buitenband aaneen geplakt moeten worden) is het meten van variatie van dikte moeilijk (op andere manier) omdat de katoen erin ongeveer gelijk soortelijk gewicht heeft als de rubber, zoodat b.v. door wegen van gelijke stukken niet uitgemaakt kan worden of ergens teveel of te weinig rubber, resp. te weinig of teveel katoen aanwezig is. Toch is die bepaling van de hoeveelheid rubber op de lagen dringend noodig, als men een buitenband wil maken van steeds gelijke samenstelling en eigenschappen. In die electriciteits-constante loopen katoen en rubber ver uiteen; vandaar de mogelijkheid van gebruik van den idometer.

Dit toestel is nu zóó ingericht dat de electrische ladingen, die de rubber gemakkelijk tijdens de bewerking in de kalanders (mangels) aanneemt, geen schade kunnen doen en geen verkeerde conclusies kunnen veroorzaken. Verder is gezorgd, dat degene, die den kalander en het toestel bedient, door het drukken op een knop de beide platen van den condensator van elkaar kan doen verwijderen, opdat b.v. een lasch aan het toestel en aan de meting geen schade zal kunnen doen. Na het passeeren van die lasch kan dan alles weer terstond op den ouden afstand ingesteld worden. Het geheele toestel is omhuld met een kast, zoodat van buiten niets te zien is dan de beide platen, waartusschen de band rubber moet passeeren. De platen zijn gemakkelijk te vervangen door andere, geschikt voor geprofileerde banden.

De schrijvende idometers bevrijden de contrôle op de hoeveelheid gebruikte rubber van de onzekerheid, die tot nu toe eraan kleefde; oogenblikkelijk is op het beschreven papier te zien, of de verlangde dikte binnen behoorlijke perken blijft en bij het begin van een afwijking kan, door het verzetten van de walsen van de kalanders, de dikte naar wensch veranderd worden.

Vroeger waren wel schrijvende toestelletjes in gebruik, die met metalen vingers den rubberband als het ware aftastten en dan ook de dikte grafisch vastlegden. Vergelijkt men echter de oude en de nieuwe graphieken met elkaar, dan ziet men welken grooten vooruitgang dat nieuwe contrôle-instrument beteekent voor rubberfabrieken die prijs stellen op het maken van zoodanige qualiteit rubber, dat het garandeeren voor de allerbeste en steeds gelijk blijvende banden mogelijk wordt.

R. D. E.

STAPELVEZELS, EEN NIEUW PRODUCT.

Wordt evenals viskoze-zijde, van cellulose gemaakt. — Een thans nog te onsterk artikel, dat nog belangrijke verbeteringen dient te ondergaan.

VOOR het nieuwe begrip van kunstmatige vezels, van betrekkelijk korte lengte, die naast katoen of wol, of samen met deze textielvezels, verwerkt moeten worden, hebben we geen goed Nederlandsch woord. Vandaar dat we het Duitsche woord „Stapelfaser" maar letterlijk probeeren te vertalen met: „stapelvezels". Deze vezels werden en worden ook verhandeld onder allerlei fantasienamen, waarvan „**vistra**" en „**sniafil**" wel de meest bekende zijn.

Toen het eenmaal gelukt was een kunstzijden draad te maken, die in vele opzichten (zij het nog steeds niet in sterkte) kan concurreeren met echte zijde, lag het voor de hand om te probeeren ook korte verspinbare vezels te maken, die dan als bijvoegsel tot, of als vervangmiddel van katoen of wol zouden kunnen dienen. Speciaal lag dit tijdens den oorlog voor de hand in Duitschland, toen daar een nijpend gebrek bestond aan de natuurlijke vezels en de grondstof voor de kunstmatige (in eerste instantie: hout) voldoende te krijgen was.

Al wordt de stapelvezel bereid uit dezelfde grondstof als viskose-zijde, toch is ze niet geheel identiek ermee. Men moet ook niet denken, dat ze bestaat uit afgewerkte kunstzijde, die eerst in lange draden is verkregen en dan in stukken is gesneden. Immers in dat geval zou de dure bereiding tot een langen draad weer geheel teniet gedaan zijn door het in stukken snijden en zou het product beslist duurder zijn dan kunstzijde, zij het ook, dat het twijnen van de uiterst teere en dunne draadjes kunstzijde tot een sterkeren draad zou vervallen.

Viskose-zijde en stapelvezels worden uit gelijke grondstof (cellulose) bereid en het overvoeren van die grondstof tot een vloeibare massa, die uit een spindop met een groot aantal zeer fijne gaatjes wordt gespoten in een coaguleerende vloeistof, is voor beide stoffen vrijwel gelijk. Ook uit andere grondstof dan viskose zijn stapelvezels te bereiden, evengoed als andere soorten kunstzijde.

Eerst wordt de cellulose behandeld met natronloog, teneinde talrijke bijmengsels weg te nemen; na afpersen en fijn maken der „alkali-cellulose" en na al of niet rijpen gedurende eenigen tijd (soms tot drie dagen) wordt de alkali-cellulose blootgesteld aan de inwerking van zwavelkoolstof, waardoor de oranje „cellulose-xanthoge en zuur" ontstaat, die met natronloog overgevoerd wordt in de stroopdikke viskose (cellulose-xanthogenaat), die na filtreeren direct tot stapelvezels kan worden versponnen. Dit is in tegenstelling met de viskose voor het maken van kunstzijde, die een aantal dagen moet rijpen, aleer ze bruikbaar is.

Door middel van pompen wordt de viskose geperst via „spindoppen" in een of ander zuur bad, waarin de viskose onoplosbaar wordt gemaakt, of liever, waarin ze chemisch zóó wordt veranderd, dat er kunstzijde uit te maken is.

Bij het maken van kunstzijde worden de uiterst fijne draadjes, die uit een spindop in wisselend aantal uittreden, meestal terstond met zoogenaamde „spinpotten" in elkaar getwijnd tot een „koek" van dikkeren draad, die dan uitgewasschen, ontzwaveld en gebleekt wordt.

Bij het maken van stapelvezels worden alle draadjes van de spindoppen van één zelfde spinmachine (ongeveer tienduizend draadjes bij elkaar) tot een lange dikke streng vereenigd; ze loopen dan over porseleinen rollen, tot ze samen komen op een rubberband zonder eind, waarop de streng zoo bespoten wordt met fijne waterstralen, dat alle meegesleepte zure vloeistof weggewasschen wordt; aan het eind van den band wordt de streng gevoerd tusschen bronzen rollen, die er veel water uitpersen. Daarna wordt de streng door een snijmachine gevoerd (van zeer speciale constructie), die er stukjes afsnijdt van 28—30 of van 40 tot 42 millimeter. De afzonderlijke draadjes hebben een „titre" van ± 1½, d.w.z. 450 meters van zoo'n draadje wegen 1½ denier (of 9000 meters wegen 1 gram!).

De massa wordt dan goed gewasschen met zeepwater, om daarna voorzichtig gedroogd te worden. Door dat drogen krimpen de afzonderlijke draadjes vrij sterk en gaan ze een weinig kronkelen en krullen. Een groot nadeel is, dat voor ongeveer 45 % aan zoogenaamde „vezelbandjes" ontstaat; dit zijn bandjes, bestaande uit aaneen gekleefde vezeltjes, die later in een „wolf" uiteengehaald moeten worden tot afzonderlijke vezeltjes, waardoor echter veel zeer kort materiaal wordt verkregen, hetgeen de waarde sterk doet verminderen.

Een verbetering schijnt te worden bereikt. als men de massa in nog vrij natten staat door een wolf voert; in dit geval krijgt men slechts 35 % aan „bandjes". Terwijl kunstzijde ontzwaveld wordt (met een oplossing van natrium sulfide), gebeurde dit tot dusver met stapelvezel niet of niet geheel; ook het bleeken gebeurt er niet bij; het is echter zeer wel mogelijk, dat men die bewerkingen gaat invoeren, om een mooier qualiteit te krijgen.

De verwerking der stapelvezels gebeurt meestal door ze te mengen met wol en dan op eenige wol kaard-, kam- en spinmachines te verwerken. Apart verwerken van stapelvezels zou ook gaan op machines, die slechts in onderdeelen van die voor katoen afwijken. Het gebeurt echter vrijwel niet, omdat het verkregen garen ondanks veel grootere gelijkmatigheid dan katoen, zoowel in drogen staat als in natten, zeer onsterk is.

Evengoed als men de sterkte van kunstzijde belangrijk heeft weten te verbeteren, hoopt men dit bij stapelvezels te bereiken. Gelukt dit, dan heeft het volkomen gelijkmatige product, dat bovendien kan uitmunten door groote reinheid, zacht en glans, gelijkmatig absorptievermogen voor kleurstoffen en sterk absorptievermogen voor water, een groote kans even snel een concurreerend artikel te worden voor katoen (en andere plantaardige vezels) als kunstzijde het geworden is voor zijde.

Bovendien zou dan het groote voordeel bestaan voor bijna alle landen, dat grootere onafhankelijkheid verkregen wordt van de katoenproduceerende landen als Amerika, waar dikwijls kunstmatig vrij sterke prijsfluctuaties veroorzaakt worden in deze belangrijke grondstof. Stabiliteit in prijs is een der voordeelen van stapelvezels, die fabricage en afzet op veel zekerder basis zouden stellen, als de bruikbaarheid grooter zou worden.

v. O.

VOOR ONZE AMATEUR-FOTOGRAFEN.

(NIEUWE SERIE No. 16.)

Hoe de beginnende amateur-fotograaf zijn opnamen ontwikkelt.

DOE HET FOTOWERK ZELF.

WAT een vreugd als we bij het halen van onze films, reeds aan het gezicht van den fotohandelaar zien, dat onze eerste opnamen goed geslaagd zijn, en welk een genot als we de keurig verzorgde afdrukjes in handen krijgen en daarop zoo prachtig scherp en fijn zien weergegeven wat één of twee dagen tevoren werd gefotografeerd!

Het laten ontwikkelen en afdrukken door den fotohandelaar verdient voor den beginnenden amateur wel aanbeveling, doch prettiger is het, 't werk zelf te verrichten. Het is ook volstrekt niet zoo erg moeilijk en daarom wil ik het hieronder zoo duidelijk en eenvoudig mogelijk beschrijven. De fotohandelaar hangt de rolfilm in een grooten bak, die wel 60 l ontwikkelaar bevat, doch dat kunnen wij natuurlijk niet doen.

Een goede manier om de rolfilm zelf te ontwikkelen, is echter: die regelmatig door een bakje met ontwikkelaar te trekken. Ontwikkelaar is een stof, die men gereed bij zijn fotohandelaar koopen kan en die meestal met een bepaalde hoeveelheid water moet worden verdund. Daarvoor vindt men aanwijzingen op de flesch en men heeft noodig een maatglas en een bakje van aardewerk of glas om den ontwikkelaar in te doen. Het ontwikkelen zelf moet gebeuren in een donkere kamer en dit kan een heel eenvoudig hokje zijn, terwijl ook de kelder en 's avonds als het donker is, de keuken kan dienst doen. Er mag echter geen enkel spoortje wit licht invallen, anders bederft de film omdat ze dan, om een geleerd woord te gebruiken, „sluiert". Men moet echter in de donkere kamer toch iets kunnen zien en daar de film niet gevoelig is voor rood licht, koopen we in den fotohandel een rood gloeilampje of een eenvoudig rood lantaarntje. Is nu de donkere kamer gereed, dan maken we daarin de filmrol open en vinden dan direct, in het roode en zwarte papier, de eigenlijke filmstrook, die we los maken en dan in de hand houden.

Nu moet er vooral de aandacht op gevestigd worden, dat de temperatuur van den ontwikkelaar een belangrijke rol speelt. Deze mag niet te koud, maar ook niet te warm zijn. In de zomermaanden is de temperatuur gewoonlijk wel vanzelf goed, doch het gebruik van een thermometer, bijv. het inwendige van den badthermometer, na goed schoongemaakt te zijn, zal ons zeggen of de temperatuur goed was; 18 à 20 gr. is de juiste temperatuur. Is de ontwikkelaar te koud, dan werkt hij te langzaam, is hij te warm, dan werkt hij te snel en de film loopt kans te sluieren of bij zeer warm weer kan de gelatine zelfs smelten.

In het bakje doen we nu minstens 100 gram verdunden ontwikkelaar. De film hebben we nu geheel uitgerold en de gevoelige kant krult altijd naar binnen. Nu komt het er op aan, de film regelmatig door den ontwikkelaar te trekken, wat met een weinig handigheid wel gelukt. Men begint bij één van de einden en trekt kalm, doch regelmatig, de strook door den ontwikkelaar heen tot ook de andere kant nat is. Dan gaat men weer terug en zoo op en neer. Na 20 à 30 seconden zal men reeds iets zien verschijnen, doch men moet niet denken, dat de ontwikkeling dan reeds voltooid is. Het beoordeelen van de ontwikkeling is een werk dat eenige ervaring eischt en daarom verdient het aanbeveling, dat de amateur, die voor het eerst ontwikkelt, op de klok werkt. Meestal zal een ontwikkelingstijd van drie minuten voldoende zijn, doch hoe lang het precies duren moet, hangt ook af van de kracht van den ontwikkelaar en ook van de temperatuur. Als men nu de film drie minuten heen en weer getrokken heeft door den ontwikkelaar, moet men die, als men in de keuken werkt, onder de kraan of anders in een gereed gezetten emmer met water, flink afspoelen. Bij alle bewerkingen let men er op, dat men den gevoeligen kant eenigszins mat ziet, terwijl hij, als boven gezegd, naar binnen krult en bij aanraking met de vingers of nagels, beschadigt.

Nu kan men de film op dezelfde wijze fixeeren, d. w. z. het overgebleven zilverzout, dat nog geel ziet, er uit oplossen. Als men een fixeerbad gebruikt, dat niet al te koud is, kan dat wel in 3 à 5 minuten gedaan zijn. Men ziet bij deze bewerking dan de geelachtige stof, d. i. broomzilver, verdwijnen, doch men moet nog even langer doorfixeeren nadat men gezien heeft, dat al het wit verdwenen is. Is dit punt bereikt, dan kan men de film gaan uitspoelen, bijv. onder de kraan, doch ook in een emmer of een teil water. Dit uitspoelen moet een uur duren. Daarna wordt de film, die steeds zeer zorgvuldig behandeld is, met een speld of punaise, aan het vrije eind aan een plank gehangen om te drogen.

Na het ontwikkelen en afspoelen kan men ook de film in drie deelen knippen, natuurlijk op de witte streepjes tusschen twee opnamen en die drie stukken kan men dan gemakkelijk in een grooteren bak, ook van aardewerk of glas, vlak liggend fixeeren. Het best laat men de films daarin niet minder dan 10 à 15 minuten. Men is dan zeker, dat het werk goed is gedaan. Daarna wordt onder de kraan afgespoeld en als men dan het fixeerbad in de flesch heeft teruggegoten, kan men in denzelfden bak de films een uur spoelen. De drie stukken worden dan, als boven beschreven, met punaises aan een plank gehangen en gedroogd.

Den gebruikten ontwikkelaar giet men in een schoon fleschje, goed gekurkt. De zelfde hoeveelheid kan nog één à twee keeren gebruikt worden als de oplossing helder blijft, dus niet bruin wordt. Het fixeerbad kan nog vaker gebruikt worden. Men moet echter niet te zuinig zijn met zijn oplossingen.

E.

(Nadruk verboden.)